

Sprawozdanie stenograficzne

z rozpraw

galicyjskiego Sejmu krajowego

3. posiedzenia I. sesji X. peryodu

z dnia 16-go lutego 1914.

Treść:

Spis petycji. Głos p. Kurowca dla poparcia petycji Ls. 995.

Wniosek p. Kędziora i tow. w sprawie dotowania funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, powiatów i gmin na cele melioracyjne.

Wniosek p. Stanisława Białego i tow. w sprawie wydania nowej ustawy krajowej o urządach rozjemczych gminnych.

Wniosek p. Dra Franciszka Bardla i tow. w sprawie zmiany ustawy o opłatach szynkarskich.

Wniosek p. Dra Fr. Bardla w sprawie utworzenia przez Wysoki c. k. Rząd odpowiedniej drogi z Sierczy do Wieliczki.

Wniosek p. Dra Fr. Bardla w sprawie utworzenia stacji kolejowej na przestrzeni od Lednicy niemieckiej do Biskupic przy budować się mającej przez Wydział krajowy kolei Wieliczka—Mszana dolna.

Wniosek p. Dr. Fr. Bardla i tow. w sprawie dostarczenia przez c. k. Rząd funduszków na wprowadzenie ustawy o Sądach rozjemczych.

Wniosek p. Dra Franciszka Bardla i tow. w sprawie przejęcia dróg powiatowych w powiatach politycznych Wieliczka-Podgórze na etat dróg krajowych.

Wniosek p. Adama Krężela i tow. w sprawie zaprowadzenia powszechnego ubezpieczenia od ognia.

Wniosek p. Adama Krężela i tow. w sprawie pożyczek na ogniotrwałe krycie dachów.

Wniosek p. Bojki i tow. w sprawie przyjęcia do zapłaty z funduszków krajowych opłat na ubezpieczenie od wypadków robotników pracujących we włościańskich przedsiębiorstwach rolnych po myśli ustawy z dnia 28. grudnia 1887. l. 1. dz. u. p. z r. 1888. ustawy rozszerzającej z dnia 20. lipca 1894 l. 168 dz. u. p. i ustawy z dnia 8. lutego 1909 l. 29 dz. u. p.

Wniosek p. Jana Siwuli i tow. w sprawie zaniechania egzekucji podatkowych.

Wniosek ks. p. Wolanina i tow. w sprawie uchwalenia stałego ryczałtu na środki naukowe dla nauki religii.

Wniosek p. Götza i towarzyszy w sprawie zmiany ustawy krajowej z dnia 6 marca 1875 L. 27. dz. u. kr. o ustanowieniu gminnych urzędów rozjemczych.

Wniosek ks. p. Eugeniusza Okonia i tow. w sprawie budowy mostu na rzece Łęgu.

Wniosek nagły p. Bandrowskiego i tow. w sprawie dodatku drożyźnianego dla nauczycielstwa krajowego za r. 1913 oraz projektu regulacji plac nauczycielskich.

Wniosek nagły p. Kleskiego i tow. w sprawie funduszu 5,000.000 K. dla bezprocentowych pożyczek na budowę szkolne w miastach.

Wniosek nagły p. Cieńskiego i tow. w sprawie akcji ratunkowej z powodu klęsk elementarnych.

Wniosek nagły p. Kurowca i tow. w sprawie zapomogi dla pogorzalców gminy Kamień, powiatu kałuskiego.

Wniosek nagły p. Starucha i tow. w sprawie klęsk elementarnych, które nawiedziły w roku 1913 cały kraj, a szczególnie powiat brzeżański.

Wniosek nagły p. Starucha i tow. w sprawie wstrzymywania robotniczej emigracji przez c. k. Starostwa.

Wniosek nagły p. Cegielskiego i tow. w sprawie udzielenia zapomogi pogorzelcom z Ninowic, powiat Jarosław.

Wniosek nagły p. Makucha i tow. w sprawie dodatku drożyznianego dla nauczycielstwa za rok 1913, oraz w sprawie regulacji płac nauczycielskich.

Wniosek p. Hryńka Terszakowca i tow. w sprawie założenia gimnazjum z wykładowym językiem ruskim w Komarnie.

Wniosek p. Tymoteusza Starucha i Dra W. Baczyńskiego i tow. w sprawie założenia gimnazjum z ukraińskim językiem wykładowym w Brzeżanach.

Wniosek p. Korola i tow. w sprawie wezwania c. k. Rządu, aby jak najrychlej przystąpił do założenia gimnazjum w Żółkwi z wykładowym językiem ruskim.

Wniosek p. Kostia Lewickiego i tow. w sprawie upaństwowienia gimnazjum prywatnego z wykładowym językiem ruskim w Rohatynie.

Wniosek p. Dra Teofila Okuniewskiego i tow. w sprawie przeniesienia prywatnego gimnazjum ukraińskiego w Horodence na etat państwowy.

Wniosek p. Dra Horbaczewskiego i towarzyszy w sprawie upaństwowienia gimnazjum prywatnego ukraińskiego im. M. Szaszkiewicza w Czortkowie.

Wniosek p. Iwana Kiweluka i tow. w sprawie upaństwowienia gimnazjum ruskiego w Kopyczyńcach.

Wniosek p. Rożankowskiego i tow. w sprawie założenia 4-klasowych szkół ludowych w Boryni, Wysocku wyżnem, Komarnikach, Turce nad Stryjem i Łomnej powiatu Turczańskiego.

Wniosek p. Rożankowskiego i tow. w sprawie założenia gimnazjum z ukraińskim językiem wykładowym w Turce nad Stryjem.

Wniosek p. Dra W. Baczyńskiego i tow. w sprawie założenia gimnazjum z ukraińskim językiem wykładowym w Brodach.

Wniosek p. Dra Włodzimierza Baczyńskiego i tow. w sprawie założenia gimnazjum z ukraińskim językiem wykładowym w Samborze.

Wniosek p. Dr Michała Nowakowskiego i tow. w sprawie wykonania budowy drogi krajowej Bohorodczany-Żuraki-Manastyrzczany-Sołotwina.

Wniosek p. Dr Michała Nowakowskiego i tow. w sprawie założenia niższej górniczo-

przemysłowej szkoły w Sołotwinie z ruskim (ukraińskim) językiem wykładowym.

Wniosek p. Włodzimierza Singalewicza i tow. w sprawie upaństwowienia prywatnego realnego gimnazjum im. Markiana Szaszkiewicza z językiem wykładowym ruskim (ukraińskim) w Busku.

Wniosek p. Iwana Kochanowskiego i towarzyszy w sprawie przejęcia prywatnego gimnazjum z językiem wykładowym ruskim w Jaworowie na etat państwowy.

Wniosek p. Dr Izydora Holubowicza i tow. w sprawie upaństwowienia prywatnego gimnazjum ukraińskiego w Zbarażu, utrzymywanego dotychczas przez ukr. Towarzystwo pedagogiczne.

Wniosek p. ks. Metelli i towarzyszy w sprawie założenia gimnazjum z językiem wykładowym ruskim w Lubaczowie.

Wniosek p. Dr Romana Perfeckiego i tow. w sprawie najrychlejszego założenia w Belzie c. k. gimnazjum z językiem wykładowym ruskim.

Wniosek p. Dra Romana Perfeckiego i tow. w sprawie założenia w Sokalu c. k. gimnazjum z językiem wykładowym ruskim.

Wniosek p. Dra Michała Nowakowskiego i tow. w sprawie otwarcia 4-klasowych szkół ludowych we wsiach Horocholina i Rosulna pow. Bohorodczany.

Wniosek p. Lwa Lewickiego i tow. w sprawie założenia szkoły realnej z językiem wykładowym ruskim we Lwowie.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Kurowca i tow. w sprawie rabunkowej i złoycznej gospodarki urzędu gm. w Kałuszu

Interpelacya do c. k. Rządu p. Kurowca i tow. w sprawie przeprowadzenia wyborów do Rady gm. w Kałuszu.

Interpelacya do Wydziału krajowego p. Kurowca i tow. w sprawie gospodarki w pow. Wydziale w Kałuszu i nieodpowiedniego używania zapomogowej subwencji przeznaczonej na budowę i poprawę dróg.

Interpelacya do Wydziału krajowego p. Kurowca i tow. w sprawie ukrajowienia drogi Kałusz-Żurawno.

Interpelacya do Wydziału krajowego p. Kurowca i tow. w sprawie budowy zapory na rzece Łomnicy w celu ochrony ludności kałuskiego powiatu od powtarzającej się co roku strasznej w skutkach powodzi.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Kurowca i tow. w sprawie budowy śluzy na rzece Łomnicy w celu ochrony ludności kałuskiego pow. od powtarzającej się co roku strasznej w skutkach powodzi.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Kurowca i tow. w sprawie nadużycia c. k. leśniczego Józefa Kisielewskiego z Turzy wielkiej przeciw włościom przy wydawaniu serwitutu drzewa.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Kurowca i tow. w sprawie gospodarki w pow. Wydziale w Kałuszu i nieodpowiedniego użycia zapomogowej akcyi przyznaczonej na budowę i poprawę dróg w kałuskim powiecie.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Kurowca i tow. w sprawie głodowej nędzy w cały kałuskim powiecie z powodu nieurodzaju i klęsk wyrządzonych przez rzekę.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Terszakowca i tow. w sprawie książeczek służbowych dla robotników sezonowych w powiecie rudeckim.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Tymoteusza Starucha w sprawie szkół polskich ludowych w gminach ruskich.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Rożankowskiego i tow. w sprawie nadużyć przy rozdziale zapomogi w Łomnie, powiatu turczańskiego.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Rożankowskiego i tow. w sprawie bezprawnego wstrzymywania przemiany języka wykładowego w szkole ludowej na przedmieściu Turki Zwierzyniec, powiatu turczańskiego.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Bosaka i tow. w sprawie umieszczenia klasy szkolnej w budynku nieodpowiednim w gminie Skomielnej białej, powiat Myślenice.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Bosaka i tow. w sprawie klęsk elementarnych w Brześcianach, powiat Sambor.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Bosaka i tow. w sprawie nadużyć w komitecie parafialnym przy budowie kościoła w Leżajsku.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Bosaka i tow. w sprawie odmówienia zapomogi dla rezerwisty Stefana Cisaka.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Bosaka i tow. w sprawie nienależytego funkcjonowania c. k. Sądu we Lwowie i c. k. urzędu pocztowego w Rzepienniku strzyżowskim.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Witosa i tow. w sprawie szykan emigracyjnych.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Srokowskiego i tow. w sprawie przeniesienia nauczyciela i delegata stanu nauczycielskiego Bolesława Wizimirskiego.

Interpelacya do c. k. Rządu i do Wydziału krajowego p. Stapińskiego i tow. w sprawie szykan Czerwińskich Jędrzeja i Michała przez proboszcza ks. Piotra Marca w Klikuszowej.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Stapińskiego i tow. w sprawie nadużywania przez księży religii do celów politycznych.

Interpelacya do Wydziału krajowego p. Stapińskiego i tow. w sprawie rozwiązania spółki wodnej w Ćwikowie, powiatu Dąbrowskiego.

Interpelacya do Wydziału krajowego p. Stapińskiego i tow. w sprawie ustawodawczego uregulowania bytu organistów.

Interpelacya do c. k. Rządu pp. Zgórskiego, Aschkenazego i tow. w sprawie ochrony Galicyi od grożącej klęski upadku gospodarczego, bezrobocia i zubożenia.

Interpelacya do Wydziału kraj. p. Bosaka i tow. w sprawie egzekwowania Wiktoryi Paściakowej z Pobitna pow. Rzeszów.

Wniosek nagły p. Bandrowskiego i tow. w sprawie dodatku drożyznianego dla nauczycielstwa krajowego za rok 1913. oraz projektu regulacyi plac nauczycielskich. Uzasadnienie i załatwienie wniosku.

Wniosek nagły p. Kleskiego i tow. w sprawie funduszu 5,000.000 kor. dla bezprocentowych pożyczek na budowie szkolne w miastach. Uzasadnienie wniosku, przyczem głosy wnioskodawcy pp. Kleskiego i p. Mayewskiego, Stapińskiego, Lisiewiczza, Neumana, Witosa, Aschkenazego, Singalewiczza. Załatwienie wniosku oraz wniosków dodatkowych p. Witosa i Singalewiczza.

Wniosek nagły p. Cieńskiego i tow. w sprawie akcyi ratunkowej z powodu klęsk elementarnych. Uzasadnienie wniosku, przyczem głosy : wnioskodawcy p. Cieńskiego oraz p. Stapińskiego Makucha, Bardła, ks. Okonia, powtórnie Stapińskiego, Górkiewiczza i Witosa. Załatwienie wniosku.

Wniosek nagły p. Kurowca i tow. w sprawie zapomogi dla pogorzalców gminy Kamień, powiatu kałuskiego. Uzasadnienie i załatwienie wniosku.

Wniosek nagły p. Starucha i tow. w sprawie klęsk elementarnych, które nawiedziły w r. 1913 cały kraj, a szczególnie powiat brzeżański. Uzasadnienie wniosku przyczem głosy : pp. wnioskodawcy, Terszakowca, Sandulaka, i Winniczuka. Załatwienie wniosku.

(Przerwa posiedzenia).

(Posiedzenie wieczorne).

Wybory komisji sejmowych : administracyjnej z 25 członków, bankowej z 25 członków, budżetowej z 25 członków, drogowej z 25 członków, gminnej z 25 członków, gór-

niczej z 15 członków, gospodarstwa krajowego z 25 członków, kolejowej z 25 członków, petycyjnej z 15 członków, prawniczej z 15 członków, przemysłowej z 25 członków, sanitarnej z 15 członków, szkolnej z 25 członków, wodnej z 15 członków, zapomogowej z 25 członków.

Pierwsze czytanie przedłożenia rządowego z projektem ustawy wodnej.

Pierwsze czytanie przedłożenia rządowego z projektem ustawy o uzupełnieniu ksiąg gruntowych przez wpisanie dobra publicznego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie pobierania dochodów i czynienia wydatków z funduszu krajowego w IV. kwartale roku 1912.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1913 i dodatkowego sprawozdania w tym przedmiocie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1914 i dodatkowego sprawozdania w tym przedmiocie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszu krajowego za rok 1911.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszu krajowego za rok 1912.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o potrzebie zmiany niektórych postanowień w uchwałach sejmowych, przyzwalających na zaciągnięcie pożyczek na rozmaite cele gospodarcze kraju a to dla ułatwienia sfinansowania tych pożyczek.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o preliminarzu galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rok 1913.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o preliminarzu galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rok 1914.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przedłużenia prawa korzystania z uwolnienia od podatku krajowego do podatku domowo-czynszowego, tudzież od podatku gminnego do tego podatku i do 5% podatku pobieranego od domów uwolnionych od podatku domowo-czynszowego tych budynków we Lwowie, które będą wybudowane w miejsce 181 domów przeznaczonych na zburzenie w celu regulacji i asanacji miasta.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia od podatku krajowego i dodatków gminnych do podatku domowo-czynszowego domów

zbudowanych w Podgórzu, w miejsce przeznaczonych na zburzenie w celu regulacji miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych.

Pierwsze czytanie sprawozdania z czynności Wydziału krajowego i komisji krajowej dla spraw przemysłowych tudzież krajowego Patronatu rękodziel i drobnego przemysłu w zakresie popierania przemysłu krajowego i rękodziel za czas od 1. sierpnia 1912 do 3. lipca 1913

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej wyższej szkole lasowej we Lwowie za rok 1912/13.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie za rok 1912/13.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublanach i o krajowych stacyach doświadczalnych rolniczych w Dublanach i we Lwowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych szkołach rolniczych i nauce wędrowniej gospodarstwa wiejskiego za rok 1912/13.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany statutu krajowej komisji dla spraw rolniczych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1912.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o włościach rentowych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia gwarancji kraju dla emisji obligacji kolejowych i zmiany statutu Banku krajowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie dalszego uposażenia i rozwinięcia działalności Banku krajowego oraz zmian w statucie w tym celu potrzebnych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego Banku krajowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o czynnościach krajowego Patronatu spółek oszczędności i pożyczek oraz innych spółek rolniczych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej centralnej Kasie dla spółek rolniczych

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o kłękach elementarnych w roku 1913 i o zarządzeniach zaradczych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego do LW. 96.615/913 tudzież do LW. 131 840/913 o operacjach agrarnych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany i uzupełnienia ustawy komasacyjnej i ustawy działowo regulacyjnej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o melioracjach.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji rzek kanałowych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie dróg wodnych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o uzupełnieniu regulacji Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o systematycznej regulacji Prutu od Kołomyi do granicy bukowińskiej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmian niektórych postanowień ustawy o rybołostwie z dnia 31. października 1887, Dz. u. i rozp. kraj. z r. 1890 Nr. 37.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o podwyższeniu poborów krajowych dozorców melioracyjnych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenarskich.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie otwarcia 8-go kursu praktycznego dozorców drenarskich

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu technicznej służby drogowej Wydziału krajowego, w przedmiocie regulacji plac konduktorów drogowych, w przedmiocie polepszenia bytu drożników dróg krajowych oraz w sprawie zmian w uregulowaniu zaopatrzeń dla tychże drożników, ich wdów i sierót.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przyznania veniam studiorum praktykantom technicznym oddziału techniczno-drogowego Wydziału krajowego Karolowi Pielechowi i Franciszkowi Jakubikowi.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zmiany etatu urzędników krajowego biura kolejowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ukrajowienia dróg.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zaprowadzenia opłat mytniczych od automobilów.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy za II. półrocze 1912 i I. półrocze 1913 r.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie utworzenia posady drugiego krajowego inspektora szpitali.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie powiększenia etatu i regulacji plac lekarzy kraj. zakładu dla obłąkanych, tudzież co do regulacji plac urzędników kraj. szpitala powszechnego we Lwowie, św. Łazarza w Krakowie i kraj. zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie powiększenia etatu lekarzy pomocniczych kraj. szpitala św. Łazarza w Krakowie, tudzież podwyższenia dodatków aktywnych aptekarzy szpitala powyższego i kraj. szpitala powszechnego we Lwowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie pomnożenia liczby okręgów sanitarnych

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie rozszerzenia budynków rzeźni i piekarni w kraj. zakładzie dla umysłowo-chorych w Kobierzynie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o postępie budowy kraj. zakładu dla umysłowo chorych w Kobierzynie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zakupu części parceli gruntowej lk. 4318/1 w Lipniku w celu rozszerzenia posiadłości szpitala powszechnego w Białej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego szpitala powszechnego w Bochni.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie rozszerzenia szpitala powszechnego w Drohobyczu; przez budowę pawilonu dla zakaźnie chorych i domu administracyjnego przy równoczesnem przeobrażeniu budynku głównego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia i odbudowy szpitala powszechnego w Jaśle.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia i odbudowy szpitala powszechnego w Podhajcach.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego szpitala powszechnego w Rzeszowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego szpitala powszechnego w Stanisławowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie oddawania nadal do szpitala św. Ludwika w Krakowie na leczenie chorych dzieci nadsyłanych do szpitala św. Łazarza.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie kupna realności przy ul. Mickiewicza 5. na pomieszczenie biur Wydziału krajowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gmin Bieniowa, Bukowiec i Sokoliki z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Boryni, a przydzielenia do okręgu sądowego w Turce.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gmin Chaszczów, Łopuszanka lechniowa i Grąziowa z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Turce, a co do Grąziowej w Starym Samborze a przydzielenia ich do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Lutowiskach.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Mszaniec wraz z obszarem dworskim z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Kopyczyńcach a wcielenia jej do okręgu sądowego w Trembowli oraz o wydzielenie ich z powiatu politycznego husiatyńskiego, a przyłączenie do powiatu politycznego trembowelskiego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Neterpińce wraz z obszarem dworskim z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Zborowie a wcielenia jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Załóżcach.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Oparówka z okręgu c. k. Sądu powiatowego we Frysztaku, a przydzielenia jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Strzyżowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Myślenicach na przyjęcie

imieniem powiatu gwarancyi czystego rocznego dochodu 5·48⁰/₀ od części kapitału zakładowego kolei lokalnej Wieliczka-Myślenice-Mszana dolna w kwocie 200.000 K. przez przeciąg 75 lat.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Wieliczce na przyjęcie imieniem powiatu gwarancyi czystego rocznego dochodu 5·48% od części kapitału akcyjnego kolei lokalnej Wieliczka-Myślenice-Mszana dolna w kwocie 150·000 K przez przeciąg 75 lat.

Ogłoszenie wyniku skrutynium z wyborów poszczególnych komisji sejmowych, oraz wezwanie do ukonstytuowania się tychże.

Pierwsze czytanie wniosku posła Lea i tow. w sprawie przedłożenia wniosków co do przyznania nauczycielstwu ludowemu dodatku drożyznianego za rok bieżący i w sprawie regulacji płac nauczycielskich. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. Głębińskiego i tow. w sprawie zwiększenia dotacji na rzecz funduszu rękodzielniczego. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. Głębińskiego i tow. w sprawie przyjęcia na rachunek funduszu krajowego części pożyczki hipotecznej, zaciągniętej na budowę domu rękodzielniczego we Lwowie. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. Głębińskiego i tow. w sprawie połączenia kolejowego zdrojowisk kraj. z miastami stołecznymi i wprowadzenia taryf sezonowych. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. Głębińskiego w sprawie oddania lasów i domen państwowych oraz salin w Galicyi w zarząd kraju. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. ks. Wolańina i tow. w sprawie obwałowania Sanu. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. ks. Wolańina i tow. w sprawie budowy mostu na Sanie. Uzasadnienie wniosku.

Pierwsze czytanie wniosku p. Piłcha i tow. w sprawie zwiększenia dotacji dla spółkowych kas oszczędności systemu Raiffeisena. Uzasadnienie wniosku.

Porządek dzienny.

(Początek posiedzenia o godzinie 11 minut 40 przedpołudniem.)

Przewodniczący: JE. **Marszałek krajowy** Adam hr. **Gołuchowski**.

Ze strony c. k. Rządu: JE. c. k. Namiestnik Witold **Korytowski** i c. k. wiceprezydent Namiestnictwa Stanisław **Grodzicki**.

Sekretarze: pp. **Urbański**, **Kasznica**, **Biały**, **Rożankowski**.

(Obecnych posłów 134.)

Marszałek: Sejm w komplecie. Posiedzenie otwieram. Protokół z pierwszego posiedzenia uważam za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych za-

rzutów, protokół z 2 posiedzenia jest złożony w biurze sejmowem do przejżenia.

Proszę p. sekretarza o odczytanie spisu petycyi.

- Sekretarz p. **Urbański**: (czyta spis petycyi wniesionych po dzień 16. lutego 1914).
630. L. s. 865. Zarząd gł. T. S. L. Kraków, przez posła Skarbka, z prośbą Koła I. T. S. L. w Krakowie, o subwencyę na szkoły polskie T. S. L. w Bośni na r. 1914. — do komisji budżetowej.
631. L. s. 866. Zarząd gł. T. S. L. Kraków, przez posła Tertila, o subwencyę na r. 1914. dla Koła T. S. L. w Brzeżanach na prace w powiecie tamtejszym — do komisji budżetowej.
632. L. s. 867. Zarząd gł. T. S. L. Kraków, przez posła Tertila, z prośbą I. Koła T. S. L. w Nowym Sączu o subwencyę na budowę „Domu ludowego w Tyliczu — do komisji budżetowej.
633. L. s. 868. Zarząd gł. T. S. L. Kraków przez posła Tertila z prośbą Koła włośc. T. T. L. w Leszczynach ad Biała o subwencyę na opiekę pozaszkolną nad młodzieżą szkolną, oraz na pracę oświatową nad robotnikami na rok 1914. — do komisji budżetowej.
634. L. s. 869. Zarząd gł. T. S. L. Kraków, przez posła Tertila, z prośbą Koła włośc. T. S. L. w Leszczynach ad Biała o subwencyę na opiekę pozaszkolną nad młodzieżą szkolną, oraz na pracę oświatową nad robotnikami na r. 1913 — do komisji budżetowej.
635. L. s. 870. Zarząd gł. T. S. L. Kraków, przez posła Lisiewicza, o subwencyę na bursę w Jaworowie na r. 1914. — do komisji budżetowej.
636. L. s. 871. Zarząd gł. T. S. L. Kraków, przez posła Misińskiego, o subwencyę na utrzymanie bursy im. B. Głowackiego w Żółkwi na r. 1914. — do komisji budżetowej.
637. L. s. 872. Zarząd gł. TSL. Kraków, przez posła Misińskiego, o subwencyę na utrzymanie bursy im. Bartosza Głowackiego w Żółkwi na r. 1913 — do komisji budżetowej.
638. L. s. 873. Zarząd gł. TSL. Kraków, przez posła Misińskiego, o subwencyę na prace Koła w Sanoku w szczególności na bursę Kościuszki na r. 1913 — do komisji budżetowej.
639. L. s. 874. Zarząd główny TSL. Kraków, przez posła Misińskiego, o subwencyę na prace Koła w Sanoku w szczególności na bursę Kościuszki na r. 1914 — do komisji budżetowej.
640. L. s. 875. Zarząd gł. TSL. Kraków, przez posła Lisiewicza, o subwencyę dla Koła Jeża we Lwowie na szkółki początkowe oraz na czytelnie wiejskie — do komisji budżetowej.
641. L. s. 876. Zarząd gł. TSL. Kraków, przez posła Tertila, o subwencyę dla Koła TSL. w Husiatynie na kurs kroju i szycia na r. 1913. — do komisji budżetowej.
642. L. s. 877. Zarząd gł. T. S. L. Kraków, przez posła Tertila, o subwencyę dla Koła TSL. w Smiatynie na kurs kroju i szycia na r. 1914 — do komisji budżetowej.
643. L. s. 878. Zarząd gł. TSL. Kraków, przez posła Tertila, o subwencyę dla Koła w Brzeżanach na prace Koła w powiecie brzeżańskim na r. 1914 — do komisji budżetowej.
644. L. s. 879. Zarząd gł. TSL. Kraków, przez posła Lisiewicza, o subwencyę dla Koła TSL. w Baligródzie na cele oświatowe na r. 1914. — do komisji budżetowej.
645. L. s. 880. Zarząd gł. TSL. Kraków, przez posła Lisiewicza, o subwencyę Koła T. S. L. w Baligródzie na cele oświatowe na r. 1913 — do komisji budżetowej.
646. L. s. 881. C. k. Towarzystwo rolnicze Kraków, przez posła Z. Tarnowskiego, o subwencyę na pokrycie deficytu za r. 1913 na popieranie działalności Tow. rolniczo-okręgowych — do komisji budżetowej.
647. L. s. 882. Komitet Tow. rolniczego Kraków, przez posła Z. Tarnowskiego, o podwyższenie subwencyi na prowadzenie kontroli mleczości i inne cele — do komisji budżetowej.

648. L. s. 883. Komitet Tow. rolniczego Kraków, przez posła Z. Tarnowskiego, o subwencję na pokrycie deficytu za r. 1913 na cele wystawy hodowlanej — do komisji budżetowej.
649. L. s. 884. Marya Ullmanówna, emerytowana nauczycielka Rozwadów, przez posła Z. Tarnowskiego, o policzenie lat służby do emerytury — do komisji szkolnej.
650. L. s. 885. Elżbieta Madeyska, b. docentka języka francuskiego w Samborze, przez posła Laskowskiego, o przyznanie emerytury — do komisji szkolnej.
651. L. s. 886. Komitet opiekuńczy „Domu pracy“, Kraków (Kaźmierz), przez posła Laskowskiego, o subwencję — do komisji budżetowej.
652. L. s. 887. Komit. em. nauczycieli ludowych Kraków, przez posła Adama, o zrównanie emerytury wedle ustawy z r. 1907 — do komisji szkolnej.
653. L. s. 888. Stowarzyszenie rękodzielników chrześcijańskich Gwiazda Tarnowska—Tarnów, przez posła Tertila, o subwencję — do komisji budżetowej.
654. L. s. 889. Dr. Jan Gawlik, prowizoryczny dyrektor szpitala w Nowym Targu, przez posła Bednarskiego o veniam aetatis — do komisji sanitarnej.
655. L. s. 890. Towarzystwo Ruslan Lwów, przez posła Kiweluła, o subwencję na cele Tow. — do komisji budżetowej.
656. L. s. 891. Zarząd główny TSL. w Krakowie, przez posła Lisiewicza, o udzielenie subwencji na bursy przy szkołach TSL. na r. 1913 — do komisji budżetowej.
657. L. s. 892. Zarząd gł. T. S. L. w Krakowie, przez posła Lisiewicza, o pierwszą subwencję na r. 1913. dla wydania elementarza dla analfabetów — do komisji budżetowej.
658. L. s. 893. Zarząd gł. TSL. w Krakowie, przez posła Lisiewicza, o wstawienie do budżetu krajowego na rok 1913 kwoty 20.000 K. na spłatę pożyczki ciążącej na budynku TSL. w Leszczynach — do komisji budżetowej.
659. L. s. 894. Zarząd gł. TSL. w Krakowie, przez posła Długosza, o podwyższenie subwencji na polską szkołę w Morawskiej Ostrawie na r. 1913. — do komisji budżetowej.
660. L. s. 895. Zarząd główny TSL. w Krakowie, przez posła Długosza, o podwyższenie subwencji na utrzymanie polskiej szkoły w Przywozie (Morawy) na rok 1913 — do komisji budżetowej.
661. L. s. 896. Zarząd główny T.S.L. Kraków, przez posła Długosza, o podwyższenie subwencji na utrzymanie szkoły polskiej w Hermanicach (Śląsk austriacki) na rok 1913 — do komisji budżetowej.
662. L. s. 897. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Długosza, o subwencję na ochronkę T. S. L. na r. 1913 — do komisji budżetowej.
663. L. s. 898. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Kędziora, o subwencję na polskie gimnazjum realne w Białej na rok 1913 — do komisji budżetowej.
664. L. s. 899. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Kędziora, o podwyższenie subwencji na polskie gimnazjum realne w Orłowej na r. 1913 — do komisji budżetowej.
665. L. s. 900. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Kędziora, o subwencję na stypendya dla seminarzystów w Białej na rok 1913 — do komisji budżetowej.
666. L. s. 901. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Maryewskiego, o subwencję na wydawnictwa popularne i popularno-naukowe na rok 1913 — do komisji budżetowej.
667. L. s. 902. Zarząd główny T.S.L. w Krakowie, przez posła Sarego, o subwencję na 4-klasową pospolitą szkołę ćwiczeń przy seminarjum nauczycielskim w Białej na rok 1913 — do komisji budżetowej.
668. L. s. 903. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Sarego, o podwyższenie subwencji na utrzymanie szkoły wydziałowej w Czechowicach obok Dziedzic (Śląsk austr.) na rok 1913 — do komisji budżetowej.
669. L. s. 904. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Sarego, o podwyższenie subwencji na utrzymanie szkoły polskiej w Białej na rok 1913 — do komisji budżetowej.
670. L. s. 905. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie przez posła Sare, o podwyższenie subwencji na utrzymanie seminarjum naucz. męskiego w Białej na r. 1913 — do komisji budżetowej.

671. L. s. 906. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Kleskiego, o udzielenie subwencji na organizację i utrzymanie szkół zawodowych — do komisji budżetowej.
672. L. s. 907. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o subwencję na bursę przy szkołach T. S. L. na rok 1914 — do komisji budżetowej.
673. L. s. 908. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o subwencję na ochronki T. S. L. na rok 1914 — do komisji budżetowej.
674. L. s. 909. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o podwyższenie subwencji na utrzymanie szkoły polskiej w Przywozie (Morawy) na rok 1914 — do komisji budżetowej.
675. L. s. 910. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o podwyższenie subwencji na szkołę polską w Morawskiej Ostrawie na rok 1914 — do komisji budżetowej.
676. L. s. 911. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o podwyższenie subwencji na utrzymanie szkoły polskiej w Hermanicach, (Śląsk austr.) na rok 1914 — do komisji budżetowej.
677. L. s. 912. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o subwencję na wydanie elementarza dla analfabetów na rok 1914 — do komisji budżetowej.
678. L. s. 913. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o subwencję na ogólne cele oświatowe T. S. L., w szczególności na rozwój czytelnictwa wśród ludu i organizację odczytów wędrownych na rok 1914 — do komisji budżetowej.
679. L. s. 914. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o subwencję na wydawnictwa popularne i popularno-naukowe — do komisji budżetowej.
680. L. s. 915. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o subwencję na wydawnictwo „Przewodnika oświatowego“ na rok 1914 — do komisji budżetowej.
681. L. s. 916. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o subwencję na zakup i wypożyczalnię przeźroczy do odczytów i wykładów popularnych i popularno-naukowych na rok 1914 — do komisji budżetowej.
682. L. s. 917. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o podwyższenie subwencji na szkołę polską w Leszczynach na rok 1914 — do komisji budżetowej.
683. L. s. 918. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o podwyższenie subwencji na utrzymanie szkoły wydziałowej w Czechowicach obok Dziedzic (Śląsk austriacki) na rok 1914 — do komisji budżetowej.
684. L. s. 919. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o podwyższenie subwencji na utrzymanie szkoły polskiej w Białej na rok 1914 — do komisji budżetowej.
685. L. s. 920. Zarząd główny T. S. L. w Krakowie, przez posła Żardeckiego, o subwencję na 4-klasową pospolitą szkołę ćwiczeń przy seminarium nauczyciel. w Białej na rok 1914 — do komisji budżetowej.
686. L. s. 921. Zarząd główny T. S. L., Kraków, z posłą Koła T. S. L. w Tłustem, przez posła Schätzla, o subwencję na budowę budynków szkolnych oraz na prowadzenie kursu robót dla dziewcząt — do komisji budżetowej.
687. L. s. 922. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez posła Maissa, z prośbą Koła akademickiego we Lwowie, o subwencję na cele ogólnooświatowe także — do komisji budżetowej.
688. L. s. 923. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez p. Głabińskiego z prośbą Koła T. S. L. w Krynicy-Zdroju, o subwencję na cele oświatowe — do komisji budżetowej.
689. L. s. 924. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez p. Głabińskiego, z prośbą Koła T. S. L. w Markowie, o subwencję na cele ogólnooświatowe — do komisji budżetowej.
690. L. s. 925. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez p. Głabińskiego, z prośbą Koła VI. T. S. L. im. Juliusza Słowackiego w Krakowie, o subwencję na

- cele pracy oświatowej w Zagłębiu chrzanowskiem — do komisji budżetowej.
691. L. s. 926. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez posła Głabińskiego, z prośbą Koła VI. T. S. L., im. Juliusza Słowackiego w Krakowie, o subwencyę na odczyty popularne — do komisji budżetowej.
692. L. s. 927. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez posła Kleskiego, z prośbą Koła T. S. L. w Mielnicy, o subwencyę na budowę domu w Nowosiółce — do komisji budżetowej.
693. L. s. 928. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez posła Kleskiego z prośbą Koła T. S. L. w Mielnicy, o podwyższenie subwencyi na szkołę polską w Leszczynach za rok 1913 — do komisji budżetowej.
694. L. s. 929. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez posła Kleskiego, z prośbą Koła T. S. L. w Mielnicy, o subwencyę na zakup i wypożyczalnię przezroczny do odczytów i wykładów popularnych na rok 1913 — do komisji budżetowej.
695. L. s. 930. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez posła Kleskiego, z prośbą Koła T. S. L., w Mielnicy, o subwencyę na wydawnictwo „Przewodnika oświatowego” na rok 1913 — do komisji budżetowej.
696. L. s. 931. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez posła Jabłońskiego, z prośbą Koła T. S. L. w Komarnie, o subwencyę na dokończenie budowy szkoły w Nowej Wsi — do komisji budżetowej.
697. L. s. 932. Zarząd główny T. S. L., Kraków, przez p. Jabłońskiego, z prośbą Koła T. S. L. im. M. Konopnickiej w Wiedniu, o subwencyę na utrzymanie szkółek polskich i czytelni — do komisji budżetowej.
698. L. s. 933. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Skarbka, z prośbą Koła akademickiego T. S. L. Kraków, o subwencyę na przyjmowanie wycieczek ludowych w Krakowie — do komisji budżetowej.
699. L. s. 934. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Skarbka, z prośbą Koła T. S. L. w Dublanach, o subwencyę na budowę domów ludowych w Dublanach i Żydaticzach — do komisji budżetowej.
700. L. s. 935. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Skarbka, z prośbą Związku okręgowego w Dębicy, o subwencyę na organizacyę pracy oświatowej w powiatach: Dębica, Pilzno, Mielec, Ropczyce, Tarnobrzeg — do komisji budżetowej.
701. L. s. 936. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Skarbka, z prośbą Koła T. S. L. w Podgórzu, o subwencyę na publiczną wypożyczalnię książek i czytelnię — do komisji budżetowej.
702. L. s. 937. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Skarbka, z prośbą Dyrekcyi seminarjum żeńskiego, T. S. L. im. Preisendanza Kraków, o subwencyę na r. 1914 — do komisji budżetowej.
703. L. s. 938. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Skarbka, z prośbą Koła T. S. L. w Podwołoczyskach, o subwencyę na kurs szycia bielej bielejny w Kaczanówce — do komisji budżetowej.
704. L. s. 939. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Skarbka, z prośbą Koła Pań T. S. L. we Lwowie, o subwencyę na bursę im. Felicji Boberskiej — do komisji budżetowej.
705. L. s. 940. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Skarbka, z prośbą Koła I. T. S. L. Kraków, o subwencyę na szkoły polskie w Jaworzu, Radwanicach i Maryańskich górach na r. 1914 — do komisji budżetowej.
706. L. s. 941. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Skarbka, z prośbą Koła I. T. S. L. w Krakowie, o subwencyę na ochronki w Maryańskich Górach i Witkowicach na r. 1914 — do komisji budżetowej.
707. L. s. 942. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Schätzla, z prośbą Koła T. S. L. w Tłustem, o subwencyę na budowę budynków szkolnych oraz na prowadzenie kursu robót dla dziewcząt w Tłustem — do komisji budżetowej.
708. L. s. 943. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Żardeckiego, o podwyższenie subwencyi na utrzymanie seminarjum nauczycielskiego męskiego w Białej na r. 1914 — do komisji budżetowej.

709. L. s. 944. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Żardeckiego, o subwencyę na stypendya dla seminarzystów w Białej na r. 1914 — do komisji budżetowej.
710. L. s. 945. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Żardeckiego, o podwyższenie subwencyi na polskie gimnazjum realne w Orłowej na r. 1914 — do komisji budżetowej.
711. L. s. 946. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Żardeckiego, o subwencyę na polskie gimnazjum realne w Białej na r. 1914 — do komisji budżetowej.
712. L. s. 947. Zarząd główny T. S. L. Kraków, przez posła Adama, o subwencyę na ogólne cele oświatowe T. S. L. w szczególności na rozwój czytelnictwa wśród ludu i organizacyę odczytów wędrownych na r. 1913 — do komisji budżetowej.
713. L. s. 948. Gmina Sieprów, przez posła Bardla, o uwolnienie od prestacyi szkolnej — do komisji szkolnej.
714. L. s. 949. Klementyna Jankowska, nauczycielka Barcice, przez posła ks. Michalika o policzenie lat służby — do komisji szkolnej.
715. L. s. 950. Klasztor P. P. Augustynek Kraków, przez posła Bandrowskiego, o subwencyę na szkołę żeńską wydziałową — do komisji budżetowej.
716. L. s. 951. Ochronka polska Drohobycz, przez posła Halbana, o subwencyę — do komisji budżetowej.
717. L. s. 952. Ruskie Tow. lekarskie Lwów, przez posła Kurowca, o subwencyę na wydawnictwo organu Towarzystwa „Zdorowle“ — do komisji budżetowej.
718. L. s. 953. Towarzystwo Proświta, Lwów, przez posła Kiweluka, o subwencyę na wydawnictwa, na prowadzenie oświatowej organizacyi w kraju, na bibliotekę i wypożyczalnię — do komisji budżetowej.
719. L. s. 954. Towarzystwo Proświta Lwów, przez posła Kiweluka, o wydanie polecenia Bankowi krajowemu bonifikacyi kuponów — do komisji bankowej.
720. L. s. 955. Towarzystwo „Proświta“, Lwów, przez posła Kiweluka, o stałą subwencyę na cele popierania przemysłu domowego i o jednorazową subwencyę na kupno środków naukowych i demonstracyjnych — do komisji budżetowej.
721. L. s. 956. Towarzystwo „Proświta“, Lwów, przez posła Kiweluka, o subwencyę na utrzymanie szkoły gospodarskiej w Miłowaniu — do komisji budżetowej.
722. L. s. 957. Towarzystwo „Proświta“, Lwów, przez posła Kiweluka, o jednorazową cenę kupna gruntu pod szkółkę drzew owocowych — do komisji budżetowej.
723. L. s. 958. Krajowy Związek rewizyjny Tow. gosp. pożycz. handl. i przem. Lwów, przez posła K. Lewickiego, o subwencyę na kooperacyę ruską — do komisji budżetowej.
724. L. s. 959. Kuratorya Muzeum nacyonalnego Lwów, przez posła K. Lewickiego, o subwencyę na urzędowanie muzeum i naukowe prace — do komisji budżetowej.
725. L. s. 950. Michał Buczyk i tow., Jasionów, pow. Rzeszów, przez posła K. Lewickiego, o zasiłek dla pogorzalców — do komisji budżetowej.
726. L. s. 961. Roman Sirecki, dyrektor ruskiego teatru, Lwów, przez posła K. Lewickiego, o wyasygnowanie subwencyi na rok 1913 — do komisji budżetowej.
727. L. s. 962. Roman Sirecki, dyrektor ruskiego teatru, Lwów, przez posła K. Lewickiego, o dodatek osobisty 2.000 K. — do komisji budżetowej.
728. L. s. 963. Tow. kolonii leczniczej dla dziewcząt II. w Krynicy, przez posła Długosza, o subwencyę — do komisji budżetowej.
729. L. s. 964. Tow. kolonii leczniczej dla dzieci, Lwów, przez posła Długosza, o wypłacenie subwencyi dla I. kolonii leczniczej w Rymanowie za rok 1913 — do komisji budżetowej.
730. L. s. 965. Tow. kolonii leczniczej dla dzieci, Lwów, przez posła Długosza, o wypłacenie subwencyi dla I. kolonii leczniczej w Rymanowie na rok 1914 — do komisji budżetowej.

731. L. s. 966. Tow. „Związek rodzicielski, Lwów, przez posła Głabińskiego, o subwencyę — do komisji budżetowej.
732. L. s. 967. Piątkiewicz Marya, nauczycielka, Kołomya, przez posła Zarembe, o policzenie lat służby — do komisji szkolnej.
733. L. s. 968. Kółko rolnicze, Dolina, przez posła Zarembe, o zapomogę — do komisji budżetowej.
734. L. s. 969. Hermina Olzhauserówna, nauczycielka, Dolina, przez posła Zarembe, o policzenie lat służby — do komisji szkolnej.
735. L. s. 970. Wincenty Wałaszkiwicz, emerytowany nauczyciel, Lwów, przez posła Głabińskiego, o pięciolecia — do komisji szkolnej.
736. L. s. 971. Marya Gerard de Festenburg, wdowa po urzędniku biura sprzedaży soli, Lwów, przez posła Głabińskiego, o dar z łaski na rok 1913/14 — do komisji budżetowej.
737. L. s. 972. Polskie Tow. gimnastyczne Sokół, Bóbrka, przez posła Głabińskiego, o subwencyę — do komisji budżetowej.
738. L. s. 973. Józef Maziarski, emerytowany nauczyciel, Bochnia, przez posła Maissa, o podwyższenie pensji — do komisji szkolnej.
739. L. s. 974. Walerya Jabłonowska, wdowa po radcy Wydziału krajowego, przez posła Kiweluka, o zapomogę — do komisji budżetowej.
740. L. s. 975. Naukowe Tow. im. Szewczenki, Lwów, przez posła Kiweluka, o subwencyę na muzeum — do komisji budżetowej.
741. L. s. 976. Kółko ukr. Tow. pedagogicznego, Czortków, przez posła Horbaczewskiego, o przyjęcie prywatnego gimnazjum ruskiego, na etat państwowy — do komisji szkolnej.
742. L. s. 977. Kółko ukr. Tow. pedagogicznego, Horodenka, przez posła Okuniewskiego, o subwencyę dla prywatnego gimnazjum — do komisji budżetowej.
743. L. s. 978. Ks. Mikołaj Kotlarewski, proboszcz, Horodenka, przez posła Okuniewskiego, o polecenie wybudowania studni na podwórzu probostwa, — do komisji administracyjnej.
744. L. s. 979. Gmina Mikulińce, przez posła Schmidta, o przyjęcie kosztów utrzymania Naftalego Weissbroda na fundusz krajowy — do komisji budżetowej.
745. L. s. 980. S. S. Felicjanki, Sokal, przez p. Wł. Jaworskiego, o subwencyę na ochronę — do komisji budżetowej.
746. L. s. 981. Wiktorya Przesalska, wdowa po nauczycielu, Chociń, przez posła Kurowca, o zapomogę — do komisji budżetowej.
747. L. s. 982. Eugenia Sabatowiczowa, nauczycielka, Białka, przez posła Bednarskiego, o policzenie lat służby — do komisji szkolnej.
748. L. s. 983. Stefańska Bronisława, wdowa po nauczycielu, Nowy Targ, przez posła Bednarskiego, o przedłużenie dodatku na wychowanie córki — do komisji szkolnej.
749. L. s. 984. Komitet I zjazdu higienistów polskich, Lwów, przez posła Bednarskiego, o subwencyę — do komisji budżetowej.
750. L. s. 985. Jan Trusz, artysta malarz, Lwów, przez posła Kiweluka, o zasiłek na wycieczkę artystyczną do Jaremcza-Czornohory — do komisji budżetowej.
751. L. s. 986. Tow. Narodna Licznycia, — Lwów, przez posła Kurowca, o subwencyę — do komisji budżetowej.
752. L. s. 987. Joanna Mogilnicka, wdowa po adwokacie, Krakowiec, przez posła L. Lewickiego o zapomogę — do komisji budżetowej.
753. L. s. 988. Felicja Milczanowska, emeryt. nauczycielka, Lwów, przez posła ks. Wolanina, o policzenie lat służby do emerytury — do komisji szkolnej.
754. L. s. 989. Jan Jougan, emerytowany nauczyciel, Lwów, przez posła Schätzla, o zapomogę — do komisji budżetowej.
755. L. s. 990. Ukr. pow. bursa im. M. Szaszkiwicza, Brody, przez członka Sejmu ks. Szeptyckiego, o subwencyę — do komisji budżetowej.
756. L. s. 991. Krajowy Związek ochotniczych straży pożarnych, Lwów, przez posła Zgórskiego, o podwyższenie subwencji — do komisji budżetowej.

757. L. s. 992. SS. Felicjanki, Sokal, przez p. Wł. Jaworskiego, o subwencyę dla bursy — do komisji budżetowej.
758. L. s. 993. Wydział Spółki wodnej, Uście solne, przez posła Götza, o przyjęcie raty konkurencyjnej za rok 1913 na fundusz krajowy — do komisji wodnej.
759. L. s. 994. Gmina Grabówka, przez posła Bisa, o subwencyę na zakupno zboża z powodu klęsk elementarnych — do komisji zapomogowej.
760. L. s. 995. Gmina Reszniate, przez p. Kurowca, o subwencyę na budowę szkoły — do komisji budżetowej w porozumieniu ze szkolną.

Marszałek: Do tej petycji żądał głosu p. Kurowiec. Udzielam mu głosu.

P. Kurowiec. Wysokij Sojme!

Hromada Reszniate powita dołyńskoho, jest duże ubohoju hromadoju. Hromada tota robiła przed 9 litamy kroki, szcoby osnovana tam zistala szkoła narodna. Ona zrobiła wse se, szczo zakon każe, ba szczo bilsze, bo ne łysz złożyła 1600 koron, ale nadto płatyt, misiaczno 100 K. na szkołu, a 126 K. na uczytela.

W tij hromadi jest ledwy 149 numeriw a mymo to ponosyt' tak welyki wydatky. Hromada tota udala sia do dołyńskoho starostwa zhladno do rady szkilnoji okružnoji i mymo, szczo chodyt' o oświtu, hromadu totu widoslano z niczym i skazano jeji, szczo tam tohdy bude własnyj budynek szkilnyj, koły wybuduje joho p. Romańczuk, abo Łahodyński. Dlatoho ja pry tij nahodi pidnoszu hołos, szcoby skazaty, jak wyhladaje tota żertwolubywist' iz storony włastej.

Petycyju totu, popyraju i pid zhladom formalnym proszu o widoslanie jeji do komisji budżetowej w porozumieniu z komisyjeju szkilnoju.

Marszałek. Życzenie p. posła uwzględniono. Proszę p. sekretarza o odczytanie dalszego spisu petycji.

Sekretarz p. **Urbański:** (czyta dalszy spis petycji)

761. L. s. 996. Grono nauczycielskie Łączyn, przez p. St. Stadnickiego, o zaliczenie gminy do III. klasy plac -- do komisji szkolnej.
762. L. s. 997. SS. Felicjanki — Przemyśl, przez posła St. Stadnickiego o subwencyę na spłatę długów — do komisji budżetowej.
763. L. s. 998. I. Galicyjskie Stowarzyszenie głuchoniemych „Nadzieja“, Lwów, przez p. St. Stadnickiego, o subw. za r. 1913 i na r. 1914 — do kom. budżet.
764. L. s. 999. Polska Bursa ludowa Sambor, przez p. Jabłońskiego, o subwencyę — do komisji budżetowej.
765. L. s. 1000. Katarzyna Czernikowska, wdowa po nauczycielu, Petranka, przez p. Kurowca, o podwyższenie pensji wdowiej — do komisji szkolnej.
766. L. s. 1001. Gmina Rzepiennik, przez p. Długosza, o subwencyę na restauracyę kościoła, do komisji budżetowej.
767. L. s. 1002. Kółko ukr. Tow. pedagogicznego im. Szaszkiewicza, Stanisławów, przez posła Kiweluka, o subwencyę na utrzymanie szkół — do komisji budżetowej.
768. L. s. 1003. Kółko ukr. Tow. pedagogicznego im. Szaszkiewicza, Stanisławów, przez posła Kiweluka, o subwencyę na bursę — do komisji budżetowej.
769. L. s. 1004. Tow. pedagogiczne im. Szaszkiewicza, Lwów, przez posła Kiweluka, o podwyższenie subwencyi na utrzymanie prywatnego sem. naucz. żeńskiego — do komisji budżetowej.

П. Куровець: Високий Соїме!

Громада Решняте, іовіта долиньского є дуже убогою громадою. Громада тота робила перед 9 літами кроки, шоби основана там зістала школа народна. Она зробила все се, що закон каже, ба, ще більше, бо не лише зкожила 1600 корон, але надто платить місячно 100 К на школу, а 120 К на учителя.

В тій громаді є ледви 140 номерів, а мимо то поносить так великі видатки. Громада тота удала ся до долиньского староства зглядно до ради шкільної округної і мимо, що ходить о освіту, громаду тоту відослано з нічим і сказано єї, що там тогди буде власний будинок шкільний, коли вибудує его п. Романчук або Лагодинський. Дятого я при тій нагоді підношу голос, шоби сказати, як виглядає тота жертволубивість із сторони властей.

Петицію тоту попираю і під зглядом формальним прошу о відосланє єї до комісії бюджетової в порозуміню із комісією шкільною.

770. L. s. 1005. Tow. pedagogiczne im. Szaszkiewicza Lwów, przez posła Kiweluka, o subwencyę, na wydawnictwo Tow. „Uczytel“ — do komisji budżetowej.
771. L. s. 1006. Tow. pedagogiczne im. Szaszkiewicza, Lwów, przez posła Kiweluka, o subwencyę dla szkoły pryw. im. Szaszkiewicza w Gwoźdźcu — do komisji budżetowej.
772. L. s. 1007. Tow. pedagogiczne im. Szaszkiewicza, Lwów, przez posła Kiweluka, o subwencyę na utrzymanie szkoły ćwiczeń przy pryw. seminarjum żeńskiem — do komisji budżetowej.
773. L. s. 1008. Tow. pedagogiczne im. Szaszkiewicza, Lwów, przez posła Kiweluka, o podwyższenie subwencyi na ogólne cele Tow. — do komisji budżetowej.
774. L. s. 1009. Tow. pedagogiczne im. Szaszkiewicza Lwów, przez posła Kiweluka, o subwencyę na wydawnictwo „Dzwinek“ — do komisji budżetowej.
775. L. s. 1010. Tow. pedagogiczne im. Szaszkiewicza Lwów, przez posła Kiweluka, o subwencyę dla 5 kl. żeńsk. szkoły wydziałowej im. Szewczenki — do komisji budżetowej.
776. L. s. 1011. Gal. Tow. lekarzy weterynaryjnych Lwów, przez posła Rutowskiego, o subwencyę na wydawnictwo „Przeglądu weterynarskiego — do komisji budżetowej.
777. L. s. 1012. Bursa polska im. A. Mickiewicza Czerniowce, przez posła Halbana, o subwencyę — do komisji budżetowej.
778. L. s. 1013. Władysława z Ślezińskich Deckerowa — nauczycielka, Bóbrka, przez posła Abrahamowicza, o policzenie lat służby — do komisji szkolnej.
779. 1014. Piotr Hnatyk, em. naucz. Stryj, przez posła Makucha, o zapomogę — do komisji budżetowej.
780. 1015. Marya ze Sroków Konowalcowa, naucz., Zaszków, przez posła Hołubowicza — o policzenie lat służby — do komisji szkolnej.
781. L. s. 1158. Helena Karaczewska, wdowa po dyet. szpitala, Lwów, przez posła Skarbka, o stały dar z łaski — do kom. budżetowej.

Marszałek :

Proszę pp. sekretarzy o odczytanie wniosków i interpelacji.

Sekretarz p. **Urbański**: *(czyta)*

L. s. 1025/1914.

W n i o s e k

posła Kędziora i tow. w sprawie dotowania funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, powiatów i gmin na cele melioracyjne.

Wysoki Sejmie!

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 18. września 1903 miał być powiększony fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych, powiatów i gmin o sumę jednego miliona koron przez wstawienie do budżetów krajowych rocznych rat po 100.000 K.

Dotychczas jednak wstawił Wydział krajowy do budżetów krajowych tylko 5 rat po 100.000 K., razem 500.000 K., — a od szeregu lat nie preliniuje żadnej kwoty na ten cel z powodu niepomyślnego stanu finansów kraju.

Tymczasem jednak fundusz pożyczkowy został w r. 1913 w zupełności wyczerpany, tak iż spółki wodne, zwłaszcza drenarskie, nie będą mogły w roku 1914 przystąpić do wykonania robót, na które zasiłki państwowe i krajowe zostały już przyznane, gdyż wskutek dwuletnich klęsk elementarnych w r. 1912 i 1913 nie są w stanie złożyć datków konkurencyjnych w gotówce.

Ponieważ po zeszłorocznej niebywałej klęsce powodzi i ulewnych deszczów zachodzi niezbędna potrzeba dostarczenia ludności zarobku, jaki właśnie znaleźć może ludność przy robotach melioracyjnych, z drugiej strony zaś przeważnie ludność rolnicza dostarczy krajowi nowego dochodu w podwyższonym podatku od wódki po myśli ustawy z 23 stycznia 1914 Dz. p. p. Nr. 14, który wedle obliczenia referenta komisji finansowej Izby posłów wyniesie rocznie w Galicyi około 9 milionów koron, — słuszne jest, ażeby kraj dopomógł tej ludności w uiszczaniu datków konkurencyjnych do kosztów robót, które dostarczą zarobku, a obok tego podniosą produktywność ziemi i uczynią glebę więcej odporną na wpływ ulewnych deszczów.

Z uwagi, że roczna dotacja kraju na drenowanie gruntów włościańskich wynosi 200.000 K i w takiej samej wysokości spółki i gminy uiszczają datek konkurencyjny, proponują podpisani wstawienie do preliminarza krajowego na rok 1914. rub. IX. poz. 17 VI. i VII. raty na powiększenie funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych w sumie 200.000 K,

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Sejm wstawia do rub. IX. poz. 17 wydatków funduszu krajowego na rok 1914 VI. i VII. ratę dotacji krajowej na powiększenie funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych w sumie 200.000 K

We Lwowie, dnia 14. lutego 1914.

Wnioskodawca :

K ę d z i o r.

Bojko, Witos, Bernadzikowski, Bednarski, Wolanin, Żardecki, Michalik, Biały, Długosz, Łazarski, Krężel, Siwula, Serczyk, Łaskuda, Bardl, Tertil.

L. s. 1026/1914.

W n i o s e k

posta Stanisława Białego i tow. w sprawie wydania nowej ustawy krajowej o urzędach rozjemczych gminnych.

Wysoki Sejmie !

Jednym z największych nieszczęść w naszym kraju jest rozszerzające się coraz bardziej pieniactwo. Że pieniactwo u nas się rozszerza, stwierdza zwiększający się rok rocznie przyrost spraw sądowych, a przede wszystkim spraw drobnostkowych, obrazówek i spraw o naruszenie w posiadaniu. Tych ostatnich spraw jest u nas przeszło dwa razy więcej, aniżeli we wszystkich innych krajach monarchii razem wziętych.

Szkody, jakie wyrządza mania procesowania się są podwójne : strata czasu i pieniędzy na kosztą procesu, a ponadto procesy są okazją do udawania się do szynków, bo wszystkie terminy i audyencye sądowe mają swój epilog w szynku, tem samem procesy przyczyniają się do rozszerzenia pijaństwa.

Środkiem zapobiegawczym przeciw pieniactwu mogą być urzędy rozjemcze gminne. Urzędy te pozaprowadzano w bardzo wielu gminach, funkcjonują bardzo dobrze i przyczyniły się już do zmniejszenia sporów z tych gmin. Atoli ich zakres działania, unormowany ustawą z 6/III. 1875 l. 27 dz. u. kr. jest za szczupły, ponieważ nie obejmuje tak zwanych obrazówek i sporów prowizoryalnych.

Wobec tego wnosimy :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby wypracował i bezzwłocznie przedłożył projekt ustawy krajowej o gminnych urzędach rozjemczych z rozszerzeniem ich kompetencji na zasadzie ustawy ramowej z 27/II. 1907 l. 59 dz. p. p. na spory prowizoryalne, spory o granicę i o obrazę czci.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1914.

Wnioskodawca :

B i a ł y.

Bojko, Krężel, Żardecki, Kędzior, Bernadzikowski, Długosz, Siwula, Serczyk, Łaskuda, Bardl, Witos, Kleski, Bosak, Bandrowski, Skarbek, Michalik.

L. 1027/1914.

W n i o s e k

posta Dra Franciszka Bardla i tow. w sprawie zmiany ustawy o opłatach szynkarskich.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Wzywa się Wydział krajowy, aby na następną sesję sejmową przygotował zmianę tego ustępu ustawy o opłatach szynkarskich, iżby opłatę tę nie wymierało poszczególnym szynkarzom krajowe biuro szynkarskie lecz, aby opłata taka pobierana była przy zakupnie poszczególnych trunków u grosistów. Obecny sposób nakładania opłat szynkarskich wedle domysłów i przypuszczeń doprowadził już wielu szynkarzy do zupełnej ruiny, lub do złożenia koncesyi, nakładając na nich za jeden rok wymiar od nieprawdopodobnie wysokich rzekomo wy-

szynkowanych trunków, których dotyczący szynkarz może w 10 latach nie wyszynkuje.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1914.

Wnioskodawca :

B a r d l.

Maciuszek, Okoń, Krężel, Serczyk, Tertil, Długosz, Witos, Skarbek, Siwula, Bojko, Biały, Kędzior, Żardecki, Sandulak, Markow.

L. s. 1028/1914.

W n i o s e k

posła Dra Fr. Bardla w sprawie utworzenia przez Wysoki c. k. Rząd odpowiedniej drogi z Sierczy do Wieliczki.

Wysoki Sejmie !

Droga gminna z Sierczy prowadząca do Wieliczki, bywa stale w czasach większych jarmarków w Wielicze miejscem przejazdu niezliczonych fur i przegonu tysiocy zwierząt domowych, czyto na jarmark, czy z jarmarku.

Wskutek tego droga ta, mimo starań gminy, jest stale zabagniona i szczerpłymi środkami gminy nie da się w porządku utrzymać.

Ponieważ zaś jarmarki są instytucją rządową, przeto

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Wzywa się c. k. Rząd, aby drogę gminną w Sierczy do Wieliczki prowadzącą, albo własnym kosztem utrzymywał, albo dostarczył gminie funduszków na utrzymanie należyte tej drogi.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1914.

Wnioskodawca :

B a r d l.

Okoń, Łaskuda, Krężel, Tertil, Serczyk, Witos, Bernadzikowski, Bojko, Biały, Siwula, Skarbek, Żardecki, Długosz, Markow, Kędzior, Maciuszek, Sandulak.

Ls. 1029/1914.

W n i o s e k

posła Dra Franciszka Bardla i tow. w sprawie utworzenia stacyi kolejowej na przestrzeni od Lednicy niemieckiej do Biskupic przy budować się mającej przez Wydział krajowy kolei Wieliczka-Mszana dolna.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Wzywa się Wydział krajowy, aby w czasie budowy kolei lokalnej Wieliczka-Mszana dolna uwzględnił liczne gminy rozsiane w pobliżu projektowanej linii od miasta Wieliczki aż do Biskupic, które z powodu trudności terenowych mają być na przestrzeni przeszło 9 kilometrowej pozostawione bez stacyi, przez urządzenie stacyi kolejowej, tak osobowej, jak i towarowej, a to na projektowanym torze w miejscu najbardziej stosownem, począwszy od granicy gmina Lednica niemiecka do granicy gminy Biskupice, przy utrzymaniu dotychczas projektowanych stacyi.

Obecny projekt kolei lokalnej Wieliczka-Mszana dolna, a więc kolej, która w pierwszym rzędzie ma służyć potrzebom ludności i okolicom, przez które przechodzi, pomija wyszedłszy z Wieliczki wszystkie wsie bliżej miasta położone, a temsamem dobrze rozwinięte i przejechawszy obszar przeszło 9 kilometrowy, ustanawia dopiero za tunelem i za wysokimi górami pierwszą stację, która dla mieszkańców od Wieliczki do tunelu jest zgoła niepożyteczną.

Ten stan rzeczy winien być zmieniony, aby kolej niosła mieszkańcom pożytek, a sobie korzyść materialną.

We Lwowie, dnia 10. lutego 1914.

Wnioskodawca :

Bardl.

Okoń, Tertil, Bojko, Krężel, Siwula, Maciuszek, Serczyk, Witos, Długosz, Biały, Żardecki, Skarbek, Sandulak, Kędzior, Markow.

Ls. 1030/1914.

W n i o s e k

posta Dra Franciszka Bardla i tow. w sprawie dostarczenia przez c. k. Rząd funduszków na wprowadzenie ustawy o sądach rozjemczych.

Wysoki Sejmie!

Potrzeba wprowadzenia po gminach Sądów rozjemczych, któreby zapobiegały chodzeniu tysięcy ludzi po sądach i wyczekiwaniu tam sprawiedliwości, która na miejscu łatwo wymierzona być może, jest już rzeczą powszechnie znaną. Wprowadzeniu odnośnej ustawy w życie stoi jednak na przeszkodzie ta okoliczność, że Wysoki c. k. Rząd, który przez ulżenie pracy Sądom wielką odnosi korzyść, wkłada ciężar utrzymania Sądów rozjemczych na gminy, rozszerzając w ten sposób ich zakres poruczonego działania i zwałając na nie nowe ciężary. Tak być nie powinno i ciężar utrzymania Sądu rozjemczego przynajmniej na wsi, powinien spaść na skarb państwa.

Z tego powodu

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby tym gminom wiejskim i miejskim, które chcą u siebie założyć i utrzymać Sądy rozjemcze, dostarczył na całkowite ich utrzymanie potrzebnych funduszków.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1914.

Wnioskodawca:

Bardl.

Łaskuda, Biały, Krężel, Witos, Bojko, Bernadzikowski, Siwula, Żardecki, Kędzior, Sandulak, Długosz, Skarbek, Okoń, Maciuszek, Markow.

Ls. 1031/1914.

W n i o s e k

posta Dra Franciszka Bardla i tow. w sprawie przejęcia dróg powiatowych w powiatach politycznych Wieliczka-Podgórze na etat dróg krajowych.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się Wydział krajowy, aby po przyłączeniu miasta Podgórze do Krakowa, wszystkie drogi powiatowe, utrzymywane kosztem Rady powiatowej w Wieliczce, przejął na etat dróg krajowych, z tej przyczyny, że po odłączeniu od powiatu autonomicznego wielickiego miasta Podgórze, powiat ten nie będzie w stanie spełnić swych obowiązków, dla braku funduszków.

Przyłączenie miasta Podgórze do Krakowa nie jest sprawą tylko tych miast względnie powiatu krakowskiego i powiatu autonomicznego wielickiego, lecz jest sprawą całego kraju, przez złączenie bowiem Podgórze z Krakowem zyskuje kraj udatne zwiększenie się drugiej swej stolicy, nadto zaś miasto Kraków, niegdyś serce Polski, staje w rzędzie miast wielkich.

Z tych przyczyn nieznacznym wydatkiem, jaki kraj przez objęcie dróg powiatowych w powiecie autonomicznym wielickim ponieść ma, jako mający charakter wybitnie społeczny i narodowy, winien być w budżet krajowy wstawiony, zwłaszcza, że istnieje już przepis, wedle którego drogi powiatowe mają być z czasem przez kraj obejmowane.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1914.

Wnioskodawca:

Bardl.

Okoń, Maciuszek, Markow, Skarbek, Krężel, Długosz, Bojko, Serczyk, Kędzior, Tertil, Biały, Żardecki, Witos, Sandulak, Siwula.

Ls. 1032/1914.

W n i o s e k

posta Adama Krężela i tow. w sprawie zaprowadzenia powszechnego ubezpieczenia od ognia.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się Wydział krajowy do przedłożenia projektu ustawy o powszechnem ubezpieczeniu od ognia na najbliższą sesję sejmową.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1914.

Wnioskodawca:

Krężel.

Serczyk, Bojko, Długosz, Bernadzikowski, Witos, Łaskuda, Bosak, Kędzior, Tertil, Skarbek, Siwula, Maciuszek, Biały, Markow, Bardl.

Ls. 1033/1914.

Wniosek

posła Adama Krężela i tow. w sprawie pożyczek na ogniotrwałe krycie dachów.

Wysoki Sejmie!

Ostatnie sprawozdanie Wydziału krajowego wykazuje, że w czasie od 1. lipca 1912 do 30. czerwca 1913 r. przyznał Wydział krajowy z funduszu pożyczkowego, przeznaczonego na ułatwienie krycia budynków materiałem ogniotrwałym, kwotę 220.000 kor. Tę kwotę przyznano powiatom wyłącznie na pożyczki dla ubogiej ludności wiejskiej i małomiejskiej.

W dniu 30. czerwca 1912 z pożyczek poprzednio przyznaczonych, pozostało promes niezrealizowanych na kwotę 93.162 K 11 h., w czasie od 1. lipca 1912 do 30. czerwca 1913 wyasygnowano tytułem pożyczek 196.931 K 60 h., a pozostało promes niezrealizowanych z dniem 30. czerwca 1913 na kwotę 116.230 kor. 51 hal., co powoduje zastój w ogniotrwałem kryciu dachów.

Wobec tego

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Podwyższa się krajowy fundusz pożyczkowy na ogniotrwałe krycie dachów do kwoty 200.000 K.

We Lwowie dnia 16 lutego 1914.

Wnioskodawca:

Krężel.

Tertil, Maciuszek, Bardl, Bosak, Biały, Długosz, Witos, Bernadzikowski, Serczyk, Skarbek, Siwula, Kędzior, Markow, Zardecki.

Ls. 1034/1914.

Wniosek

posła Bojki i tow. w sprawie przyjęcia do zapłaty z funduszków krajowych opłat na ubezpieczenie od wypadków robotników pracujących we włościńskich przedsiębiorstwach rolnych po myśli ustawy z dnia 28. grudnia 1887 l. 1. dz. u. p. z r. 1888, ustawy rozszerzającej z dnia 20. lipca 1894 l. 168 dz. u. p. i ustawy z dnia 8. lutego 1909 l. 29 dz. u. p.

Wysoki Sejmie!

Ustawa państwowa z dnia 28. grudnia 1887 l. 1. wprowadza przymusowe ubezpieczenie od wypadku robotników, pracujących w przedsiębiorstwach przemysłowych rolnych i leśnych, w których używa się motorów, poruszanych siłą zwierzęcą lub żywiołową. Do takich przedsiębiorstw, podlegających ubezpieczeniu robotników zaliczone są też gospodarstwa używające młynów, młocarni lub siewkarni pędzonych kieratem.

Przepisy tej ustawy są aż nadto wiadome i dały się ludności wiejskiej dotychczas aż zanadto we znaki, która narażona jest nie tyle na wydatek pieniężny ale która kar za niedopełnienie przepisów tejeże tysiące koron płacić musiała i musi.

Uwzględniając te trudności przy corocznem przedkładaniu obliczeń opłat, ustawa z dnia 8. lutego 1909 l. 29 dz. u. p. uzupełniająca powołaną na wstępie ustawę, dopuszcza wedle § 2. ugodzenie się z Zakładem ubezpieczenia na płacenie rocznych kwot ryczałtowych.

Zważwszy, że opłaty te są minimalne, podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Upoważnia się Wydział krajowy, by się porozumiał z Zakładem ubezpieczenia robotników od wypadków dla Galicyi i Bukowiny we Lwowie względem ustalenia rocznej ryczałtowej kwoty tych opłat, które mają płacić gospodarze

wiejszy od młócarń, sieczkarni i młynków, pędzonych końmi, a kwotę wypadła pokrył z funduszków krajowych, jak to uczyniły już inne kraje koronne.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1914.

Wnioskodawca :

Bojko.

Sandulak, Winniczuk, Łaskuda, Biały, Kędzior, Tertil, Krężel, Witos, Bernadzikowski, Żardecki, Długosz, Siwula, Skarbek, Serczyk.

Ls. 1035/1914.

W n i o s e k

pośła Jana Siwuli i tow. w sprawie zaniechania egzekucyi podatkowych.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Wzywa się c. k. Rząd, by wobec niebywalejszej klęski ekonomicznej, która nawiedziła nasz kraj w r. 1912 i 1913, zaniechał egzekucyi przy ściąganiu zaległych podatków.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1914.

Wnioskodawca :

S i w u l a.

Biały, Bojko, Krężel, Łaskuda, Bernadzikowski, Żardecki, Bardl, Skarbek, Serczyk, Kędzior, Długosz, Witos, Okoń, Markow.

Ls. 1036/1913.

W n i o s e k

ks. pośła Wolanina i tow. w sprawie uchwalenia stałego ryczałtu na środki naukowe dla nauki religii.

Wysoki Sejmie !

Zważywszy, że dotychczas przedmiot nauki religii tak w szkołach ludowych a przede wszystkim w szkołach wydziałowych nie miał stałego ryczałtu na środki naukowe, a jeżeli otrzymywał, to tylko z łaski i to bardzo rzadko, przeto

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Wzywa się c. k. Radę szkolną krajową, aby co roku wstawiała stały ryczałt na środki naukowe dla przedmiotu nauki religii.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1914.

Wnioskodawca :

K s. W o l a n i n.

Skarbek, Pilch, Schmidt, Jabłoński, Riedl, Wójcicki, Tomaka, Adam, Michalik, Bednarski, Głabiński, Zamorski, Górkiewicz, Maciuszek.

Ls. 1037/1914.

W n i o s e k

pośła Götza i towarzyszy w sprawie zmiany ustawy krajowej z dnia 6. marca 1875 L. 27, dz. u. kr. o ustanowieniu gminnych urzędów rozjemczych.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wygotowanie i przedłożenie projektu ustawy krajowej o gminnych urzędach rozjemczych, mającego za przedmiot zmianę i uzupełnienie przepisów ustawy krajowej z dnia 6. marca 1875 L. 27. dz. u. kr., a to w tym kierunku, aby do zakresu działania tych urzędów rozjemczych należało nie tylko godzenie stron w sprawach cywilnych, wyszczególnionych w art. I. §. 1. ustawy z dnia 27. lutego 1907 L. 59. dz. u. p., ale także i przeprowadzanie prób ugodowych o obrazę czci (art. II. cyt. ustawy państw.). W tym projekcie ustawy winny być rozstrzygnięte także kwestye w art. II. i III. ustawy z dnia 27. lutego 1907 L. 59 dz. u. p., pozostawione do załatwienia ustawodawstwu krajowemu.

We Lwowie, dnia 14. lutego 1914.

Wnioskodawca :

G ö t z.

Mycielski, Badeni, Zamoyski, Zdz. Tarnowski, Kostanecki, Jędrzejowicz, Męciński, Maiss, Skrzyński, Wł. Jaworski, Bzowski, Halban, Konopka, Hupka.

Ls. 1038/1914.

W n i o s e k

księdza pośta Eugeniusza Okonia i tow. w sprawie budowy mostu na rzece Łęgu.

Wysoki Sejmie !

Zważywszy, że ludność wsi Woli rusińskiej w powiecie kolbuszowskim, przedzielona rzeką Łęgiem od kościoła parafialnego w Spiach, do którego w czasie powodzi absolutnie dostać się nie może i oddawna czeka na wybudowanie mostu dla jej użytku, przeto podpisani wnoszą :

Wysoki Sejm raczy uchwalić
jak najszybszą budowę mostu na rzece Łęgu.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1914.

Wnioskodawca .

Ks. Eugeniusz Okoń.

Haempel, Olearski, Bosak, Krężel, Laskuda, Bojko, Kędzior, Markow, Witos, Stański, Bardl, Długosz, Siwula, Żardecki, Serezyk.

Ls. 1022/1914.

W n i o s e k n a g ł y.

Sejm uchwała :

1 Przyznaje się nauczycielstwu krajowemu dodatek drożyniany za r. 1913.

2. Poleca się komisji szkolnej i budżetowej, aby w ciągu obecnej sesji sejmowej przedłożyły do uchwały projekt regulacji płac nauczycielskich, któryby obowiązywał od 1. stycznia 1914 r.

Wnioskodawca :

Bandrowski .

Misiński, Kleski, Tertil, Zgórski, Federowicz, Lisiewicz, Leo, Rutowski, Srokowski, Maryewski, German, Sare, Rittel Schätzel, Maiss.

Ls. 1023/1914.

W n i o s e k n a g ł y.

Podpisani wnoszą :

Sejm wzywa Wydział krajowy, aby bezwzględnie wykonał uchwałę sejmową z dnia 9. lutego 1912 r., dotyczącą utworzenia funduszu 5,000.000 K dla bezprocentowych pożyczek na budowę szkolne w miastach i ze względu na panujące bezrobocie, przystąpił bezwzględnie do rozdawnictwa pożyczek na budowę gmachów szkolnych.

Wnioskodawca :

Kleski.

Leo, Rittel, Misiński, Tertil, Schmidt, Federowicz, Loewenstein, Lisiewicz, Maiss, Bandrowski, Rutowski, Srokowski, Maryewski, German, Sare, Zgórski.

Ls. 1024/1914.

W n i o s e k n a g ł y.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Zważywszy, że nędza w kraju wskutek klęsk elementarnych, t. j. wylewów i słyty coraz większe przybiera, zważywszy, że dotychczasowa akcja zapomogowa c. k. Rządu niezupełnie odpowiada potrzebom, i taka jak dotychczasowa, nie przyniosłaby ulgi najwięcej potrzebującym ;

zważywszy, że najuboższa ludność najwięcej zagrożona, nie może korzystać z dotychczasowej formy pomocy, t. j. zakupu artykułów żywności i zboża na nasienie z przyznanym opustem, gdyż ta część ludności, nie posiada wcale ani gotówki ani kredytu ;

zważywszy, że c. k. Rząd ani komitet ratunkowy nie uwzględnił dotąd rezolucji, uchwalonej na naradzie prezesów rad powiatowych w jesieni 1913 r. wskazującej konieczność przyjscia z pomocą najuboższej ludności przez dostarczenie

bezpłatne w powiatach i gminach, gdzie to okaże się koniecznem, a to podawania żywności, rozdawania artykułów pożywienia, dostarczania opału, odzieży;

zważywszy, że akcyja zapomogowa nie słabnąć, ale rozszerzać się i energicznie prowadzoną być winna.

wzywa się c. k. Rząd do przedłożenia sprawozdania Wysokiemu Sejmowi na najbliższem posiedzeniu Sejmu z akcyi ratunkowej, przedstawienia, jakie środki na ten cel Rząd krajowy ma obecnie jeszcze do rozporządzenia, a jakie ewentualnie poczynił kroki u centralnego Rządu celem uzyskania dalszych funduszów, odpowiadających rozmiarom klęski.

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przez odpowiednie zarządzenia wprowadził zmiany w dotychczasowych organizacyach ratunkowych, celem energiczniejszej, szybkiej i skutecznej akcyi.

Wnioskodawca:

Tadeusz Cieński.

Czartoryski, Julian Brunicki, L. Koziebrodzki, St. Stronński, Nowosielecki, St. Kasznica, Garapich, Moysa, Laskowski, Schnell, Onyszkiewicz, Piniński, Urbański, Stan. Stadnicki, Jan Gromnicki, Miecz. Burzyński, Tadeusz Starzyński, Włodzim. Barański, Lubomirski, Paweł Sapieha, St. A. Stadnicki, Jan Potocki, Serwatowski, Krzysztofowicz.

Sekretarz p. **Rożankowski** (czyta):

Cz. s. 1039.

N a h ł e w n e s e n i e

posła Dr. Iwana Kuriwcia i towarzysziw do Wysokoho Sojmu krajewoho u Lwo-wi w sprawie zapomohy dla 15 pohoril-ciw z Kamienia kaluśkoho powiata.

W naślidok pidpału pohorily dnia 8-oho lutoho cilkowyto t. j. wsi budyn-ky i zabudowania hospodarski, znarjady hospodarski, zbiże, pasza i inwentar ży-wyj 15 hospodariw.

Pohorily: 1) Mychajło Jaškiw s. Nauma, 2) Chariw Pawło, 3) Wanhela Julian, 4) Jaškiw Ołekska, 5) Jaškiw Iwan s. Dmytra starsz., 6) Jaškiw Tymko, 7) Jaškiw Dmytro, 8) Jaškiw Pet. o, 9) Mel-nyk Mychajło, 10) Nespiak Dmytro, 11) Chariw Marko, 12) Jaškiw Fedio, 13) Jaškiw Mychajło st., 14) Jaškiw Małanka, 15) Chariw Mychajło.

Ohoń wybuch w noczy, — ratunek buw słabyj — ludy zadowżeni ezeres katastrofu tycholitia 1912 i 1913 roku, a tut spało na nych nowe neszczastie.

Wysse zhadanym zhorilo wse ne łysz budynky mieszkalni, ale i hospodar-ski zabudowania, znariady rilnyczy, pa-sza, zbiże, inwentar żywyj — toż budu-czy szcze do toho sylny zadowżeni, stały krajnymy żebrakamy. Strata minimalna wynosyt' okolo 40.000 K (sorok tysiacz koron).

Do wnesenia seho. doluczono 15 alegatiw strat, potwierdzenych i prowire-nych ezerez Uriad hromadskyj w Ka-mieni.

Pozajak wysse zhadani hospodari stratyły wse swoje majno, a do toho

Ч. с. 1039.

Н а г л е в н е с е н е

посла Дра Івана Курівця і товаришів до Високого Сојму краєвого у Львові в справі запомоги для 15 погоріліців з Каменя калуського повіта.

В наслідок підпалу погоріли дня 8-ого лютого цілковито т. є. всі будинки і забудованя господарські, знаряди го-сподарські, збіже, паша і інвентар живий 15 господарів.

Погоріли: 1) Михайло Яськів с. На-ума, 2) Харів Павло, 3) Вангела Юліян, 4) Яськів Олекса, 5) Яськів Іван с. Дми-тра стар., 6) Яськів Тимко, 7) Яськів Дмитро, 8) Яськів Петро, 9) Мельник Михайло, 10) Неспяк Дмитро, 11) Харів Марко, 12) Яськів Федьо, 13) Яськів Ми-хайло ст. 14) Яськів Маланка, 15) Харів Михайло.

Огонь вибух в ночі, — ратунок був слабій — люди задовжені через ка-тастрофу лихолітя 1912 і 1913 року, а тут спало на них нсве нещастє.

Висше згаданым згоріло все, не лиш будинки мешкальні, але і господарські забудованя, знаряди рільничі, паша, збі-же і інвентар живий, — тож будучи ще до того сильно задовжені, стали край-ними жебраками. Страта мінімальна ви-носить окolo 40.000 К. (сорок тисяч корон).

До внесєня сєго долучєно 15 алєга-тїв страт потвєрдженїх і провїрєних чєрез Уряд громадський в Камєні.

Позаяк висше згадані господарі стратили все своє майно, а до того суть

сут' sylno zadowżeni i bez pomocy kraju ne hodni poratuwały sia — to prosymo,

Wysokyj Sojm zwołył' uchwałyty : zhadanych 15 pohorilciw z Kamenia, poratuwały z krajewoho fondu kwotoju szczo najmensze 10.000 koron.

Wneskodawec :

Dr. Iwan Kurowec.

Wynnyczuk, Okunewskij, Horbaczewskij, Iw. Sandulak, Nowakowskij, Terszakowec, Hołubowycz, Singadewycz, Cehelskij, Tryłowski, Dr. K. Łewyckij, Staruch, Makuch, Kochanowskij, Petruszewycz, o. Metella, Łahodyńskij, Kyweluk, Rożankowskij.

Cz. s. 1040/1914.

W n e s e n i e n a g ł e
posła Tymoteja Starucha i towarysziw w sprawie elementarnoho neszczastia, kotre zistalo sprycznene czerez bezpererywni doszezi i wyływy rik i potoki w 1913 roci w schidnij czasty kraju a pereważno powit Bereżany.

Jak wże zahalno widomo, nawistyla nasz kraj a pereważno schidnu czast' Halyczyny straszna i nebuwała elementarna katastrofa, kotra ditknuła w straszniej miri bereżańskij powit, bo z pryčyny czotyromisiačnoji sloty i doszeziw wsi zasiwy pihnyły, barabola propala, perszi i druhi koniczyny pihnyły, riky i potoky powyływały i to po kilka raziw, tak, szczo wsi ohorody nyzko leżaczi i sinożaty zistaly ciłkowyto znyszczeni, a w podilskij czasty powitu w okruzi sudowim koziwskim jeszcze do toho jazwa myszyj zjila te wse, szczo sloła ne dokinczyła, tak, szczo ludnišť' nachodył' sia w krajnij rozpuci, bo hołod zahlanuw wże do neszczastywych cbiłp-skich chat, a hołodowyj tyf szyrzył' sia w powiti w zastrasżajucyj sposib, a najhirsze, szczo na wesnu narid ne maje czym zasijaty swoich nyw. Doteperiszna ratunkowa akcyja zi storony prawytelstwa ne prynesła żadnoji pilhy ani pomocy nasełeniu; dlatoho pidpysani wnosiat' wnesok :

1) Wysokyj Sojm zwołył' uchwałyty sorok milioniw koron na ratunok poterpiwszoji ludnosti, a z toho najmense oden milion koron przyzaczty na powit Bereżany.

2) Sojm wzywaje c. k. Prawytelstwo centralne do wyasygnowania widpowidnych sum z derżawnych kas na ratunok ditkненоji katastrofoju ludnosti w Halyczyni w wysoti 80 milioniw koron,

сильно задовжені і без помочи краю не годні поратовати ся — то просимо

Високий Сойм, зволиť ухвалити згаданих 15 погорілців з Каменя поратувати з краєвого фонду квотою, що найменше 10.000 корон.

Внескодавец :

Др. Іван Куровець.

Винничук, Окуневский, Горбачевский, Ів. Сандуляк, Др. Новаковский, Тершаковець, Голубович, Сінгалевич, Цегельский, Трильовский, Др. Кость Левицкий, Старух, Макух, Кохановский, Петрушевич, о. С. Метелля, Лагодинский, Кивелюк, Рожанковский.

Ч. с. 1040/1914.

В н е с е н е н а г л е
posła Тимотея Старуха і товаришів в справі елементарного нещастя, котре зістало спричинене через безпереривні дощі і виливи рік і потоків в 1913 році в східній часті кваю а переважно повіт Бережани.

Як вже загально відомо, навістила наш край а переважно східну часть Галичини страшна і небувала елементарна катастрофа, котра діткнула в страшній мірі бережанський повіт, бо з причини чотиромісячної слоти і дощів всі засіви пігнили, бараболя пропала, перші і другі конічини пігнили, ріки і потоки повиливали і то по кілька разів, так, що всі огороди низько лежачі і сіножати зістали цілковито знищені, а в подільській часті повіту в окрузі судовім козівским еще до того язва миший зіла те все, що слота не докінчила, так, що людність находить ся в крайній розпущі, бо голод заглянув вже до нещасливих хлопських хат, а голодовий тиф ширить ся в повіті в застрашаючий спосіб, а найгірше, що на весну нарід не має чим засіяти своїх нив. Дотеперішна ратункова акция зі сторони правительства не принесла жадної пільги ані помочи населеню; длятого підписані вносять внесок :

1) Високий Сойм зволиť ухвалити сорок мільонів корон на ратунок потерпівшої людности, а з того найменше оден мільон корон призначити на повіт Бережани,

2) Сойм взиває ц. к. Правительство центральне до виасигнованя відповідних сум з державних кас на ратунок діткненої катастрофою людности в Галичині в висоті 80 мільонів корон,

w perszij miri na zakupno zbiža na nasinie teper na wcsnu.

Wneskodawec:
Tymotej Staruch.

Łew Łewyckij, Terszakowec, Horbaczewskij, Wanio, Dr. K. Łewyckij, Makuch, Rożankowskij, Sandulak, Dumka, Singałewycz, Dr. Cehelskij, Metella, Kormosz, Wynnyczuk, Ławruk, Kochanowski.

Cz. s. 1041/1914.

W n e s e n i e n a g ł e
posła Tymoteja Starucha i towarzysziw w sprawie spyniuwania robotniczoji emigracyji czerez c. k. Starostwa.

C. k. Własty administracyjni spyniujuť wsiakymy možlywymy sposobamy robotniczy emigracyju do Prus i Ameryki i bidni ludy znachodiat' sia w rozpuci w tak strasznim elementarnymy neszczastiamy ditknenim roci, bo jim hrozyt' hołodowa smerť, a tu własty ne puskajut' na zaribok. Dlaťoho pidpysani stawlat' wnesok:

Wysokij Sojm zwołyť uchwałyty:

Wzywaje sia c. k. Prawytelstwo poruczty włastiam, szczo by ne robyty žadnoji trudnosti robotniczij emigracyji.

Wneskodawec:
Tymotej Staruch.

Łew Łewyckij, Terszakowec, Wanio, Dr. K. Łewyckij, Makuch, Petruszewycz, Rożankowskij, Horbaczewskij, Sandulak, Dumka, Singałewycz, Cehelskij, Metella, Kormosz, Wynnyczuk, Ławruk, Kochanowski.

Cz. s. 1042/1914.

N a g ł e w n e s e n i e
posła Dr. Lonhyna Cehelskoho i towarzysziw o udiłenie zapomohy pohoriłciam z Nynowycz powitu Jarosław.

Dnia 23. żowtnia 1913 wybuch požar w hromadi Nynowyczach pow. Jarosław, ta znyszczyw w ciłosty 12 selańskych zahorod, wyczyslenych u załuczenim pyśmi tych selan, na kotrim to pyśmi umiszczene takož potwerdzenie urjadiw hromadskoho i parochijalnoho. Szkoda wynosyt' wyższe 30.000 K i pohoriłci nachodiat' sia w krajnim położeniu, ne majuczy niczym sebe ni chudoby wyżywyty.

Naślidkom toho wnosymo:

Wysokij Sojm zwołyť udiłty zhadanym pohoriłciam z Nynowycz pow. Jarosław skoroji zapomohy.

Wneskodawec:
Cehelskij.

Wynnyczuk, Petruszewycz, Hołubowycz, Kurowec, o. Metella, Kormosz, Nowa-

w perszij miri na zakupno zbiža na nasinie teper na wcsnu.

Внескодавец:
Тимотей Старух.

Лев Левицкий, Тершаковец, Горбачевский, Ваньо, Др. К. Левицкий, Макух, Рожанковский, Сандуляк, Думка, Сингалевич, Др. Цегельский, Метелля, Кормош, Винничук, Лаврук, Кохановский.

Ч. с. 1041/1614.

В н е с е н е н а г л е
posła Тимотея Старуха і товаришів в справі спинюваня робітничої еміграції через ц. к. Староства.

Ц. к. власти адміністраційні спинюють всякими можливыми способами робітничу еміграцію до Прус і Америки і бідні люди знаходять ся в розпучі в так страшнім елементарними нещастями діткненім році, бо їм грозить голодова смерть, а ту власти не пускають на зарібок. Длятого підписані ставлять внесок:

Високий Соїм зволить ухвалити:

Ззивае ся ц. к. Правительство поручити властям, щоби не робили жадної трудности робітничій еміграції.

Внескодавец;
Тимотей Старух.

Лев Левицкий, Тершаковец, Ваньо, Др. Кость Левицкий, Макух, Петрушевич, Рожанковский, Горбачевский, Сандуляк, Думка, Сингалевич, Цегельский, Метелля, Кормош, Винничук, Лаврук, Кохановский.

Ч. с. 1042/1914.

Н а г л е в н е с е н е
posła Дра Льонгина Цегельского і товаришів о уділене запомоги погорілциам з Нинович повіту Ярослав.

Дня 23. жовтня 1913 вибух пожар в громаді Ниновичах пов. Ярослав та знищив в цілости 12 селяньских загород, вичислених у залученім письмі тих селян, на котрім-то письмі уміщене також потврджене урядів громадского і парохіяльного. Шкода виносить висше 30.000 К. і погорілці находять ся в крайнім положеню, не маючи нічим себе ні худоби виживити:

Наślidkom того ввссимо:

Високий Соїм зволить уділити згаданым погорілциам з Нинович пов. Ярослав скорoji запомоги.

Внескодавец:
Др. Л. Цегельский.

Винничук, Петрушевич, Голубович, Куровець, о. Метелля, Кормош, Новаков-

kowskyj, Kapustyński, Kyweluk, Kochanowskyj, Załozецkyj, Terszakoweć, Staruch, Dumka, Singałowycz.

Cz. s. 1043/1914.

Wnesok na glij.

Podpysani wnosiat:

Wysokij Sojm zwołył uchwałyty:

Poruczae sia komisiji szkolnij, szczyby jak najskorsze predložyla Soj-mowy wnesky:

a) szczo do przyznania narodnomu uczytelstwu dodatku doroznianoho za 1913 r.;

b) szczo do regulacyji uczytelskych płaćen.

Wneskodaweć:

Dr. Iwan Makuch.

Tryłowskyj, Dumka, Staruch, Kochanowskyj, Łew Łewyckyj, Łahodyński, Nowakowskyj, Petruszewycz, Kormosz, Wynnyczuk, Dr. K. Łewyckyj, Terszakoweć, Baczyński, Kuroweć, Cehelskyj, Singałowycz, Ławruk, Horbaczewskyj,

Cz. s. 1044/1914.

Wnesok

posła Hryńka Terszakiwcia i towarzysziw w sprawie osnovania gimnazyji z jazykom wykładowym ruśkim w Komarni.

Wysokij Sojm zwołył uchwałyty:

Wzywaje sia c. k. Prawytelstwo do bezprowolocznoho osnovania gimnazyji z ruśkim jazykom wykładowym w Komarni.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914,

Wneskodaweć:

Hryńko Terszakoweć

Dr. Kost' Łewyckyj, Iwan Kochanowskyj, Iw. Sandulak, Makuch, Wynnyczuk, Woł. Singałowycz, Dr. Petruszewycz, Dr. Cehelskyj, Dr. Łahodyński, Dr. Nowakowskyj, Kuroweć, Okunewskyj, Horbaczewskyj, Dr. Hołubowycz, o. S. Metella.

Cz. s. 1045/1914.

Wnesenie

posliw Tymoteja Starucha i Dr. W. Baczyńskoho ta towarzysziw w sprawie zasnowania gimnazyji z ukraińskoju wykładowoju mowoju w Bereżanach.

Wysokij Sojm zwołył uchwałyty:

Sojm wzywaje c. k. Prawytelstwo do bezprowolocznoho zasnowania derżawnoji gimnazyji z ukraińskoju wykładowoju mowoju w Bereżanach.

U Lwowi, dnia 16 lutoho 1914.

Wneskodawci:

Tymotej Staruch

Dr. Wołodymyr Baczyński.

ский, Капустинский, Кивелюк, Кохановский, Залозецкий, Тершаковець, Старух, Думка, Сінгалевич.

Ч. с. 1043/1914.

Внесок на глий.

Підписані вносять:

Високий Сойм зволить ухвалити:

Поручає ся комісії шкільній, щоби як найскорше предложила Соймови внески:

а) що до признання народному учительству додатку дорожняного за 1913 рік,

б) що до регуляції учительських платень.

Внескодавець:

Др. Іван Макух

Трильовский, Думка, Старух, Кохановский, Лев Левицкий, Лагодинский, Новаковский, Петрушевич, Кормош, Винничук, Кость Левицкий, Тершаковець, Бачинський, Куровець, Цегельский, Сінгалевич, Лаврук, Горбачевский.

Ч. с. 1.044/1914.

Внесок

посла Гринька Тершаківця і товаришів в справі основаня гімназії з язиком викладовим руським в Комарні.

Високий Сойм зволить ухвалити:

Взиває ся ц. к. Правительство до безпrowолочного основаня гімназії з руським язиком викладовим в Комарні.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавець:

Гринько Тершаковець.

Д-р Кость Левицкий, Іван Кохановский, Ів. Сандуляк, Макух, Винничук, Вол. Сінгалевич, Др. Петрушевич, Др. Цегельский, Др. Лагодинский, Др. Новаковский, Куровець, Окуневский, Горбачевский, Др. Голубович, о. С. Метелля.

Ч. с. 1045.

Внесение

цослів Тимотея Старуха і Др. В. Бачинського та товаришів в справі заснованя гімназії з українською викладовою мовою в Бережанах.

Високий Сойм зволить ухвалити:

Сойм взиває й. к. Правительство до безпrowолочного заснованя державної гімназії з українською викладовою мовою в Бережанах.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавці:

Тимотей Старух,

Др. Володимир Бачинський.

Horbaczewskij, Okunewskij, o. Metella, Kapustyński, Dumka, Iwan Kochanowski, Dr. Petruszewycz, Wynnyczuk, Sandulak, Dr. Kost' Łewyckij, Dr. Wanio, Singałewycz, Terszakowec, Korol, Hołubowycz, Dr. Cehelskij.

Cz. s. 1046/1914.

W n e s e n i e

Wysokij Sojm zwołył uchwałyty: Wzywaje sia c. k. Prawytelstwo, szczoby jak najskorsze przystupyło do zasnowania w Żowkwi gimnazyji z wykładowym jazykom ruskym.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec:

Korol.

Horbaczewskij, Dr. Petruszewycz, Dr. Nowakowski, Kyweluk, o. Metella, Iw. Sandulak, Staruch, Kochanowski, Dumka, Singałewycz, Dr. Wołodymyr Baczyński, Załozeczkij, Hołubowycz, Makuch, Kormosz, Dr. Wanio, Hr. Terszakowec, Okunewskij.

Cz. s. 1047/1914.

W n e s o k

posła Dra Kostia Łewyckoho i towarzysiw w sprawie uderżawnienia prywatnoji gimnazyji z ruskoju wykładowuju mowuju w Rohatyni.

Wysokij Sojme!

Widczuwana jak najżywijsze czerez ruške naselenie powita rohatyńskoho ta susidnich powitiw konieczna potreba srednoji szkoły w Rohatyni — poklykala jeszcze przed 7 rokamy do żytia prywatnu gimnazyju z ruskoju wykładowuju mowuju w Rohatyni, osnovanu ta doleper uderżuwaniu czerez tamosznu filiju ruškoho towarystwa pedagogicznoho.

Zhadana prywatna gimnazyja widpowidaje wsim wymoham stawlenym dla derżawnych gimnazyj, korystaje po mysly upoważnienia c. k. Ministerstwa Wiroispowidań i Proświty z prawa przyłudnosti, mistyt' sia w osilnim wzircewo uładženim budynku, ta rozwywaje sia z roku na rik, tak korystno, szczo czysto uczenykiw w mynuwszym szkilnim roci dosiahło cyfry 668.

Nakoły otże ta prywatna gimnazyja taknahladno stwerdyła swoju żyznennist' i koniecznist' dla zaspokojenia potreb ruškoho naselenia Rohatyńszczyzny i susidnych powitiw, — to jawlajes' oprawdanym zmahanie, szczoby jeji buducznist' zistata trewało zabezpeczena, a same

Горбачевский, Окуневский, о. Метелля, Капустинский, Думка, Иван Кохановский, Др. Петрушевич, Винничук, Сандуляк, Др. Кость Левицкий, Др. Ваньо, Сінгалевиц, Тершаковець, Король, Голубович, Др. Цегельский.

Ч. с. 1046.

В н е с е н е.

Високий Сойм зволить ухвалити: Взиває ся ц. к. Правительство, щоби як найскорше приступило до заснованья в Жовкві гімназії з викладовим язиком руским.

Львів, дня 16. лютого 1914.

Внескодавец:

Король.

Горбачевский, Др. Петрушевич, Др. Новаковский, Кивелюк, о. Метелля, Ів. Сандуляк, Старух, Кохановский, Думка, Сінгалевиц, Др. Володимир Бачинский, Залозецкий, Голубович, Макух, Кормош, Др. Ваньо, Гр. Тершаковець, Окуневский.

Ч. с. 1047.

В н е с о к

посла Дра Костя Левицкого і тов. в справі удержавнення приватної гімназії з руською викладовою мовою в Рогатині.

Високий Сојме!

Відчувана як найживійше через руське населенє повіта рогатинського та сусідних повітів конечна потреба середної школи в Рогатині — покликкала еше перед 7 роками до житя приватну гімназию з руською викладовою мовою в Рогатині, основану та дотепер удержувану через тамошну філію руського товариства педагогічного.

Згадана приватна гімназия відповідає всім вимогам ставленим для державних гімназий, користає по мысли уповажнення ц. к. Міністерства Віроісповідань і Просьвіти з права прилюдности, містить ся в осібнім взірцево уладженім будинку, та розвиває ся з року на рік так корисно, що число учеників в минувшій шкільнім році досягло цифри 668.

Наколи отже та приватна гімназия так наглядно ствердила свою жизненність і конечність для заспокоєня потреб руського населєня Рогатиньщини і сусідних повітів — то являє ся оправданим змаганє, щоби єї будучність зістала тревало забезпечена, а саме через приняте

czerez pryntiatie toji gimnaziji prywatnoji na derżawnyj etat.

W tij ciły podpysani wnosiat :

Wysokij Sojm zwołył' uchwałyty :

Wzywaje sia c. k. Prawytelstwo, szczyby prywatnu gimnazyju z wykładnoju ruškoju mowoju w Rohatyni pryntiało bezprowołoczno na derżawnyj etat.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodaweć :

Dr. Kost' Łewickij.

Dr. M. Nowakowskyj, Okunewskyj, Woł. Singałewycz, Dr. Cehelskyj, Dr. Hołubowycz, Kochanowskyj, Dr. Łahodyńskyj, Rożankowskyj, Kuroweć, Dr. Petruszewycz, Makuch, I. Sandulak, Wynnyczuk, Horbaczewskyj, H. Terszakoweć, o. S. Metella, Kyweluk, Kormosz.

Cz. s. 1048/914.

Wnesenie

Dr. Teofila Okunewskoho i towarzysziw w sprawie perenesenia prywatnoji gimnaziji ukrajińskoj w Horodenci na etat derżawnyj.

Poklykujucy sia na riwnoczasnno wnesenu petyciju z tysiaczamy pidpysiw z ciłogo powita horodeńskoho, na stan faktycznyj, szczy gimnazija sia maie wże 5 klas, 200 uczenykiw, swij własnyj budynek, nadilena zistala za wzircewe wedenie prawom pryludnosti — wnosiat' pidpysani :

Wysokij Sojm zwołył' uchwałyty :

Wzywaje sia c. k. Prawytelstwo,

szczyby prywatnu gimnazyju ukrajińsku imeny Tarasa Szewczenka w Horodenci uderżawyty.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodaweć :

Dr. Okunewskyj.

Dr. Kost' Łewyćkyj, Dr. Łahodyńskyj, Kapustyńskyj, Kyweluk, Rożankowskyj, Dr. Nowakowskyj, Horbaczewskyj, Dr. Hołubowycz, Iwan Kochanowskyj, Terszakoweć, Kuroweć, Makuch, Iw. Sandulak, Wynnyczuk, Dr. Petruszewycz, Singałewycz, o. Metella, Dr. Cehelskyj.

Cz. s. 1049/914.

Wnesenie

posła Dra Horbaczewskoho i towarzysziw w sprawie uderżewnienia prywatnoji ukrajińskoj gimnaziji im. M. Szaszkewycza w Czortkowi.

Z poczatkom szkilnoho roku zasnowano za poczynom ludyj, jakim leżała na sercy sprawa kulturnoho rozwytku

toji gimnaziji prywatnoji na derżawnyj etat.

W tij ciły pidpysani wnosyaty :

Wysokij Sojm zwołyty uchwaliti :

Wzywaie sia c. k. Prawytelstwo, szczyby prywatnu gimnazyju z wykładnoju ruškoju mowoju w Rogatyni pryntiało bezprowołoczno na derżawnyj etat.

U Lwowie dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodaweć :

Dr. Kost' Lewickij.

Dr. M. Nowakowskyj, Okunewskyj, Woł. Singalewicz, Dr. Cegelskyj, Dr. Golubowicz, Kochanowskyj, Dr. Lagodyńskyj, Rożankowskyj, Kuroweć, Dr. Petruszewicz, Małuch, I. Sandulak, Winniczuk, Gorbaczewskyj, G. Terszakoweć, o. S. Metella, Kiweluk, Kormosz.

Ч. с. 1048/914.

Внесение

Др. Теофіля Окуневского і товаришів в справі перенесення приватної гимназії української в Городенці на етат державний.

Покликаючи ся на рівночасно внесену петицію з тисячами підписів з цілого повіта Городеньского, на стан фактичний, що гимназія ся має вже 5 клас, 200 учеників, свій власний будинок, наділена зістала за взірцеве веденє правом прилудности, — вносять підписані :

Високий Соім зволить ухвалити :

Взывае ся ц. к. Правытелство, шчыбы приватну гимназію українську імени

Тараса Шевченка в Городенці удержавити.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавець :

Др. Окуневский.

Др. Кость Левицкий, Др. Лагодинский, Капустинский, Кивелюк, Рожанковский, Др. Новаковский, Горбачевский, Др. Голубович, Іван Кохановский, Тершаковець, Куroweć, Макух, Ів. Сандуляк, Винничук, Др. Петрушевич, Сінгалевиц, о. Метелля, Др. Цегельский.

Ч. с. 1049/914.

Внесение

посла Дра Горбачевского і товаришів в справі удержавнення приватної української гимназії ім. М. Шашкевича в Чорткові.

З початком шкільного року засновано за почином людий, яким лежала на серци справа культурного розвитку

ukraińsko-ruśkoho narodu zaselujaczoho Czortkiwszczynu i sumežni powity, w Czortkowi gimnaziju z ukraińsko-ruśkoju wykładowoju mowoju na prohrami derżawnych klasycznych gimnazyj, jakij reskryptom c. k. Ministerstwo Proświty z dnia 29. maja 1913 przyznano prawo pryludnocy, a jaka teper w 3 klasach czystyť do 100 uczenykiw.

Mymo tiazkych widnosyn ekonomicznych spryczynenych elementarnymy katastrofamy pryypadajuczymy na perszi roky jestwowania seho zakładu, frękwencyja jeho uderzuje sia na normalnij wysoti, a bułaby bezperezno o mnoho wyższa, jakby yczenyky mały możnist' pobyraty nauku bezplatno.

Z ohladu na se, szczo misto Czortkiw, de je osidok zhadanoho naukowoho zakładu, leżyť w samym oseredku połudnewoho Podila obnymajuczoho powity sudowi Czortkiwskyj, Borszeziwskyj, Melnyckyj, Tłusteckyj, Zaliszczyckyj, Budzaniwskyj, Husiatyńskyj, i Kopyczyneckyj złuczeni administracyjno w oden okruh Sudu okružnoho Czortkiwskoho z zahalnym nasełeniem 377.734 dusz, z czoho wypadaje na Rusyniw 235.737 dusz. Zważywszy dalsze, szczo na ciliłim prostori nema ani odnoji publicznoji serednoji derżawnoji szkoły z ruśkoju wykładowoju mowoju, wnosiat' pidpysani:

Wysokyj Sojm zwołyť uchwałyty: Wzywaje sia c. k. Prawytelstwo, szczo by prywatnu ukraińsko-ruśku gimnaziju z prawom pryludnocy im. M. Szaszkewycza w Czortkowi z poczatkom szkilnoho roku 1914/15 perenesło na derżawnyj etat.

Lwiv dnia 16 lutoho 1914.

Wneskodawec:

Dr. Antin Horbaczewskyj.

Dr. Kost' Lewyckyj, Makuch, Okunewskyj, Hr. Terszakowec, Dr. M. Nowakowskyj, Dr. Hołubowycz, Kurowec, I. Kochanowskyj, Wynnyczuk, Iw. Sandulak, Dr. Petruszewycz, Singalewycz, o. Metella, Dr. Cehelskyj, Dr. Łahodyńskyj, Kormosz, Rožankowskyj.

Cz. s. 1050/914.

Wnesenie

posła Iw. Kyweluka i towarzysziw w sprawie uderżawnienia ruskoji gimnaziji w Kopyczynciach.

Wysokyj Sojm zwołyť uchwałyty: Wzywaje sia c. k. Prawytelstwo, aby bezprowoloczno perejmyło na etat der-

ukraińsko-rusьkoho narodu zaselujoczoho Czortkiwšynu i sumežni powity, w Czortkowi gimnaziju z ukraińsko-rusьkoju wykładowoju mowoju na prohrami derżawnych klasycznych gimnazij, jakij reskryptom c. k. Ministerstwa proświty z dnia 29. maja 1913, przyznano prawo pryludnocy, a jaka teper w 3 klasach čislyť do 100 uczenikiv.

Mymo tiazkych vidnosyn ekonomičnych spričynenych elementarnymi katastrofami, pripadajučymi na perszi roky estwovannja sego zakładu, frękwencyja ego uderžuє ся na normalnij wysoti, a bułaby bezperezno o mnoho wysša, jakbi učenyki mali možnist' pobirati nauku bezplatno.

Z ohlyadu na se, šo misto Czortkiw, de є osidok zhadanoho naukowoho zakładu, leżyť w samym oseredku połudnewoho Podila, obnymajučoho powity sudowi Czortkiwskij, Boršivskij, Melnycki, Tlusteckij, Zališcički, Budzaniwskij, Gusjatinьskij i Kopyčinečskij zlučeni administracijno w oden okrug Sudu okružnoho Czortkiwskoho z zahalnym nasełenem 377.734 duš, z čoho vnpadaє na Rusyniv 235.737 duš. Zvaživšy dalsše, šo na ciliłim sił prostori nema ani odnoji publicznoji serednoji derżavnoji školi z rusьkoju vykładowoju mowoju, vnosjaty pidpysani:

Wysokij Sojm zvolit' uхвалити:

Взиває ся ц. к. Правительство, що би приватну укraiнсько-руську гімназію з правом прилюдности ім. М. Шашкевича в Чорткові з початком шкільного року 1914/15 перенесло на державний етат.

Львів, дня 16. лютого 1914.

Внескодавец:

Др. Антін Горбачевский.

Др. Кость Левицкий, Макух, Окуневский, Гр. Тершаковец, Др. Л. Новаковский, Др. Голубович, Куровец, І. Кохановский, Винничук, Ів. Сандуляк, Др. Петрушевич, Сінгалевиц, о. С. Метелля, Др. Цегельский, Др. Лагодинский, Кормош, Рожанковский.

Ч. с. 1050/914.

Внесение

посла Івана Кивелюка і товаришів в справі удержавнення руської гімназії в Копичинцях.

Високий Соїм зволигь ухвалити: Взиває ся ц. к. Правительство, «би безпrowолочно переймало на етат дер-

zawy gimnaziju prywatnu z ruskym jazykom wykładowym w Kopyczyniach.

U Lwowi, dnia 16 lutoho 1914.

Wneskodawec:

Iwan Kyweluk.

Dr. Kost' Łewyckij, Łew Łewyckij, Iw. Sandulak, Wynnyczuk, Hr. Terszakowec, Rożankowskyj, Dr. W. Baczynskyj, Kurowec, I. Kochanowskyj, Hołubowycz, Horbaczewskyj, Singalewycz, Dr. Petruszewycz, Okunewskyj, Makuch, Dr. Kormosz.

Cz. s. 1051/914.

Wnesenie

posła Rożankowskoho i tow. w sprawie zasnowania 4-klasowych szkół narodnych w Boryny, Wysocku wyżnim, Komarnykach, Turci nad Stryjom i Łimni turczańskoho powitu.

Wysokij Sojmie!

Politycznyj powit Turka, obnymajuczij w 72 hromadach 84.632 dusz czysto ukrajinskoho nasełenia (85%) — je pid zhladom narodnoho szkilnyctwa zowsim zanedbanyj. Łedwo chto powiryt' w cilim powiti, kromi 6-klasowoji szkoły w Turci, nema ni odnoji szkoły narodnoji wysszoho typu, chotia prym. Borynia je osidkom sudu powitowoho, a Łimna w korotci osidkom sudu maje staty. Zajwe dokazuwały, z jakymy trudamy boreś tamoszne nasełenie, szczo by swojim ditiam daty spromohu wysszoho obrazowania. Znani nazwyska ukrajinskoji szlachty Wysoczańskych, Komarnyckych, Ilnyckych, Matkiwskich itd. itd. pochodiat' z turczańskoho powita i zdobutiem wysokych stanowysk w nauce i urjadach dajut' świdocstwo, jak nasełenie rweś do proświty. Wysocko wyżne i Komarnyky, wetyki seła 4—6000 dusz, na cilu okołyciu hołosni torhamy, majut' charakter mistoczok. Z ohladu na se wnosiat' podpisani:

Wysokij Sojm zwołył' uchwałyty:

Sojm wzywaje c. k. Radu szkilnu krajewu do bezprowołocznego zasnowania czotyroklasowych szkół narodnych z ukrajinskoju wykładowoju mowoju w Boryny, Wysocku wyżnim, Turci, przedmistiū Zwiryneć, Komarnykach i Łimni, turczańskoho powita.

U Lwowi, dnia 16 lutoho 1914.

Wneskodawec:

Rożankowskyj.

Dr. Kurowec, Horbaczewskyj, Dr. Baczynskyj, Dr. Petruszewycz, o. S. Metella, Hołubowycz, Singalewycz, Dr. Kost' Łe-

держави гімназію приватну з руським языком викладовим в Копичинцях.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавец:

Іван Кивелюк.

Др. Кость Левицкий, Л. Левицкий, Бачинский, Ів. Сандуляк. Винничук, Гр. Тершаковець, Рожанковский, Др. В. Бачинский, Куровець, Ів. Кохановский, Голубович, Горбачевский, Сінгалевиц, Др. Петрушевич, Окуневский, Макух, Др. Кормош.

Ч. с. 1051/914.

Внесене

посла Рожанковського і товаришів в справі заснованя 4-класових шкіл народних в Борини, Висоцку вижнім, Комарниках, Турці над Стрийом і Лімн турчанського повіта.

Високий Сојме!

Політичний повіт Турка, обнимаючий в 82 громадах 84.632 душ чистоукраїнського населеня (85%) — є під зглядом народного шкільництва зовсім занедбаний. Ледво хто повірить, що в цілім повіті, кромі 6-класової школи в Турці, нема ні одної школи народної висшого типу, хотя прим. Бориня є осідком суду повітового а Лімна в коротці осідком суду має стати. Зайве доказувати, з якими трудами боресь тамошне населене, шчо би своїм дітям дати спромогу висшого образования. Знані назвиска української шляхти Височанських, Комарницьких, Ільницьких, Матківських і т. д. і т. д. походять з турчанського повіта і здобутем високих стайовиск в науці і урядах дають свідочтво, як населене рвеś до просвіти. Висоцко вижне і Комарники, великі села 4—6.000 душ, на цілу околицю гоłosні торгами, мають характер місточок.

З огляду на се вносять підписані:

Високий Сојм зволить ухвалити:

Сојм взиває ц. к. Раду шкільну краеву до безпrowołочного заснованя чотири-класових шкіл народних з українською викладовою мовою в Борини, Висоцку вижнім, Турці, передмістю Звиринець, Комарниках і Лімні, турчанського повіта.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавец:

Рожанковський.

Др. Куровець, Горбачевский, Др. Бачинский, Др. Петрушевич, о. С. Метелля, Голубович, Сінгалевиц, Др. Кость Ле-

wyckyj, Kormosz, Dr. M. Nowakowskyj, o. A. Kapustynskyj, Łew Łewyckyj, Dr. Cehelskyj, Makuch, Dr. Tryłowski, Ławruk, Korol, Staruch.

Cz. s. 1052/914.

W n e s o k.

posła Rożankowskoho i tow. w sprawie zasnowania gimnazyji z ukrajińskoju wykładowoju mowoju w Turci nad Stryjom.

Wysokyj Sojme!

Politycznyj powit Turka należyt do najbilsze pid zhladom szkilnyctwa zanedbanych. Za poczynom Wydiłu powitowoho zasnowano w Turci w r. 1910 prywatnu utrakwistycznu gimnazyju, obnymajucz u nini czotyry klasy, a w nych 126 uczenykiw: 58 Ukrajincoiw, 49 Polakiw, 19 Żydiw. Gimnazyja uderżuje z prywatnych datkiw, newytykoji derżawnoji pidmohy, ta z opłat uczenykiw, kotri w poślidnim roci wynosyły 7000 K.

Naselenie powita je wyklučno rilyncze, a suprotly newrożajnoji hirskoji zemli duże bidne. W 72 hromadach żywe 84.632 dusz: w 85% ukrajińskoj narodnosti. Tomu i ne wydno, szczo uderżanie seji gimnazyji dla powita je wetykym liharom, a na dalszu metu jawlaje nemyślyme, a do toho frekwencyja w teperisnim stani ne widpowidaje czysto-ukrajińskomu charakterowy naselenia, tak jak z odnoji storony wysoka opłata szkilna, z druhoji utrakwistyczna systema widstraszuje widkorystania z seji gimnazyji.

Z ohladu na se wnosial' pidpysani:

Wysokyj Sojm zwolyt' uchwałyty:

Sojm wzywaje c. k. Prawytelstwo do bezprowolocznoho zasnowania derżawnoji gimnazyji z ukrajińskoju wykładowoju mowoju w Turci nad Stryjom.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec:

Rożankowskyj.

Łew Łewyckyj, Dr. W. Baczyńskyj, Dr. Hołubowycz, Dr. Petruszewycz, Horbaczewskyj, Dr. Kost' Łewyckyj, o. S. Metella, Korol, Singalewycz, H. Tersakowec, Kormosz, Wynnyczuk, Iwan Sandulak, o. Al. Kapustynskyj, Dr. Perleckyj, Makuch, Dr. Tryłowski, Ławruk, Staruch.

Cz. s. 1053/914.

W n e s e n i e

posła Dra W. Baczyńskoho i tow. w spra-

вицкий, Кормош, Др. М. Новаковский, о. А. Капустинский, Лев Левицкий, Др. Цегельский, Макух, Др. Трильовский, Лаврук, Король, Старух.

Ч. с. 1052/914.

В н е с о к

посла Рожанковського і тов. в справі заснованя гімназії з українською викладовою мовою в Турці над Стрийом.

Високий Соїме!

Політичний повіт Турка належить до найбільше під зглядом шкільництва занедбаних. За почином Виділу повітового засновано в Турці в 1910 році приватну утравістичну гімназію, обнимаючи нині чотири класи, а в нх 126 учеників: 58 Українців, 49 Поляків, 19 Жидів. Гімназія удержує ся з приватних датків, невеликої державної підмоги, та з оплат учеників, котрі в посліднім році виносили 7000 К.

Населене повіта є виключно рільниче, а супроти неврожайної гірської землі дуже бідне. В 72 громадах живе 84.632 душ: в 85% української народности. Тому і не дивно, що удержане сеї гімназії для повіта є великим тягаром, а на дальшу мету являє ся немислиме, а до того фреквенция в теперішнім стані не відповідає чисто-українському характерови населеня, так як з одної сторони висока оплата шкільна, з другої утравістична система відстрашує від користаня з сеї гімназії.

З огляду на се вносять підписані:

Високий Соїм зволить ухвалити:

Соїм взиває ц. к. Правительство до безпrowoloczноho заснованя державної гімназії з українською викладовою мовою в Турці над Стрийом.

У Львові, дня 16. лютого 1114.

Внескодавец:

Рожанковський.

Лев Левицкий, Др. В. Бачинский, Др. Голубович, Др. Петрушевич, Горбачевский, Др. Кость Левицкий, о. С. Метелля, Король, Сінгалевиц, Г. Тершаковець, Кормош, Винничук, Ів. Сандуляк, о. Ал. Капустинский, Др. Цегельский, Макух, Др. Трильовский, Лаврук, Старух.

Ч. с. 1053/914.

В н е с е н е

посла Дра В. Бачинського і товаришів

wi zasnowania gimnazyji z ukrajińskoju wykładowoju mowoju w Brodach.

Wysokij Sojm zwołył' uchwałyty :
Sojm wzywaje c. k. Prawytelstwo do bezprowołocznoho zasnowania derżawnoji gimnazyji z ukrajińskoju wykładowoju mowoju w Brodach.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec :

Dr. W. Baczyńskij.

Kyweluk, Korol, Dr. Tryłowskij, I. Kochanowskij, Rożankowskij, o. S. Metella, Dr. Kormosz, Dr. M. Nowakowskij, H. Terszakowec, Makuch, Dr. Hołubowycz, Załozeckij, Singalewycz, Horbaczewskij, P. Ławruk, Wynnyczuk.

Cz. s. 1054/914.

W n e s e n i e

posła Dra Wołodymyra Baczyńskoho i tow. w sprawie zasnowania gimnazyji z ukrajińskoju wykładowoju mowoju w Sambori.

Wysokij Sojm zwołył' uchwałyty :
Sojm wzywaje c. k. Prawytelstwo do bezprowołocznoho zasnowania derżawnoji gimnazyji z ukrajińskoju wykładowoju mowoju w Sambori.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec :

Dr. W. Baczyńskij.

Kurowec, Hr. Terszakowec, Korol, Okunewskij, Dr. Tryłowskij, Kochanowskij, o. S. Metella, Kormosz, Rożankowskij, Dr. M. Nowakowskij, Kyweluk, Dr. Hołubowycz, Makuch, Załozeckij, Singalewycz, Horbaczewskij, Ławruk, Wynnyczuk.

Cz. s. 1055/914.

W n e s e n i e

posła Dra Mychajła Nowakowskoho i tow. na perewedenie budowy krajewoji dorohy Bohorodczany-Żuraky-Manastyrczany-Sołotwyna.

Zważywszy, szczo powit Bohorodczany ne maje do teper ani odnoho kilometra krajewych dorih;

zważywszy, szczo stan dorih i komunikacyji w bohorodczanskim powiti z ohladu na wetyku skillist' rik ta hirszych potokiwy, ta z ohladu na trudnyj teren je duże zanedbanyj,

zważywszy, szczo misto Sołotwyna i sela Manastyrczany, Starunia, Żuraky, ne majut' žadnoho, a szczo najmensze nezwycajno tiaške, utrudnene, a neraz

w sprawie zasnowania gimnazii z ukraińskoju wykładowoju mowoju w Brodach.

Високий Соїм зволить ухвалити :

Соїм взиває ц. к. Правительство до безпrowołoczноho zasnowania derżawnoji gimnazii z ukraińskoju wykładowoju mowoju w Brodach.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавец :

Др. В. Бачинський.

Кивелюк, Король, Др. Трильовский, I. Кохановский, Рожанковский, о. С. Метелля, Др. Кормош, Др. М. Новаковский, Г. Тершаковец, Макух, Др. Голубович, Залозецкий, Сингалевич, Горбачевский, П. Лаврук, Винничук.

Ч. с. 1054/914.

В н е с е н е

цосла Дра Володимира Бачинського і тов. в справі засновання гімназії з українською викладовою мовою в Самборі.

Високий Соїм зволить ухвалити :
Соїм взиває ц. к. Правительство до безпrowołoczноho zasnowania derżawnoji gimnazii z ukraińskoju wykładowoju mowoju w Sambori.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавць :

Др. В. Бачинський.

Куrowец, Гр. Тершаковец, Король, Окуневский, Др. Трильовский, Кохановский, о. С. Метелля, Кормош, Рожанковский, Др. М. Новаковский, Кивелюк, Др. Голубович, Макух, Залозецкий, Сингалевич, Горбачевский, Лаврук, Винничук.

Ч. с. 1055/914.

В н е с е н е

посла Дра Михайла Новаковського і товаришів на переведене будови краювої дороги Богородчани-Жураки-Манастирчани-Солотвина.

Зваживши, що повіт Богородчани не має до теper ані одного кільметра краювих доріг,

зваживши, що стан доріг і комунікації в богородчаньскім повіті з огляду на велику скількість рік та гірських потоків та з огляду на трудний гірський teren є дуже занедбаний,

зваживши, що місто Солотвина і села Манастирчани, Старуня, Жураки, не мають жадного, а що найменше не-

ciłkowycie unemożliwłene połączenie z powiatowym miastem Bohorodczanami, — podpisani wnoszą:

Wysoki Sojm zwołył uchwałyty:

Wzywaje się Wydział krajowyj szczyby jak najskorsze poczyniw starania dla perewedenia budowy krajewoju dorohy Bohorodczany-Żuraky - Manastyrzany-Sołotwyna.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec:

Dr. Mychajło Nowakowskyj.

Kormosz, Wynnyczuk, Iw. Sandulak, Łew Łewyckyj, Dr. Cehelskyj, Singałewycz, Rożankowskyj, o. Al. Kapustyński, o. S. Metella, Iwan Kochanowskyj, Hr. Terszakowec, Dr. W. Baczyński, Okunewskyj, Dr. Hołubowycz, Horbaczewskyj, Dr. Petruszewycz, Kurowec, Załozeckyj.

Cz. s. 1056/914.

W n e s e n i e

posła Dra Mychajła Nowakowskoho i tow. na osnovanie nyzszoji hirnyczo-promyslowoju szkoły w Sołotwynie z ruskym (ukrajińskym) wykładowym jazykom.

Zważywszy, szczy w bohorodczanski, a z okrema w sołotwinińskim sudowim powiti szczy raz zbilszuje się promyslowyj ruch, a z osibna promysl derewnyj ta kopalnianyj wosku zemnoho i ropy;

zważywszy, szczy pišla opinii znatokiw i pohladu uczenych geologiw bohastwo żywocznych (bitumicznych) mineraliw w sołotwinińskim sudowim powiti je nezwyčajno wetyke;

zważywszy, szczy pišla statystyky rozhowirnoji mowy z r. 1910 naselenie politycznoho powitu Bohorodczany je w 85% widsotkach ruske, a sudowoho powitu Sołotwyna w 87% ruske;

pidpysani wnoszą:

Wysoki Sojm zwołył uchwałyty:

Wzywaje się Wydział krajowyj, szczyby w najbliźszym czasi, a najdale do kńcia 1915 r. zasnowaw w miści Sołotwini krajewu nyzszu hirnyczo-promyslowu szkołu z ruskym (ukrajińskym) wykładowym jazykom.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec:

Dr. Mychajło Nowakowskyj.

Dr. Kost' Łewyckyj, Okunewskyj, Dr. Petruszewycz, Łew Łewyckyj, Rożankowskyj, Korol, Załozeckyj, Dr. Cehelskyj, Singałewycz, Iwan Kochanowskyj, Wynnyczuk, Hołubowycz, Kurowec, Ma-

zwyčajno тяжке, utrudnene, a neraz ciłkowite unemożliwłene polučene z powiatowym miastem Bohorodczanami, — podpisani wnoszą:

Високий Сойм зволить ухвалити:

Взиває ся Виділ краєвий, шчыбы як найскорше починив стараня для переведеня будови краєвої дороги Богородчани-Жураки-Манастирчани-Солотвина.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавец:

Др. Михайло Новаковський.

Кормош, Винничук, Ів. Сандуляк, Лев Левицький, Др. Цегельський, Сінгалевиц, Рожанковський, о. Ал. Капустинський, о. С. Метелля, Іван Кохановський, Гр. Тершаковець, Др. В. Бачинський, Окуневський, Др. Голубович, Горбачевський, Др. Петрушевич, Куровець, Залозецький.

Ч. с. 1056/914.

В н е с е н е

посла дра Михайла Новаковского і тов. на основане низшої гірничо-промислової школи в Солотвині з руським (україньским) викладовим язиком.

Зваживши, шчы в богородчанським а з окrema в солотвиньським судовим повіті шчы раз збільшує ся промисловий рух, а з осібна промисл деревний та копальняний воску земного і ропи;

зваживши, шчы після опінії знатоків і погляду учених геологів, богацтво живичних (бітумічних) мінералів в солотвиньським судовим повіті є незвичайно велике;

зваживши, шчы після статистици розговірної мови з р. 1910. населене політичного повіту Богородчани є в 85% відсотках руське, а судового повіту Солотвина в 87% руське;

підписані вносять:

Високий Сойм зволить ухвалити;

Взиває ся Виділ краєвий, шчыбы в найблишнім часі, а найdale до кńця 1915 р. засновав в місті Солотвині краєву нисшу гірничо-промислову школу з руським (україньским) викладовим язиком.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавец:

Др. Михайло Новаковський.

Др. Кость Левицький, Окуневський, Др. Петрушевич, Лев Левицький, Рожанковський, Король, Залозецький, Др. Цегельський, Сінгалевиц, Іван Кохановський, Винничук, Голубович, Куровець, Макух Ів.

kuch, Iw. Sandulak, Terszakowець, Kormosz, Kapustyńskij, o. Metella, Dr. Baczynskij.

Cz. s. 1057/914.

W n e s o k

posła Wołodymyra Singalewycza i tow. w sprawie uderżawnienia prywatnoji realnoji gimnazyi im. Markijana Szaszkewycza z ruškoju (ukrajińskoju) wykładowoju mowoju w Bušku.

Wysokij Sojme!

W naślidok żywo widczuwanoji czerez ruške naselenie Buzeczczyny i sumeżnych powitiw koniecznoji potreby serednoji szkoły w Bušku, — zistała w tim miści jeszcze w roci 1910 osnovana prywatna realna gimnazya im. Markijana Szaszkewycza z ruškoju wykładowoju mowoju, kotra ostajuczy pid uprawoju filiji ruškoho Towarystwa pedagogicznoho w Bušku, wże czetwertyj rik jak najkraszczе rozwywaje sia. Ne pidlahaje żadnomu sumniwowu, szczo dostatoczna frekwencyja, jaka projawyłaś w perszych rokach, utrzymaje sia i w buducznoŝty, a nawet stało bude zrostaty.

Zhadana realna gimnazya widpowidaje w kożdym naprjami wymoham stawienym do derżawnych serednych szkil a nauka peredmetiw udilaje sia tam po normalnomu planowy wydanomu czerez ck. Ministerstwo Wir. i Pr. d. 8/VIII 1906 Cz. 34180 i pryminenomu do halyckych realnych gimnazij rozporiadżeniem ck. Rady szkolnoji krajewoji z 21/4 1910 Cz. 17.525 na pidstawі reskr. c. k. Ministerstwa Wir. i Pr. z 7/IX 1909 Cz. 32791.

Teper czystyť ta realna gimnazya wże czotyry klasy, otże stanowyť ciħist' t. j. ciħu nyzszu gimnaziju, po ukińczeniu kotroji uczenyky moħuť ne lysz poŝwyatyť sia wyższomu gimnazijnomu obrazowaniu, ale takoz perejty do praktycznych zawodiw szkil promyslowych torhowelnych, rilnychych i t. p. Z toji realnoji gimnazyi w Bušku korystaje ne lysz naselenie Buzeczczyny, ale takoz Kamineczczyny, Radechiwszczyny, Břidyszczyny, Zolocziswszczyny, Łopatynszczy ny, Oleśzczyny, Hłyniańszczy ny, Peremyślańszczy ny.

Tak otże nakoly zhadana seredna szkoła wże stwerdyła swoju żyznennist' i jak najlipŝe zaspokojuje dijsnu potrebu ruškoho naselenia wyczysłenych wysze powitiw, prote koniecznoju je riczēju, szczo by jeji buduczniŝt' zistała trowalo zabezpeczena a se odyńoko moħe staty sia czerez pryńiatie jeji na derżawnyj etat.

Сандуляк, Тершаковець, Кормош, Капустинський, о. Метелля, Др. Бачинський.

Ч. с. 1057/914.

В н е с о к

посла Володимира Сингалевича і тов. в справі удержавнення приватної реальної гімназії ім. Маркіяна Шашкевича з руською (українською) викладовою мовою в Буську.

Високий Соїме!

В наслідок живо відчуваної через руське населене Бузеччини і сумежних повітів конечної потреби середної школи в Буську — зістала в тім місті еще в році 1910 osnovana prywatna realna gimnazia im. Markijana Szaszkewycza z ruškoju wykładowoju mowoju, kotra ostajuczy pid uprawoju filiji ruškoho towarystwa pedagogicznoho w Bussyku wże четвертый рік як найкраще розвиває ся. Не підлягає жадному сумнівови, що достаточна фреквенция, яка проявила ся в перших роках, утримає ся і в будучности, а навіть стало буде зростати.

Zhadana realna gimnazia widpowidac w kożdym naprjami wymoham stawienim do derżawnih serednih szkil a nauka predmetiw udiľaje sia tam po normalnomu pľanowi, widanomu czerez ц. к. Ministerstwo Wir. Pr. d. 8 VIII 1906 Ч. 34.180 i priminenomu do galityckih realnih gimnazij rozporjadżeniem ц. к. Rady szkільnoji kraśwoj z 21 4 1910 Ч. 17.525 na pidstawі reskr. ц. к. Ministerstwa Wir. i Pr. z 7/IX 1909 Ч. 32.791.

Teper числить та реальна гімназія вже чотири повні класи, отже становить цілість т. є. цілу низшу гімназію, по укінченю котрої ученики можуть не лиш посьвятити ся висшому гімназійному образованию, але також перейти до практичних заводів, шkil promyslowih, torhowelnych, rilnychych i t. p.

Z toji realnoji gimnazii w Bussyku korystac ne lnyš naselenie Buzeczchiny, ale takoz naselenie Kamineczchiny, Radechiwshchiny, Břidishchiny, Zolochiwshchiny, Lopatynshchiny, Olesshchiny, Hlynianshchiny, i Peremyshlyanshchiny.

Tak otże nakoly zhadana seredna szkoła wże stwerdila swoju žiznennist' i jak najlipŝe zaspokojuje dijsnu potrebu ruškoho naselenia wyczysłenih wyshe powitiw — prote konечною є річею, ŝoby єї buduczniŝt' zistała trowalo zabezpeczena a se odyńoko moħe staty sia czerez pryńiatie єї na derżawnyj etat.

Se domaganie je tym bilsze uzasadnene, bo doteper je to odynoka realna gimnazyja z ruskoju wykładnoju mowoju.

Z nawedenych przyczyn wnosiał' pidpysani :

Wysokij Sojm zwołył' uchwałyty :

Wzywaje sia c. k. Prawytelstwo, szczyoby doteperisznu prywatnu gimnazyju realnu im. M. Szaszkewycza z ruskoju (ukrajińskoju) wykładnoju mowoju w Bušku — pryniało bezprowołoczno na derżawnij etat.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodaweć :

Wołodymyr Syngałewycz.

Dr. Kost' Łewyckij, H. Terszakoweć, Horbaczewskij, o. S. Metella, Dr. Petruszewycz, Dr. Hołubowycz, Dr. Wanio, Okunewskij, Makuch, Iwan Kochanowskij, Dr. Łahodyńskij, o. A. Kapustyńskij, Kuroweć, Iw. Sandulak, Wynnyczuk, Dr. Cehelskij, Dr. M. Nowakowskij, Kormosz, Rożankowskij.

Cz. s. 1058.

Wnesenie

posła Iwana Kochanowskocho i towarzysiw w sprawie pereniatia prywatnoji gimnazyji z ruskoju mowoju wykładnoju w Jaworowi na etat derżawnij.

Wid roku 1909 istnuje w Jaworowi prywatna gimnazyja z ruškoju (ukrajińskoju) mowoju wykładnoju uderżuwana ruśkim naseleniem seho powita, kotra z kińcem roku szkolnoho 1912/13 mała pisał swoho uradowoho zwitu 6 klas gimnazyjalnych o 8 widdiłach z frekwencyjeju 320 uczenykiw, a z poczatkom roku szkolnoho 1913/14 maje wże 7-mu klasu gimnazyjalnu a czysło wpysanych uczenykiw wynosyl' 388.

Sam fakt, szczo gimnazyja sia postepenno z roku na rik rozwywaje sia, szczo roste jeji frekwencyja, tak szczo na buduczij rik szkolnyj stanowyty ona bude wże pownu gimnazyju o 8 klasach, wykazuje jeji koniecznu potrebu w sim oseredku powita, a szczo widpowidaje ona wsim wymoham i prypysam zakonnym pid zhladom swoho wzircewoho wedenia i prawylnoho rozwoju, świdczyt' pro se reskrypt Wysokocho c. k. Ministerstwa wiroispowidań i proświty z 30 maja 1913 cz. 19436, kotrym nadano klasam wid I. do VI. seji gimnazyji prawo pryłudnosti.

Poneże powit, dla kotroho gimnazyja sia przyznaczena jest' odnym z bidnijszych powitiw z naseleniem drebno mieszczanśkym i selanśkym, kotre ne jest'

Se domaganie є tym bilsze uzasadnene, bo do tepер є то одинока реална гімназія з руською викладною мовою.

З наведених причин вносять підписані:

Високий сойм зволить ухвалити :

Взиває ся ц. к. Правительство, щоби дотеперішну приватну реальну гімназію ім. М. Шашкевича з руською (українською) викладною мовою в Буську — прийняло безпrowолочно на державний етат.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавець :

Володимир Сінгалевич,

Др. Кость Левицкий, Гр. Тершаковець, Горбачевский, о. С. Метелля, Др. Петрушевич, Др. Голубович, Др. Ваньо, Окуневский, Макух, Іван Кохановский, Др. Лагодинський, о. А. Капустинський, Куровець, Ів. Сандуляк, Винничук, Др. Цегельский, Др. В. Новаковский, Кормош, Рожанковскій.

Ч. с. 1058/1914.

Внесене

посла Івана Кохановского і товаришів в справі переняття приватної гімназії з руською мовою викладною в Яворові на етат державний.

Від року 1909 існує в Яворові приватна гімназія з руською (українською) мовою викладною, удержувана руським населенням сего повіта, котра з кінцем року шкільного 1912/13 мала після свого урядового звіту 6 клас гімназіяльних о 8 відділах з фреквенція єю 320 учеників а з початком року шкільного 1913/14 має вже 7-му класу гімназіяльну а число вписаних учеників вносивить 388.

Сам факт, що гімназія ся постепенно з року на рік розвиває ся, що росте єї фреквенція, так що на будучий рік шкільний становити она буде вже повну гімназію о 8 класах, виказує єї конечну потребу в сім осередку повіта, а що відповідає она всім вимогам і приписам законним під зглядом свого взірцевого веденя і правильного розвою, сьвідчить про се рескрипт Високого ц. к. Міністерства віроісповідань і просьвіти з 30. мая 1913, ч. 19436, котрим надано класам від 1. до VI. сеї гімназії право прилюдности.

Понеже повіт, для котрого гімназія ся призначена, єсть одним з бідніших повітів з населенням дребно міщанським і селянським, котре не єсть в мо-

w możnocy pokrywały rik riczno zrostajuczi koszta její uderżania, prote jest' riczeju koniecznocy zabezpeczyty byt i dalszyj rozwij seji gimnazyji, szczo jest' możywe łysze czerez pryńiatie její na koszt derżawy.

Z sych przyczyn wnosiat' pidpysani: Wysokij Sojm zwołył' uchwałyty: Wzywaje sia c. k. Prawytelstwo, aby prywatnu gimnazyju z ruśkym (ukrajinśkym) jazykom wykładnym w Jaworowi nadilenu wże prawom prylyudnocy pryńiało sejczas na etat derżawnyj.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec

Iwan Kochanowskyj.

Dr. Kost' Lewyckij, Kyweluk, Rożankowskyj, Kurowec, Iw. Sandulak, Okunewskyj, Dr. M. Nowakowskyj, Hr. Terszakowec, Dr. Hołubowycz, Horbaczewskyj, Wynnyczuk, Makuch, Woł. Singalewycz, Dr. Petruszewycz, o. S. Metella, Dr. Cehelskyj, Dr. Łahodyńskyj, Dr. Kormosz.

Cz. s. 1059/1914.

Wnesenie

posła Dra Izidora Hołubowycza i tow. w sprawie uderżawlenia prywatnoji ukrajinśkoji gimnazyji w Zbaraży uderżuwanoci doteper czerez ukr. Towarystwo pedagogiczne.

Wysokij Sojme!

Ukraińske Towarystwo pedagogiczne i widporucznyky wsich hromad zbarazkoho powita założyły w roci 1910 w Zbaraży prywatnu ukrajinśku gimnazyju. Gimnazyja taja czysłył' w biżuczim roci zwyż 100 uczenykiw, jaki pobyrajúł' prawylnu szkilnu nauku w trzech klasach, — a nema najmenschoho sumniwu, szczo czysło uczenykiw bude z koždyłm rokom zbilszaty sia, pozajak gimnazyja taja jest' założena w misloczku, jake czysłył' zwyż 12.000 ludnocy, w powitiw zamożnim i pryprajuczim do powitiw, w jakych nema żadnych serednych szkil.

Zhadana gimnazyja widpowidaje wsim wymoham publicznych szkil — i tomu Wysoke c. k. Ministerstwo Proświty udiłyło tій szkoli w biżuczim roci prawa prylyudnocy, a ponadto mistył' sia ona w budynku widpowidno adaptowanim i żertwamy miscewoji ludnocy zdwyhnenim.

Koły otże zhadana gimnazyja widpowidaje wsim wymoham publicznych szkil, zisłała pokłykana do żytia dijsnoju potreboju, ta służył' interesam nasileńnia kilkoch powitiw — prote jest' riczeju koniecznoju, szczo by jii czerez pryńiatie

жнocy покрывати рік річно зростаючі кошта єї удержання, проте єсть річею koniecznocy забезпечити бит і дальший розвій сеї гімназії, що єсть можливе лише через прийняте єї на кошт держави.

З сих причин вносять підписані:

Високий Соїм зволить ухвалити:

Взиває ся ц. к. Правительство, аби приватну гімназію з руським (українським) язиком викладним в Яворові наділену вже правом прилюдности прийняло сейчас на етат державний.

У Львові, дня 16 лютого 1914.

Внескодавец:

Іван Кохановський.

Др. Кость Левицкий, Кивелюк, Рожанковский, Куровець, Ів. Сандуляк, Окуневский, Др. М. Новаковский, Гр. Тершаковець, Др. Голубович, Горбачевский, Винничук, Макух, Вол. Стнгалевич, Др. Петрушевич, о. С. Метелля, Др. Цегельский, Др. Лагодинський, Др. Кормош.

Ч. с. 1059/1914.

Внесение

посла Дра Изидора Голубовича і тов. в справі удержавлення приватної української гімназії в Збаражі, — удержуваної дотепер через укр. Товариство педагогічне.

Високий Соїме!

Українське Товариство педагогічне і відпоручники всіх громад збаразкого повіта заложили в році 1910 в Збаражі приватну українську гімназію. Гімназія тая числить в біжучім році 100 учеників, які побирають правильну шкільну науку в трех клясах, — а нема найменшого сумніву, що число учеників буде з кождим роком збільшати ся, позаяк гімназія тая єсть заложена в місточку, яке числить звиж 12.000 людности, в повіті зamożнім і припираючим до повітів, в яких нема жадних середних шкіл.

Згадана гімназія відповідає всім вимогам публичних шкіл — і тому Високе ц. к. Міністерство Просьвіти уділило тій школі в біжучім році права прилюдности, а ponadto містить ся она в будинку відповідно адаптованім і жертвами місцевої людности здвигненім.

Коли отже згадана гімназія відповідає всім вимогам публичних шкіл, зістала покликана до житя дійсною потребою, та служить інтересам населеня кількох повітів, — проте єсть річею konieczною, що би їй через прийняте на

na publiczny koszt — zabezpieczyły trwałe istnienie.

W wydu toho podpisanyj wnosyt':

Wysokij Sojm zwołył' uchwałyty:

Wzywaje sia Wysoke c. k. Prawy-
telstwo, szczyby uderzowane dotepier
czerez ukrajińske Towarystwo pedagogic-
czne — ukrajińsku gimnazyju w Zbara-
ży — pryniało bezprzewołočno na koszt
derżawy.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec' :

Dr. Izydor Hołubowycz.

Dr. Kost' Łewyckyj, Horbaczewskyj,
Singalewycz, Okunewskyj, Dr. Cehel-
skyj, Kochanowskyj, Dr. Baczyńskyj, Ky-
weluk, Rożankowskyj, Dr. Petruszewycz,
Makuch, Kurowec', H. Terszakowec',
Wynnyczuk, Dr. M. Nowakowskyj, o. S.
Metella, Sandulak.

Cz. s. 1060/1914.

Wnesenie

posła o. Metelli i towarzysziw w sprawie
osnowania gimnazyji z ruskoju wy-
kladnoju mowoją w Lubaczewi.

Wysokij Sojme!

Misto Lubaczew widdawna wse ro-
byt' zachody o gimnazyju. Wid kilka-
najeciaty lit na wsilakych zborach, wi-
czach, w misti i powili, na zasidaniach
rad hromadських, na zasidaniach Widilu i
Rady powitowoji — pidnosyły i pidno-
sial' tu sprawu, domahajucyż w uchwa-
luwanych rezolucyjach osnowania gi-
mnazyji w misti Lubaczewi.

A zi zhladiw na swoje położenie,
na czyselnist' meszkanciw, na hołownyj
centr torhowelnyj w powili zasługuje
misto Lubaczew wpowni, szczyby w naj-
korotyszim protiahu czasu zisłała tam
osnowana gimnazyja. Położene w samym
oseredku powitu politycznoho Ciszaniw-
śkoho, czystyl' misto Lubaczew do
7.000 meszkańciw, je osidkom c. k. su-
du, c. k. notaryjatu, c. k. urjadu podatko-
woho, stacyjeju żeliznyci Jarosławsko-So-
kalskoji, maje szkołu pryhotowlajuczu
do gimnazyji, a imenno szist'-klasowu
szkołu mużesku i szist'-klasowu szkołu
żinocz, a kromi seho jeszcze dwi osibni
szkoły narodni. Jako hołowne torhowelne
misto w powili je Lubaczew osidkom
jeszcze mnohych ynszych instytucyj pry-
watnych, ta zatrudniuje welyke czysto
dookrestnoji ludnosti z pryeczyny, szczo
je w powili same — oseredkom torhowli
i promysłu derewnoho.

Jak dokoneczno potreba je osnowa-
nie gimnazyji w misti Lubaczewi, po-
prostu żywotna sprawa dla ludnosti

публичний кошт, — забезпечити тревале
істнованє.

В виду того підписаний вносить :

Високий Соїм зволить ухвалити :

Взиває ся Високе ц. к. Правитель-
ство, шоби удержувану дотепер через
україньске Товариство педагогічне —
україньску гімназію в Збаражи —
приняло безпроволочно на кошт дер-
жави.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавец' :

Др. Ізидор Голубович.

Др. Кость Левицкий, Горбачевский, Сін-
галевич, Окуневский, Др. Цегельский,
Кохановский, Др. Бачинський, Кивелюк,
Рожанковский, Др. Петрушевич, Макух,
Куrowец', Г. Тершаковец', Винничук,
Др. М. Новаковский, о. С. Метелля,
Сандуляк.

Ч. с. 1060/914.

Внесене

posła o. Metelli i towarisziv w sprawie
osnowania gimnazii z ruskoju wykładnoju
mowoją w Lubaczewi.

Високий Соїме!

Місто Любачів від давна вже ро-
бить заходи о гімназію. Від кільканай-
цяти літ на всіляких зборах, вічах, в мі-
сті і повіті, на засіданнях рад громад-
ських, на засіданнях Виділу і Ради пові-
тової — підносили і підносять ту спра-
ву, домагаючи ся в ухвалюваних резо-
люціях основання гімназії в місті Лю-
бачові.

А зі зглядів на своє положене, на
чисельність мешканців, на головний
центр торговельний в повіті, заслугує
місто Любачів вповні, шоби в найкорот-
шім протягу часу зістала там основана
гімназія. Положене в самім осередку
повіту політичного Цішанівського, чи-
слить місто Любачів до 7.000 мешканців,
є осідком ц. к. суду, ц. к. нотарияту,
ц. к. уряду податкового, стациєю желі-
зницї Ярославсько-Сокальської, має шко-
лу приготовляючу до гімназії, а іменно
шість-клясову школу мужеську і шість-
клясову школу жіночу, а кромі сего еще
дві осібні школи народні. Яко головне
торговельне місто в повіті є Любачів
осідком еще многих инших інституцій
приватних, та затруднює велике число
дookrestної людности з причини, що
є в повіті саме — осередком торговлі
і промислу деревного.

Як dokoneczna potreba є основанє
гімназії в місті Любачові, попросту жи-
вотна sprawa для людности тамошного

tamosznoho powitu — najkrasze świadczyt' pro se znaczne czysło uczenykiw — bo ponad 300 — kotri tak z samoho mista Lubaczowa, jak i ciłoho powitu ciszaniwśkoho uczaszczajut' do gimnazyj w Peremysły, Jaworowi, Jarosławi, Sambori i u Lwowi, a na kotrych uderżanie rodydzi — perewažno uboхи miszczany, selany i uriadnyky musiat łożyty znaczni koszty po czużych zawedeniach.

Z zasnowaniem gimnazyi w Lubaczowi czysło uczenykiw wzrosłoby duże a duże znaczno. A pomiszczenie — i to ciłkowityo widpowidne tak dla profesoriw jak i dla uczenykiw najde sia w Lubaczowi.

A szczo Lubacziw — se misto z perewažnoju ludnostyju ruśkoju, osoblywoż ciłyj Lubacziwśkyj okruh, do ktoroho należyt' 34 sił — se sami sela z ruśkym naseleniem, prote gimnazija osnovana w misti Lubaczowi — maje buty z ruśkoju wykładnoju mowoj.

Zi zhladiw na powysszi wywody pidpysani wnosiat' :

Wysokyj Sojm zwołył' uchwałyty :

Sojm wzywaje c. k. Prawytelstwo do osnovania w najkorotšim protiahu czasu gimnazyi w Lubaczowi z ruśkoju wykładnoju mowoj.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec :

o. Sew. Metella.

Dr. Kost' Lewyćkyj, Dr. Petruszewycz, Kurowec, Dr. Hołubowycz, Makuch, Kormosz, Dr. Cehelskyj, Singalewycz, Hr. Terszakowec, Horbaczewskyj, Okunewskyj, Iwan Kochanowskyj, Wynnyczuk, Dr. M. Nowakowskyj, Dr. Łahodyńskyj, Kyweluk, Rożankowskyj.

Cz. s. 1061/914.

W n e s e n i e

posła Dra Romana Perfećkoho i tow. w sprawie jak najskorszoho osnovania w Belzi c. k. gimnazyi z ruśkym wykładowym jazykom.

Wysokyj Sojme!

Wnosymo Wysokyj Sojm zwołył' uchwałyty :

Wzywaje sia c. k. Prawytelstwo, szczo by bezprowoloczno osnovalo w Belzi c. k. gimnaziju z ruśkym wykładowym jazykom.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec :

Dr. Roman Perfećkyj.

Łew Łewyckyj, Dr. Wanio, Dr. Tryłowskyj, o. S. Metella, Dr. Cehelskyj, Kochanowskyj, o. Ał. Kapustyńskyj, Kormosz, Tymotej, Staruch, Ławruk, Kyweluk, H.

powitu — najkrasše sьwidčyt' pro se znaczne čisło uczenykiw — bo ponad 300, — kotri tak z samoho mista Lubaczowa, jak i ciłoho powitu Ciłšaniwśkoho uczaszajut' do gimnazij: w Peremišly, Jaworowi, Jarosławi, Sambori i u Lwowi, a na kotrych uderżane rodydzi — perewažno uboги miščany, selany, i uрядniki musjat łożyti znaczni košty po čužykh zawedeniach.

Z zasnowaniem gimnazii w Lubaczowi čisło uczenykiw wzrosło by duže a duže znaczno. A pomiszczenie — i to ciłkowityo widpowidne tak dla profesoriw, jak i dla uczenykiw najde sia w Lubaczowi.

A ščo Lubacziv — se misto z perewažnoju ludnoštyju ruśkoju, osoblywož ciłlyj Lubaczivśkyj okruh, do ktoroho naležyt' 34 sił, — se sami sela z ruśkym naseleniem, prote gimnazija osnovana w misti Lubaczowi — має бути z ruśkoju wykładnoju mowoj.

Zi zgladiw na powysszi wivody pidpysani vnosjat' :

Wysokij Sojm zvolit' uхвалити :

Sojm vzyvae c. k. Pravitel'stvo do osnovania v najkorotšim protiahu času gimnazii v Lubaczovi z ruśkoju vykładnoju mowoj.

U Lwovi, dnia 19. lutoho 1914.

Wneskodawec :

o. Sev. Metella.

Dr. Kost' Levićkyj, Dr. Petruszewycz, Kurowec, Dr. Golubowycz, Makuch, Kormosz, Dr. Cegelskyj, Singalewycz, Hr. Terszakowec, Horbaczewskyj, Okunewskyj, Iwan Kochanowskyj, Winniczuk, Dr. M. Nowakowskyj, Dr. Lagodyńskyj, Kyweluk, Rożankowskyj.

Ч. с. 1061/914.

В н е с е н е

посла Дра Романа Перфецького і товаришів в справі як найскоршого основаня в Белзі ц. к. гимназії з руським викладовим язиком.

Високий Сојме!

Вносимо Високий Сојм zvolit' uхвалити :

Взиває ся ц. к. Прavitel'stvo, ščo би безпrowoloczно основало в Белзі ц. к. гимназию з руським викладовим язиком.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавец :

Др. Роман Перфецький

Лев Левицький, Др. Ваньо, Др. Трильовський, о. С. Метелля, Др. Цегельський, Кохановський, о. Ал. Капустинський, Кормош, Тимотей Старух, Лаврук, Кивелюк,

Terszakoweć, Dr. M. Nowakowskyj, Za-
łozeczyj, Horbaczewskyj, Singałowycz.

Cz. s. 1062/1914.

W n e s e n i e

posła Dra Romana Perfeckoho i towarzy-
szów w sprawie osnowania w Sokały c.
k. gimnazyji z ruskym wykładowym ja-
zykiem.

Wysokyj Sojme!

Wnosymy Wysokyj Sojm zwołył'
uchwałyty:

Wzywaje sia c. k. Prawyfelstwo do
bezprovoločnoho osnowania c. k. gim-
nazyji z ruskym wykładowym jazykom
w Sokały.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodaweć:

Dr. Roman Perfeckyj.

Iwan Sandulak, Singałowycz, o. S. Me-
tella, Dr. M. Nowakowskyj, Horbaczew-
skyj, Korol, Dr. Wanio, Kyweluk, Dr.
Cehelskyj, H. Terszakoweć, Wynnyczuk,
Baczyński, Staruch, Kochanowskyj, Ła-
wruk.

Cz. s. 1063/1914.

W n e s e n i e

posła Dra Mychajła Nowakowskoho i
towaryszów w sprawie widkrytia 4-klas-
owych szkół narodnych w sełach Horo-
chołyńa i Rosilna powitu Bohorodczany.

Wysokyj Sojm zwołył' uchwałyty:

Wzywaje sia c. k. Radu szkolnu
krajewu, szczoby bezprovoločno, a naj-
dalsze z poczatkom roku szkolnoho 1914/15,
widkryła czotyroklasowi szkoły narodni
w sełach Horocholyńa i Rosilna powitu
Bohorodczany zhladno pereminyła tepe-
riszni szkoły w nazwanych sełach na
szkoły czotyroklasowi z ruskym wykłado-
wym jazykom.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodaweć:

Dr. Mychajło Nowakowskyj.

Singałowycz, Rożankowskyj, Dumka, Wyn-
nyczuk, Terszakoweć, Dr. Perfeckyj,
Okunewskyj, o. S. Metella, Ławruk, Dr.
Hołubowycz, Dr. Baczyński, Dr. Łaho-
dyński, Dr. Trylowski, Korol, Dr. Ce-
helskyj, Lew Lewyckyj.

Cz. s. 1064/1914.

W n e s e n i e

posła radnyka Lwa Łewyckoho i towa-
ryszów na zasnowanie szkoły realnoji
z ruskym jazykom wykładowym
u Lwowi.

Narid ukrajiński, jakyj czystyl' pi-
śła poślidnoji perepysy powerch 3 i pív

Гр. Тершаковець, Др. М. Новаковський,
Залозецкий, Горбачевский, Сінгалевич.

Ч. с. 1062/914.

В н е с е н е

посла Дра Романа Перфецького і това-
ришів в справі основаня в Сокалі ц. к.
гimназиї з руським викладовим язиком.

Високий Соjме!

Вносимо Високий Соjм зволить
ухвалити:

Звиває ся ц. к. Правительство до
безпровoločного основаня ц. к. гimназиї
з руським викладовим язиком в Со-
калі.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавець:

Др. Роман Перфецький.

Ів. Сандуляк, Сінгалевич, о. С. Метелля,
Др. М. Новаковський, Горбачевський, Ко-
роль, Др. Ваньо, Кивелюк, Др. Цегель-
ський, Г. Тершаковець, Винничук, Бачинь-
ський, Старух, Кохановський, Лаврук.

Ч. с. 1063/914.

В н е с е н е

посла д-ра Михайла Новаковського і то-
варишів в справі відкритя 4-класових
школ народних в селах Горохолина і Ро-
сильна повіту Богородчани.

Високий Соjм зволить ухвалити:

Звиває ся ц. к. Раду шкільну крає-
ву, щоби безпровoločно, а найдалше
з початком року шкільного 1914/1915,
відкрила чотирокласові школи народні
в селах Горохолиина і Росильна повіту
Богородчани зглядно перемінила тепе-
рішні школи в названих селах на школи
чотирокласові з руським викладовим
язиком.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавець:

Др. Михайло Новаковський.

Сінгалевич, Рожанковський, Думка, Вин-
ничук, Тершаковець, Др. Перфецький,
Окуневський, о. С. Метелля, Лаврук, Др.
Голубович, Др. Бачинський, Др. Лаго-
динський, Др. Трильовський, Король, Др.
Цегельський, Лев Левицький.

Ч. с. 1064/914.

В н е с е н е

посла радника Льва Левицького і това-
ришів на засноване школи реальної
з руським язиком викладовим у Львові.

Нарід український, який числить пі-
сля послідної переписи верх 3 і пів мі-

miliona dusz, pomimo wsich swoich zdobutkow, sprychnenych hołowno własnymy sylamy, na poły kulturalnim, proświtnim i suspilnim, ne maje dosy w Hałyczyni ni odnoji ridnoji realnoji szkoły sereдноj.

Do prymiszenia seji szkoły nadawaby sia hołowno horod Lwiv, jak oseredok naszoho kulturnoho žytia, de Ukrajinци czyślat' faktyczno werch 35 tysiacz naselenia.

Suprotyw seho pidpysani stawljajut' wnesenie i prosiat' :

Wysokyj Sojm zwyłyt' uchwałyty :
Wzywaje sia c. k. Prawyfelstwo, szczyoby w jak najkorotszym czasi pry-stupyło do osnovania szkoły sereдноj realnoji z jazykom wykładowym ukra-jińskim u Lwowi.

U Lwowi, dnia 16. lutoho 1914.

Wneskodawec :

Lew Lewyckyj.

Dr. Kost' Lewyckyj, Korol, Makneh, Ko-chanowskyj, Bosak, Wynnyczuk, Staruch, Dr. Perfeckyj, Dr. Kurowec, Dumka, Horbaczewskyj, Singalewycz, Dr. Wanio, Kormosz, Dr. Cehelskyj, H. Terszako-wec, Prof. Zalozeckyj, Dr. Hołubowycz.

Cz. s. 1065/914.

I n t e r p e l a c y j a

posła Iwana Kuriwca i towarzysziw do c. k. Prawyfelstwa w sprawie rabunkowej i zloczynnoji hospodarki urjadu hromadskoho w Kałuszy.

Hospodarka hromadska w Kałuszy je tycha wid 10 lit, nema riczných rachunkowych zamkneń, ne buło žadnych szkontriw kasy, a lustracyja zi storony Wydiłu powitowoho perewedeno doperwa w roci 1913 na rozkaz krajewoho Wydiłu. Lustracyju perewedeno tysze czastkowo, bo koły lustrator Zaborskyj dijszow do roku 1908, tak todi za interwencyjeju dejakých czleniw zwernchnosti hromadskoji w Kałuszy u Wydili powitowim lustracyju pererwano, a lustratora Zaborskoĥo widklykano, bo w swojij roboti natrafyw win na riżni malwersacyji z czasu hospodarki nowoji Rady hromadskoji.

Hospodarka Zwernchnosti hromadskoji bułaby trewała i dalsze, bo na wsi załaenia storin, szczo w kasi hromadskij je neporiadok i na žadanie szkontrum, Zwernchnist' hromadska mowczala, aź doperwa donesenie miszczan kałuskych do derżawnoji Prokuratoryji po pryčyni zapropaszczenia konkurencyjnych cerkownych hroszyj i riżnych hromadskych

ліона душ, помимо всіх своїх здобутків, спричинених головно власними силами, на поли культурним, просьвітним і суспільним, — не має доси в Галичині ні одної рідної реальної школи середної.

До приміщення сеї школи надавав би ся головно город Львів, як осередок нашого культурного житя, де Українці числять фактично верх 35 тисяч населеня.

Супротив сего підписані ставляють внесене і просять :

Високий Сойм зволить ухвалити :
„Взиває ся ц. к. Правительство, щоби в як найкоротшим часі приступило до основаня школи середної реальної з язиком викладовим українським у Львові“.

У Львові, дня 16. лютого 1914.

Внескодавец :

Лев Левицкий.

Др. Кость Левицкий, Король, Макух, Кохановский, Босак, Винничук, Старух, Др. Перфецкий, Др. Куровець, Думка, Горбачевский, Сінгалевиц, Др. Ваньо, Кормош, Др. Цегельский, Г. Тершаковець, Проф. Залозецкий, Др. Голубович.

Ч. спр. 1065 1914.

I n t e r p e l j a c i j a

posła Дра Івана Курівця і товаришів до ц. к. Правительства в справі рабункової і злочинної господарки уряду громадского в Калуши.

Господарка громадска в Калуши є лиха, від 10 літ нема річних рахункових замкнеń, не було жадних шконтрів каси, а люстрацію зі сторони Виділу повітового переведено дперва в році 1913 на розказ краєвого Виділу. Люстрацію переведено лише частково, бо коли люстратор Заборский дійшов до року 1908, так тоді за інтервенцією деяких членів звєрхности громадскої в Калуши у Виділі повітовім, люстрацію перервано, а люстратора Заборского відкликано, бо в своїй роботі натрафив він на ріжні мальверзації з часу господарки нової Ради громадскої.

Господарка Звєрхности громадскої була би трєвала і дальше, бо на всі зажалення сторін, що в касі громадській є непорядок і на жаданє шконтрум, звєрхність громадска мовчала, аж дперва донесене міщан каłуских до державної Прокураторії по причині запробашчення конкуренційних церковних грошей і ріжних громадских фондів, споводовало, що

fondiów, spowodowało, szczo c. k. Sud wniszaw sia w siu sprawu, perewiw dochodzenia, a skonstatuwawszy kradziż publicznych hroszyj z riżnych fondów, pryaresztuwaw kasyjera hromadskoho Jasińskoho i wdorożyw karne dochodzenie po przyczyni złoczynu obmaństwa, protywu burmistrza Dr. Wizenberga.

Dalszi dochodzenia wykazały, szczo wsi fondy hromadski zistały zapropaszczeni, kasa pożyczkowa perestała istnuwaty, bo wsi fondy wziato na administracyju hromadsku subwencyji zapomohowi na naprawu dorih, subwencyji otrymani na uderżanie prywatnoji gimnazyi w Kałuszy. W sej sposib propaw fond Kardasiewyca około 26.000 K, propała fondacya Nyczaja, propało około 7000 K konkurencyjnych na budowu cerkwy, propało około 1000 K konkurencyjnych na budowu kostela, propaw fond cmentarnyj. Chocz wsim buło widomo, a tak samo burmistrowy міста, szczo suť defraudacyji w kasi hromadskij i szczo sych defraudacyj dokonaw kasyjer hromadskij Jasiński, to mymo seho łszyw jeho dalsze pry uradowaniu, aż poky Prokuratoryja derżawna ne zarjadyła pryaresztowanie kasyjera.

Mymmo seho, szczo misto Kałusz мае mato dochodiw, a do toho rozharbano mijski fondy do seji stepeny, szczo nema hrosza na pokrytie mijskoji administracyji, to Zwerchnist' hromadska міста Kałusza wynajmyła akcyzu wid miasa Salomonowy Szpindłowy za 8000 koron, chocz buła druha oferta Szpaca na 12.000 K. Akcyzu wid alkoholowych napojiw wynajmłeno na 5 lit po 18.000 kor., chocz spiłka Meller et Komp. wnesła ofertu na 27.000 K.

Budowu riżni widdano bez licytacyji i dokładnoji umowy pidprijemcewy Fedorskomu, kotra to budowa trewaje wże 2 roky, ne zistała dosy wykonana a hromada bude musila hrubo ponad kosztorysowu cinu zapłatyty.

Pomymmo seho, szczo w kasi złomanoho szeluha nema, to Zwerchnist' hromadska misto zredukuwaty rozchody, prowadyt' dalsze marnotrawnu hospodarku, urjadżuje luksusowe urjadżenie biur, spravляє pluszowi dorohi portyjery, luksusowi mebli dla prowizorycznoho kasyjera pana Proszowskoho, usunenoho w dyscyplinarnij dorozii lustratora Wydiłu powitowoho w Dołyni, a pryniatoho jako kasyjera w Kałuszy za dennymy dyjetamy po 6 koron.

ц. к. Суд вмішав ся в сю справу, перевів доходження, а сконстатувавши крадіж публичних грошей з різних фондів, приарештував касиєра громадского Ясіньского і вдорожив карне доходжене, по причині злочину обманства против бурмістра Дра Візенберга.

Дальші доходження виказали, що всі фонди громадскі зістали запропашчені, каса позичкова перестала істнувати, бо всі фонди взято на адміністрацію громадску, субвенції запомогові на направу доріг, субвенції отримані на удержане приватної гімназії в Калуши. В сей спосіб пропав фонд Кордасевича около 26.000 K., пропала фондация Ничая, пропало около 7000 K конкуренційних на будову церкви, пропало около 1000 K конкуренційних на будову костела, пропав фонд цментарний. Хоч всім відомо, а так само бурмістрови міста Калуша, що суть дефравдації в касі громадскій і що сих дефравдацій доконав касиєр громадский Ясіньский, то мимо сего він лишив єго дальше при урядованю, аж поки Прокуратория державна не зарядила приарештоване касиєра.

Мимо сего, що місто Калуш має мало доходів, а до того розгарбано мійські фонди до сеї степени, що нема гроша на покритє мійської адміністрації, то Зверхність громадска міста Калуша винаймила акцизу від мяса Саяямонови Шпіндльови за 8000 K, хоч була друга oferta Шпаца на 12.000 K. Акцизу від алькоголевих напоїв винаймлено на 5 літ по 18.000 K, хоч спілка Меллер et Comp. внесла оферту на 27.000 K.

Будову різні віддано без ліцитації і докладної умови підприємцеви Федорскому, котра то будова треває вже 2 роки, не зістала доси виконана, а громада буде мусила грубо, понад кошторисову ціну, заплатити.

Помимо сего, що в касі зломаного шелюга нема, то Зверхність громадска місто zredukuwaty rozchody, провадить дальше мarnotrawnu господарку, уряджує люксусове уряджене бюр, spravляє плюшові дорогі портиєри, люксусові меблі для провізоричного касиєра пана Прошовского, усуненого в дисциплінарній дорозі люстратора Виділу повітового в Долинї, а принятого jako касиєра в Калуши за денними диєтами по 6 корон.

Uwiaznenomu prowizorycznemu kasjerowu Jasińskomu po przyczyni kradęży hromadского hrosza, Rada hromadska uchwałała wypłaczuwały dalszu płat, choc win ne je stałym urjadnykom. Człeny rady hromadskoji suť riwnoczasno czlenamy Wydiłu powitowoho w Kałuszy, a to: Dr. Wurszt, Dr. Kalmus, Dr. Wizenberg, radnyk Poluszyńskij i Ludwik Fuss, z toji przyczyny nema nadiji na kontrolu i riszucze wystuplenie zi storony Wydiłu powitowoho. Misto Kałusz jest w peredodniu ciłkowytoho bankroctwa. Wprawdi widbuły sia teper dodatkowi wybory do Rady hromadskoji, do kotroji wwijszy nowi człeny ochoczi do pracy, odnak na zahalne czysto 36 radnych, horstka 10—12 radnych ne hodni zminyty hromadskoji hospodarky.

Misto Kałusz zatiahaje 800.000 K. pożyczky, kotru to pożyczku zatwerdyw Wydił powitowyj. Jest uzasadnena obawa, szczo teperiszna Rada hromadska a zhladno Zwerchnist' hromadska roztratyt' siu pożyczku, jak zrobyła se z wsiny možlywymy fondamy. Teper nastupyw stan takyj, szczo nema zlomanoho szeluha na pokrytie administracyji t. j. opłatu policyji i urjadnykiw. Dodatky hromadski suť zasekwestrowani za zalehłi podatky i druhi dowhy do wysoty okolo 80.000 K.

Pozajak, jak wyssze nawedeno, hospodarka hromadska jest fatalna, a nema najmniejszoi nadiji na zminu, bo hroszi na wsi boky rozkydajut' sia, a dochody suť małi, a dijszlo do toho, szczo budżet hromadskij wraz z szkilnymy dodatkamy wynosyt' 182%, a włastywo budżet jest toho roda, sztuczno skłejenyj, szczo nawit' 182% ne hodni pokryty wydatkiw, bo na prymir wzjato w dochid 10.000 K. jako dochid spodiwanyj z tołoky z pidnajmu pid naftowi werczenia, a zwisnoju riczyju jest', szczo tołoka jest' dobro hromadske i wsi dochody z tołoky moż obertaty lysze na administracyju tołoky.

W wydu sumnoho stanu hospodarky mijskoi, a dalsze zi zhladu na rabunkowu hospodarku i brak sowerszennoj kontroli, tak zi storony Rady hromadskoji, jak i zi storony Wydiłu powitowoho, zapytujemo Jeho Ekscelencyju Pana Namisnyka szczo zariadyt' szczo by w sprawie mista Kałusza nastupyły prawylni widnosyny i czy po zbadaniu dijsnoho stanu riczy, rozwiáže Radu hro-

Uwiaznenomu prowizorycznemu kasjerowi Ясiньскому по причинi крадежи громадского гроша, Рада громадска ухвалила виплачувати дальшу плату, хоч він не є сталим урядником. Члени Ради громадскої суть riwnoczasno членами Виділу повітового в Калуши а то Др. Вуршт, Др. Кальмус, Др. Візенберг, радник Плюшинський і Людвік Фусс. З тої причини нема надії на контролю і рішуче виступлене зі сторони Виділу повітового.

Місто Калуш єсть в передодню цілковитого банкруцтва. Вправді відбули ся тепер додаткові вибори до Ради громадскої, до котрої ввійшли нові члени охочі до праці, однак на загальне число 36 радних, горстка 10—12 радних не годні змінити громадскої господарки.

Місто Калуш затыгає 800.000 К позички, котру то позичку затвердив Виділ повітовий і єсть узаasadнена обава, що теперішня Рада громадска а взглядно Зверхність громадска розтратить сю позичку як зробила се з всіми можливими фондами. Тепер наступив стан такий, що нема зломаного шельюга на покритє адміністрації т. є оплату поліції і урядників. Додатки громадські суть засеквестровані за залеблі податки і другі довги до висоти окolo 80.000 К.

Позаяк, як висше наведено, господарка громадска єсть фатальна а нема найменшої надії на зміну, бо гроші на всі боки розкидають ся, а доходи суть малі, а дійшло до того, що бюджет громадский wraz з шкільним додатком вносить 182%, а властиво бюджет єсть того рода штучно зклеєний, що навіть 182% не годні покрити видатків, бо на примір взято в дохід 10.000 К jako дохід сподіваний з толоки з піднайму під нафтові верчення, а звісною річю єсть, що толока єсть добро громадске і всі доходи з толоки мож обертати лише на адміністрацію толоки.

В виду сумного стану господарки мійскої, а дальше зі взгляду на рабункову господарку і брак совершеної контролі, так зі сторони Ради громадскої, як і зі сторони Виділу повітового, запитуємо Его Ексцеленцию Пана Намісника, що зарядить, щоби в управі міста Калуша наступили правильні відносини і чи по збаданю дійсного стану річи розвяже Раду громадску, а щоби управильнити

madsku, a szczo by uprawylułyty widnosyny wprowadyt' prawytelstwennoho komisaria do zariadu miasta Kałusza.

Interpelant :

Kuroweć.

Wynnyczuk, Dr. Tryłowskiy, Dr. Łahodyński, Okunewskyj, Horbaczewskyj, Dr. Nowakowskyj, Singalewycz, Dr. Cehelskyj, Hołubowycz, Dr. Petruszewycz, S. Metella, Dr. K. Łewyckyj, Staruch, I. Makuch, Kochanowskyj, I. Sandulak, Terszankoweć, Kyweluk, Rożankowskyj.

Cz. s. 1066/914.

Interpelacyja

posła Dra Iwana Kuriwcia i towaryszu do Jeho Eskcelencyji Pana Namisnyka w sprawie perewedenia wyboriw do Rady hromadskoj w Kałuszy i agitatorskoji dijalnocy pry tych wyborach z strony p. Podlewskoho, ck. powitowoho komisaria jako komisaria wyborczoho.

Wybory dopowniajuczi do Rady hromadskoj w Kałuszy widbuły sia 28 sicznia z III. koła, 3 lutoho z II. koła a 5 lutoho z I. koła. Jako komisar wyborczyj z strony prawytelstwa do nadzoru legalnoho perewedenia wyboriw buw p. komisar Podlewskyj delegowanij czerez c. k. Starostwo z tym, szczo ma je uważaty, aby wybory zystały stroho legalno perewedeni i czysti tj. distaw strohu instrukcyju, szczo by w lokalu wyborczim tj. w sały wyborczij, korytarach i pobocznych ubikacyjach ne buło agitacyjnych lokaliw i żadnych alcoholicznych napytkiw w cilach agitacyjnych w koryst' wyborczych partyj.

Pan komisar Podlewskyj mimo instrukcyji uriadowoji zizwoływ magistrackij partyji na uriadzenie lokalu agitacyjnoho w biur policyjnoho inspektora i komnati sypialnij mijskoji policyji.

W komnati sij uriadowały ciłyj czas hołosowania III. i II. koła asesory i radni hromadski, jak asesor Mychajło Mandryk, radnyj Maks Baun pry asysti policyji, krystyły kartky, stiahaly wyborciw i wpływały na hołosujuczych w koryst' magistrackoij lysty radnych.

Pomimo zażateń wyborciw, jak o. kanonika Szeligewyca, rym-kat. parocha w Kałuszy i posła Dra Kuriwcia — p. komisar Podlewskyj oświdyzyw prylyudno, szczo win zizwoływ wysze zhadani lokali policyjni obrnuty na lokali agitacyjni wyborczu.

Szczo p. komisar Podlewskyj ne buw objektywnym komisarem wyborczym świdczat' ślidujuczi fakta.

відносини, впровадить правительственно-го комісаря до заряду міста Калуца.

Интерпелянт :

Куровець.

Винничук, Др. Трильовский, Др. Лагодинский, Окуневский, Горбачевский, Др. Новаковский, Сингалевич, Др. Цегельский, Голубович, Др. Петрушевич, С. Метелла, Др. К. Левицкий, Т. Старух, Макух, I. Кохановский, I. Сандуляк, Тершаковець, Кивелюк, Рожанковский.

Ч. с. 1066/1914.

І н т е р п е л я ц и я

посла Дра Івана Курівця і товаришів до Его Ексцеленції Пана Намісника в справі переведеня виборів до Ради громадскої в Калуши і агітаторскої діяльности при тих же виборах зі сторони п. Подлевского ц. к. повітового комісаря яко комісаря виборчого.

Вибори доповняючі до Ради громадскої в Калуши відбули ся 28. січня з III. кола, 3. лютого з II. кола, а 5. лютого з I. кола. Яко комісар виборчий зі сторони правительства до надзору легального переведеня виборів був п. комісар Подлевский, делегований через ц. к. Староство з тим, що має уважати, аби вибори зістали строго легально переведені і чисті т. є дістав строгу інструкцію, що би в льокалю виборчим т. є в сали виборчій, коритарах і побічних убікациях не було агітаційних льокалів і жадних алькогोलічних напйтків в цілях агітаційних в користь виборчих партій.

Пан комісар Подлевский mimo інструкції урядової зівольв магїстрацкїй партії на уряджене льокалю агітаційного в бюрі поліційного інспектора і комнаті сипяльній мійскої поліції.

В комнаті сїй урядували цілий час гоłosованя III. і II. кола асесори і радні громадскі як асесор Михайло Мандрик, радник Макс Байн при асисті поліції, крислили картки, стягали виборців і впливали на гоłosуючих в користь магїстратскої листи радних.

Помимо зажалень виборців, як о. каноніка Йосифа Шелігевича, рим. кат. пароха в Калуши і посла Др. Курівця, — пан комісар Подлевский осьвідчив прилюдно, що він зівольв висші згадані льокалі поліційні обернути на льокалі агітаційні виборчі.

Що п. комісар Подлевский не був обективним комісарем виборчим, сьвідчать слідуючі факта :

1. Pan komisar Podlewskyj szcze w perszych dniach hrudnia t. j. na dwa misiaci pered wyboramy jako riszuczyj storonnyk magistrackoji kliky wymaniuwaw pownomoczija do hołosowania i tak w perszych dniach hrudnia wymanyw pownowłast' wid p. Onufroho Kurdydyka, inspektera szkolnoho w Zołoczowi, dajuczy tomu do piznania, szczo win jako pownowłastnyk, bude hołosuwaty w interesi wyborciw proty doteperisznoji hospodarki w magistrati.

Jako dokaz seho złożyw poseł Dr. Iwan Kuroweć oryginalnyj łyst' p. inspektora Kurdydyka na ruku c. k. Starosty p. Dra Trembałowycza.

Sam fakt, szczo p. komisar Podlewskyj zbyraw pownowłasty na dwa misiaci pered wyboramy świdczyt' najluczsze, szczo p. komisar buw członem komitetu magistrackoho i wże napered w koryst' toho diław.

2. Pan komisar Podlewskyj po wneseniu reklamacyj wyborczych do Starostwa wsim i wszuda pryludno hołosyw, szczo starosta (sam buw referentom) wsi reklamacyji widkyne i załahodyt' po mysły magistratu. Jako świdky tych pohoworiw w Kałuszy poświdczyt' Taras Korytowskyj, kandydat adwokatskyj.

3. Pry samych wyborach tak III, II. i I. koła p. komisar Podlewskyj powodyw sia skorsze jak agitator wyborczyj, czym objektywnyj komisar wyborczyj. Na wsi zażalenia wyborciw, podawani do protokołu, stawaw riszuczo po storoni magistratu, czerez szczo uneważneno bohato hołosiw w I., II. i III. kołesi. Stawaw riszuczo po storoni magistratu, aby dozwołeno hołosuwaty mymo protestu riżnym wyborciam (szczo w protokołach zaznaczeno), kotri suť ne łysze w ślidstwi o złoczyn, ale majuť akta obżałowania jak Rimalt, Jona, Kurz i drubi.

Ciłi wybory hromadski pry asystencyji komisaria Podlewskoho sprawłały u kożdoho solidnoho czołowika ohydzenie tym bilsze, szczo protegowana magistracka klika doprowadyła misto do sowerszennoji rujiny.

Pidpysani zapytujut' Jego Ekszellen-cyju Pana Namisnyka, czy zariadyt' dochodzenia szczo do powedenia p. Komisara Podlewskoho pry wyborach do kałuskoji Rady hromadskoj.

Interpelant :

Dr. Iwan Kuroweć.

Wynnyczuk, Horbaczewskyj, Okunewskyj, Sandulak, Nowakowskyj, Petruszewycz,

1) пан комісар Подлевский ще в перших днях грудня т. є. на два місяці перед виборами яко рішучий сторонник магістрацкої кліки виманював повномочія до голосованя — і так в перших днях грудня виманив повновласть від п. Онуфрого Курдидика, інспектора шкільного в Зборові, даючи тому до пізнаня, що він яко повновластник буде голосувати в інтересі виборців проти дотеперішної господарки в магістраті.

Яко доказ сего зложив посол Др. Куровець оригінальний лист п. інспектора Курдидика на руки ц. к. Старости п. Др. Трембаловича.

Сам факт, що п. комісар Подлевский збирав повновласть на два місяці перед виборами свідчить найлучше, що п. комісар був членом комітету магістратського і вже наперед в користь того ділав.

2) Пан комісар Подлевский по внесеню реклямацій виборчих до Староства всім і всюда прилюдно hołosiw, що Староство (сам буw референтом) всі реклямації відкине і залагодить по мысли магістрату. Яко свідки сих поговорів в Калуши посьвідчать Taras Korytowskyj, кандидат адвокатский.

3) При самих виборах так III. II. i I. кола п. комісар Подлевский поводив ся скорше як агітатор виборчий, чим обективний комісар виборчий. На всі зажаленя виборців подавані до протоколу ставав рішучо по сторони магістрату, через що уневажнено богато hołosiw в I., II. i III. колесі. Ставав рішучо по сторони магістрату, аби дозволено hołosuwaty мимо протесту ріжним виборцям, (що в протоколах zaznaczeno), котрі суť не лише в слідстві о злочини, але маюť акта обжалованя як Rimalt, Jona Kurz i drubi.

Цілі вибори громадські при асистенції комісара Подлевского справляли у кождого солідного чоловіка огиджене тим більше, що протегована магістрацка кліка допровадила місто до совершеної руїни.

Підписані запитують Єго Ексцеленцію Pana Намісника, чи зарядить доходування що до поведеня п. комісара Подлевского при виборах до калускої Ради громадської.

Интерпелянт :

Др. Куровець.

Винничук, Горбачевский, Окуневский, Сандуляк, Новаковский, Петрушевич, Ме-

Metella, Cehelskyj, Trylowskyj, Dr. K. Łewyckyj, Makuch, Kochanowskiy, Singałowycz, Łahodyńskiy, Kyweluk, Rożankowskyj.

Cz. s. 1067/914.

Interpelacyja

posła Dra Iwana Kuriwcia i towarzysziw do Jego Ekscelencyji Pana Marszałka krajewoho w sprawie lychoji gospodarcki w powitowim Wydili w Kałuszu, ta ne widpowidnoho używania zapomohowoji subwencyji, przyznaczenoji na budowu i poprawu dorih.

Hospodarka w kałuskim powitowim Wydili je widdawna lycha, bo powito wyj Marszałok, meszkajuczy daleko, około 40 klm. wid Kałusza, ne ma je możnocy znaty, szczo w Wydili dije sia i daje sia naduwaty kancelaryjnemu perzonałowy.

Do nedawna riadyw w Wydili powitowim samowładno buwszyj sekretar Zhorowskyj, a teper wid roku powitowij prowitorycznyj inżynier Kryształowycz. Gospodarka buwszoho sekretaria Zhorowskoho a teper inżyniera powitowoho Kryształowycza doprowadyla powit do kompletnoji ruiny do toji stepeny. szczo nema hroszyj na opłaczenie administracyji t. j. uriadnykiw i służby.

No dokaz seho podajemo, szczo subwencyja derżawna udilena w r. 1912 czerez prawytelstwo na naprawu dorih zislala w ciłosty użyta na administracyju.

Powitowij Wydil ne trymaje sia prelininowanoho budżetu, tilko dowilno wydaje hroszi na dorohy, kotrych Rada powitowa ne uchwalyla, protywno wydaje na dorohy proty uchwały pownoji Rady powitowoji na protegowani dejakymy delegatami w dwoje abo i troje.

I tak w r. 1913 prelininowano na dorohy I kl. Kałusz-Dobrowlany-Petranka 8.300 K. a zarachowano, szczo wydano 12.876 K.; — na siu dorohu w dijsnocy ne wydano i 8.000 K, bo w ciłim roci 1913 aż do oseny ne robłeno niczoho, a dokonano dejakych robot na siy dorozy za hroszi subwencyjni, przyznaczeni prawytelstwom jako zapomohu.

Preliminowano na dorohu Nowyj Kałusz-Bolochiw 4.500 K., a wydano, zhľadno zarachowano 7.754 K.; — w dijsnocy ne wydano niczoho, a dokonano poprawy dorohy wid Nowoho Kałusza do Mostyszcz i nawezeno trocha szutru w Zawadci i Werchny. Dokonano seho w misiacy hrudny 1913 r. i siczny 1914 r. Za hroszi subwencyjni. wypłaczeni Sta-

теля, Церельский, Трильовский, Др. К. Левицкий, Макух, Кохановский, Сингалевич, Лагодинский, Кивелюк, Рожанковский,

Ч. с. 1067/914.

Интерпеляция

посла Дра Івана Курівця і товаришів до Его Ексцеленції Пана Маршалка краєвого в справі лихої господарки в повітовім Виділі в Калуші та невідповідного уживаня запомогової субвенції призначеної на будову і поправу доріг.

Господарка в калуськім повітовім Виділі є від давна лиха, бо повітовий маршалок, мешкаючи далеко, около 40 кlm. від Калуша, не має можности знати, що в Виділі діє ся і дає ся надувати канцелярийному персоналови.

До недавна рядив в Виділі повітовім самовладно бувший секретар Зборовский, а тепер від року повтовий провізоричний інжинер Кришталович. — Господарка бувшого секретаря Зборовского, а тепер інжинера повітового Кришталовича, дпровадила повіт до комплетної руїни до тої степени, що нема грошій на оплаченє адміністрації т. е. урядників і служби.

На доказ сего подаємо, що субвенция державна уділена в р. 1912 через правительство на направу доріг зістала в цілости ужита на адміністрацію.

Повітовий Виділ не тримає ся прелімінованого буджету, тилько довільно видає гроші на дороги, котрих Рада повітова не ухвалила, противно видає на дороги проти ухвали повної Ради повітової на протеговани деякими делегатami в двоє або й трос.

I так в р. 1913 преліміновано на дорогу I-ої кл. Калуш - Добровляни-Петранка 8.300 K, а зараховано, що видано 12.876 K; — на дорогу сю в дійсности не видано і 8000 K, бо в цілім році 1913 аж до осени не роблено нічого, а dokonano деяких робіт на сій дорозі за гроші субвенційні, призначені правительством jako запомогу.

Преліміновано на дорогу Новий Калуш-Волевів 4.500 K, а видано, взгľadно зараховано 7754 K; — в дійсности не видано нічого, а dokonano поправи дороги від Нового Калуша до Мостищ, і навезено троха шутру в Завадці і Верхни. Dokonano сего в місяци грудни 1913 р. і січни 1914 р. за гроші субвенційні, виплачені Староством з грошій

rostwom z hroszyj zapomohowych w kwoti 1000 K na dorohu z Nowoho Kałusza do Mostyszcz i 5.300 K z fondu wojskowego, przyznanego na dorohu Kałusz-Zawadka.

Na dorohu Hołyń-Zawadka prelinowano 2.000 K. a zarachowano, szczo wydano 3.782 K.; na dorohi sij seho roku ne robłeno niczoho, chyba w oseny za hroszi zapomohowi, wypłaczeni Starostwom.

Na dorohu II. klasy hromadsku Wistowa-Hrabiwka prelinowano 1.500 koron, a zarachowano, szczo wydano 7.091 K. — na dorohi sij do kińcia łypnia ne robłeno niczoho, a doperwa w serpny, weresny, żowtny wożeno szuter i robłeno naprawy za hroszi zapomohowi, z kotrych wypłatyw Starosta około 5.000--6.000 K.

Na dorohu Studinka-Medynia, prelinowano 2.005 K., a zarachowano, szczo wydano 327 kor.

Na dorohu Kopanky-Tomasziwci prelinowano 1000 K., a zasachowano szczo wydano 297 K.

W fondi dorohowim wydano bilsze niż prelinowano o 21.324 K. 63 sot.

W roci 1913 do misiacia serpnia ne robłeno koło dorih majże niczoho, zwożuwano w kilkoch hromadach szuter i na tim koneć.

Wid misiacia czerwnia ne robłeno niczoho, aż doperwa poczała sia robota w serpny, weresny i dalszych osinnych misiaciach zawdiaky energiczniej interwencyji starosty dra Trembałowycza i to za hroszi zapomohowi, z kotrych wypłatyło Starostwo dosy około 50.000 K. Ódnak i si hroszi ne zisłaty użyti na dorohy uchwaleni czerez Starostwo w porozuminiu z Wydiłom powitowym, dokonano prywatni dorohy dla wyhody delegatiw powitowych, a szczo by wymańty hroszi zi Starostwa, predkładano z powitowoho Wydiłu fałszywi kwity t. j. sfabrykowani sztuczno czerez inżyniera Kryształowycza i drohomystriw.

Jako dokaz nawedu ślidujucze: Inżynier powitowyj sporiadyw fałszywu łystu płaty za robotyznu na dorohi Słobidka-Perewożec-Medynia na kwotu 500 K. Dochodzenie wykazało, szczo w tim czasi roboty zowsim ne wykonano, a szczo najwazniejsze, inż. Kryształowycz pidpysaw łystu, szczo win stwerdyw dokonani roboty. Na łysti tij sfalszowano pidpys naczalnyka hromady Perewiczia Wasyla Holijczuka, a dalsze wykazano w łystach płatnych Nykołu Gurnickoho, kotryj

zapomohowych w kwoti 1000 K na dorohu z Nowoho Kałusza do Mostyszcz i 5300 K z fondu wojskowego, przyznanego na dorohu Kałusz-Zawadka.

Na dorohu Gołiń-Zawadka prelinowano 2000 K, a zarachowano, szczo wydano 3782 K; — na dorohi sij seho roku ne robłeno ničoho, chyba w oseni za groši zapomohowi виплачені Староством.

Na dorohu II-oi klyasi hromadsku Wistowa-Grabivka prelinowano 1500 K, a zarachowano, szczo wydano 7091 K; — na dorohi sij do kińcia lipnia ne robłeno ničoho, a doperwa w serpni, weresni i żowtni wożeno шутер і роблено напрямки за гроші допомогі, з котрих виплатив Староста около 5.000—6.000 K.

Na dorohu Studinka-Medynia prelinowano 2000 K, a zarachowano, szczo wydano 325 K.

Na dorohu Kopanky-Tomaszowci prelinowano 1000 K, a zarachowano, szczo wydano 297 K.

В фондї дороговім видано більше ніж prelinowano o 21.324 K 63 sot.

В році 1913 до місяця серпня ne robłeno koło dorih majże ničoho, zwożuwano w кількох громадах шутер і на тим конець.

Від місяця червня ne robłeno ničoho, аж doperwa poczała ся робота в серпни, weresni i дальших осінних місяцях, завдяки енергічній інтервенції Старости Дра Трембаловича і то за гроші допомогі, з котрих виплатило Староство доси около 50.000 K. — Ódnak i si groši ne zisłaty užitі na dorohi uhwaleni czerez Starostwo w porozuminiu z Wydiłom powitowym, — dokonano prywatni dorohy dla wyhody delegatiw powitowych, a szczo by wimaniti zi Starostwa groši, predkładano z powitowoho Wydiłu fałshiwі kvity t. є. sfabrykovanі штучно czerez inżyniera Kryształowича і drogomystriw.

Яко доказ наведу слідуюче: — Інженер повітовий спорядив фалшиву листу плати за роботизну на dorohi Słobidka-Perewożec-Medynia на kwotu 500 K. Доходжене виказало, що в тим часі робіт зовсім не виконано, а що найважніше, інж. Кристалович підписав листу, що він ствердив dokonani roboty. На листі sij sfalshowano pidpis naczalnyka hromady Perewiczia Wasyla Holijczuka, a дальше виказано в листах платничих, Миколу Гурницького, котрий

poмер перед 10 rokamy, a riwnož wykazano Iwana Hrabarskoho, kotryj wid szistioch lit je w Ameryci; — wzahalićciła lysta zistala sfałszowana.

Dochodzenia wykazały, szczo inżynier Kryształowycz, choc ne buw pry widbori szutru w Tomaszewciach na kwotu 850 K., to mymo scho pidpysaw protokoł widobrania dnia 9. lypnia 1913 r.

Na robotu koło dorih w Pidhirkach wyasygnuww inż. Kryształowycz 349 K. 46 sot. tilko za same zapodanie naczalnyka hromady Mychajła Budzana bez stwerdzenia rachunków. Jak dochodzenie wykazało, to w Pidhirkach dokonano robit prydorožnych darmo tak zwany szyrwarkom. Inżynier stwerdyw wypłaty jako świdok, choc pry wypłati ne buw, a nawil' do toho času wypłaty żadnoji ne buło.

Tak samo dijalo sia pry dokonanych robotach wsich dorih — i tak za roboty dokonani w Tomaszewciach, choc Starostwo na predloženi lysty dokonanych robit wypłatyło hroszi, dosy t. j. do 6. lutoho 1914 r. Wydił powitowyj a zhladno inż Kryształowycz ne wypłatyw ani sotyka selanam w Tomaszewciach za roboty dokonani jeszcze w padolysti.

Wzahali inż. Kryształowycz ne trymaje sia uchwał powitowoho Wydiłu i Starostwa — robyť vse na własnu ruku, widdaje wsi roboty za subwencyjni hroszi pidpryjemciam żydam, wmisto derżaty sia instrukcyji Starostwa, szczo subwencyji zapomohowi na poprawu dorih sut' pryznaczeni wykluczno na zaribky dla ubohych poterpiwszych selan w nasłidok powenyj i szczo subwencyji derżawni sehoriczni sut' pryznaczeni wykluczno w tij ciły, szczyby daty ubohij ludnocy spromożnist' zaribkiw na prożytie z wykluczeniem wsiakych pidpryjemciw.

Na dorozy z Kałusza do Zawadky, na poprawu kotroji to dorohy daw erar wijskowyj 12.000 K, predložyw inż. Kryształowycz Starostwu lystu płatnyczu na 5.300 K za dokonani roboty, kotri dosy ne wykonani w ciłocy, a proty intencyji zasady prawytelstwa widdaw w ciłocy pidpryjemcewy Rajterowy, z pomynieniem selan w Werchnoji i Zawadky, kotri w nasłidok lycholitia terplať strasznu nużdu.

Fakt sej staw sia po lustracyji Wydiłu krajewoho p. radnyka Bronglewycy-

помер перед 10. роками, а рівнож виказано Івана Грабарського, котрий від шістьох літ є в Америці; — взагалі ціла листа зістала сфалшована.

Доходження виказали, що інженер Кришталович, хоч не був при відборі шутру в Томашівцях на квоту 850 К, то мимо сего підписав протокол відобрання дня 9. липня 1913. р.

На роботу коло доріг в Підгірках виасигнував інж. Кришталович 349 К 46 сот. тільки за саме заподане начальника громади Михайла Будзана без ствердження рахунків. Як доходжене виказало, то в Підгірках dokonano robit przydoroznych darmo tak zwany szyrwarkom. Inzynier stwerdyw wypłaty jako świdok, хоч pry wypłati ne buw, a навіть до того часу виплати жадної не було.

Так само діяло ся при dokonanych robotach wsich dorih — i tak za roboty, dokonani w Tomaszewciach, хоч Starostwo na predloženi lysty dokonanych robit wypłatyło гроші — доси, т. є. до 6. лютого 1914 р., Виділ повітовий, а взглядно інж. Кришталович не виплатив ані сотика селянам в Томашівцях за роботи dokonani еше в падолисті.

Взагалі інж. Кришталович не тримає ся uchwał повітового Виділу і Староства — робить все на власну руку, віддає всі роботи за субвенційні гроші підприємцям жидам, вмисто держати ся інструкції Староства, що субвенції заповогові на поправу доріг суть призначені виключно на зарібки для убогих потерпівших селян в наслідок повеній і що субвенції державні сегорічні суть призначені виключно в тій ціли, щоби дати убогій людности spromożnist' зарібків на прожите з виключенем всяких підприємців.

На дорозі з Калуша до Завадки, на поправу котрої то дороги дав erar військовий 12.000 К, предложив інж. Кришталович Староству листу платничу на 5300 за dokonani roboty, kotri dosy ne wykonani w ciłocy, a proty intencyji zasady prawytelstwa widdaw w ciłocy pidpryjemcewy Rajterowy z pomynieniem selan z Werchnoi i Zavadky, kotri w nasłidok lycholitia terplyat' duze strasznu nużdu.

Факт сей став ся по люстрації Виділу краєвого п. радника Бронглевича

cza i pomimo wytykiw lustratora krajewoho.

Sfalszowano dalsze wsi płatnyczy listy. Popidpysuwano ti listy czeres perzonał technicznoho biura powitowoho, pidpysuycy w Wydili powitowim wiji-tiw, świdkiw wyplaty, a nawit' delegatiw powitowych.

Na wykazach robit w hromadi Landstray pidpysano naczalnyka hromady Heorha Bawmunda znakom chresta, jako ne umijuczoho pysaty, choc p. Heorh Bawmund je pyśmennyj, umije czytaty i pysaty.

Na naprawu rížnych dorih, a to dorohy Hołyń-Kadowbna, a zhladno doroha Kałusz-Siwka kałuska-Kropywnyk-Kadowbna-Hołyń udileno zi Starostwa z zapomohowych hroszuj subwencyju 5000 K. Na żadanie selan wnesenoho do Starostwa z przyczyny duże tychoho stanu toji dorohy, widnesło sia Starostwo do powitowoho Wydilu, kotre widozwoju zreferowanoju inż. Kryształowyczom do cz. 2214 widpowilo, szczo doroha naprawłena a tilko czastyna ne dokinczena, szczo odnak do dwoch nedil wykinczyt' sia. Na donesenie žandarmeriji w dwi nedili opišla, szczo doroha je w straszniim stani, na interwencyju Starostwa, Wydil powitowyj do cz. 2373 powidomyw Starostwo, szczo doroha powyższa je ciłkowito naprawłena i w najłuczszim stani. Jako kuriosum ciłoji sprawy nawodymo, szczo Starostwo w widozwi z dnia 13/8 1913 cz. 28741 do Wydilu powitowoho stwerdżuje, (t.j. w szist' nedil opišla) szczo doroha z Hołynia do Kadowbnoj wprost ne nadaje sia do žadnoji komunikacyji.

Szczo stało sia z hriszmy wykyneny na naprawu seji dorohy 5000 K, de ony opynyły sia? De wirodostojnist' lyst płatnycznych i widozw Wydilu powitowoho do Starostwa kałuskoho?

Lustracyja Wydilu krajewoho z dnia 31/12 1913 Cz. W. 277.741 dokonana czerez radnyka Wydilu krajewoho p. Bronglęcycza stwerdyła wsi ti nadużytia zi storony powitowoho inżyn. Kryształowycza.

Hroszi uchwałeni pownoju Radoju powitowoj 18. hrudnia 1912 r. na roboty dorohowi w r. 1913 zistaly czerez p. marszałka Preka rozdileni delegatam powitowym. Ponad preliminar budżetowyj wydano jak wyższe skazano 21.324 K 63 c.

Robit w r. 1913 ne wykonano majże odnoji połowyny z preliminarowoho

i pomimo witykiw lustratora krajewoho.

Сфалшовано дальше всі платничі листи. Попідписувано ті листи через перзонал технічного бюро повітового, підписуючи в Виділі повітовім вїїтів, сьвідків виплати, а навіть делегатів повітових.

На виказах робіт в громаді Ляндестрай підписано начальника громади, Георга Бавмунга знаком хреста, яко не уміючого писати, хоч п. Георг Бавмунг є письменний, уміє читати і писати.

На напаву рížних доріг, а то дороги Голинь-Кадовбна, а зглядно дорога Калуш - Сівка калуська-Кропивник-Кадовбна-Голинь уділено зі Староства з запомогових гроший субвенцию 5000 K. На жадане селян внесеного до Староства з причини дуже лихого стану тої дороги, віднесло ся Староство до повітового Виділу, котре відозвою зреферованою інж. Кристаловичом до Ч. 2214 відповіло, шо дорога направлена, а тилько частина не докінчена, шо однак до двох неділь викінчить ся. На донесене жандармерії в дві неділі опісля, шо дорога є в страшнім стані, на інтервенцию Староства, Виділ повітовий во Ч. 2373 повідомив Староство, шо дорога повисша є цілковито направлена і в найлучшім стані. Яко курйїозум цілої справи наводимо, шо Староство в відозві з дня 13/8 1913 Ч. 28741 до Виділу повітового стверджує, (т. є. в шість неділь опісля) шо дорога з Голиня до Кадовбної впрост не надає ся до жадної комунікації.

Що стало ся з грішми викиненими на напаву сеї дороги 5000 K, — де они упинили ся? Де віродостойність лист платничих і відозв Виділу повітового до Староства калуского?

Люстрация Виділу краєвого з дня 31/12 1913 Ч. В. 227741 dokonana czerez radnyka Виділу краєвого п. Бронглевича ствердила всі сї надужитя зі сторони повітового інж. Кристаловича.

Гроші ухвалені повною Радою повітовою 18. грудня 1912 р. на роботи дорогові в р. 1913. зістали через п. Маршалка Прека розділені делегатам повітовим. Ponad прелімінар бюджетовий видано, як висше skazano 21324 K 63 c.

Робіт в р. 1913. не виконано майже одної половини з прелімінованого бу-

budżetu — delegaty Wydiłu powitowoho do kincia sicznia 1914 r. z doruczenych jim hroszuj ne wyrachowały sia.

Powyzsze podani fakta najstuczsze świadczał' pro hospodarku powitowoho Wydiłu.

Powitowyj budżet na rik 1914 dosy ne uchwalenyj. Wid 17. hrudnia 1912 r. dosy tj. do 8. lutoho 1914 ne było żadnoho zasidania pownoji Rady powitowoji.

Jak kałuskyj powitowyj Wydił spowniaje swoju kontrolu nad hromadskymy Radamy, świadczył' se, szczo czerez 10 rokiw ne wykonuwaw żadnoji kontroli Urjadu hromadskoho w Kałuszy. A koły na rozkaz Wydiłu krajewoho poczaw perewodyty lustracyju Urjadu hromadskoho-kałuskiego w r. 1913 i dijszow do uriadowania 1908 roku i koły lustrator powitowyj natrafyw na malwersacyji i kradziży riżnych hromadskych fondiw, tak todi Wydił powitowyj bez podania przyczyn widkłykaw lustratora powitowoho.

A koły kałuske starostwo po pryaresztowaniu burmystra Dra Wisenberga, kasyjera Jasińskiego po przyczyni obmanstwa i spronewirenia widnesło sia do Wydiłu powitowoho w Kałuszy, szczo by Wydił powitowyj perewiw dyscyplinarne ślidstwo proty burmystra Dra Wisenberga — Wydił powitowyj, składajuczij sia w bilszosty z członiw Rady hromadskoji w Kałuszy, a osobystych przyjateliw Dra Wisenberga uchwaływ, szczo ne potribno żadnoji dyscyplinarki, bo burmystr Dr. Wisenberg ne je tomu wynen, szczo ne było żadnoji kontroli kasy i ne wynen je tomu, szczo propały wsi fondy Urjadu hromadskoho i szczo ukradeno z kasy i fondiw hromadskych około 60.000 koron.

Pomymo wizwań Starostwa, komitetu cerkownoho i kostelnoho, szczo je pidozrinie defrawdacyji i wizwań Starostwa, szczo by perewesty kontrolu kasy — Zwerchnist' hromadska ne perewela żadnoho szkontra kasy wid sicznia do maja, pozwołyła kasyjerowi rozikrasty wsi fondy hromadski i konkurencyjni cerkowni ta kostelni, poterpiły kilkadiesiąt tysiacz koron straty, bo kasyjer Jasińskij czujuczij sia pewnym protekcycji zi storony Zwerchnosty hromadskoji i członiw Wydiłu powitowoho — obtiażyw swoju realnist' na koryst' rodyny do toji stepeny, szczo misto Kałusz czerez nedbalstwo burmystra i ciłoji Zwerch-

джету — делегати Виділу повітового до кінця січня 1914 р. з доручених їм грошей не вираховували ся.

Повисше подані факта найлучше свідчать про господарку повітового Виділу.

Повітовий бюджет на рік 1914 доси не ухвалений. Від 18. грудня 1912 р. доси т. с до 8. лютого 1914 р. не було жадного засідання повної Ради повітової.

Як калуский повітовий Виділ сповняє свою контролю над громадськими Радами свідчить се, що через 10. років не виконував жадної контролі Уряду громадського в Калуши. А коли на розказ Виділу краєвого почав переводити люстрацію Уряду громадського калуського в р. 1913 і дійшов до урядованя 1908 року і коли люстратор повітовий натрафив на мальверзаций і крадіжи ріжних громадських фондів, так тоді Виділ повітовий без поданя причин відкликав люстратора повітового.

А коли калуське Староство по приарештованю бурмістра Дра Візенберга, касиєра Ясіньского по причині злочину обманства і спроневіреня віднесло ся до Виділу повітового в Калуши, щоби Виділ повітовий перевів дисциплінарне слідство проти бурмістра Дра Візенберга, — Виділ повітовий, складаючий ся в більшости з членів Ради громадської в Калуши, а особистих приятелів Дра Візенберга, ухвалив, що не потрібно жадної дисциплінарки, бо бурмістр Др. Візенберг не є тому винен, що не було жадної контролі каси і не винен є тому, що пропали всі фонди Уряду громадського і що украдено з каси і фондів громадських около 60.000 корон.

Помимо візвань Староства, комітету церковного і костельного, що є підозрине дефравдації і візвань Староства, щоби перевести контролю каси — Зверхність громадська не перевела жадного шконтрум каси від січня до мая, дозволила касиєрови розікрасти всі фонди громадські, через що фонди громадські і конкуренційні церковні та костельні потерпіли кількадесят тисяч корон страсти, бо касиєр Ясіньский чуючи ся повним протекції зі сторони Зверхности громадської і членів Виділу повітового, — обтяжив свою реальність на користь родини до тої степени, що місто Калуш, через недбалство бурмістра і цілої

nosity hromadskojji poterpiło wełyczezni straty.

Pomimo dokonanych zloczynnych faktiw, pomimo dokazu, szczo Dr. Wisenberg, jako burmystr mišta Kałusza, mimo wizwania Starostwa, komitetiw poodynokych fondiw ne perewiw w swij czas skontrum, a wzahali ne kontrowano kasy ani czynnostyj magistrackoji kancelaryji, to mimo scho wydił powitowij ne uważaw za widpowidne nawet' wdorożyty dochodżenie, o skilky burmistr Dr. Wisenberg prowynyw sia.

Nawedeni fakta promowlajut' najtucz-sze pro hospodarku Wydiłu powitowoho w Kałuszy.

Podpysani zapytujut' sia Jeho Eks-celencyju Pana Marszałka krajewoho jako hołowu Wydiłu krajewoho, szczo zariadyw :

1) szczo by w uprawi kałuskocho powitowoho Wydiłu nastaly prawylni ob-stawyny ?

2) czy zariadyw dochodżenia w ciły sprawdzenia nawedenych faktiw?

3. czy zariadyw rozwiązanie neudolnoji kałuskoji Rady powitowoji ?

4. czy po sprawdzeniu nawedenych faktiw widdast' wynnych prokuratoryji derżawnij do pokaranja.

Interpelant :

Dr. Iwan Kuroweć.

Wynnyczuk, Dr. Tryłowskyj, Okunew-skyj, Horbaczewskyj, Makuch, Nowa-kowskyj, Petruszewycz, Rożankowskyj, Dr. K. Łewyckyj, Staruch, Kochanowskyj, Sandulak, Terszakoweć, Hołubowycz, Singałewycz, o. Metella, Baczyńskyj.

Cz. s. 1068/1914.

I n t e r p e l a c y a

posła dra Iwana Kuriwcia i towarzysziw do Wydiłu krajewoho w sprawie ukra-jewłenia dorohy Kałusz-Żurawno.

Wydił krajewyj riszeniem z dnia 19 łystopada 1913 r. Cz. W. 175.775 powido-myw pow. Wydił w Kałuszy, szczo do-rohã Kałusz-Żurawno ne bude w roci 1914 ukrajewłena i z toji przyczyny wid-kłykaw badania stanu toji dorohy, kotri zariadyw riszeniem z dnia 9. serpnia 1912 Cz. W. 120822.

Dywna rič, szczo Wydił krajewyj tak neprychylny widnosyt' sia do potreb kałuskocho powitu. Na wniesenie Wydiłu kraje-woho Sojm uchwaływ w 1910 i 1911 roci ukrajewyty dorohu powitowu perszoji kla-sy z Kałusza do Żurawna. Pozajak Kałusz mišto i powit potrebujuť dokonecznoji sta-łoji komunikacyji z Żurawnom, szczo

Зверхности громадської, poterpiło вели-чезні страти.

Помимо dokonаних злочинних фак-тів, помимо доказу, що Др. Візенберг jako бурмістр міста Калуша, мимо візвання Староства, комітетів поодиноких фондів, не перевів в свій час шконtrum, а взагалі не контролював каси ані чинностей магiстрацької канцелярії, — то мимо сего Виділ повітовий не уважав за від-повідне навіть' вдорожити доходжене о скілько бурмістр Др. Візенберг прови-нив ся.

Наведені факта промовляють най-лучше про господарку Виділу повітово-го в Калуши.

Підписані запитують Єго Ексцелен-цию Пана Маршалка краєвого, jako го-лову Виділу краєвого, що зарядить

1) щоби в управі калуського пові-тового Виділу настали правильні об-ставини ?

2) чи зарядить доходження в цілі справдженя наведених фактів ?

3) чи зарядить розвязане неудољ-ної калуської Ради повітової ?

4) чи по справдженю наведених фактів віддасть винних прокураторії дер-жавній до покараня ?

Интерпелянт :

Др. Иван Куровець.

Винничук, Др. Трильовский, Окуневский, Горбачевский, Макух, Новаковский, Пе-трушевич, Рожанковский, Др. К. Левиц-кий, Старух, Кохановский, Сандуляк, Тер-шаковець, Голубович, Сінгалевич, о. Ме-телля, Бачинський.

Ч. с. 1068/1914.

I n t e r p e l я ц и я

посла Д-ра Івана Курівця і товаришів до Виділу краєвого в справі украєвлення до-роги Калуш-Журавно.

Виділ краєвий рішенем з дня 19. листопада 1913 р. Ч. В. 175775 повідо-мив пов. Виділ в Калуши, що дорога Калуш-Журавно не буде в році 1914 украєвлена і з тої причини відкликав баданя стану тої дороги, котре зарядив рішенем з дня 9. серпня 1912 Ч. В. 120822.

Дивна річ, що краєвий Виділ так неприхильно відносить ся до потреб ка-луского повіта. На внесене Виділу крає-вого Сойм краєвий ухвалив в 1910 і 11 році украєвити дорогу повітову першої кляси з Калуша до Журавна. Позаяк Калуш місто і повіт потребують доко-нечної сталої комунікації з Журавном,

wproczim je potreboju oboch powitiw t. j. kałuskocho i żydacziwskocho.

Po tij przyczyni kałuskyj powitowij Wydił tak z własnoji inicjatywy jak i na bżanie krajewoho Wydiłu dołożyw wsich starań, włożyw bohato hrosza, szczo by dorohu powitowu w ciły ukrajewłenia z Kałusza do hranyci żurawenskocho powitu doprowadyty do dobroho stanu tak, szczo by krajewij Wydił mił widobraty na koszt krajewij. Budowa dorohy Kałusz-Kopanky-Negiwci-Dowha wojnyłiwska aż do hranyci żurawenskocho powitu kosztowała kałuskyj powitowij Wydił około 80.000 K, i koły to wse kałuskyj powit zrobyw, nałto distaje win widpowid' szczo sprawa widroczena ad calendas graecas. Pozajak ekonomicznyj stan kałuskocho powitu a dalsze łyche finansowe połozenie powitowoho Wydiłu w Kałuszy nezwyuczajno na tim terpył', bo powitowij Wydił w Kałuszy włożywszy tilko hrosza na powyższu dorohu zanedbaw druhi dokoneczni dorohy, ne w syli sehodnia łożyty dalszi koszt na utrymanie dorohy około 22 km dowhoji.

Pozajak w kałuskim powiti ani odna doroha ne ukrajewłena, a stan dorih w ciłim powiti po przyczyni szchoriczych powenyj jest' łychyj i ne jest w spromozii utrymały dorohy w dobrim stani, zupytujut' pidpysani Wysokij Wydił krajewij:

a) po jakij przyczyni ukrajewłenie dorohy Kałusz-Żurawno zistało wstrymane;

b) szczo zariadyt', szczo by kałuskyj powit ne buw na buduce po macoszynomu traktowanij;

c) czy Wydił krajewij rozważywszy wsi obstawyny prychyłyt' sia do dokonecznych potreb kałuskocho powita, uchyłyt' swoje riszenie i pryjme ostatoczno dorohu Kałusz-Żurawno tj. z Kałusza do żurawenskoji hranyci na swij koszt.

Interpelant:

Dr. Iwan Kuroweć,

Wynnyczuk, Okunewskyj, Horbaczewskyj Nowakowskyj, Hołubowycz, Petruszewycz, Cehelskyj, Dr. K. Łewyckyj, Staruch, Makuch, Kochanowskyj, Sandulak, Terszakoweć, Singalewycz, Metella, Łahodyński, Rożankowskyj, Tryłowskyj.

Cz. s. 1069/914.

І н т е р п е л а ц я

посла Dr. Івана Курівця і товаришів до Jeho Ekscelencyji Pana Marszałka

що впрочім єсть потребою обох повітів т. є. калуского і жидачівського.

По тій причині калуский повітовий Виділ так з власної ініціативи, як і на бажанє краєвого Виділу доложив всіх старань, вложив багато гроша, щоби дорогу повітову в цілі украєвленя з Калуша до границі журавеньского повіту допровадити до доброho стану, так, щоби краєвий Виділ міг відобрати на кошт краєвий. Будова дороги Калуш-Копанки-Негівці-Довга войнилівска аж до границі журавеньского повіту коштував калуский повітовий Виділ около 80.000 корон, і коли то все калуский повіт зробив, нагло дістає він відповідь, що справа відрочена ad calendas graecas.

Позаяк економічний стан калуского повіту, а дальше лихе фінансове положење повітового Виділу в Калуши незвичайно на тім терпить, бо повітовий Виділ в Калуши вложивши тільки гроша на повисшу дорогу зanedbав другі доконечні дороги не в силі сегодня ложити дальші кошта на утриманє дороги около 22 км. довгої.

Позаяк в калускім повіті анї одна дорога не зістала украєвлена, а стан доріг в цілім повіті по причині численних гірських рік по причині, щорічних повеній єсть лихий, а повіт калуский єсть убогий і не єсть в спромозі утримати дороги в добрім стані, запитують підписані Високий Виділ краєвий:

a) по якій причині украєвленє дороги Калуш-Журавно зістало встрыманє?

b) що зарядить, щоби калуский повіт не буw на будуче по мачошиному трактований?

в) чи Виділ краєвий розваживши всі обставини прихилить ся до доконечних потреб калуского повіта, ухилить своє рішенє і прийме остатoczно дорогу Калуш-Журавно т. є. з Калуша до журавеньскої границі на свій етат?

І н т е р п е л я н т :

Др. Куровець.

Винничук, Окуневский, Горбачевский, Новаковский, Голубович, Петрушевич, Цегельский, Др. К. Левицкий, Старух Макух, Кохановский, Сандуляк, Тершаковець, Сінгалевич, Метелля, Лагодинський, Рожанковський, Трильовський.

Ч. с. 1069/1914.

І н т е р п е л я ц я

посла Дра Івана Курівця і товаришів до Его Екс.Пана Маршалка краєвого в справі

krajewoho w sprawie budowy zapory (szluzy) na rici Łimnicy w ciły uchoronienia ludnocy kałuskoho powita wid powtariajuczoci sia szczo roku strasznoji w naślidkach poweny.

Elementarni neszczastia w naślidok powenij w rokach 1912 i 1913 nawistyły w strasznyj sposib kułuskij powit. Nadzwyczajno rwucza rika Łimnycia perepływaje ciłyj powit kałuskij, a w naślidok powenij zabyraje szczo roku sotky morgiw naurożajnijszoci zemli i pasowysk, pereminiajuczcy jich w szutrowyska. Riwnož szczo roku zabyraje chaty i hospodarski budynky i szyryt' czezez se zubożynie sered selaństwa na sotky tysiacz a nawit' miliony.

Popry regulacyju riky Łimnicy i jeji dopływiw jest dokonecznym pobudowaty zapory i czezez se sotworyty hirski zbirnyky dla nadmiru wełykych wod, szczozy w sej sposib zapobiczy naślidkom powenij. W toj sposib roblat' druhi kraji z nadzwyczajnymi dobrymy naślidkamy.

Dołyna riky Łimnicy maje w hłubokych horach w okołocy osady Pidlutyj w tak zwanim Kiselaku dohidne misce piśla oreczenia fachowych inżynieriw (w roci 1912 robleno studyja z rameny krajewoho biura melioracyjnoho) na wybudowanie wełykoji hirskoji szluzy, kotra własne w tim miscey wże z samoji pryrody na taku zaporu nadzwyczajno nadaje sia.

Zapytujemo Jeho Ekscelencyju Pana Marszałka krajewoho, szczo w tij sprawie zrobłeno i czy dołożyt' možływych starań, szczozy pryspisyty budowu zapory (szluzy) na rici Łimnicy w Kiselaku, szczozy w toj sposib ochoronyty ludnist' kałuskoho powita wid szczoricznych powonyj.

Interpelant

Dr. Iwan Kuroweć.

Wynniczuk, Okunewskij, Horbaczewskij, Nowakowskij, Singałewycz, Petruszewycz, Dr. K. Łewyckij, Staruch, Makuch, Kochanowskij, Sandulak, Łahodzyńskij, Hołubowycz, o. Metella, Cehelskij, Rożankowskij, Tryłowskij.

Cz. s. 1070/914.

І н т е р п е л а ц я

posła Dr Iwana Kuriwcia i towarzysziw do c. k. Prawytelstwa w sprawie budowy zapory (szluzy) na rici Łimnicy w ciły ochoronienia ludnocy kałuskoho powita wid powtariajuczoci sia szczo roku strasznoji w naślidkach poweny.

будови запори (шлюзи) на ріці Лімници в ціли охоронення людности калуского повіта від повтаряючої ся що року страшної в наслідках повени.

Елементарні нещастя в наслідок повеній в роках 1912 і 1913 навістили в страшний спосіб калуский повіт. Надзвичайно рвуча ріка Лімниця перепливає цілий повіт калуский, а в наслідок повенний забирає що року сотки моргів найурожайнішої землі і пасовиск, перемінюючи їх в шутровиска. Рівнож що року забирає хати і господарські будинки і ширить через се зuboжінє серед селяньства на сотки тисяч, а навіть міліони.

Попри регуляцію ріки Лімниці і єї допливів єсть доконечним побудувати шлюзи т. є. побудувати запори і через се сотворити гірські збирники для надміру великих вод, щоби в сей спосіб запобічи наслідкам повеній. В той спосіб роблять другі краї з надзвичайними добрими наслідками.

Долина ріки Лімниці має в глибоких горах в околици осад Пидлутій в так званім Кіселяку догідне місце після ореченя фахових інжинсрів (в році 1912 роблено студия з рамени краєвого бюра меліорацийного) на вибудованє великої гірскої шлюзи, котра власне в тім місци вже з самої природи на таку запору надзвичайно надає ся.

Запитуємо Єго Ексцеленцию Pana Маршалка краєвого, що в тій справі зроблено і чи доложить всяких можлихв старань, щоби приспішити будову запори (шлюзи) на ріці Лімниці в Кіселяку, щоби в той спосіб охоронити людність калуского повіта від щорічних повеній.

Інтерпелянт:

Др. Куровець.

Винничук, Окуневский, Горбачевский, Новаковский, Сінгалевиц, Петрушевиц, Др. К. Левицкий, Старух, Макух, Кохановский, Сандуляк, Лагодинский, Голубович, о. С. Метелля, Цегельский. Рожанковский, Трильовский.

Ч. 1070/1914.

І н т е р п е л я ц я

посла Дра Курівця і товаришів до ц. к. Правительства в справі будови запори (шлюзи) на ріці Лімници в ціли охоронення людности калуского повіта від повтаряючої ся що року страшної в наслідках повени.

Elementarni nieszczęścia w następstwie powodzi w latach 1912 i 1913 nawisły w straszny sposób kaluski powiat. Nadzwyczajno rwuca rzeka Limnycia przepływa ciekawym powiat kaluski, a w następstwie powodzi zabiera sześć lat temu setki morgów najurojajniejszej ziemi i pasowisk, przemieniając ich w szutrowiska. Również sześć lat temu zabiera chaty, i gospodarskie budynki i szaryt' przez se ubożnie wśród selsztwa na setki tysięcy a nawet miliony.

Poprzez regulację rzeki Limnicy i jej dopływów jest koniecznym zbudować zapory i przez se stworzyć hirske zbiorniki dla nadmiaru wód, sześć lat temu w se sposób zapobiec następstwu powodzi. W ten sposób robiat' drugi kraj z nadzwyczajnym dobrym następstwem.

Dołyna rzeki Limnicy ma w głębokich górach w okolicy osady Pidlutyj w tak zwanym Kiselaku dohędne miejsce piła oreczenia fachowych inżynierów (w roku 1912 robiono studia z ramienia krajowego biura melioracyjnego) na wybudowanie wielkiej hirskej szluzy, która własne w tym miejscu w se samoj przyrody na taku zaporu nadzwyczajno nadaje się.

Zapytujemy Jego Ekscelencyję Pana Namisnyka, sześć lat temu w tej sprawie zrobiono i czy dołożył' wszelkich możliwych starań, sześć lat temu przyspieszył' budowę zapory (szluzy) na rzece Limnicy w Kiselaku i sześć lat temu w se sposób ochronił' ludność kaluskiego powiatu przed szkodliwymi powodzi.

Interpelant

Dr. Iwan Kuroweć.

Wynnyczuk, Okunewski, Sandulak, Horbaczewski, Nowakowski, Hołubowicz, o. Metella, Cehelski, Dr. K. Lewycki, Staruch, Makuch, Tryłowski, Kochanowski, Terszakowicz, Singalewicz, Petruszewicz, Łahodyński, Kyweluk, Rozankowski.

Cz. s. 1071/1914.

Interpelacja

Posła Dr. Iwana Kuriwca i towarzyszy do Jego Ekscelencyji Pana Namisnyka w sprawie nadużył' c. k. lasniczego Józefa Kiselewskiego z Turji wielkiej powodzi dołyńskiego przeciw sełan z Bolochowa, kaluskiego powiatu, przy wydawaniu serwitutu drewna.

Ne spowna rok temu, jak na miejsce sowisnego i pracownego lasniczego Roberta Sokalskiego przenesła, c. k. Dy-

Elementarne nieszczęścia w następstwie powodzi w r. 1912 i 1913 nawisły w straszny sposób kaluski powiat. Nadzwyczajno rwuca rzeka Limnycia przepływa ciekawym powiat kaluski, a w następstwie powodzi zabiera sześć lat temu setki morgów najurojajniejszej ziemi i pasowisk przemieniając ich w szutrowiska. Również zabiera chaty i gospodarskie budynki i szaryt' przez se ubożnie wśród selsztwa na setki tysięcy, a nawet miliony.

Poprzez regulację rzeki Limnicy i jej dopływów jest koniecznym zbudować zapory i przez se stworzyć hirske zbiorniki dla nadmiaru wód, sześć lat temu w se sposób zapobiec następstwu powodzi. W ten sposób robiat' drugi kraj z nadzwyczajnym dobrym następstwem.

Dołyna rzeki Limnicy ma w głębokich górach w okolicy osady Pidlutyj w tak zwanym Kiselaku dohędne miejsce piła oreczenia fachowych inżynierów (w roku 1912 robiono studia z ramienia krajowego biura melioracyjnego) na wybudowanie wielkiej hirskej szluzy, która własne w tym miejscu w se samoj przyrody na taku zaporu nadzwyczajno nadaje się.

Zapytujemy Jego Ekscelencyję Pana Namisnyka, sześć lat temu w tej sprawie zrobiono i czy dołożył' wszelkich możliwych starań, sześć lat temu przyspieszył' budowę zapory (szluzy) na rzece Limnicy w Kiselaku i sześć lat temu w se sposób ochronił' ludność kaluskiego powiatu przed szkodliwymi powodzi.

Interpelant:

Dr. Kuroweć.

Wynnyczuk, Okunewski, Sandulak, Horbaczewski, Nowakowski, Hołubowicz, o. Metella, Cehelski, Dr. K. Lewycki, Staruch, Makuch, Tryłowski, Kochanowski, Terszakowicz, Singalewicz, Petruszewicz, Łahodyński, Kyweluk, Rozankowski.

Ч. с. 1071/1914.

Интерпелация

посла Дра Ивана Куривца и товарищей до Его Экселенции Pana Намисника в sprawie надужить ц. к. лесничего Юзефа Киселевского з Турји великой повodzi долиньского против селян з Болохова, калуского повiatу, при выдаваню сервитуту древа.

Ne spowna rok temu, jak na miejsce sowisnego i pracownego lasniczego pana Roberta Sokalskiego przenesła ц. к. Ди-

rekcija lisiw i dibr skarbowych pana Józefa Kysilewskiego. Je se pan, kotroho żadni obowiazky służbowi a jeszcze mensze prawa konstytucyjni ne obchodiat'. Powodyw sia całkom tak, kołyb buw tu ne c. k. lisnyczym, ale mandatarom abo jakim posipakoju za czasiw panszczyźnianych. Ludyj nazywaw murgamy, drabamy, złodijamy i rižnymy hydskymy słowamy, na jaki łysz tilko takyj wysoko-kulturnyj czołowik, jak nazwanyj pan lisnyczyj, može sia zdobuty, wsiaki roboty domaszni i pilni, jak koszenie i suszenie sina i zbiža, zwożenie tohož do jeho domu, musiat' wykonywaty hromadiane za „tołoku“, na kotrij potraktujut' pani horiwkoju abo rumom, a pan wysze nawedenyj słowamy, jak to mało misce z Mychajłom Kohułom synom Fedia z Zawadky, kotryj prywiz sino, a toj jak pry ostanku poczestuwaw jeho, to widchtiłoś jemu poczestunku pani.

Wysze nazwanyj pan lisnyczyj ne tilko spravuje uriad lisnyczoho, kotroho włastywo w tim obowiazku wyruczaje jeho žena, ale takož je poserednykom derżawcia prawa polowania w hromadi Bołochiw, pana gr. Stadnickoho, a na tim poły wže najbilsze daw sia znaty naszym ludiam. Seho roku wyriadžuwały dyky straszni szkody w zemleplodach, otže ludy, kotri zhołoszuwały szkody, musily po kilka raziw chodyty i wyczikiwaty po piw a czasto po dnewy na pana, a szczoby sia jim ne prykryło, to pan abo pani zostawlały jich rizaty drowa, a potim iszły z niczyn domiw, czerez szczo mnohi, jak Fedio Prystajko, Ołeksia Nowiczuk i ynszi widrekłys toho widszkodowania, a ynszi musily szcze raz ity 5 km. dorohy ta tratyty, jak czasto seho lita buwalo, jak raz toj oden deń pohody w tim tyžny. Wkincy jak wyjszow na połe pan lisnyczyj to uznaw połowynu szkody mensze, jak dijsno buło. Na te prysław pan hrabia widszkodowanie za owes na ruku pana lisnyczoho, kotryj i tu postanowyw poszkodowanych natiahnuty, i tak koždyj poszkodowanyj bez zhladu na te, czy maw bilszu czy menszu szkodę, oderżaw 4 K wid kopy wiwsa, a z toho obtiahnuw szcze pan lisnyczyj po 4 K za taksowanie i po 40 sot. na wydatky kancelaryjni wid koždoho poszkodowanoho i tak stiahnuw wid Wasyla Wolkowycza syna Pawła, Wasyla Chmelaka, Ołeksy Tawrańskoho, Wasyla Bojka, Dmytra Tychanś i ynszych.

рекция лісів і дібр скарбових pana Юзефа Кисілевського. Є се пан, котрого жадні обовязки службові, а еше менше права конституційні не обходять. Поводить ся цілком так, колиб був ту не ц. к. лісничим, але мандатаром або яким посіпакою за часів панщизняних. Людий називає мургами, драбами, злодіями і ріжними гидкими словами, на які лише тільки такий високо-культурний чоловік як названий пан лісничий, може ся здобути, всякі роботи домашні і пільні, як кошенє і сушенє сїна і збіжа, звоженє тогож до єго дому мусять виконувати громадяне за „толоку“, на котрій потрактують пані горівкою або румом, а пан висше навдений словами, як то мало місце з Михайлом Когутом, сином Федя з Завадки, котрий привіз йому сїно, а той як при останку почестував його, то відхотїлось йому почестунку пані.

Визше названий пан лісничий не тільки справує уряд лісничого, котрого властиво в тим обовязку виручує його жена, але також є посередником державця права польованя в громаді Болохів pana gr. Стадніцкого, а на тим поли вже найбільше дав ся знати нашим людям. Сего року виряджували дики страшні шкоди в землеплодах, отже люди, котрі зголошували шкоди, мусли по кілька разів ходити і вичікувати по пів, а часто по днєви на pana, а щоби ся їм не прикрило, то пан або пані заставляли їх різати дрова, а по тим ішли з нічим домів, через що многі як Федьо Пристайко, Олекса Новітчук і иньші відреклись того відшкодованя а иньші мусли іще раз іти 5 км. дороги та тратити, як часто сего літа бувало, як раз той оден день погоди в тим тиžни. Вкінци як вийшов на поле пан лісничий то узнав половину шкоди менше як дійсно була. На те прислав пан грабя відшкодованє за овес на руки pana лісничого, котрий і ту постановив пошкодованих натягнути і так кождий пошкодований без згляду на те, чи мав більшу чи меншу шкоду одержав 4 К від копи вівса, а з того обтягнув ще пан лісничий по 4 К за таксованє і по 40 с. на видатки канцелярийні від кождого пошкодованого, і так стягнув від Василя Волковича сына Павла, Василя Хмеляка, Олекси Тавронського, Василя Бойка, Дмитра Тихона і иньших.

Zate ne pzwolyły sobi na te obtianie Mychajło Tychan syn Ilka, Ołeksy Tychan i Mychajło Chmelyk, czerez szczo stiahnuły na sebe hniw pana lisnyczoho, a najbilsze Mychajło Tychan, kotroho lisnyczyj uważaje za najbilszoho woroha, a dnia 11 padolysta pry pobori serwitutu chotiw jeho zastrilyty.

Ricz mała sia tak. Dnia 11. padolysta wyjchaly bołchiwski hospodari na wydatok serwitutu zbyrania drow. Do lisa pustyla firy pani lisnycza, każuczy napered prywezty sobi 5 fir, szczo i stało sia, a wypustyły z lisa pryjszow lisnyczyj z żinkoju i skazaw, szczo wypustyt' tilko firy z wełykoho Bołochowa, a z małoho ni, bo win niczoho z nych ne maje, nechaj sobi jidut pid lisnyczoho Obsta.

Na se skazaw Mychajło Tychan z małoho Bołochowa, szczo prosyt', szczo by sym razem wypustyw lisnyczyj firy z małoho Bołochowa i szczo na druhyj raz ne pojidut'. Na ti słowa skynuw lisnyczyj strilbu z płeczyj każuczy: ja tebe zastrilu i zložyw sia z widdaleniya na jakych 3 kroky w prysutnocy towpy ludyj a pobaczywszy, szczo strilba ne naładowana, sejasas naładowaw i tilko zawdiakny prysutnocy żynky, kotra sejasas wchopyła za rusznyciu, ne dopustyla do neszczastia i ochoronyła przed nemynuczaju smertyju mołodoho 35 litnoho czołowika, baťka 3 dityj. Ne tilko se riez była pani lisnyczoji, bo lisnyczyj szcze dowho szarpaw sia i syłuwaw sia wyderty z ruk każuczy: „Maniu puśc mnie, ja jestem w urzędowaniu, gdy jednogo chłopa zastrzelę, to co będzie!“ Świdky na se Ilko Kohut, Mykoła Tychan, Antin Tychan, Mykoła Melnyk.

C. k. lisnyczyj Kysilewskij dokonuje dalsze swoho diła. Dnia 5. sicznia 1914 r. wyjchaly hospodari z Bołochowa do lisa na pobir serwitutowoho opatu. Buv miż nymy i zhadanyj Mychajło Tychan s. Ilka. Pan lisnyczyj pustyw wsi firy do lisa po opał, a ne pustyw łysze Mychajła Tychana. Lisnyczyj sam wziaw koni za uzdeczku, a lisowij storoz Jan Gulkowski zanis firu i tak wyhnały Mychajła Tychana z lisa, nibyto pid zakydom, szczo na asygnatij wydanyj c. k. Zariadom w Turu wetykij a wypownenij w urjadi hromadskim w Bołochowi, ne była napyšana wyrazno data t. j. rik 1914. I tak bidnyj i wymuczenyj sehoricznym lychojitiem selanyn, zmarnuwaw deń razem z paraju konyj, jichaw tudy i nazad 10 km. dorohy i musiw wertaty pryhnohlenyj z niczym do domu, ne majuczy na sami

За те не позволили собі на те обтягнене Михайло Тихон син Ілька, Олекса Тихон і Михайло Хмеляк, через що стягнули на себе гнів пана лісничого, а найбільше Михайло Тихон, котрого лісничий уважає за найбільшого ворога, а дня 11. падолиста при поборі сервітуту хотів його застрілити.

Річ мала ся так. Дня 11. падолиста виїхали болохівські господарі на видаток сервітуту (збираня дров). До ліса пустила фіри пані лісничача, кажучи наперед привезти собі 5 фір, що і стало ся, а випустити з ліса прийшов лісничий з жінкою і сказав, що випустить тільки фіри в великого Болохова, а з малого ні, бо він нічого з них не має, нехай собі їдуть під лісничого Обста.

На се сказав Михайло Тихон з малого Болохова, що просить, щоби сим разом випустив лісничий фіри з малого Болохова і що на другий раз не поїдуть. На ті слова скинув лісничий стрільбу з плечий, кажучи я тебе застрілю і зложив ся в віддаленю на яких 3 кроки в присутности товпи людей, а побачивши, що стрільба не наладована, сейчас наладував і тільки завдяки присутности його жінки, котра сейчас вхопила за рушницю, не допустила до нещастя і охоронила перед неминучою смертию молодого 35 літнього чоловіка, батька 3 дітей. Не легка се річ була пані лісничої, бо лісничий ще довго шарпав ся і силував ся видерти з рук, кажучи: „Maniu puśc mnie, ja jestem w urzędowaniu, gdy jednogo chłopa zastrzelę to co będzie?“ Сьвідки на се Ілько Когут, Микола Тихан, Антін Тихан, Никола Мельник.

Ц. к. лісничий Кисілевський dokonує дальше свого діла. Дня 5. січня 1914 р. виїхали господарі з Болохова до ліса на побір сервітutowого опалу. Був між ними і згаданий Михайло Тихан син Ілька. Пан лісничий пустив всі фіри до ліса по опал, а не пустив лише Михайла Тихана. Лісничий сам взяв коні за уздечку, а лісовий сторож Ян Гутковський заніс фіру і так вигнали Михайла Тихана з ліса, ніби то під закидом, що на асигнаті виданій ц. к. Зарядом в Турі великій, а виповненій в уряді громадскім в Болохові не була написана виразно дата т. є. рік 1914. І так бідний і вимучений сегорічним лихолітем селянин, змарнував день разом з парою коней, їхав туди і назад 10 км. дороги і мусів вертати пригноблений з нічим до дому, не маючи на самі сьвята Рождества Христового не то що зварити,

świata Roźdestwa Chrystusowoho ne to szczo zwaryty, ałe nawit i czym zapalyty, szczo by dity choť ohrity, szczo by zi studeny ne pomerzły. Powyższe zhadana asygnata buła dokładno wypownena a data 1914 buła wyrazno napysana, szczo może poświdczyty, a takoż stwerdyty prysiahoju najmyt Mychajła Tychana, kotryj wmiye czyłaty i pysaty, bo ukińczyw z dobrym uspicom narodnu szkołu, a takoż Wasyl Pawliw z Bolołchowa, kotryj buw prysutnyj zhadanoho dnia z Mychajłom Tychanom w lisi.

Po nawedeniu sych faktiw śmijemo zapytaty c. k. Prawytelstwo, czy w interesi derżawy je wkazane podobne szykowanie bidnych ludyj i pozbawienie jich w hołodnym roci opału.

Zapytujemo Jeho Ekscelencyju Pana Namisnyka, czy wdroyt' strohe ślidstwo w sprawie pokrywdżenych selan, a dalšie, czy wynownyk c. k. lisnyczyj po perewedeniu dochodzenia bude pokaranyj.

Interpelant

Dr. Iwan Kuroweć.

Wynnyczuk, Okunewskij, Horbaczewskij, Sandulak, Nowakowskij, Hołubowycz, Metella, Cehelsky, Rożankowskij, Dr. K. Łewyckij, Staruch, Makuch, Kochanowskij, Terszakoweć, Singałewycz, Petruszewycz, Kyweluk, Dr. Tryłowskij.

Cz. s. 1072.

I n t e r p e l a c y j a

posła dra Iwana Kuriwcia i towarzysziw do Jeho Ekscelencyji Pana Namisnyka w sprawie łychoji gospodarcky w powitowim Wydili w Kałuszy ta newidpowidnoho użytia zapomohowoi subwencyji przyznaczenoi na budowy i poprawu dorih w kałuskim powiti.

Hospodarka w kałuskim powitowim Wydili je widdawna łycha, bo powitowyj Marszałok, meszkajučy daleko, około 40 kłm. wid Kałusza, ne maje możnosty znaty, szczo w Wydili dije sia i daje sia naduwaty kancelaryjnemu perzonalowu.

Do nedařna riadyw w Wydili powitowim samowładno buwšyj sekretar Zborowskij, a teper wid roku powitowyj prow.orycznyj inżynier Kryształowycz. Hospodarka buwšozho sekretaria Zborowskoho a teper inżyniera powitowoho Kryształowycza doprowadyla powit do kompletnoji rujiny do toji stepeny, szczo nema hroszyj na oplaczenie administracyji t. j. uriadnykiw i służby.

але навіть і чим запалити, шоби діти хоть огріти, шоби зі студени не померзли. Повисше згадана асигната була докладно виповнена а дата року 1914 була виразно написана, що може посвідчити а також ствердити присягою наймит Михайла Тихана, котрий вміє читати і писати, бо укінчив з добрим успіхом народну школу, а також Василь Павлів з Болохова, котрий був присутний згаданого дня з Михайлом Тиханом в лісі.

По наведенню сих фактів сьміємо запитати ц. к. Правительство, чи в інтересі держави є вказане подібне шикароване бідних людей і позбавлене їх в голоднім році опалу.

Запитуємо Его Ексцеленцію Пана Намісника, чи вдорожить строге слідство в справі покривдженых селян, а дальше чи виновник ц. к. лісничий, по переведенім доходженю буде покараний?

Інтерпелянт;

Др. Куровець.

Винничук, Окуневский, Горбачевский, Сандуляк, Новаковский, Голубович, Метелля, Цегельский, Рожанковский, Др. К. Левицкий, Старух, Макух, Кохановский, Тершаковець, Сінгалевиц, Петрушевиц, Кишелюк, Др. Трильовский,

Ч. с. 1072.

I n t e r p e l я ц и я

посла Дра Івана Курівця і товаришів до Его Ексцеленції Пана Намісника в справі лихої господарки в повітовім Виділі в Калуши та newidповідного ужитя запомогової субвенції призначеної на будову і поправу доріг в каłuskім повіті.

Господарка в каłuskім повітовім Виділі є від давна лиха, бо повітовий маршалок, мешкаjučy далеко, окоło 40 кłм. від Калуша, не мае можности знати, що в Виділі діє ся і дає ся надувати канцелярийному перзоналови.

До недавна рядив в Виділі повітовім самовладно бувшиj секретар Зборовский, а тепер від року повітовий провізоричний інженер Кришталович. — Господарка бувшого секретаря Зборовского, а тепер інженера повітового Кришталовича, doprowadила повіт до комплетної руйни до тої степени, що нема гроший на оплачене адміністрації т. є. урядників і служби.

No dokaz seho podajemo, szczo subwencyja derżawna udiljenja w r. 1912 czerez prawytelstwo na naprawu dorih zistala w ciłosty užyta na administracyju.

Powitowyj Wydił ne trymaje sia prelininowanoho budżetu, tilko dowilno wydaje hroszi na dorohy, kotrych Rada powitowa ne uchwałyła, protywno wydaje na dorohy proty uchwały pownoji Rady powitowoi na protegowani dejakymy delegatami w dwoje abo i troje.

I tak w r. 1913 prelininowano na dorohy I kl. Kałusz-Dobrowłany-Petranka 8.300 K. a zarachowano, szczo wydano 12.876 K.; — na siu dorohu w dijsnosti ne wydano i 8.000 K, bo w ciłim roci 1913 až do oseny ne robłeno niczoho, a dokonano dejakych robil na sij dorozy za hroszi subwencyjni, przyznaczeni prawytelstwu jako zapomohu.

Preliminowano na dorohu Nowyj Kałusz-Bołochiw 4.500 K., a wydano, zhladno zarachowano 7.754 K.; — w dijsnosti ne wydano niczoho, a dokonano poprawy dorohy wid Nowoho Kałusza do Mostyszcz i nawezeno trocha szutru w Zawadci i Werehny. Dokonano seho w misiacy hrudny 1913 r. i siczny 1914 r. Za hroszi subwencyjni. wypłaczeni Starostwom z hroszuj zapomohowych w kwoti 1000 K na dorohu z Nowoho Kałusza do Mostyszcz i 5.300 K z fondu wojskowoho, przyznaczenoho na dorohu Kałusz-Zawadka.

Na dorohu Hołyn-Zawadka prelininowano 2.000 K. a zarachowano, szczo wydano 3.782 K.; na dorozy sij seho roku ne robłeno niczoho, chyba w oseny za hroszi zapomohowi, wypłaczeni Starostwom.

Na dorohu II. klasy hromadsku Wistowa-Hrabiwka prelininowano 1.500 koron, a zarachowano, szczo wydano 7.091 K. — na dorozy sij do kińcia łypnia ne robłeno niczoho, a doperwa w serpny, weresny, żowtny wożeno szuter i robłeno naprawky za hroszi zapomohowi, z kotrych wypłatyw Starosta około 5.000—6.000 K.

Na dorohu Studinka-Medynia, prelininowano 2.005 K., a zarachowano, szczo wydano 327 kor.

Na dorohu Kopanky-Tomasziwci prelininowano 1000 K., a zasachowano szczo wydano 297 K.

W fondu dorohowim wydano bilsze niż prelininowano o 21.324 K. 63 sot.

W roci 1913 do misiacia serpnia ne robłeno koło dorih majže niczoho, zwożuwano w kilkoch hromadach szuter i na tim konec.

На доказ сего подаємо, що субвенция державна уділена в р. 1912 через правительство на напаву доріг зістала в цілості ужита на адміністрацію.

Повітовий Виділ не тримає ся прелімінованого буджету, тільки довільно видає гроші на дороги, котрих Рада повітова не ухвалила, противно видає на дороги проти ухвали повної Ради повітової на протеговані деякими делегатами в двоє або й троє.

І так в р. 1913 преліміновано на дорогу I-ої кл. Калуш - Добровляни-Петранка 8.300 K, а зараховано, що видано 12.876 K; — на дорогу сю в дійсности не видано і 8000 K, бо в цілім році 1913 аж до осени не роблено нічого, а dokonano деяких робіт на сій дорозі за гроші субвенційні, призначені правительством jako запомогу.

Преліміновано на дорогу Новий Калуш-Болехів 4.500 K, а видано, взглядно зараховано 7754 K; — в дійсности не видано нічого, а dokonano поправи дороги від Нового Калуша до Мостищ, і навезено троха шутру в Завадці і Верхни. Dokonano сего в місяци грудни 1913 р. і січни 1914 р. за гроші субвенційні, виплачені Старостwом з грошей запомогових в квоті 1000 K на дорогу з Нового Калуша до Мостищ і 5300 K з фонду військового, призначеного на дорогу Калуш-Завадка.

На дорогу Голинь-Завадка преліміновано 2000 K, а зараховано, що видано 3782 K; — на дорозі сій сего року не роблено нічого, хйба в осени за гроші запомогові виплачені Старостwом.

На дорозу II-ої класи громадську. Вистова-Грaбівка преліміновано 1500 K, а зараховано, що видано 7091 K; — на дорозі сій до кінця липня не роблено нічого, а доперва в серпни, вересни і жовтни вожено шутер і роблено направи за гроші запомогові, з котрих виплатив Староста окоło 5.000—6.000 K.

На дорозу Студінка-Мединя преліміновано 2000 K, а зараховано, що видано 325 K.

На дорозу Копанки-Томашівці преліміновано 1000 K, а зараховано, що видано 297 K.

В фондї дороговім видано більше ніж преліміновано о 21.324 K 63 сот.

В році 1913 до місяця серпня не роблено коло доріг майже нічого, звожувано в кількох громадах шутер і на тим konecь.

Wid misiacia czerwnia ne robłeno niczoho, až doperwa počala sia robota w serpny, weresny i dalszych osinnych misiaciach zawdiaky energiczniej interwencyji starosty dra Trembałowycza i to za hroszi zapomohowi, z kotrych wypła-tyło Starostwo dosy około 50.000 K. Odnak i si hroszi ne zisłały užyti na do-rohy uchwałeni czerez Starostwo w po-rozuminiu z Wyditom powitowym, do-konano prywatni dorohy dla wyhody delegatiw powitowych, a szczo by wyma-nyty hroszi zi Starostwa, predkladano z powitowoho Wyditu fałszywi kwity t. j. sfabrykowani sztuczno czerez inży-niera Kryszałowycza i drohomystriw.

Jako dokaz nawedu ślidujucze: In-żynier powitowyj sporiadyw fałszywu łystu płaty za robotyznu na dorozji Sło-bidka-Perewożec-Medynia na kwotu 500 K. Dochodżenie wykazało, szczo w tim czasi roboty zowsim ne wykonano, a szczo najważnijsze, inż. Kryszałowycz pidpy-saw łystu, szczo win stwerdyw dokonani roboty. Na łysti tij sfalszowano pidpys naczalnyka hromady Perewiczia Wasyla Holijczuka, a dalsze wykazano w łystach płatnych Nykołu Garnickoho, kotryj pomer pered 10 rokamy, a riwnož wy-kazano Iwana Hrabarskoho, kotryj wid szistioch lit je w Ameryci; — wzahali cila łysta zisłała sfalszowana.

Dochodżenia wykazały, szczo inży-nier Kryszałowycz, choc ne buw pry widbori szutru w Tomaszewciach na kwotu 850 K., to mymo seho pid-pysaw protokol widobrania dnia 9. lyp-nia 1913 r.

Na robotu koło dorih w Pidhirkach wyasygnuww inż. Kryszałowycz 349 K. 46 sot. tilko za same zapodanie na-czalnyka hromady Mychajła Budzana bez stwerdżenia rachunków. Jak docho-żenie wykazało, to w Pidhirkach do-konano robot prydoroznych darmo tak zwany szyrwarkom. Inżynier stwerdyw wypłatu jako świdok, choc pry wypłati ne buw, a nawit' do toho času wypłaty žadnoji ne buło.

Tak samo dijało sia pry dokona-nych robotach wsich dorih — i tak za roboty dokonani w Tomaszewciach, choc Starostwo na predłożeni łysty dokona-nych robot wypłatyło hroszi, dosy t. j. do 6. lutoho 1914 r. Wydit powitowyj a zhladno inż Kryszałowycz ne wypła-tyw ani sotyka selanam w Tomaszew-ciach za roboty dokonani jeszcze w pa-dolysti.

Від місяця червня не роблено нічо-го, аж доперва почала ся робота в сер-пни, вересни і дальших осінних місяцях, завдяки енергічній інтервенції Старости Дра Трембаловича і то за гроші запо-могові, з котрих виплатило Староство доси около 50.000 К. — Однак і ці гро-ші не зістали ужиті на дороги ухвалені через Староство в порозуміню з Виділом повітовим, — dokonano приватні доро-ги для вигоди делегатів повітових, а що-би виманити зі Староства гроші, пред-кладано з повітового Виділу фалшиві квіти т. є. сфабриковані штучно через інжинера Кришталовича і дрогоми-стрів.

Яко доказ наведу слідуєче: — Інжинер повітовий спорядив фалшиву листу плати за роботизну на дорозі Слобідка-Перевозець-Мединя на квоту 500 К. Доходжене виказало, що в тім часі робіт зовсім не виконано, а що найважнійше, інж. Кришталович підпи-сав листу, що він ствердив dokonani ро-боти. На листі сій сфалшовано підпис начальника громади Перевізня, Василя Голійчука, а дальше виказано в листах платничих Миколу Гурніцького, котрий помер перед 10. роками, а рівнож вика-зано Івана Грабарського, котрий від ші-стьох літ є в Америці; — взагалі ціла листа зістала сфалшована.

Доходження виказали, що інжинер Кришталович, хоч не був при відборі шутру в Томашівцях на квоту 850 К, то мимо сего підписав протокол відобраня дня 9. липня 1913. р.

На роботу коло доріг в Підгірках виасигнував інж. Кришталович 349 К 46 сот. тільки за саме заподане начальника громади Михайла Будзана без стверджен-ня рахунків. Як доходжене виказало, то в Підгірках dokonano робіт придоро-жних darmo так званим ширварком. Ін-жинер ствердив виплату яко сьвідок, хоч при виплаті не був, а навіть до то-го часу виплати жадної не було.

Так само діяло ся при dokonаних роботах всіх доріг — і так за роботи, dokonani в Томашівцях, хоч Староство на предложені листи dokonаних робіт виплатило гроші — доси, т. є. до 6. лю-того 1914 р., Виділ повітовий, а взгля-дно інж. Кришталович не виплатив ані сотика селянам в Томашівцях за роботи dokonani єще в падолисті.

Wzahali inż. Kryształowycz ne trymaje sia uchwał powitowoho Wydiłu i Starostwa — robył' vse na własnu ruku, widdaje wsi roboty za subwencyjni hroszi pidpryjemciam żydam, wmisto derżaty sia instrukcyji Starostwa, szczo subwencyji zapomohowi na poprawu dorih sut' pryznaczeni wyklučno na zaribky dla ubohych poterpiwszych selan w nasłidok powenyj i szczo subwencyji derżawni sehoriczni sut' pryznaczeni wyklučno w tij ciły, szczyoby daty ubohij ludnocy spromożnist' zaribkiw na prożyćie z wyklučeniem wsiakych pidpryjemciw.

Na dorozy z Kałusza do Zawadky, na poprawu kotroji to dorohy daw erar wijskowyj 12.000 K, predložyw inż. Kryształowycz Starostwu łystu płatnyczu na 5.300 K za dokonani roboty, kotri dosy ne wykonani w ciłocy, a proty intencyji zasady prawytelstwa widdaw w ciłocy pidpryjemcewy Rajterowy, z pomyneńiem selan w Werchnoji i Zawadky, kotri w nasłidok tycholitia terplał' strasznu nużdu.

Fakt sej staw sia po lustracyji Wydiłu krajewoho p. radnyka Bronglewycza i pomymo wytykiw lustratora krajewoho.

Sfałszowano dalsze wsi płatnyczy łysty. Popidpysuwano ti łysty czeres perzonat technicznoho biura powitowoho. pidpysujucy w Wydili powitowim wijiłiw, świdkiw wyplaty, a nawit' delegatiw powitowych.

Na wykazach robıt w hromadi Landestray pidpysano naczalnyka hromady Heorha Bawmunda znakom chresta, jako ne umijuczoho pysaty, choc p. Heorh Bawmund je pyśmennyj, umije czytaty i pysaty.

Na naprawu riżnych dorih, a to dorohy Hołyń-Kadowbna, a zhladno doroha Kałusz-Siwka kałuska-Kropywnyk-Kadowbna-Hołyń udiłeno zi Starostwa z zapomohowych hroszyj subwencyju 5000 K. Na żadanie selan wnesenoho do Starostwa z pryczyny duże tychoho stanu toji dorohy, widnesło sia Starostwo do powitowoho Wydiłu, kotre widozwoju zretorowanoju inż. Kryształowyczom do cz. 2214 widpowiło, szczo doroha naprawłena a tilko czastyna ne dokinczena, szczo odnak do dwoch nedil wykinczył' sia. Na donesenie žandarmeriji w dwi nedili opišla, szczo doroha je w straszniłm stani, na interwencyju Starostwa, Wydił powitowyj do cz. 2373

Взагалі інж. Кришталович не тримає ся ухвал повітового Виділу і Староства — робить все на власну руку, віддає всі роботи за субвенційні гроші підприємцям жидам, вмiсто держати ся інструкції Староства, що субвенції заповогові на поправу дорiг суть призначені виключно на зарібки для убогих потерпівших селян в наслідок повеній і що субвенції державні сегорічні суть призначені виключно в тій ціли, щоби дати убогій людности спроможність зарібків на прожитє з виключенєм всяких підприємців.

На дорозі з Калуша до Завадки, на поправу котрої то дороги дав ерар військовий 12.000 K, предложив інж. Кришталович Староству листу платничу на 5300 за dokonani roboty, kotri dosi ne wykonani в цілости, а проти ітентції засади правительства віддав в цілости підприємцеви Райтерови з поминенєм селян з Верхної і Завадки, котрі в наслідок лихолітя терплять дуже страшну нужду.

Факт сей став ся по люстрації Виділу краєвого п. радника Бронглевича і помимо витиків люстратора краєвого.

Сфалшовано дальше всі платничі листи. Попідписувано ті листи через перзонат технічного бюро повітового, підписуючи в Виділі повітовім вийтів, свідків виплати, а навіть делегатів повітових.

На виказах робіт в громаді Ляндестрай підписано начальника громади, Георга Бавмунга знаком хреста, яко не уміючого писати, хоч п. Георг Бавмунг є письменний, уміє читати і писати.

На напpаву ріжних дорiг, а то дороги Голинь-Кадовбна, а зглядно дорога Калуш - Сівка калуська - Кропивник-Кадовбна-Голинь уділено зі Староства з заповогових гроший субвенцію 5000 K. На жаданє селян внесеного до Староства з причини дуже лихого стану тої дороги, віднесло ся Староство до повітового Виділу, котре відозвоу зреферованою інж. Кришталовичом до Ч. 2214 відповіло, що дорога направлена, а тільки частина не докінчена, що однак до двох неділь викінчить ся. На донесенє жандармерії в дві неділі опісля, що дорога є в страшнім стані, на інтервенцію Староства, Виділ повітовий во Ч. 2373 повідомив Староство, що дорога повисша

powidomyw Starostwo, szczo doroha powyższa je ciłkowityto naprawłena i w najłuczszim stani. Jako kuriosum citoji sprawy nawodymo, szczo Starostwo w widozw z dnia 13/8 1913 cz. 28741 do Wydiłu powitowoho stwerdżuje, (t.j. w szisť nedil opišla) szczo doroha z Hołynia do Kadowbnoji wprost ne nadaje sia do żadnoji komunikacyji.

Szczo stało sia z hriszmy wykyne-nymy na naprawu seji dorohy 5000 K, de ony opynyły sia? De wirodostojnist' łyst płatnych i widozw Wydiłu powitowoho do Starostwa kałuskoho?

Lustracyja Wydiłu krajewoho z dnia 31/12 1913 Cz. W. 277.741 dokonana czerez radnyka Wydiłu krajewoho p. Bron-głewczyca stwerdyła wsi ti nadużytia zi storony powitowoho inżyn. Kryształowycza.

Hroszi uchwałeni pownoju Radoju powitowuju 18. hrudnia 1912 r. na roboty dorohowi w r. 1913 zistaly czerez p. marszałka Preka rozdiłeni delegatam powitowym. Ponad preliminar budżetowyj wydano jak wyższe skazano 21.324 K 63 c.

Robit w r. 1913 ne wykonano maj-że odnoji połowyny z preliminarowoho budżetu — delegaty Wydiłu powitowoho do kincia sicznia 1914 r. z doruczenych jim hroszyc ne wyrachuwały sia.

Powyzsze podani fakta najsluczsze świadczał' pro hospodarku powitowoho Wydiłu.

Powitowyj budżet na rik 1914 dosy ne uchwałenyj. Wid 17. hrudnia 1912 r. dosy tj. do 8. lutoho 1914 ne było żadnoho zasidania pownoji Rady powitowoji.

Jak kałuskij powitowyj Wydił spowniaje swoju kontrolu nad hromadskymy Radamy, świadczył' se, szczo czerez 10 rokiw ne wykonuwaw żadnoji kontroli Urjadu hromadskoho w Kałuszy. A koły na rozkaz Wydiłu krajewoho poczaw perewodyty lustracyju Urjadu hromadskoho kałuskoho w r. 1913 i dijszow do uriadowania 1908 roku i koły lustrator powitowyj natráfyw na malwersacyji i kradiży riżnych hromadskych fondiw, tak todi Wydił powitowyj bez podania przyczyn widklykaw lustratora powitowoho.

A koły kałuske starostwo po pryaresztowaniu burmystra Dra Wisenberga, kasyjera Jasińskoho po przyczyni obmaństwa i spronewirenia widnesło sia do Wydiłu powitowoho w Kałuszy, szczo

є цілковито направлена i w найлучшім стані. Яко курійозум цілої справи наводимо, що Starostwo w відозві z dnia 13 8 1913 Ч. 28741 до Виділу повітового стверджує, (т. є. в шість неділь опісля) що дорога з Голиня до Кадовбної впрост не надає ся до жадної комунікації.

Що стало ся з грішми виконеними на напаву сеї дороги 5000 K, — де они упинили ся? Де віродостойність лист платничих i відозв Виділу повітового до Starostwa kałuskoho?

Люстрация Виділу краєвого z dnia 31/12 1913 Ч. В. 227741 dokonana czerez radnika Виділу краєвого п. Бронглевича ствердила всі сі надужитя зі сторони повітового інж. Кристаловича.

Гроші ухвалені повною Радою повітовою 18. грудня 1912 р. на роботи дорогові в р. 1913. зістали через п. Маршалка Прека розділені делегатам повітовим. Ponad прелімінар бюджетовий видано як висше skazano 21324 K 63 c.

Робіт в р. 1913. не виконано майже одної половини z прелімінорованого бюджету — делегати Виділу повітового до кінця січня 1914 р. z doruczenych їм гроший не вирачували ся.

Повисше подані факта найлучше сьвідчать про господарку повітового Виділу.

Повітовий бюджет на рік 1914 доси не ухвалений. Від 18. грудня 1912 р. доси т. с до 8. лютого 1914 р. не було жадного засідання повної Ради повітової.

Як каłуский повітовий Виділ сповняє свою контролю над громадськими Радами сьвідчить се, що через 10. років не виконував жадної контролі Уряду громадського в Калуши. А коли на розказ Виділу краєвого почав переводити люстрацию Уряду громадського каłуського в р. 1913 i дійшов до урядованя 1908 року i коли люстратор повітовий натрафив на мальверзациї i крадіжи ріжних громадських фондів, так тоди Виділ повітовий без поданя причин відкликав люстратора повітового.

А коли каłуське Starostwo по приарештованю бурмістра Дра Візенберга, касиєра Ясіньского по причині злочину обмаńства i спроневіреня віднесло ся до Виділу повітового в Калуши, щоби

Wydził powitowyj perewiw dyscyplinarne ślǳstwo proty burmystra Dra Wisenberga — Wydził powitowyj, składajuczysia w bilszosty z czeńiw Rady hromadskoji w Kałuszy, a osobystych przyjatelii Dra Wisenberga uchwaływ, szczo ne potribno žadnoji dyscyplinarke, bo burmystr Dr. Wisenberg ne je tomu wynen, szczo ne buło žadnoji kontroli kasy i ne wynen je tomu, szczo propały wsi fondy Urjadu hromadskoho i szczo ukradeno z kasy i fondiw hromadskych około 60.000 koron.

Pomymo wizwań Starostwa, komitetu cerkownoho i kostelnoho, szczo je pidozrinie defrawdacyji i wizwań Starostwa, szczo by perewesty kontroli kasy — Zwerchnist' hromadska ne perewela žadnoho szkontra kasy wid siecznia do maja, pozwołyła kasyjerowi rozikrasty wsi fondy hromadski i konkurencyjni cerkowni ta kostelni, poterpily kilkadiesiąt tysiacz koron straty, bo kasyjer Jasińskij czujuczysia pewnym protekcyji zi storony Zwerchnosty hromadskoji i czeńiw Wydilu powitowoho — obtiażyw swoju realnist' na koryst' rodyny do toji stepeny, szczo miasto Kałusz czezez nedbalstwo burmystra i ciłoji Zwerchnosty hromadskoji poterpilo wetyczezni straty.

Pomymo dokonanych zloczynnych faktiw, pomymo dokazu, szczo Dr. Wisenberg, jako burmystr miasta Kałusza, mymo wizwania Starostwa, komitetiw poodynokych fondiw ne perewiw w swij czas szkontra, a wzahali ne kontrowano kasy ani czynnostyj magistrackoji kancelaryji, to mymo seho Wydil powitowyj ne uważaw za widpowidne nawet' wdorożyty dochodżenie, o skilky burmystr Dr. Wisenberg prowinyw sia.

Nawedeni fakta promowlajut' najtuczsze pro hospodarku Wydilu powitowoho w Kałuszy.

Podpysani zapytujut' sia Jeho Ekscelencyju Pana Marszałka krajewoho jako hołowu Wydilu krajewoho, szczo zariadyw :

1) szczo by w uprawi kałuskocho powitowoho Wydilu nastaly prawylni obstawyny?

2) czy zariadyw dochodżenia w cily sprawdzenia nawedenych faktiw?

3. czy zariadyw rozwiazanie neudolnoji kałuskoji Rady powitowoji?

4. czy po sprawdzeniu nawedenych

Виділ повітовий перевів дисциплінарне слідство проти бурмістра Дра Візенберга, — Виділ повітовий, складаючий ся в більшості з членів Ради громадської в Калуші, а особистих приятелів Дра Візенберга, ухвалив, що не потрібно жадної дисциплінарки, бо бурмістр Др. Візенберг не є тому винен, що не було жадної контролі каси і не винен є тому, що пропали всі фонди Уряду громадського і що украдено з каси і фондів громадських около 60.000 корон.

Помимо візвань Староства, комітету церковного і костельного, що є підозріне дефравдації і візвань Староства, щоби перевести контролю каси — Зверхність громадська не перевела жадного шконтрум каси від січня до мая, дозволила касисрови розікрасти всі фонди громадські, через що фонди громадські і конкуренційні церковні та костельні потерпіли кількадесят тисяч корон страти, бо касиєр Ясіньский чуючи ся повним протекції зі сторони Зверхности громадської і членів Виділу повітового, — обтяжив свою реальність на користь родини до тої степени, що місто Калуш, через недбалство бурмістра і цілої Зверхности громадської, потерпіло величезні страти.

Помимо dokonаних злочинних фактів, помимо доказу, що Др. Візенберг яко бурмістр міста Калуша, мимо візвання Староства, комітетів поодиноких фондів, не перевів в свій час шконтрум, а взагалі не контролював каси ані чинностей магістрацької канцелярії, — то мимо сего Виділ повітовий не уважав за відповідне навіть вдорожити доходжене, о скільки бурмістр Др. Візенберг провинив ся.

Наведені факта промовляють найлучше про господарку Виділу повітового в Калуші.

Підписані запитують Єго Ексцеленцію Пана Маршалка краєвого, яко голову Виділу краєвого, що зарядить

1) щоби в управі калуського повітового Виділу настали правильні обставини?

2) чи зарядить доходженя в ціли справдженя наведених фактів?

3) чи зарядить розвязане неудольної калуської Ради повітової?

4) чи по справдженю наведених

faktiw widdast' wynnych prokuratoryji derżawnij do pokarania.

Interpelant :

Dr. Iwan Kuroweć.

Wynnyczuk, Dr. Trylowyjskij, Okunewskij, Horbaczewskij, Makuch, Nowakowskij, Petruszewycz, Rożankowskij, Dr. K. Łewyckij, Staruch, Kochanowskij, Sandulak, Terszakoweć, Hołubowycz, Singałewycz, o. Metella, Baczyński.

Cz. s. 1073/914.

I n t e r p e l a c y j a

posła dra Iwana Kuriwcia i towarzysziw do c. k. Prawytelstwa w sprawie hołodu i krajnoji nuždy w ciim kałuśkim powiti po przyczyni łycholitia i szkid nanesenych rikamy Dnistrom, Łimnycej, Siwkoju, Łukwoju, Bereżynoczkoju i druhymy dopływamy sych rik.

Kałuśkij powit jako hirskij i pidhirskij w naślidok sloty czerez dwa roky, a dalsze w naślidok czysłennych neuregulowanych rik poterpiw wetyczezni straty w 1912 i 1913 r..

Szkody w samych zemleplodach w r. 1913 wynosiat' ponad 7 milioniw. W naślidok neurożaju tj. braku sredstw pożywy, a dalsze w naślidok zamulenia i zaneczyszczenia kernyc, wże wid kilkoch misiaciw panuje miż lud'my w ciim powiti hołod i poszestni choroby, jak tyf czerwnyj, tyf plamystyj, czerwinka, (dezynteryja), propasnycia (malaria) stawowyj hosteć i druhi poszestni choroby. A w naślidok łychoji zamulenoji paszi choruje zahalno chudoba, czerez szczo brak mołoka, a w ostatnych czasach pojawyla sia poszestna choroba motelycia, na kotru to poszesť hyne masowo chudoba. Choroba sia pojawyla sia nad rikamy jak : Dniester, Łimnycia i Siwka.

Powitowyj ratunkowyj komitet pid prowadom c. k. Starosty dra Trembałowycza rozślidywszy miscewi widnosyny, widnis sia do c. k. Prezydyji Namistnytwa, szczo c. k. Prawytelstwo jak najskorsze tj. sejczas pryjszło z doraznoju pomocyu, tak dla ludnosti jak dla chudoby, bo hrozyt masowa zahybil chudoby.

Ludnist' selańska. ne majuczy sposobu prożytia zadla braku zaribkiw, masowo wże teper utikaje poza hranyci kraju i derżawy. Neszczasne położenie ludnosti wykorzystowujut' czysłenni rusofilski agenty i pryobiciankamy hrohoszewymy i podmohamy w żywnosty sta-

фактів віддасть винних прокураторії державній до покараня ?

Інтерпелянт :

Др. Іван Куровець.

Винничук, Др. Трильовський, Окуневський, Горбачевський, Макух, Новаковський, Петрушевич, Рожанковський, Др. К. Левицький, Старух, Кохановський, Сандуляк, Тершаковець, Голубович, Сінгалевич, о. Метелля, Бачинський.

Ч. с. 1073/914.

I n t e r p e l j a c i j a

posła Dra Івана Курівця i товаришів до ц. к. Правительства в справі голоду i крайної нужди в цілім калуśкім повіті по причині лихолітя i шкд нанесених ріками Дністром, Лімницею, Сівкою, Луквою, Бережничкою i другими допливами сих рік.

Калуśкий повіт, jako гірський i підгірський, в наслідок слоти через два роки, а дальше в наслідок численних неурегульованих рік, потерпів величезні страти в р. 1912 i 1913.

Шкоди в самих землеплодах в р. 1913 виносять понад 7 мільонів. В наслідок неурожаю т. є. браку средств поживи, а дальше в наслідок замулення i занечищення керниць, вже від кількох місяців панує між людьми в цілім повіті голод i пошестні хороби як : тиф червний, тиф плямистий, червінка (дезинтерия), пропасниця (malaria), ставовий гостець i другі пошестні хороби. А в наслідок лихої замуленої паси хорує загально худоба, — через що брак моłока, а в останних часах появила ся пошестна хороба motelicya, на котру то пошесть гине масово худоба. Хороба ся появила ся переважно в громадах, положених над ріками як : Дністер, Лімниця i Сівка.

Повітовий ратунковий комітет pid проводом ц. к. Старости Дра Трембаловича, розслідивши місцеві відносини, відніс ся до ц. к. Президії Намісництва, шоби ц. к. Правительство як найскорше, т. є. сейчас, прийшло з доразною помочію, так для людности, як i для худоби, бо грозить масова загибель худоби.

Людність селянська, не маючи способу прожитя задля браку зарібків, масово вже теper утікає поза границі краю i держави. Несчасне положенє людности використовують численні русофільські агенти i приобіцянками грошевими i підмогами в живности старають ся позиска-

rajut' sia pozyskaty sobi sympatyju nuż-dajuczozji ludnosity.

Pomymo seji rozpaczlywoji sytuacji pomymo strasznoho hołodu, pomymo energeticznych starań i sprawozdań c. k. Starostwa w Kałuszy, Prawdytelstwo mowby na ironiju przyznało nadzwyczajno ohranyczene czysto grysu i 36 wagoniw kukurudzy za znyżkoju 6 K na 100 kg.

Ludnist' w kałuśkim powiti zahalno tak zubożyła, szczo ne lysze chałupnyky, ale i seredno zamożni, a teper zubożyli hospodari ne je w syli po pryczyni braku hrosza zakupyty sobi toji zapomohowoji kukurudzy za opustom 6 K na 100 kg kukurudzy.

Wzahali na teperisznyj stan w kałuśkim powiti, szczo by prokormyty ludnist' do wesny, należało by przyznaty dla nbohych szczo najmensze 30 wagoniw kukurudzy, a z toho 10 wagoniw fasoli, bobu, horochu i soczewyci darom abo za oplatoju 2 — 4 K za 100 kg. Dla seredno zamożnych, a teper zubożytych hospodariw potribno na prokormlenie do wesny szczo najmensze 150 wagoniw kukurudzy i druhych sredstw pożywy za znacznoju znyżkoju.

Kałuśkyj powit pomymo toho, szczo je bohattyj w silni żerela, maje w sim hołodowym roci przyznanu zwyczajnu skillist' surowyci, kotru to skillist' storoż skarbowa staraє sia wsiakymy możywymy szykanamy obnyżyty, a pry tim nakładaje fiskalni kary jak to mało misce w Mostyszczach, de pokarano kilkanajcial' hospodariw za se, szczo ony telatia do piw roku podawały za telata i pobyraty surowyciu przyznaczenu dla telat, a ne dla kiz.

Zapytujemo Jeho Ekscelencyju Pana Namisnyka, szczo zariadyt:

1. szczo by ludnist' kałuśkoho powita buła ochoronena wid hołodowoji smerty i po pryczyni nużydy buła ochoronena wid wyzysku w masowij emigracyji?

2. szczo by ochoronyty stan chudoby wid zahybeli w naslidok tychoji paszi i poszestnych chorib, jak motelycia, a dal-sze wid wyprodaży chudoby za bezcin, z pryczyny braku paszi;

3. szczo by ludnist' seredno zamożna distata bilsze kredytu, choczy 6 — 7 procentowoho zi splatamy 4 — 5 lit w cily prożytia do przednowku i wesnianych zasiwiv.

Interpelant:
Kuroweć.

Wynnyczuk, Okunewskyj, Horbaczew-skyj, Makuch, Nowakowskyj, Tryłowskiy

ти собі симпатию нуждаючої ся лю-дности.

Помимо сеї розпучливої ситуації, помимо страшного голоду, помимо енер-гічних старань і справоздань ц. к. Ста-роства в Калуши — Правительство мов-би на іронію признало надзвичайно ограничене число gryсу і 36 вагонів кукурудзи за знижкою 6 K на 100 кг.

Людність в калузькім повіті загаль-но так зubożyла, що не лише халупни-ки, але і середно заможні, а тепер зubo-жілі господарі не є в силі по причині браку гроша закупити собі тої запомо-гової кукурудзи за опустом 6 K на 100 кг. кукурудзи.

Взагалі на теперішній стан в калу-ськім повіті, шоби прокормити людність до весни, належало би признати для убогих що найменше 30 вагонів кукуру-дзи, а з того 10 вагонів фасолі, бобу, гороху і сочевиці даром або за оплатою 2—4 K за 100 кг. Для середно заможних а тепер зuboжілих господарів потрібно на прокормлене до весни що найменше 150 вагонів кукурудзи і других средств поживи за значною знизкою.

Калузький повіт помимо того, що є богатый в сільні жерела, має в сім го-лодовім році признану звичайну скіль-кість суровиці, котру то скількість сто-рож скарбова старає ся всякими можли-вими шиканами обнизити, а при тим на-кладає фискальні кари, як то мало місце в Мостищах, де покарано кільканайцять господарів за се, що они телята до пів року подавали за телята і побирали су-ровицю призначену для телят, а не для кіз.

Зapyтуємо Его Ексцеленцию Пана Намісника, що зарядить:

1) шоби людність калузького пов-та була охоронена від голодової смерти і по причині нужди була охоронена від визиску в масовій еміграції?

2) шоби охоронити стаи худоби від загибели в наслідок лихої паси і по-шестних хоріб, як мотелиця, а дальше від випродажи худоби за безцін з при-чини браку паси;

3) шоби людність середно заможна дістала більше кредиту, хочби 6—7 про-центового зі сплатами 4—5 літ в ціли прожитя до передновку і весняних засівів.

Интерпелянт:

Др. Іваи Куровець.

Винничук, Окуневский, Горбачевский, Ма-кух, Новаковский, Трильовский, Цегель-

Cehelskyj, Dr. K. Lewickyj, Staruch, Kochanowskyj, Sandulak, Terszakoweć, Hołubowycz, Singałewycz, Petruszewycz, Łahodyńskyj, Rożankowskyj, Metella, Kyweluk.

Cz. s. 1074/914.

І н т е р п е л а с ы ж а

посла Terszakiwcia i towarzysziw do Wysokoho c. k. Prawytelstwa w sprawie wydaczi służbowych knyżoczok dla sezonowych robotnykiw w powiti rudeckim.

Pered budynkom c. k. Starostwa w Rudkach szczodro nno zbyraje sia paru sot ludyj starszych i mołodszych, kotri pryjšly z dalekych storin za służbowoju knyżkoju. C. k. Starostwo w Rudkach zawelo w sij sprawie takyj proceder: Robotnyk, szczo potrebuje knyżky służbowoji płatyt' wjytowy za wystawlenie knyżky 1 K, jak starosta skazaw za toje, szczo sej staraje sia o knyżku. Widlak płatyt' robotnik 1 K pysarewy, szczo napysaw podanie do starostwa o wypysanie w knyżci paszportowoho wiza. Do toho podania musyt' koždyj robotnyk tak żeńszczyzna jak muszeczyna załuczzyty formalnu metryku, otże koszt 3 K. Starostwo widdaje se podanie do zaopiniowania žandermeriji, de knyżka leżył 2 — 3 tyżni. Doperwa tohdy starostwo widdaje knyżku, ale ne kożdomu odnakowo. Ti szczo idut' do Czech, Uhorszczyny, Francyi, Daniji i t. d. distajut' knyżky skorše, chto chce jichaty do Prus musyt' nachodyty sia dowsze, zwyczajno lude do starostwa majut' dorohy 5, 6 i bilsze raziw, zaky distanut' knyżky do Prus, jak ti szczo berut' knyżky do wyssze zhadanych krajiw. Za małolitnymy chodiat' ieh bał'ky (z dił'my). Riwnoż c. k. Sud powitowyj w Rudkach postupaje jako włast' opikuńcza. Sekretar Sudu p. Sadłowskyj zajawyw postłowy do Rady derżawnoji o. Onyszkwyczowy, szczo win ne pozwołyt' žadnij syroti choł'by jeji brakuwalo łysz oden tyżdeń do powolitnosti na wyjzid do Prus. Do Czech, Uhorszczyny i t. d. pozwołyt'. Se robył, win kazaw, dla toho, szczo w Prusach diwky lampartujut', de inde ni. Na se win maje widpowidne rozporjadzenie własty nadopikunczoji.

W powiti hołod, lude ne możyt najty nihde zaribku, wołoczat' sia po sełach, miśtach, a nasi własty czekajut' czohoś hirszoho.

Pidpysani zapytujut' :

ский, Др. К. Левицкий, Старух, Кохановский, сандуляк, Тершаковець, Голубович, Сінгалевич, Петрушевич, Лагодинський, Рожанковський, Метелля, Кивелюк.

Ч. с. 1074/914.

І н т е р п е л я ц и я

посла Тершаківця і товаришів до Високого ц. к. Правительства в справі видачі службових книжочок для сезонних робітників у повіті рудецькім.

Перед будинком ц. к. Староства в Рудках щоденно збирає ся пару сот людей старших і молодших, котрі прийшли з далеких сторін за службовою книжкою. Ц. к. Староство в Рудках завело в сій справі такий процедур: Робітник, що потребує книжки службової, платить вйтови за виставлене книжки 1 корону, як староста сказав за тоє, що сей старає ся о книжку. Відтак платить робітник 1 K писареви, що написав подане до Староства о вписане в книжці пашпортового віза. До того подання мусить кождий робітник так женьщина як мущина залучити формальну метрику, отже кошт 3 K. Староство віддає се подане до заопіньованя жандармерії, де книжка лежить 2—3 тижні. Доперава тогди Староство віддає книжку, але не кождому однаково. Ті, що ідуть до Чех, Угорщини, Франції, Данії і т. д., дистають книжку скорше, хто хоче їхати до Прус, мусить находити ся довше, звичайно луде до Староства мають дороги 5, 6 і більше разів, заки дистануть книжку до Прус, як ті, що беруть книжку до висше згаданих країв. За малолітними ходять їх батьки (з дітьми). Рівнож ц. к. Суд повітовий в Рудках поступає яко власть опікуńча. Секретар Суду п. Садловський заявив послови до Ради державної о. Онишкевичови, що він не позволит жадній сироті, хочби єї бракувало лиш оден тиждеń до поволітности на виїзд до Прус. До Чех, Угорщини і т. д. позволит. Се робить він, сказав для того, що в Прусах дівки лямпартують, де инде ні. На се він має відповідне розпоряджене власти надопікунчої.

В повіті голод, луде не можуть найти нігде зарібку, волочать ся по селах, містах, а наші власти чекають чогось гіршого.

Підписані запитують :

1) Czy Wysoke c. k. Prawytelstwo znajе o tym powedeniu wysse cytowanoho Starostwa i Sudu w Rudkach?

2) Czy Wysoke c. k. Prawytelstwo dijsno wydało rozporządzenie pidwładnym władstom administracyjnym i sudowym, szczo by ne puskaly ludyj do Prus na zaribky?

3) Jesly tak ne je, bo se prowytlywyloby sia zakonom osnovnym, szczo dumaje zrobyty Wysoke Prawytelstwo, szczo by wysse nawedenym nezakonnościam Starostwa i Sudu položyly koneć?

Interpelant
Terszakowець.

o. Metella, Kurowець, Horbaczewskij, Kochanowskij, Stapiński, Bosak, Lawruk, Singalewycz, Peiruszewycz, Hołubowycz, Załozецkij, Kapustyński, Baczyński, Wanio, Korol, Cehelskij.

Cz. s, 1075/914.

Interpelacyja

posła T. Starucha i tow. do c. k. Prawytelstwa w sprawie nakыduwania ukraińskym hromadam polskych narodnych szkыł proty woli tych hromad, w sprawie peresłыduwanь ukraińskych narodnych uczyteliw.

Wid kilkoch lit c. k. kr. szk. rada i c. k. okr. rady szkыlni wedul' systematycznu polonizacyjnu akcyju w cыły cыtkowytoho spolszczenia pry pomoczy polskoji narodnoji szkыły ukraińskoho naselenia, nakыdajucy protызakonno i proty wyraznoji woli ukraińskym hromadam polski narodni publyczni szkыły zhladno perenymajucy na krajewyj etat bez zhody danoji hromady polsku narodnu szkыłu, osnovanu polskym Towarystwom szkыły ludowoji (T. S. L.) czasto dla kilkoro dityj tатыńskoho obriadu i mojsеjewoho wiroispowodania i zmuszajucy si dity chodyty do polskoji szkыły.

W cыły oborony ukraińskoho narodnoho szkыlnyctwa i ukraińskoho narodnoho uczytelstwa osnovano u Lwowi krajewu komisыju dla powyszych spraw jaka nedawno widбула swoje zasidanie pid prowadem hołowy Dr. Stepana Barana, na jakim obhoworeno podribno zmahania polskych szkыlnych władstwj na spiłku z rusynoїdnym towarystwom T. S. L. w cыły cыtkowytoji polonizacyji shidno hatyckoho narodnoho szkыlnyctwa czerez nakыduwanie z hory ukraińskym hromadam proty jich wyraznoji

1) Чи Високе ц. к. Правительство знае о тiм поведеню висше цитованого Староства і Суду в Рудках?

2) Чи Високе ц. к. Правительство дійсно видало розпоряджене пидвладним властям адміністративним і судовим, шчо би не пускали людий до Прус на зарібки?

3) Если так не є, бо се противило би ся законам основним, що думає зробити Високе Правительство, шчо би висше наведеним неправильностям Староства і Суду в Рудках положити конець?

Интерпелянт:
Тершаковець.

Сінгалевич, Капустинський, Др. Цегельський, Др. В. Бачинський, Горбачевський, Др. Ваньо, Др. Петрушевич, Голубович, Залозецкий, о. С. Метелля, Окуневський, Рожанковський, Кохановський, Стапінський, Босак, Лаврук.

Ч. с. 1075/1914.

Интерпеляция

посла Т. Старуха і тов. до ц. к. Правительства в справі накидуваня українським громадам польських народних шкіл проти волі сих громад, в справі переслыдувань українських народних учителів.

Від кількох літ ц. к. кр. шк. рада і ц. к. окр. ради шкыльні ведуть систематичну польонізаційну акцію в цілі цілковитого спольщення при помочи польської народної школи українського населеня, накидуючи протызаконно і проти виразної волі українських громадян, польські народні публичні школи зглядно перенимаючи на краєвий етат без згоди даної громади польську школу народну, основану польським Товариством школи людової (Т. S. L.) часто для кількоро дїтий латинського обряду і мойсеєвого віроісповіданя і змушуючи єї дїти ходити до польської шкылі.

В цілі оорони українського народноho шкыльництва і українського народноho учительства основано у Львові краєву комісію для повисших справ, яка недawно відбула своє засідане під проводом голови Дра Степана Барана, на яким обговорено подрибно змаганя польських шкыльних властей на спілку з русиноїдним товариством Т. S. L., в цілі цілковитої польонізації східно-галицького народноho шкыльництва через накидуване з гори українським громадам проти їх виразної волі польських народ-

woli polskich narodnych szkół i przez zasypuwanie t. zw. ukraińskich (w dijnoscie po duchowy polskich, po mowi utrakwistycznych) narodnych szkół szwinistycznym polskym uczytelstwom. Prysij nahodi skonstatowano na osnovie czystennych faktiw, szczo oboronna akcja naszych hromad i naszych hromadian proty nebuwałoji polskoj nawaly na narodne szkolnyctwo i na ukraińskie narodne uczytelstwo stojit' pid patronatom i komanduju krajewoji magistratury, bo c. k. krajewa szkolna rada na wsi rekursy, wneseni proty samowilnoho nakydowania naszym hromadam polskich szkół, nikoly ne widpowidaje mymo deputacyj i urgensiw do c. k. Ministerstwa proświty, a se tomu, szczo aby ne daty prytochy widmownu widpowid' na pyśmi, osporiuwały pered ministerstwom proświty zhladno pered najwysszym administracyjnym trybunałom.

Skonstatowano zhidno z dijnosciu, szczo systematyczno usuwajet' sia ukraińskich uczyteliw i ukraiński uczytelky zi służby w szkolnyctwie, szczo aby na jich misce wychowanie naszych pokoliń widdaty szwinistycznomu uczytelstwu.

Szkilni okružni właśty na osnovie poruczeń z hory z prawyła widkydajut' podania naszych kandydatiw i kandydatok o nadanie prowizorycznoji posady z pryczyny sakramentalnoho „braku miejsca“ choc Polaky i Polky oderżujut' ti posady bez pereszkozy, jak se masowo dijało sia z poczatkom sioho szkolnoho roku.

Stwerczeno wkincy, szczo nasi bodaj trochy aktywnijši uczyteli, jaki berut' zakonom dozwołenu uczast' w naszym hromadiańskim žytiu, zaznajut' z hory szykan i szczo hodi jim oderżaty jakunebud' lipszu posadu, bo wsi lipszi miścia nawit' w czysto ukraińskich hromadach distajut' wykluczno Polaky.

Sym protyukraińskym pochodom w obłasty szkolnyctwa kermuje wicyp. kr. rady szk. p. Dr. Dembowskyj i radnyk Okenckyj, i dlatoho dwa si szkolni dostojnyky jak oficjalni reprezentanty polskoho pochodu na znyszczenie ukraińskoho naroda przez polski szkoły i przez polske narodne uczytelstwo je sered ukraińskoj suspilnoscie duże znenawydzeni i ukraińska suspilnist' žadaje wsiuda odnohołosno widkłykania oboch zhadanych panuw zi szkolnoji służby.

Suprotu toho zapytujut' pidpysani:

1) Czy Wysoke c. k. Prawytelstwo

них шкіл і через засипуванє т. зв. українських (в дійсности по духови польських, по мові утраквістичних) народних шкіл шовіністичним польським учительством. При сій нагоді сконстатовано на основі численних фактів, що оборонна акція наших громад і наших громадян проти небувалої польської навали на народне шкільництво і на українське народне учительство стоїть під патронатом і командою краєвої магістратури, бо ц. к. краєва шкільна рада на всі рекурси, внесені проти самовільного накидуваня нашим громадам польських шкіл, ніколи не відповідає мимо депутатий і ургенсів до ц. к. міністерства просвіти, а се тому, шчо би не дати притоки відмовну відповідь на письмі osporiuovati перед міністерством просвіти зглядно перед найвисшим адміністраційним трибуналом.

Skonstatowano zгідno z дійсноsciu, що систематично усуваєсь ся українських учителів і українські учительки зі служби в шкільництві, шчо би на їх місце вихованє наших поколінь віддати виключно польському шовіністичному учительству.

Шкільні окružні власти на основі поручень з гори з правила відкидають поданя наших кандидатів і кандидаток о наданє провізоричної посади з причини сакраментального „braku miejsca“, хоч Поляки і Польки одержують ті посади без перешkozy, як се масово діяло ся з початком сього шкільного року.

Stwerczeno wkinci, що наші бодай трохи активнійši учителі, які беруть законом дозволену участь в нашій громадянській житю, зазнають шикан з гори і шчо годі їм одержати якунебудь ліпшу посаду, бо всі ліпші місця — навіть в чисто українських громадах — дістають виключно Поляки.

Sym protyukraińskym pochodom w obłasty szkolnyctwa kermuje wicyp. kr. rady szk. p. d-r Dembowskyj i radnyk Okenckyj i dla togo oba si szkolni dostojnyky jak oficjalni reprezentanty polskoho pochodu na znyszczenie ukraińskoho narodu przez polskie szkoły i przez polske narodne uczytelstwo, є sered ukraińskoj suspilnoscie duże znenawydzeni i ukraińska suspilnist' žadaje vsiuda odnohołosno відкликания oboch zhadanych panuw zi szkolnoji służby.

Suprotu togo zapitujut' pidpysani:

1) Чи Високе ц. к. Правительство

znaje pro fakty nasylnoho nakyduwania ukrajińskym hromadam polskych szkół i polskych uczyteliw i uczytelok ta pro peresłiduwaniє ukrajińskoho uczytelstwa i neprynymania ukrajińskych kandydatiw (tok) do uczytelsojki służby :

2) Czy Wysoke c. k. Prawytelstwo połahodyt' wneseni proty nadużył w szkolnij obłasty hołowno proty nakyduwania ukrajińskym hromadam polskych szkół proty jich woli :

3) Czy Wysoke c. k. Prawytelstwo postarajet' sia o usuneniє p. wicepr. Dr. Dembowskoho i radnyka p. Okenckoho zi służby w szkolnycetwi za jich woroże stanowyszcze suproty ukrajińskoji narodnoji szkoły i ukrajińskoho narodnoho uczytelstwa.

Interpelant
T. Staruch.

Ławruk, Łew Łewyckij, Baczyńskij, Kochanowskij, Dumka, Załozeckij, Horbaczewskij, Kapustyńskij, Rożankowskij, Kormosz, Petruszewycz, Wanio, Hołubowycz, Singałewycz, Cehelskij, Wynnyczuk, Sandulak.

Cz. s. 1076/914.

Interpelacyja

posła Rożankowskoho i tow. w sprawie nadużył pry rozdili stychijnoji zapomohy w Łimni turezańskoho powita.

Wysoke c. k. Pawytelstwo i

Dnia 16. hrudnia 1913 nawistyla seto Łimna turezańskoho powita wełyka zływa doszczowa z chmarołomom i spryczynyla wełyczezni szkody hospodciam gruntiw nyzsze położonych czerez te, szczo woda z hir spływajuczca czastyju wyrwala i znesła zemlu z zasiwamy, czastyju zasiwy zamużyła. Na interwencyju pidpysanoho pryznaczyło Wysoke c. k. Namisnyctwo dla poterpiwszych dorozowu pidmohu w kwoti 1.000 K i poruczilo Starostwu w Turci totu pidmohu pomiż poterpiwszych rozdilyty.

Pry rozdili seji pidmohy postupyw uprawytel starostwa w Turci p. Dawksza w tak niewłastywyj i neprawylnyj sposib, szczo hromadiany Łimny poczuwajut' sia z ślidujuczycz przyczyn pokrywdenymy.

Peredowsim w city rozdilu zapomohy zjichaw p. uprawytel Starostwa do polskoho klasztoru służebnyé, ta zaprosyw do uczasty polskoho i moskwofilskoho miscewoho świaszczennyka oczewydno na te, szczo pry wybori nadilonych pidmohoju wybraty tych, kotri klasztorowy i obom świaszczennykam

znaje pro fakty nasylnoho nakyduwania ukrajińskym hromadam polskych szkół i polskych uczyteliw i uczytelok ta pro peresłiduwaniє ukrajińskoho uczytelstwa i neprynymaniє ukrajińskych kandydatiw (tok) do uczytelsojki służby ;

2) Чи Високе ц. к. Правительство полагодить wneseni proty nadużył w škільnij obłasti hołowno proty nakyduwania ukrajińskym hromadam polskych szkół proty jich woli ;

3) Чи Високе ц. к. Правительство постараеть ся о усуненє п. вицепр. д-ра Дембовського і радника п. Окенцького зі служби в škільництві за їх вороже становище супроти ukrajińskoji narodnoji školy i ukrajińskoho narodnoho uczytelstwa.

Интерпелянт :
Т. Старух.

Лаврук, Лев Левицкий, Бачинский, Кохановский, Думка, Залозецкий, Горбаческий, Капустинский, Рожанковский, Кормош, Петрушевич, Ваньо, Голубович, Сингалевич, Цегельский, Винничук, Сандуляк,

Ч. с. 1076/1914.

Интерпеляция

посла Рожанковского и товаришів в справі надужити при rozdili stichijnoji zapomohy в Лімні, турчанського повіта.

Високе ц. к. Правительство !

Дня 16. липня 1913 навистила село Лімна, турчанського повіта, велика злива дошева з хмароломом і спричинила величезні шкоди господарам gruntiw низше положених через те, що вода з гір спливаюча частию вирвала і знесла землю з засівами, частию засіви замулила. На інтервенцію підписаного призначило Високе ц. к. Намісництво для потерпівших дорозову підмогу в квоті 1000 K і поручило Староству в Турці тоту підмогу pomiż потерпівших rozdilitи.

При rozdili сеї підмоги поступив управитель Староства в Турці п. Давкша в так невластивий і неправильний спосіб, що громадяни Лімни почувають ся з слідуючих причин покривденими.

Передовсім в цілі rozdilu zapomohy з'їхав п. управитель Староства до польского клаштору служебниць, та запросив до учasty польского і москвофільского місцевого сьвященника очевидно на те, щоби при виборі наділених підмогою вибирати тих, котрі клашторови і обом сьвященникам були милі, а не

буły myśli, a ne tym szczo pomoczy dijsno potrebuwały. Wże toj sam netakt spryczynyw, szczo akcyja zapomohowa choťby jak sprawedywa, musila wyzwaty nedowirje. Treba imenno znaty, — a sež starosta znae na pewno, szczo Łimna, najświdomijše ukrajińske seło w Turczańszczyni, maje świdomych prowodyriw radykalnoho temperamentu i tomu ostaje w postijnij borbi zi zhadanymy czynnnykamy, kotrych starosta jakby narokom dla prowokacyji, pomynajuczzy newtralnyj uriad hromadskyj, wybraw za swojich doradnykiw.

Łimna włastywo mistoczko, w kotrim widbuwajat' sia stało sudowi roky i w nedowzi maje staty Sud powitowyj, miscewisť na skriz' ukrajińska (w ciłim powiti 85% ukrajińciw) tak, szczo sam fakt wprowadzenia tam zhadanych uže trech zowsim czużych dla naselenia czynnnykiw — wskazuje jasno na pewni polityczni tendencyji, popyrania kotrych Starosta w interesie publycznoho supokoju powynen wysterihaty sia.

Naślidky seho postypku je taki:

Pryznano zapomohu ludjam, zausznykam świaszczennyka-moskwofila, kotri zowsim nijakoji szkody ne mały: Mykoli Popowycz, Josyfowy Sas, Iwanowy Hobrij, Markowy Kutynkewycz, Jurkowy Jaworskomy i ynšym.

Pryznano zapomohu Polakam takym nawit', szczo w Łimni ne meszkajut' i žadnoho pola ne majut', tomu i szkody wid poweny ne mohły ponesty: a to Ęwstachjomu Wyslockomu, N. Wiluszowy, N. Piotrykowy i N. Szelcowy, i mnoho ynšym zaribnykam pry powitowim hostyncey.

Kromi toho hromadiany Łimny newdowołeni zi sposobu użytia zapomohy na zakupno bulby na piw hnyłoji i do toho za cinu dorozszu o 1 K jak bulbu prodawaw todi Silskyj Hospodar. — Rozdano imenno 200 michiw i to ne pownych (neraz po 70 kg misto po 100 kg). Resztu bulby, jaka w wagoni ostala, zamkneno i ne znaty dla koho wżyto.

Ti poślidni zamity stwerdiať Onufer Pszeneckyj, Ochrym (Jefrem) Kira, Marysia Puncjka, Fedio Dżus, Zachar Żabycz, Emilijan Kira, Antin Żuk i mnoho ynšych hospodariw z Łimny.

Suproty nawedenych faktiw zapytut' pidpysani Wysoke c. k. Prawytelstwo:

czy zwołyť nawedeni nadużytia toczno prowiryty?

тим, що помочи дійсно потребували. Вже той сам нетакт спричинив, що акция запомогова хочби як справедлива, мусіла визвати недовіре. Треба іменно знати — а сеж Староста знає на певно, що Лімна найсьвідомійше українське село в Турчанщині, має свідомих проводирів радикального temperamentу і тому остає в постійній борбі зі згаданими вище місцевими чинниками, котрих Староста якби нароком для провокації, поминаючи неутральний уряд громадський, вибрав за своїх дорадників.

Лімна властиво місточко, в котрім відбувають ся стало судові роки і в недовзі має стати Суд повітовий, місцевість на скрісь українська (в цілім повіті 85% Українців) так, що сам факт впровадження там згаданих уже трех зовсім чужих для населеня чинників — вказує ясно на певні політичні тенденції, попираня котрих Староста в інтересі публичного супокою повинен вистерігати ся.

Насглідки сего поступку є такі:

Признано запомогу людjam, заушникам сьвященника-москвофила, котрі зовсім ніякої шкоди не мали: Миколі Попович, Йосифови Сас, Іванови Гобрій, Маркови Кутинькевич, Юркови Яворському і иншим.

Признано запомогу Полякам таким навіть, що в Лімні не мешкають і жадного поля не мають, тому і шкоди від повени не могли понести: а то Евстайому Вислоцкому, Н. Вілюшови, Н. Пйотрикови, Н. Шельцови і много иншим, зарібникам при повітовім гостинци.

Кромі того громадяни Лімни newdovołeni zi sposobu ужитя запомоги на закупно бульби на пів гнилої і до того за ціну дорожшу о 1 K, як бульбу продавав тоди Сільский Господар. — Роздано іменно 200 міхів і то не повних, (нераз по 70 кгр. місто по 100 кгр.). Решту бульби, яка в вагоні остала, замкнено і не знати для кого вжито.

Ті посьлідні заміти ствердять Онуфер Пшенецкий, Охрим (Ефрем) Кіра, Марися Пунейка, Федьо Джус, Захар Жабич, Еміліян Кіра, Антін Жук і много инших господарів з Лімни.

Супроти наведених фактів запитують підписани Високе ц. к. Правительство:

чи зволить наведені надужитя точно провирити?

'ta szczo riszuczco zariadyt', szczo by na buducze wony ne powtorjuwałyś, ta szczo by bodaj rozdił stychijnych zapomoh ne buw sredstwom politycznoji korrupcyji?

Lwiv, 16. lutoho 1914.

Interpelant
Rożankowskyj.

Nowakowskyj, Łahodyńskyj, Kormosz, Tryłowskyj, Kapustyńskyj, Kuroweć, Baczynskyj, Wanio, Terszakoweć, Cehelskyj, Singałowycz, Załozecyjk.

Cz. s. 1077/914.

Interpelacyja

posła Rożankowskoho i towarzysziw w sprawie bezprawnoho zderżuwania peryminy wykładowoji mowy w narodnij szkoli na przedmistiur Turky Zwiryneć, turczańskoho powitu.

Wysoke c. k. Prawytelstwo!

Misto Turka nad Stryjom jak i cilyj powit politycznyj turczańskyj wykazujacyj 85% ukrajińskoho nasełenia, maje charakter ukrajińskyj z domiszkoju żydiwskoju, a duże newetyke czysto uriadnykiw Polakiw seho charakteru zminyty ne może, wżeż odnak przedmista Turky. a specjalno Żwiryneć je, czysto-ukrajińskoj osieleju.

Istnujuczca tam 4-klasowa narodna szkoła wykazuje na 130 dityj lysze 7 żydiwskich a ani odnoji rym-katolyckoji. Mymo toho, — ledwo chto powiryt', chyba dla tych semero żydyniał — wykładowoju mowoj w sij szkoli je mowa polska, i seju mowoj zmuszujes ditworu, kotra w czysto ruskim okrużeniu, nawit słuczajnosty ne maje poza szkołoj mowy toji czuty, — uczyty sia poczatkowych pidstaw znania.

Wże dwa roky jak rodyczy i rada hromadska domahajut' sia naprawy seji anomaliji i peryminy wykładowoji mowy z polskoj na ukrajińsku, na žal odnak bez'uspisno, tak jak Rada szkilna, ne lysze sprawy toji ne połahodżuje, aże zowsim żadnoji ne daje widpowidy.

Suproty toho zapytujut' pidpysani Wysoke c. k. Prawytelstwo;

czy zwołył' predstavłenu sprawu loczno rozslidyty i poruczyty c. k. Radi szkilnij krajewij, szczo hy powyssze bażanie bezprowołoczno wdowolajuczco połahodyta?

Lwiv, 16. lutoho 1914.

Interpelant:
Rożankowskyj.

Terszakoweć, Nowakowskyj, Łahodyńskyj, Kuroweć, Kormosz, Singałowycz, Cehel-

ta szczo rişuczco zaryadyt', szczo by na buducze woni ne powtorjowali śia, ta szczo by bodaj rozdił stychijnych zapomoh ne buw sredstwom politycznoji korrupcyji?

Łwiv, 16. lutoho 1914.

Интерпелянт:
Рожанковский.

Тершаковець, Цегельский, Сінгалевиц, Залозецький, Куровець, Др. Бачинський, Др. Ваньо, Др. Новаковский, Др. Лагодинський, Кормош, Др. Трильовський, о. А. Капустинський.

Ч. с. 1077/1914.

Интерпеляция

посла Рожанковского і тов. в справі безправного здержування переміни викладової мови в народній школі на передмістю Турки Звіринець, турчанського повіту.

Високе ц. к. Правительство!

Місто Турка над Стрийом, як і цілий повіт політичний турчанський виказуючий 85% українського населення, має характер український з домішкою жидівською, а дуже невеличке число урядників Поляків сего характеру змінити не може; вже однок передмістя Турки, а спеціально Звіринець є чисто українською оселею.

Истнууча там 2-клясова народна школа виказує на 130 дітий лише 7 жидівських, а ані одної римо-католицької. Мymo того, ледво хто повірить, хйба для тих семеро жидинянь, викладовою мовою в сій школі є мова польська і сею мовою змушуєсь дїтвору, котра в чисто руськім окруженю, навіть случайности не має поза школою мови тої чути, учити ся початкових підстав знаня.

Вже два роки як родичі і рада громадська домагають ся направи сеї аномалії і переміни викладової мови з польської на українську, на жаль однок безуспішно, так як Рада шкільна, не лише справи тої не полагоджує, але зовсім жадної не дає відповиди.

Супроty того запитують підписані Високе ц. к. Правительство:

Чи зволить представлену справу точно розслидити і поручити ц. к. Раді шкільній красвій, шчо бы повизше бажане безпrowołoczно вдовольуючо полагодила?

Łwiv, 16. lutoho 1914.

Интерпелянт:
Рожанковский

Тершаковець, Новаковский, Лагодинский, Куровець, Кормош, Сінгалевиц, Цегель-

skyj, Baczyński, Trylowski, Wanio, | ский, Бачиинский, Трильовский, Ваньо,
Kapustyński, Załozeczyj. | Капустинский, Залозецкий.

Sekretarz p. **Urbański** (czyta).

Ls. 1078/914.

Interpelacya

posła Bosaka i towarzyszy w sprawie umieszczenia klasy szkolnej w budynku nieodpowiednim pod każdym względem we wsi Skomialnej białej powiat Myślenice.

Rada szkolna miejscowa gminy Skomialnej białej otworzyła szkołę paralelkę bez uchwały Rady gminnej w ruderze, starem karczmisku, oddalonem od wsi 5 km, obok dwóch innych szynków. Dla wsi jest szkoła bardzo potrzebną, gospodarze jednak chcą, by szkoła była w środku wsi i w odpowiednim budynku, by ich dzieci tam się nie marnowały. W tym celu wnieśli nawet podanie do Rady szkolnej okręgowej. Niestety, Rada szkolna miejscowa wybrała na szkołę budynek najnieodpowiedniejszy, oddalony 5 km od wsi, grożący zawaleniem, w którym dzieci i nauczyciel tracą zdrowie, a bliskość dwóch szynków i na moralność dzieci dodatnio wpłynąć nie będzie mogła. Jest to zresztą notoryczne, że ksiądz jako przewodniczący Rady szkolnej miejscowej, namniejszej nie zwraca uwagi na potrzeby szkoły.

Wobec tego zapytujemy c. k. Radę szkolną krajową i c. k. Rząd:

Czy znany im powyższy fakt urągający wszelkim wymogom i czy skłonni są wydać właściwe zarządzenia.

Interpelant

Bosak.

Łaskuda, Stapiński, Krężel, Dr. Markow, Ławruk, Siwula, Serczyk, Żardecki, Dumka, Winniczuk, Sandulak, Bardl, Okuniewski, Hołubowicz, Kochanowski, Cegielski.

Ls. 1079/914.

Interpelacya

posła Bosaka i towarzyszy w sprawie klęsk elementarnych w Brześcianach powiat Sambor.

Klęski elementarne w tym roku srodze się dały odczuć parcelantom w Brześcianach, dopiero co tam osiadłym i jeszcze nie zagospodarowanym.

Obciążeni długami bankowymi nie tylko rat opłacać nie są w stanie, ale wprost rozpacz i nędza zagląda do ich chat, gdyż rodzin swych nie mają z czego żywić, a na zasiewy wiosenne ani ziarenka jednego nie posiadają.

Na dobitek tego płacić muszą nieuiszczone dotychczas taksy przenośne.

Kompletna ruina czeka tych włościan i ich rodziny, jeśli wydatna jaka pomoc wezas nie przyjdzie w postaci subwencji z funduszu zapomogowego, a ponadto przyniosłoby im znaczną ulgę przedłużenie terminu płatności taks przenośnych.

Podpisani zapytują przeto c. k. Rząd, czy skłonny jest:

1. wyniszczonym klęskami elementarnymi włościanom w gminie Brześciany przyjąć w pomoc z wydatną subwencją?

2. i przez przedłużenie terminu płatności taks przenośnych ulżyć im w obecnem tak rozpaczliwym położeniu?

Interpelant

Bosak.

Ławruk, Dr. Markow, Ks. Eugeniusz Okoń, Łaskuda, Stapiński, Kochanowski, Okuniewski, Dumka, Serczyk, Żardecki, Winniczuk, Krężel, Hołubowicz, Siwula, Cegielski.

Ls. 1080/914.

Interpelacya

posła Bosaka i towarzyszy, w sprawie nadużyć w komitecie parafialnym przy budowie kościoła w Leżajsku i przy wyborach do tegoż komitetu.

W roku 1913 dnia 12. marca odbyły się w parafii leżajskiej wybory do Komitetu kościelnego. Dotychczasowy przewodniczący, p. Bronisław Nowiński, notaryusz i burmistrz leżajski, po spaleniu miasta w r. 1906, prowadził roboty przy rekonstrukcyi budynków plebańskich i kościoła samowolnie i wydał z górą 96.000 koron. Z niewytłumaczalnych jednak powodów p. notaryusz Bronisław Nowiński wzbrania się złożyć odpowiednie rachunki, a tylko ogłosił plakatem po wszystkich gminach polecenie Starostwa, że rachunki z przeprowadzonych robót wyłożone są do publicznego przeglądu w urzędzie parafialnym. Gdy jednak p. Władysław Zawilski po Janie w Leżajsku udał się do urzędu parafialnego i zażądał przedłożenia czy pokazania rachunków, okazało się, że ich tam nie ma. Wtedy p. Władysław Zawilski z wójtem z Wierzanic Murdzą i Matuszkiem ze Starego Miasta poszli do Starosty z zażaleniem, co nie odniosło żadnego rezultatu. Na tem tle odbyły się wybory do Komitetu parafialnego 12. marca 1913 r.

Pan Bronisław Nowiński uzyskał od Starosty Bała upoważnienie przeprowadzenia wyborów. To też powołał on na przewodniczącą komisji wyborczej swego asesora, najlepszego majstra wyborczego, dodał mu jeszcze dwóch zupełnie sobie oddanych ludzi, a sam pełnił rolę komisarza i jako referent spraw gminnych w powiecie silił się zużyć stąd płynący swój wpływ na wójtów i pisarzy gminnych, by po jego myśli głosowali. Wybory trwały do godz. 3 pop. a skoro podczas skrutynium usiadł pan Władysław Zawilski, by kontrolować, czy komisya, a raczej jej przewodniczący, sumiennie swój obowiązek spełniają, za przewodniczącego plecyma p. Nowiński chciał go przy pomocy policji usunąć. To wywołało jednak wśród wyborców tak miasta jak i okolicznych wsi tak wielkie oburzenie i wzburzenie, że pan Nowiński musiał dać pokój.

Wynik wyborów: na 293 głosów otrzymał p. Władysław Zawilski 156, p. Bronisław Nowiński 117 i ludowiec p. Józef Niemczyk 116, nie policzono mu zaś dużo głosów dzięki temu, iż nie było na nich dopisku ludowiec. Wynik ten ogłosił przewodniczący.

Nie podobał się jednak wynik tego rodzaju p. notaryuszowi Nowińskiemu i spółce. Toteż wniesiony został według wszelkiego prawdopodobieństwa za ich inicjatywą protest, oparty na tem, że gmina Przychojec dała listę wyborczą z r. 1911, domagający się unieważnienia całych wyborów, jakkolwiek pokrzywdzeni nie skorzystali z ośmiu dni trwającego czasu do wnoszenia reklamacyi. Na to p. Władysław Zawilski wniósł rekurs: że ważnych głosów oddanych było 293, a ponieważ tylko dwaj ostatni nie otrzymali wymaganej ilości głosów, przeto prosi o zarządzenie dla dwóch dalszych członków Komitetu dodatkowego wyboru.

C. k. Starostwo trzymało rekurs przez 11 miesięcy i wydało nareszcie orzeczenie bez dochodzeń na miejscu na przeprowadzenie całych wyborów.

Obeenie p. Nowiński i Spka wybiorą czas, kiedy ludzie będą zajęci jędni w polu, inni wyjadą na murarkę do innych miast i wybiorą komitet o takim składzie, który uniemożliwi dojście do wyjaśnienia sprawy, w jaki sposób zostały zużyte 96.000 koron przy odbudowie plebańskich budynków i kościoła i który uchyli wszelką kontrolę nad rachunkami w tym komitecie.

Jest to krzyżące i o pomstę do Boga wołające nadużycie, popierane i tuszowane przez Świetne c. k. Starostwo w Łańcucie. Dzieje się to z tych przyczyn, że p. notaryusz i burmistrz miasta Leżajska Bronisław Nowiński jest zażartym wrogiem ludowców i należy do tego stronnictwa, które jest dla pana starosty leżajskiego Bała miłe. Wypadki zresztą podobne są dość częste i sprawa komitetów parafialnych jest jedną z bolączek ludu i kraju.

Zapytujemy zatem Wysoki c. k. Rząd krajowy, czy ten powyżej opisany wypadek i jego przebieg jest mu wiadomy i czy jest skłonny wydać w tym kierunku odpowiednie zarządzenia?

Interpelant:

Bosak.

Stapiński, Krężel, Serczyk, Łaskuda, Okuniewski, Dr. Hołubowicz, Kochanowski, Cegielski, Dumka, Ławruk, Dr. Markow, Sandulak, Winniczuk, Siwula.

L. 1081/1914

I n t e r p e l a c y a

posła Bosaka i tow. do c. k. Rządu w sprawie odmówienia zapomogi dla rezerwisty Stefana Lizaka za czas sześćo-miesięcznego odbywania służby woj-skowej.

Stefan Lizak w Wyszatyczach, szeregowiec 19. pułku piechoty po trzyletniej służbie został uwolniony dnia 11/IX 1912, lecz z powodu zawieruchy wojennej na Bałkanie został wkrótce ponownie powołany do czynnej służby, którą pełnił od dnia 23. listopada 1912. do 24. maja 1913. t. j. przez sześć miesięcy. Powołanie do tak długo trwających ćwiczeń wojskowych było ciosem dla jego ubogiej rodziny, zwłaszcza że ojciec jego Józef Lizak, właściciel 2 $\frac{1}{2}$ morga gruntu dotknięty reumatyzmem, przez 16 lat nie upuszcza łoża boleści i żadnej zgoła pracy nie może wykonywać.

Chcąc przeto ratować swą rodzinę od nędzy, wniósł Stefan Lizak i ojciec jego podanie do Komisji zapomogowej o udzielenie rodzinie jego zapomogi, która ustawowo rezerwistom odbywającym ćwiczenia wojskowe się należy. Podanie to jednak zostało odmownie załatwione rzekomo z tego powodu, że ojciec Józef Lizak posiada 4 morgi gruntu, gdy tymczasem — jak to już wyżej wspomiano — tenże jest właścicielem tylko 2 $\frac{1}{2}$ morga.

Podpisani zapytują przeto c. k. Rząd, czy gotów jest wpłynąć na odnośne czynniki, by krzywda wyrządzona Stefanowi Lizakowi przez niesprawiedliwe odmówienie mu zapomogi, została naprawioną i należna mu zapomoga wypłaconą.

Interpelant :

Bosak.

Stapiński, Krężel, Serczyk, Łaskuda, Żardecki, Okuniewski, Dr. Hołubowicz, Kochanowski, Cegielski, Dumka, Ławruk, Sandulak, Winniczuk, Siwula, Dr. Mar-kow.

L. 1082/1914.

I n t e r p e l a c y a

posła Bosaka i towarzyszy w sprawie nienależytego funkcyonowania c. k. Sądu we Lwowie i c. k. Urzędu pocztowego w Rzepienniku strzyżowskim.

Ekspedyentka pocztowa w Rzepienniku strzyżowskim obchodzi się ze stromami niemożliwie szorstko, rozmaitymi przepisami męczy okoliczną ludność, wszelkie zaś usługi — chociażby służbowe — oddaje tylko wtedy, gdy jej ktoś przyniesie jaja, masło i t. p.

Paweł Kiełyka chciał pewnego razu przesłać synowi swemu, służącemu w Bośni, świąteczne drobiazgi jak wiktuały i t. p., lecz mimo odpowiedniego opakowania pani ekspedyentka nie chciała tej paczki przyjąć. Z paczką tą musiał on pójść do drugiego urzędu w Ciężkowicach (około 1 $\frac{1}{2}$ mili oddalonego), gdzie paczkę tę bez żadnego sprzeciwu przyjęto.

Innym razem chciał ten sam nadawca wysłać paczkę do Ameryki, opakował wszystko w porządku, zakupił i napisał adres przesyłkowy i deklarację, pani ekspedyentka nie chciała tego przyjąć i wskutek tego znowu zmuszony był udać się do Ciężkowic, gdzie mu tę paczkę bez zarzutu przyjęto.

Pewnej znowu kobiecie przysłała córka z Ameryki 20 K. Kobieta ta recepis podpisała i gdy przyszła na pocztę po pieniądze, nie chciano ich jej wydać, wyzywając jeszcze od „raków“ tych, co recepis mieli podpisać. Kiedy na drugi dzień przyszła kobieta owa z tym samym recepisem, ale przyniosła ze sobą kilka jaj, wtedy pieniądze wypłacono zaraz.

Podobnych wypadków było bardzo wiele.

Na wniesioną skargę do Dyrekcji poczt przyjechał ze Lwowa komisarz pocztowy, zbadał podniesione zarzuty i w końcu polecił p. ekspedyentce, by zaskarżyła Pawła Kiełykę o obrazę i naruszenie czci.

Rozprawy odbywały się we Lwowie. 16 świadkami przesłuchanymi w sądzie udowodniono prawdziwość podniesionych przeciw ekspedyentce zarzutów. Tymczasem sąd żadnego wyroku nie wydał i sprawa z niewiadomych przy-

czyn utknęła i z dnia na dzień pogarsza się dla poszkodowanych. Pominąwszy bowiem to, że na żądanie sędzięgo świadków ściągano do Lwowa, co było połączone z wielkimi stratami (wydatkami), tego rodzaju traktowanie sprawy, jakie dziś ma miejsce, sprawę całą na niekorzyść oskarżonego tendencyjnie przewleka, świadkowie bowiem powoli jeden za drugim umierają, drugi do Ameryki wyjeżdża i istnieje wielkie niebezpieczeństwo, iż w ten sposób oskarżony pozbawiony będzie środków obrony.

Zapytujemy tedy Wysoki c. k. Rząd, czy wiadomym mu jest przebieg powyżej przytoczonej sprawy i sama sprawa i czy jest skłonny odnośnie w tej sprawie poczynić zarządzenia, któreby położyły kres wyzyskowi obywateli, należących do urzędu pocztowego w Rzepienniku strzyżowskim, przez wymienioną powyżej ekspedjentkę i któreby kres położyły niesłychanemu postępowaniu c. k. Sądu lwowskiego w sprawie ekspedjentki — Paweł Kiełtyka.

Interpelant :

Bosak,

Stapiński, Krężel, Serczyk, Łaskuda, Okuniewski, Dr Hołubowicz, Kochanowski, Cegielski, Dumka, Ławruk, Sandulak, Winniczuk, Siwula, Markow.

L.s. 1083/914.

Interpelacja

posła Witosa i towarzyszy do Pana c. k. komisarza rządowego w sprawie szykan emigracyjnych.

Kłeska powodzi i nieurodzaju w r. 1913, jakiej najstarsi ludzie nie pamiętają, tem straszniejsza, że nastąpiła po roku również nieurodzajnym (1912), ponadto zupełny zastój ekonomiczny spowodowany obawą wojny z Rosją spowodowały, że masy ludności galicyjskiej były zmuszone wyjechać za granicę kraju celem poszukiwania zarobku, a tem samem poszukiwania środków do życia dla siebie i dla swych rodzin.

Należało się spodziewać, że w tych nadzwyczaj ciężkich warunkach rząd państwowy, skoro nie wypełni swego obowiązku względem ludności przez dostarczenie jej sposobności do pracy i zarobku, przynajmniej nie będzie jej robił trudności w poszukiwaniu za zarobkiem.

Stało się jednak inaczej. Rząd nie tylko nie przyszedł ludności z należytą pomocą, lecz przeciwnie wystąpił jak najenergiczniej przeciw wszystkim, którzy chcieli szukać zarobku poza krajem, prześladuje bezprawnie zarówno ich, jakoteż i tych, którzy nieraz nawet przypadkowo chcieli być pomocnymi w znalezieniu pracy. Wszystkie dworce kolejowe obsadzono policją, przytrzymywano i bezprawnie aresztowano każdego, o którym się zdawało, że chce wyjechać z kraju, aresztowano i wytaczano śledztwa jak jakim zbrodniarzom tym, którzy ulegając prośbie nie umiejących należycie pisać włościan, napisali do odnośnych biur o bilety kolejowy lub okrętowy. I to wszystko wbrew ustawie w patencie z 24./3. 1832, który normuje sprawy wychodźstwa, określa, że wychodźcą jest tylko ten, kto opuszcza granicę monarchii z zamiarem osiedlenia się na stałe w obcym państwie. Wiadomem zaś jest, że nasi włościanie prawie zawsze po jedno — lub dwurocznym pobycie zagranicą do kraju napowrót wracają.

Skutki takiego postępowania ze strony rządu i zaniedbania ze strony państwa są już obecnie widoczne.

Oto przed niedawnym czasem odbiera sobie życie młody robotnik, bo jak pisze, nie może znaleźć roboty i niema z czego żyć, a wstydzi się żebrać, zaś kraść nie pójdzie. Oto obecne rozruchy we Lwowie ludzi nie mogących znaleźć pracy, ich napady na sklepy z wiktuałami. Takie same rozruchy grożą w całym kraju. Bo i cóż ma zrobić ludność? Chleba niema, pracy jej nigdzie nie dano, a nie pozwolono wyjechać w celu wyszukania zarobku.

Wobec tego zapytują podpisani Pana komisarza rządowego, czy znane mu są te sprawy i co zamysła Rząd uczynić, by na przyszłość zapobiedz dalszemu szykanowaniu i utrudnianiu ludności w poszukiwaniu zarobku poza granicami kra-

ju i Monarchii tudzież co zamierza Rządu czynić, by dać ludności dostateczny zarobek w kraju i to jeszcze przed robotami wiosennymi.

Interpelant
Witos.

Bojko, Siwula, Zardecki, Serczyk, Kędzior, Bosak, Łaskuda, Krężel, Dr. Bardl, Tertil, Skarbak, Biały, Maciuszek, Michalik.

Ls. 1084/914.

Interpelacya

do c. k. Namiestnika jako prezydenta Rady szkolnej krajowej.

Nauczyciel okręgu lwowskiego Bolesław Wizimirski jako delegat stanu nauczycielskiego do Rady szkolnej okręgowej został za swoje czynności podjęte w charakterze delegata, pociągnięty w drodze dyscyplinarnej do odpowiedzialności a w następstwie tego przeniesiony do Jasła.

Podpisani widzą w tem pogwałcenie ustawy szkolnej i praw delegatów do Rad szkolnych okręgowych i zapytują c. k. Namiestnika:

1. Czy mu ten fakt jest wiadomy?
2. Co zamierza zarządzić, by takie jaskrawe naruszenia ustawy w przyszłości się nie zdarzały?

We Lwowie, 14. lutego 1914.

Interpelant
Srokowski.

Rutowski, Bandrowski, Schätzel, Rittel, Tertil, Maiss, Federowicz, Kleski, Misiński, Dąbski, Maryewski, Sare, German, Lisiewicz.

Ls. 10.85/914.

Interpelacya

posła Jana Stapińskiego i towarzyszy w sprawie szykan braci Czerwińskich Jędrzeja i Michała przez proboczca ks. Piotra Marcę w Klikuszowej pow. Nowy Targ.

Wyżej wymienieni bracia Jędrzej i Michał Czerwiński są gospodarzami w Klikuszowej, właścicielami majątku wartości 30.000 K. przy obdłużeniu wynoszącym około 1.200 K.

Powódź r. 1913 zniszczyła im wszystkie plony, nie dostali przytem żadnej zapomogi, jakkolwiek o nią odnośnie czynili. Toteż dla zakupu ziemniaków i zboża do jedzenia i do siewu, paszy i nawozów sztucznych zgłosili się do miejscowej kasy Raiffeisena w październiku 1913 r. o pożyczkę w kwocie 1000 K, podając jako ręczycieli dwóch zamożnych gospodarzy.

Z końcem stycznia b. r. miejscowy proboszcz ks. Piotr Marzec przewodniczący kasy tej pożyczki im odmówił, oświadczając natomiast, że wymienieni mogą mu sprzedać łąkę i w ten sposób bez pożyczki zaspokoić swoje potrzeby. Łąka ta graniczy z plebańskim gruntem i potrzeba proboszczowi dla szwagra.

Widząc w nieszczęściu swoich kolegów gospodarzy, jeden ręczyciel p. Jan Głowacz, chcąc ich wesprzeć pożyczką ze swojej strony, wypowiedział w kasie 1000 K swoich oszczędności, złożonych w tejże samej kasie Raiffeisena.

Ksiądz proboszcz Piotr Marzec odmawia p. Janowi Głowaczowi wydania żądanych 1000 K., motywując to tem, iż w razie pożyczania przez niego 1000 K braciom Czerwińskim, ci mu nie sprzedadzą łąki.

Wskutek tego została przez poszkodowanych wniesiona skarga na ks. Piotra Marcę tak do Patronatu kas Raiffeisena jak do Konsystorza, zwłaszcza że wogóle gospodarka ks. Marcę w kasie pod wieloma względami jest szkodliwą. Kasę zorganizował przed trzema laty nauczyciel Władysław Konieczny. Ten pracował w Kasie przez pierwszy rok darmo, za pracę w drugim roku dano mu 80 K remuneracyi; gdy się zaś Kasa rozwinęła, na trzeci rok wyznaczono 300 K. pensyi dla funkcyjaryusza Kasy, wtedy wziął proboszcz na to miejsce swego ibenjaminka a nauczyciela wyrzucił. Proboszcz urzęduje w Kasie tylko w niedziele rządzi się w niej jak w swojej, nie cierpi zaś ludowców.

Obie skargi zatonęły, jedna w Patronacie kas Raiffeisena, druga w konsystorzu i pozostały bez odpowiedzi. W ten to sposób szafuje się zapomogami i pomaga ludności zniszczonej klęską i przygniecionej głodem.

Wobec tego zapytujemy Wysoki c. k. Rząd krajowy i Wysoki Wydział krajowy, czy im wiadomy powyżej przytoczony fakt i czy są skłonni odpowiednie w tym kierunku odnośnym władzom wydać zarządzenia?

Interpelant

Jan Stapiński.

Okuniewski, Dr. M. Nowakowski, Bosak, Kormosz, Rożankowski, Kochanowski, Hołubowicz, Lewicki, Winniczuk, Dumka, Ławruk, Terszakowiec, Cegielski, Wanio, Tryłowski, Horbaczewski.

Ls. 1086/914

I n t e r p e l a c y a

posła Jana Stapińskiego i towarzyszy w sprawie nadużywania przez księży religii do celów politycznych i swojego stanowiska jako duszpasterzy do przesładowania parafian ludowców.

Od czasu wydania listu pasterskiego przez rzym-kat. biskupów wieś stała się widownią walki, jaką księża wszczęli z chłopami, wyznającymi przekonania ludowe i czytającymi Przyjaciela Ludu. Na porządku dziennym są: odmawianie posług regilijnych, wyzywanie z ambon, niedawanie rozgrzeszenia, groźby elementarnych klęsk i. t. p., a natomiast też same miejsca święte, gdzie się urządza pogromy i wyklinanie ludowców, są trybunami, skąd się agituje za wrogimi ludowi kierunkami i sfronnictwami polityczno-społecznymi i za takimiż pismami. Jestto działanie niezgodne z prawem świeckim i kościelnem jakoteż moralnością i działa na lud w sposób podburzający. Lud bowiem szykanowany przez kler, gdy ponadto i na innych polach doznaje szykan, a głód i nędza dochodzą do niebываłych granic, burzyć się musi i burzy, to zaś wszystko razem gotowe wywołać burzę w kraju, za którą odpowiedzialność spaść musi na jej rodzicieli.

Wypadków formalnego znęcania się księży nad ludowcami jest mnoga ilość; przytaczamy na razie dla udokumentowania ogólnego obrazu z nich kilka.

W gminie Zawoju pow. sąd. Maków, pow. polit. Myślenice ma sklep Klemens Pierges obrządku rzym-kat, Polak, z przekonań politycznych ludowiec. Jest on właścicielem jedyne go katolickiego sklepu w Zawoi, prócz niego sklepy ma paru żydów. Wspomniany p. Pierges cieszył się i cieszy ogólnem zaufaniem gminy, jest członkiem i przysiężnym rady gminnej, jest w Zarządzie Kasy Raiffeisena, sędzią rozjemczym i t. d. i t. d.

Otóż miejscowy ksiądz proboszcz przy rozmaitych okazjach zakazuje chodzić ludziom do sklepu Piergesa. To zakazywanie ma miejsce przy pogrzebach, zapowiedziach, chrzcie, i. t. p. Wyraża się w tych słowach: „Nie chodźcie do Piergesa, bo to socjalista, idźcie lepiej do żyda, bo on księży szanuje. Pierges czyta gazety, które są przeciw księżom i wierze“. i. t. p. Chodzą nawet wieści, że w tych dniach ma go ks. proboszcz z kościoła wyrzucić i wykląć. Ponadto zakazał ks. proboszcz wikarym chodzić do Piergesa po kolendzie, dzięki tym zaś stosunkom szyan doznaje córka p. Piergesa w szkole i ona, która poprzednio zawsze miała bardzo dobry stopień z religii, teraz ma dostateczną notę. Jednem słowem na każdym kroku, gdzie tylko może, ks. proboszcz nęka p. Piergesa.

Dzięki temu począwszy od września 1913 r. obrót handlowy p. Piergesa zmniejszył się o 490-500 koron miesięcznie, zaś w styczniu 1914 r. obrót spadł o 750 K, styczeń bowiem zawsze był najlepszym miesiącem. Dzieje się to dlatego, iż w styczniu jest dużo wesel, a dzięki agitacji ks. proboszcza w tym roku ani jedna osoba ze ślubu do jego sklepu nie wstąpiła, gdyż ks. proboszcz na zapowiedziach zakazał chodzić do Piergesa, nakazał jego sklep omijać.

Doszło do tego, że nawet służbę, którą Pierges zgodził na cały rok 1914 zbuntował ksiądz, zakazał jej bowiem służyć u Piergesa, „gdyż to socjalista“ i t. d. i zagroził, że jeśli nie odejdzie od służby, to będzie ją w kościele publikował. Biedaczka odeszła, zaś p. Pierges został bez służącej, chociaż prowadzi gospodarstwo duże i ma dzieci w szkołach, zatem od tych wielkiej pomocy mieć nie może.

Podobnie w Krościenku nad Dunajcem ks. dr. Kralicz, w Szczawnicy wyżnej ks. dr. Kuc 11. stycznia b. r. z ambon agitowali przeciw p. Janowi, Stapińskiemu, Przyjacielowi Ludu i Polskiemu Stronnictwu Ludowemu, że to bezbożniki, szerzyciele zgnilizny i zakazali czytania Przyjaciela pod grozą niedawania rozgrzeszenia, nie chodzenia po kołodzie i tp. Natomiast ks. dr. Kuckaże w zakrystyi sprzedawać klerykalne pisma i faktycznie te rozdaje kościelny.

Zwracamy się zatem do Wysokiego c. k. Rządu krajowego z zapytaniem, czy wie o tych karygodnych nadużyciach i czy gotów jest tak odnośnie do ogólnej sytuacji, jak do wymienionych powyż poszczególnych wypadków odpowiednio wydać zarządzenia?

Interpelant:
Jan Stapiński.

Dumka, Bosak, Cegielski, Okuniewski, Lauruk, Nowakowski, Dr. Wanio, Kormosz, Dr. Trylowski, Różankowski, Kochanowski, Lew Lewicki, Hołubowicz, Winniczuk, Tarszakowiec.

Ls. 1087/914.

Interpelacya.

posta Stapińskiego i tow. do Wysokiego Wydziału krajowego w sprawie rozwiązania Spółki wodnej w Ćwikowie pow. Dąbrowa.

Na podstawie ustawy krajowej z dnia 13. maja 1885 i rozporządzenia krajowego Nr. 34. wedle projektu z r. 1884. uzupełnionego przez „krajowe biuro melioracyjne“ w r. 1887 a zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa reskrytem z dnia 12. października 1887. została zawiązana „Spółka wodna dla regulacyi Nowego Brnia“ od granicy powiatu tarnowskiego aż do ujścia Wisły. Spółka ta, do której należy z powiatu dąbrowskiego gmin 31, a obszarów z gminami 29, z mieleckiego powiatu gmin 10, i tyleż obszarów. Według § 3. statutu Spółka po ukończeniu swego zadania ma być rozwiązana, co nie tylko do tego czasu nie nastąpiło mimo, że roboty objęte programem spółki zostały ukończone, a przynależne wkłady pieniężne zostały uiszczone, lecz do tego jeszcze zostały nałożone wysokie opłaty konserwacyjne.

Jedną z gmin powiatu dąbrowskiego należącą do wyżej wspomnianej spółki jest gmina Ćwików, która tytułem wkładki spółkowej uiszcza należną kwotę 4.400 K. a oprócz tego musi jeszcze spłacać na rzecz kosztów konserwacyjnych 2.263 K.

Teren regulacyjny na obszarze gminy Ćwików ciągnie się na 5 km, na której to przestrzeni nie została zbudowana ani jedna odpowiadająca w całości celowi rampa, jak również projekt regulacyjny nie uwzględnił na całej przestrzeni 5 km ani jednego mostu tak, że mieszkańcy Ćwikowa celem dostania się do miasta lub kościoła muszą obchodzić przez most w „Wielkich drogach“ który to most jest oddalony od gminy Ćwików o dwa km. Celem lepszego jeszcze zilustrowania niedogodności i niemożliwości wprost komunikacyi nie tylko w zwykłych warunkach, a już tem bardziej w czasie każdej chociażby najmniejszej powodzi, dodajemy, że uregulowana rzeka na całym obszarze gminy Ćwików dzieli Ćwików prawie na dwie równe części, co w pewnych wyjątkowych warunkach, jak w czasie pożarów może z powodu niemożliwości komunikacyi pociągnąć skutki wprost katastrofalne.

Prócz tego wybudowana śluza na terenie gminy Ćwików dzięki niedostatecznemu uregulowaniu dopływów i odpływów tejże, okazuje się zupełnie nieodpowiednią, tak że w najbliższym czasie grozi jej w czasie większej powodzi zupełne zniszczenie; dlatego podpisani zapytują Wysoki Wydział czy:

1) zechce usunąć te niemożliwe wprost stosunki komunikacyjne w gminie Ćwików a to przez wybudowanie mostu i kładek;

2) czy Wysoki Wydział postara się w najkrótszym czasie i na odpowiedniej drodze rozwiązać wyżej wspomnianą spółkę, a koszta konserwacyjne przenieść na koszt państwowego skarbu.

Interpelant:
Jan Stapiński

Bosak, Okuniewski, Tarszakowiec, Kormosz, Dumka, Horbaczewski, Nowakowski, Hołubowicz, Lewicki, Winniczuk, Ławruk, Cegielski, Wanio, Trylowski.

Ls. 1088/914.

I n t e r p e l a c y a

posła Stapińskiego i tow. do Wydziału krajowego w sprawie ustawowego uregulowania bytu organistów.

W ostatnich latach wzrastającej drożyzny, prawie wszystkie klasy urzędników, duchowieństwa, funkcyonaryuszów i służby po kilka razy zyskały polepszenie płac.

Jedynie tylko funkcyonaryusze kościelni t. j. organiści, mimo ustawicznych prośb, od dłuższego szeregu lat nie tylko polepszenia wynagrodzenia nie otrzymali ale jeszcze zatrwajając utrzymanie ich uległo pogorszeniu, tak, że niepodobna dłużej przy tym zawodzie wytrzymać.

Utrzymanie organisty w Galicyi, prócz mieszkania i skromnych dochodów z „Jura stolac“, zawisło prawie wyłącznie od wypraszenia u parafian zwyczajnych, dobrowolnych datków, jak snopków, jaj i t. p.

Rozumie się samo przez się, że taki sposób wynagrodzenia nie tylko poniża organistę, równając go ze żebrakiem, ale nadto jest niewystarczający, a z każdym rokiem bardziej zanikający.

Wprawdzie o wynagrodzeniu organistów rozporządza dekret nadworny z 14. listopada 1782. L. 19569, i rozporządzenie ministerstwa wyznań i oświecenia z dnia 30. stycznia 1872. L. 809., tudzież rozporządzenie cesarskie z 20. kwietnia 1854. Dz. u. p. 96, lecz nie się organistom z tego nie dostaje, a nawet Wysoki c. k. Rząd odmówił organistom w Galicyi dodatku z funduszu religijnego. jaki do r. 1866 udzielał, nie wprowadziwszy natomiast żadnego innego zabezpieczenia.

Z organistami na Bukowinie inaczej c. k. Rząd postąpił, albowiem tam nie odmówiono im zapomogi, jaką pobierają z funduszu religijnego, około 20 koron miesięcznie, prócz tego pobierają płacę z funduszy kościelnych, więc nie są narażeni na żebranie.

Postulatem tego zawodu jest, ażeby organiści prócz mieszkania i dochodów z „Jura stolac“ otrzymali stałą roczną płacę, przynajmniej:

400 koron w parafiach	do 2.000 dusz
450 „ „	„ 3.000 „
500 „ „	„ 4.000 „
550 „ „	ponad 4.000 „
600 „ „	miast obwodowych

w miesięcznych ratach, z tem zastrzeżeniem, że do pobierania płacy przysługuje prawo tylko organiście, zatwierdzonemu na parafię przez dotyczący Konsystorz.

W styczniu z. r. masowa deputacja organistów i diaków z całego kraju przedstawiła J. E. Panu Marszałkowi i przywódcom wszystkich stronnictw sejmowych oplakane swoje położenie i usłyszała od wszystkich zapewnienie poparcia ich słusznych żądań. Dotychczas jednak pozostało to tylko pustą obietnicą, w obec czego podpisani zapytują Wysoki Wydział krajowy, w jakim stadyum znajduje się ta sprawa i co J. E. Pan Marszałek zamierza przedsięwziąć, aby tę, od długich lat wlokącą się kwestyę bytu paru tysięcy rodzin, nareszcie ustawowo uregulować.

We Lwowie, dnia 14. lutego 1914.

Interpelant:
Jan Stapiński.

Ławruk, Terszakowiec, Bosak, Dumka, Okuniewski, Dr. Nowakowski, Dr. Hołubowicz, Onyszkiewicz, Dr. Wanio, Dr. Kormosz, Cegielski, Kochanowski, Lewicki, Winniczuk, Tryłowski.

L. s. 1089/1914.

I n t e r p e l a c y a

do c. k. Rządu p. p. Zgórskiego, Aschkenasego i towarzyszy.

Z powodu niepewnej sytuacji zagranicznej, w jakiej znalazła się monarchia austriacko-węgierska w drugiej połowie 1912 r., powstało w Galicyi prze-

silenie ekonomiczne, którego skutki są tem więcej groźne i niebezpieczne, że okres przesilenia trwa już 1½ roku, że rozpoczęło się ono w czasie i tak już niekorzystnej konjunktury gospodarczej, trwającej wówczas już blisko rok, w końcu, że z przesileniem finansowem złączyła się czasowa klęska nieurodzaju, która sama dla siebie zdolną była wyrządzić krajowi nieobliczalne szkody materialne.

Od dwóch lat wstrzymały nasze banki emisję listów zastawnych, a kredyty kupieckie i wekslowe zostały przez wszystkie niemal instytucje finansowe pracujące w Galicyi zredukowane do połowy, jeśli nie do jednej trzeciej części.

To co Galicya w tych dwóch latach obok utraty normalnego zwyczajnego przychodu z ziemi i z przedsiębiorstw przemysłowych wypłaciła na raty annuitetowe ciężących na ziemi pożyczek hipotecznych i na zwrot zredukowanych przez Banki kredytów ruchomych, wystarczyłoby na kompletne zrujnowanie nawet kraju, kwitującego pod względem gospodarczym, cóż dopiero kraju tak biednego jak Galicya, w którym przedsiębiorczość przemysłowa rozpoczęła dopiero stawiać pierwsze kroki.

To też zubożenie ludności kraju zwłaszcza ludności miejskiej jest dziś zupełne.

Co gorsza, nie widać śladu nadziei, iżby się te stosunki mogły wkrótce poprawić.

Przeciwnie, groza klęski jest czem raz większa.

O rozwoju przemysłu krajowego nie ma w tych warunkach mowy i zachodzi obawa, że przy dalszem trwaniu kryzysu słabe centra przemysłowe, które rozpoczęły trudny żywot w chwilach nieco pogodniejszych, nie zdołają się utrzymać i upadną.

Przemysł budowlany dla braku kredytu w najzupełniejszym jest zastoj.

Tysiące bezrobotnych zjada ostatnie oszczędności i wysprzedaje resztę ruchomości na zaspokojenie głodu i klęska ekonomiczna wyrządza się w klęskę społeczną w najgorszem tego słowa znaczeniu.

Na wycieńczonem ciele organizmu gospodarczego pojawiają się już choroby które coraz dotkliwiej i coraz śmielej zaczynają grasować.

Jest to lichwa, której ofiarą jest w tym wypadku już nie wieśniak lub przedmieszczanin, tylko kupiec i przemysłowiec, właściciel realności i właściciel dóbr. — Ofiarą lichwy są już sfery stosunkowo zamożniejsze, których majątek daje pełne bezpieczeństwo potrzebnemu kredytu, które jednak nie mogą otrzymać kredytu od wielkich solidnych instytucji bankowych zmuszeni są uciekać się do kredytów pod warunkami lichwiarskimi.

Zniżka stopy procentowej banku austriacko-węgierskiego nie ma w naszych stosunkach żadnego znaczenia, ani żadnej wartości, bo jest ona dla nas tylko nominalną, gdyż bank austriacko-węgierski stale dla Galicyi niema pieniędzy i nie zasila naszych instytucji finansowych w taki sposób, iżby kredyt stał się dostępnym i obrót jakiś mógł się rozpocząć.

Nic dziwnego, że w tych warunkach nikt budować nie może i że mamy tysiące bezrobotnych we Lwowie i w innych miastach, a to tembardziej, że także państwo, kraj i gmina ograniczyły czynność budowlaną do minimum.

Uznając grozę tych stosunków, zapytują podpisani c. k. Rząd:

1. Co zamierza c. k. Rząd uczynić, ażeby uchronić Galicyę od grożącej klęski zupełnego upadku gospodarczego, bezrobocia i zubożenia?

2. Czy zamierza c. k. Rząd przystąpić bezzwłocznie do budowy projektowanych w kraju budowli, a w szczególności gmachu uniwersyteckiego we Lwowie, budynków szkolnych, sądowych, c. k. Akademii górniczej, budynku na pomieszczenie c. k. kraj. Dyrekcji Skarbu we Lwowie, c. k. pow. Dyrekcji Skarbu w Krakowie i t. d.

3. Czy gotów jest c. k. Rząd udzielić gminie miasta Lwowa częścią w drodze zaliczki na udział państwa w kosztach regulacji górnego biegu Pełtwi częścią w drodze pożyczki bezprocentowej, funduszu 3 milionowego na przeprowa-

dzenie kanalizacji miasta Lwowa w tym roku? jak również innym miastom w kraju na podobne cele.

We Lwowie, dnia 14. lutego 1914.

Interpelant
Zgórski.

Leo, Maiss, Rittel, Jahl, Federowicz, Misiński, Loewenstein, Aschkenase, German, Bandrowski, Rutowski, Sare, Tertil, Kleski, Maryewski.

Ls. 1090/914.

Interpelacya

posła Bosaka i towarzyszy po Wysokiego Wydziału krajowego w sprawie egzekwowania Wiktoryi Paściakowej z Pobitna powiat Rzeszów.

Dnia 10. stycznia 1914 wniosła prośbę do Wydziału krajowego Wiktorya Paściakowa z Pobitna powiat Rzeszów, o udzielenie jej wiadomości, z jaką kwotą zalega ona z tytułu posiadania wyszynku w Futomie.

Na prośbę tę nie otrzymała interesowana dotychczas odpowiedzi, ale natomiast otrzymała egzekucję sądową na kwotę 500 K i kwotę tę złożyła do depozytu sądowego. A jest przekonana, że zachodzi w tym wypadku jakaś pomyłka, gdyż odsyłała kwartalnie przypadające należności do Lwowa.

Zapytujemy wobec tego Wysoki Wydział krajowy, czy zechce natychmiast sprawę zbadać i w razie stwierdzenia pomyłki czy nadużycia, nie tylko egzekucję wstrzymać, ale i wyrządzoną szkodę wynagrodzić?

Lwów, dnia 14. lutego 1914.

Interpelant
Bosak.

Stapiński Łaskuda, Krężel, Witos, Serczyk, Siwula, Staruch, Ławruk, Kochanowski, Horbaczewski, Dr. Hołubowicz, Winniczuk, Dr. Markow, Dumka, Sandulak.

Marszałek: Pierwsze czytanie odczytanych wniosków umieszcę na porządku dziennym jednego z najbliższych posiedzeń z wnioskami nagłymi postąpię regulaminowo — interpelacye zaś odstąpię komisarzowi rządowemu względnie Wydziałowi krajowemu.

Przystępujemy teraz do załatwienia wpieryw odczytanych wniosków nagłych; pierwszym jest: Wniosek nagły p. Bandrowskiego i tow. w sprawie dodatku drożyznianego dla nauczycielstwa krajowego za r. 1913, oraz projektu regulacyi płac nauczycielskich. Dla uzasadnienia nagłości ma głos p. Bandrowski.

P. Bandrowski:

Wysoka Izbo!

Prosząc o przyznanie memu wnioskowi nagłości wnoszę na odesłanie tego wniosku nagłego do komisji szkolnej do załatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. — Kto uznaje ten wniosek za nagły, zechce rękę podnieść. — (*Większość*). Nagłość uznana. — Pod względem formalnym wnosi p. wnioskodawca na odesłanie jego wniosku nagłego do komisji szkolnej do załatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. — Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje wniosek nagły p. Kleskiego i tow. w sprawie funduszu 5,000.000 K dla bezprocentowych pożyczek na budowę szkolne w miastach.

Dla uzasadnienia nagłości ma głos p. Kleski.

P. Kleski:

Wysoki Sejmie!

Dwa lata minęły od czasu, gdy Wydział krajowy uchwalił pięciomilionowy fundusz na 6% pożyczki dla budowy szkół we większych miastach.

Niestety, fundusz ten dotąd nie został aktywowany. Dowiadujemy się wprawdzie, że został użyty i to na inne cele. Otóż jakkolwiek uznajemy, że stało

się to pod wpływem przymusowego położenia, w jakim się Wydział krajowy znalazł, to jednak musimy się domagać, aby ten fundusz został refundowany.

Klęski, które w ostatnich dwóch latach kraj nasz nawiedziły, wytworzyły u nas stosunki wprost rozpaczliwe, zwłaszcza w miastach, gdzie wskutek zupełnego zastoju ruchu budowlanego sfery rękodzielnicze popadły wprost w najskrajniejszą nędzę.

Dlatego jest też obowiązkiem wszystkich miarodajnych czynników, a zwłaszcza rządu centralnego, stosować takie środki, któreby przynajmniej w części tę nędzę złagodziły.

Uznajemy w całej pełni usiłowania J.E. Namiestnika, które znalazły wyraz we wnioskach, jakie postawił rządowi centralnemu dla akcji zapobiegawczej naszego kraju, szczególnie w kierunku wykonania budowli rządowych, ale niestety, uważamy, że ta akcja rządu centralnego jest za powolną.

Wstrzymujemy się na razie od wszelkiej krytyki, gdyż jesteśmy tego przekonania, że rząd centralny stanie na wysokości swego zadania.

(P. Bandrowski: Oby!)

Ostatnie zajścia we Lwowie odbijają się groźnym echem po całym kraju, a już wczoraj otrzymałem z Kołomyży niepokojące wieści, że zgromadzenia rękodzielników, na których tylko dzięki wkroczeniu poważnych czynników, nie przyszło do większych ekscesów.

Jesteśmy świadomi, że finanse naszego kraju nie pozwalają na szerszą akcję, jednakowoż uważamy, że w pewnych kierunkach kraj nasz musi stosować środki zapobiegawcze i jako jeden z tych środków uważamy stworzenie tego funduszu, a raczej refundowanie jego, aby umożliwić we większych miastach budowlę szkół, któreby przynajmniej w części zapobiegły skutkom, jakie zwykle bezrobocie wywołuje.

Wobec tego stawiam wniosek, by Wysoki Sejm zechciał polecić Wydziałowi krajowemu, aby bezzwłocznie przystąpił do refundowania tego funduszu i natychmiast rozpoczął udzielać pożyczki w miarę, jak będą zgłaszane.

Prosimy dalej, ażeby Wysoki Sejm ten wniosek uchwalić zechciał natychmiast na tem posiedzeniu bez uciekania się do dalszych formalności, jeżeli nie, to proszę o odesłanie go do komisji budżetowej.

Marszałek: Czy co do nagłości żąda jeszcze kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto się zgadza na to, aby ten wniosek traktować jako nagły, zechce rękę podnieść. (Większość). Nagłość przyjęta. Otwieram rozprawę nad meritum wniosku. Czy żąda kto głosu?

P. Maryewski: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma p. Maryewski.

P. Maryewski: Po umotywowaniu wniosku przez kol. Kleskiego nieby nam nie pozostało jak tylko za wnioskiem głosować, jednak jesteśmy obecnie w tak anormalnym stadium w kraju, że nie chciałbym, aby ten wniosek przeszedł bez dyskusji. Do wniosku kol. Kleskiego dodać tylko mogę, że budowa szkół nie tylko jest potrzebną dlatego, aby dostarczyć robotnikom, którzy od szeregu miesięcy nie mają roboty, odpowiedniego zatrudnienia, ale w szeregu miast budowa szkół jest potrzebna dlatego, że brak jest dla nich odpowiedniego pomieszczenia. Ilość uczącej się młodzieży z każdym rokiem wzrasta i wiadomo, że są miasta, gdzie wiele klas równorzędnych, wiele szkół mieści się w domach podnajętych, które nawet nie są w zupełności obrócone na szkoły, mieszczą tylko pojedyncze klasy, a wiadomo, że takie umieszczenie uczącej się młodzieży zarówno pod względem sanitarnym jak pedagogicznym jest wadliwe. Dlatego budowa szkół w miastach, które ich potrzebują, jest sprawą konieczną i nagłą. Lecz aby zapobiedz klęsce bezrobocia, sama budowa szkół nie wystarczy, gdyż będzie się je budowało tylko w tych miastach, które szkół potrzebują, ale pytam, co zrobią te miejscowości, gdzie szkoły już są, a innych budowli nie ma? Od szeregu miesięcy, co sprawdziłem, znajduje się mnóstwo rzesz rzemieślników i rękodzielników bez kawałka chleba, a do robót, które rozpocząć się mogą, brak jeszcze kilku miesięcy. Nie staję tu w obronie tych, którzy na ulicy domagają się chleba i rabują stragany, ale w obronie tych rękodzielników i robotników, którzy cicho bez kawałka chleba z rodziną swoją biedę cierpią.

My żądamy pomocy nietylko od Sejmu ale także od rządu, nie prosimy, lecz żądamy, a żądać mamy prawo dlatego, że miasta płacą większą połowę podatków państwowych. Żądać też mamy prawo i dlatego, że ci, którzy dziś stają w obronie ludności, zawsze lojalnie rząd popierają, są niejako prawą ręką ale są również i opiekunami tej ludności, która dziś nędzę cierpi. Ja przyznaję, że zapobiegliwość JEKse. Namiestnika i jego dobre chęci zdziałały już dość, jednak środki, które rząd centralny dostarczył, są niedostateczne. Tu obiecuje się nam z dnia na dzień już to pomoc doraźną, już to, że budowle rządowe zostaną rozpoczęte, lecz ani jednego ani drugiego nie wprowadza się w życie, a tu nam potrzeba czynów. Proszę Panów nie zapominać, że najspokojniejszy i najlojalniejszy robotnik lub rękodzielnik biedą przyciśnięty, rzuci się z czasem w objęcia tych, od których chcielibyśmy go bronić. Dlatego żądamy, aby wniosek kol. Kleskiego został uchwalony przez Sejm bez odsyłania go do komisji, tem bardziej, że uchwała co do utworzenia funduszu już zapadła, a tylko ze względów czysto finansowych nie została dotychczas w życie wprowadzona. Należy tylko polecić Wydziałowi krajowemu, aby z innych środków i jak najspieszniej ułatwił miastom budowę szkół, z drugiej zaś strony muszę poprzeć wniosek, który się tu pojawił z rezolucją do rządu, aby po wnioskach Wydziału krajowego, po staraniach Namiestnika raz przecie uznał, że nadeszła chwila ostateczna, która stanowi o bycie setek tysięcy ludzi, i nie obietnicami nas zbywał, lecz czynem poparł. (*Brawa*).

P. Stapiński: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma p. Stapiński.

P. Stapiński. Korzystałem z tej sposobności, kiedy się uzasadnia nagłość wniosku w sprawie 5 mil. dla miast, aby przypomnieć, że te same argumenty, które tu przytoczono dla miast, z jeszcze większą siłą przemawiają za przyspieszeniem załatwienia tej sprawy odnośnie do gmin wiejskich, gdzie ta rzecz jeszcze katastrofalniej wygląda. Mianowicie za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej, polecono gminom przygotować materiały budowlany, gasić wapno, przygotować cegły, drzewo, i obiecano wypłacić dotyczące kwoty w pewnych oznaczonych terminach. To nie nastąpiło i nietylko gminy nie mają potrzebnych budowli ale zostały narażone na straty, idące w tysiące z powodu opóźnienia budowli, które już zostały przez Radę szkolną uznane za konieczne. Nie chcę przewlekać dyskusji, ale śmiem najusilniej prosić, aby ta sama komisja względnie Sejm, załatwiając tamten wniosek, równocześnie uznał za załatwiony w tym samym duchu wniosek o 10 mil. na budowę szkół wiejskich.

P. Lisiewicz: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma p. Lisiewicz.

P. Lisiewicz: Zabieram głos przy tej sposobności, aby od razu, z brzegu tych dyskusji, których niewątpliwie będzie sporo w tym Sejmie, podkreślić, że zupełnie a zupełnie nie widzimy tej pieczołowitości Wysokiego Rządu, na jaką kraj przy takim nieszczęściu zasługiwać, w pełnej mierze powinien i zasługuje tem bardziej, że chyba Koło Polskie i posłowie polscy w całym szeregu spraw najważniejszych ciężkie ponieśli ofiary, aby temu rządowi iść na rękę i mają prawo w chwili tak wielkiego nieszczęścia spodziewać się pełnej wzajemności. (*Brawa, głosy: Słusznie!*)

Wysoki Sejmie! Tu mowca pierwszy z wielką oględnością i delikatnością wyraził się, że akcja rządu jest powolna. Wedle tego, czegośmy byli świadkami tam w Wiedniu, ta akcja nazywa się akcją nadzwyczajną i jest dowodem niezmierniej życzliwości. Zbiera się, zamiast zwyłego toku urzędowania, komisja interministerjalna i uchwała do 3 dni, że dla Lwowa kwota ma być koniecznie wyasygnowana. I cóż się dzieje. Tam, gdzie jest największa potrzeba, gdzie jest wielkie skupienie robotników, gdzie, jak wykazy świadczą, od szeregu lat nie było takiego upadku przemysłu budowlanego, jak właśnie we Lwowie, wywalcza się niby coś od rządu, a tymczasem -de facto jest to tylko marna obietnica, mimo tego przyspieszonego toku postępowania.

Szanowni Panowie!

Rok temu posłowie miasta Lwowa ostrzegali, że klęski roku 1912/13 wymagają doraźnej akcji zapobieżenia skutkom tych klęsk, które mogą przybrać rozmiary nieobliczalne. I na cóż zdobył się Rząd? Oto zaledwie na uchwałę, ażeby

jedną lub drugą budowę — jak n. p. we Lwowie Dyrekcyi poczt — oddać do wykonania innym systemem niż dotychczas bywało, — ale czy to było oddanie szczere? W maju czy w czerwcu zapadło postanowienie, a do tej chwili, na tę robotę, której koszt idzie w miliony, wyasygnowano po wielkim nacisku zaledwie kilkanaście tysięcy koron. To jest rzeczywistość: taka jest odpowiedź rządu na nędzę, jaka w kraju i we Lwowie panuje! To jest odpowiedź na to, na co patrzyliśmy we Lwowie przed kilku dniami, jak tłum z głodu wynędzniały, w którym z każdego oblicza biła rozpacz prawdziwa, rzucał się na stragany z chlebem. A oni niczego innego nie żądają, jak tylko pracy — a tej im się nie daje.

Tu należy powiedzieć, że nie wystarczą komplementy o dobrych chęciach. Prawda, namiestnik je okazał, ale czy aparat administracyjny odpowiada swemu zadaniu? Wszakże namiestnik wydał rozporządzenie, ale to rozporządzenie nie jest jeszcze chlebem dla głodnych. Trzeba, ażeby te pieniądze zostały faktycznie wyasygnowane, by roboty zostały podjęte.

Jakżeż marnie zachowuje się Rząd w obec tej nędzy w naszym kraju.

(P. Kleski: Rząd centralny.)

Przed kilku już miesiącami prezydent miasta Lwowa a — w jesieni roku ubiegłego, — posłowie miasta Lwowa zażądali przyspieszenia robót kanałowych i wyasygnowania potrzebnych na to funduszków — i potrzeba było czekać pół roku, ażeby nareszcie przyszła asygnacja, i to znacznie okrojona, i nie licząca się z grozą chwili, ale biurokratycznie formalistyczna, t. j. na rachunek tych robót, jakie w r. 1914 mają być podjęte, dano 350.000 K, z których Lwów ma ponieść 40%.

A więc *de facto* okrawiwa się i te wyasygnowane pieniądze o 40% i znowu miasto ma swoim własnym wysiłkiem zaradzić tej niebywałej nędzy!

A gdzież ów przyrzeczony fundusz nadzwyczajny, gdzie te miliony, o których się mówi, ale których faktycznie się nie daje? (*Brawa*).

Wysoki Sejmie! Przed dziesiątkiem lat przeżyliśmy podobnie groźną chwilę i trzeba było, ażeby we Lwowie na placu Sirzeleckim aż krew się poląła, ażeby Rząd zrozumiał, że to nie są żarty, że to na prawdę nędza. Dopiero wtedy Koło polskie uchwałą swoją wydobyci milion co prawda na dotkniętych klęską, ale nie zapomogi, lecz pożyczki — i co ze smutkiem podkreślić należy — pożyczki, którą rząd zabezpieczył sobie na całym majątku tego miasta. Ale przynajmniej dał natychmiast i Namiestnictwo przystąpiło natychmiast do rozdania robót i rzeczywiście widzieliśmy skutki tej akcji.

Jakżeż odmiennie postępuje się teraz? Lata 1912 i 1913 były latami klęski nieurodzaju, powodzi, groźby katastrof wojennych — a my wciąż czekamy na przyrzeczone owe miliony. Owa niby to przyspieszona akcja nie wydała dotąd żadnego rezultatu — i obym był fałszywym prorokiem — chyba znowu, czego nikt sobie życzyć nie może, doczekamy się rozlewu krwi, i wtedy dopiero rząd sobie przypomni, że nędzy tej nie można traktować biurokratycznym szablonem — ale czynami.

I tych czynów domagamy się od administracji krajowej, samorządnej i od administracji państwowej. W takich chwilach nie można bawić się w przyrzeczenia, ale trzeba dotrzymać — i jeżeli wniosek p. Kleskiego ma być rozumiany jako nagły, to w tym sensie, że się zamyka oczy na rozmaite biurokratyczne formalności, a wszyscy, którzy mają rozumienie sytuacji, i trochę serca spieszą do uzyskania, ażeby grosz na cele zapomogowe został rzeczywiście wydany.

Teren, na którym obraca się wniosek p. Kleskiego jest skromny; odnosi się tylko do tych budowli, które są w zakresie administracji szkolnictwa, ale i ten, choć skromny dział, jest początkiem jakiejś rzeczywistej akcji zapomogowej. I w tym dziale, skoro nasza administracja samorządna zrozumiała, że należy akcję przyspieszyć — to czynniki miarodajne uznają, że miastu Lwów należy się przedewszystkiem nie tylko uznanie za podjęte już z własnej inicjatywy usiłowania i prace — ale także i wydatna pomoc, a z pewnością administracja tego miasta nie poskąpi swej zawsze energicznej ręki w rozdawnictwie pracy i chleba tym, którzy rzeczywiście na to zasługują.

Jeśli się ośmieliłem zabrać głos w obecnej debacie to dlatego, że świadomy jestem grozy położenia, bośmy chwile takie przeżyli i że od roku walczyliśmy w tej sprawie i nigdzie nie mogłem znaleźć poparcia.

Cała Wysoka Izba powinna jak jeden mąż, każdej chwili w debacie tej głos zabierać i energicznie się upominać, ażeby przedstawiciel rządu widział, że to nie są żarty, że cały kraj odczuwa grozę położenia i żąda pomocy rzeczywistej, a nie taka, jak jest obecna.

Mam nadzieję, że po naszych głosach skończą się chwile obietnic a nastąpią czyny, których pierwszym przykładem powinna być czynna pomoc administracyi. (*Brawa*).

Sekretarz P. Urbański: Proszę o głos w sprawie formalnej.

Marszałek: W sprawie formalnej ma głos p. sekretarz Urbański.

Sekretarz P. Urbański: Stawiam wniosek na zamknięcie rozprawy.

Marszałek: P. sekretarz Urbański postawił wniosek na zamknięcie rozprawy. Do głosu zapisani są pp. Neumann, Witos, Aszkenase, Singalewicz i Piński.

Czy żąda kto jeszcze głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, przystępujemy do głosowania nad zamknięciem rozprawy. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Głos ma zapisany do głosu p. Neumann.

P. Neumann: Wysoki Sejmie! Wniosek p. Kleskiego jest tak na czasie i ma tak wielkie znaczenie dla naszego kraju, że powinien być przez Wysoki Sejm jednogłośnie uchwalony. Nędza, jaka się w kraju naszym szerzy, a którą zapoczątkowały wypadki polityki zagranicznej, a następnie nieurodzaj, jest tak wielka, że konieczne jest, ażeby wszystkie czynniki miast, kraju i rządu centralnego energicznie współdziałały dla zapobieżenia przynajmniej w części grożącej katastrofie, celem częściowego choćby ulżenia nędzy. Ja sprawę tę znam bliżej, bo mam stosunki z temi sferami, które najwięcej ucierpiały i mogą z czystym sumieniem powiedzieć, że oprócz tych, którzy upominając się o robotę wyszli na ulice, są jeszcze większe rzesze takich, którzy cierpią głód, a nie wychodzą na ulicę, którzy cierpią nędzę, bo pozostali bez zarobku. A są to tak robotnicy, jak i przemysłowcy i rękodzielnicy. U nas, w kraju, jest rękodzieło związane po większej części z ruchem budowlanym, albowiem kraj nasz nie stoi ekonomicznie tak wysoko, ażeby rękodzieło mogło zaczerpnąć siłę z innych jakichś gałęzi. Jeśli tedy ruch budowlany u nas ustaje, wówczas ustają prawie wszystkie zarobki. Tak się też i teraz stało. Ruch budowlany ustał zupełnie z przyczyn, które tutaj przedstawiono i które ja przedstawiłem, a tysiące i tysiące robotników i majstrów zostało bez zarobku. Ponieważ zaś klęsce tej oni nie zawinili, przeto miarodajne czynniki tak miast i kraju, jak i rządu centralnego powinny przyjść ludziom tym z pomocą. A ponieważ pomoc ta zasada się na jak najszybszem rozpoczęciu budowli, przeto wszystkie te czynniki powinny się postarać, ażeby roboty te istotnie jak najrychlej rozpocząć, ażeby odpowiednie fundusze były rzeczywiście przygotowane i użyte na rozbudzenie ruchu budowlanego i ażeby tem samem można było pomódz ruchowi przemysłowemu. Sądzę, że nie będzie żadnego stronnictwa w tym Wysokim Sejmie, któreby nie głosiło za wnioskiem p. Kleskiego, a to za tym pierwszym wnioskiem, który żąda natychmiastowego reaktywowania tych 5 mil. na budowę szkół. Po tym czynie zobaczy Rząd centralny, że kraj uważa danie pomocy wszystkim rękodzielnikom, przemysłowcom i robotnikom, za sprawę bardzo pilną i nagłą, a Wysoki Sejm przez powzięcie tej uchwały, przynagli Rząd do jak najszybszego przyścia z pomocą, ażeby te roboty, które mają w tym roku być rozpoczęte, jak najrychlej rozpoczął i ażeby roboty, które mają być w kraju w przyszłości wykonane ze względu na nadzwyczajne stosunki, jakie w kraju naszym panują także w tym roku były podjęte. Żądaliśmy i żądamy też, ażeby rząd przyszedł z pomocą tym miastom, które nie mają funduszy do tej akcji ratunkowej. Popieram tedy wniosek p. Kleskiego i proszę, ażeby Wysoki Sejm raczył uchwalić reaktywowanie tego pięciomilionowego funduszu, jako zadatek na tę akcję, która ma być wszczęta w naszym kraju, z powodu tych nadzwyczajnych stosunków, jakie w nim zapanowały. (*Brawa*).

Marszałek: Głos ma zapisany do głosu p. Witos.

P. Witos: Wysoki Sejmie!

Uznając w zupełności motywy p. Kleskiego, uznając w zupełności prawdziwość wywodów moich przedmówców, pragnąłbym stwierdzić, że jeżeli na wsi

nie powstały dotąd większe rozruchy, jeżeli na wsi nie rozrywano straganów, to nie dlatego jakoby na wsi nie panowała taka sama nędza, jak w miastach. Jeśli tedy to nie nastąpiło to przede wszystkim dlatego, że nie ma tam straganów, a dalej dlatego, że na wsi nie jest tyle ludności skoncentrowanej, co w miastach.

Stwierdzić w dalszym ciągu muszę, że nędza wżarła się na wieś do tego stopnia, iż trzeba będzie, zdaje się, wiele lat urodzajnych, nie chudych, by wieś z powrotem przyszła do normalnego stanu.

Jeśli już jestem przy głosie w tej sprawie, to pragnąłbym napiętnować tę gospodarkę pod względem budowy szkół. Ta gospodarka, którą nazwać należy wielkim całe lata ciągnącym się skandalem, powinna nareszcie ustać, ażeby te gminy nie były wiedzione na pokuszenie, jak się to dotychczas dzieje, ażeby nie karmiono je obietnicami, ale ażeby nareszcie obietnice te spełnione. Bardzo wiele gmin w kraju polegało na tych obietnicach. Nietylko, że ściągnięto z wielu gmin nielegalnie kilka razy po 20% i doprowadzono je całkowicie do ruiny materialnej, ale przekonano się na końcu, że te ofiary na nic się nie zdały.

Wobec tego, że nietylko ze względu na stan finansowy tych gmin, ale i ze względu na szkolnictwo samo, postęp i oświatę jest to niesłychana rzecz, która miejsca mieć nie powinna (nazwę ją w tym wypadku rzeczą skandaliczną), prosiłbym jednak, żeby Sejm w tym wypadku należyty dał wyraz Swemu przekonaniu, że podobne postępowanie piętnuje się z tego miejsca i że ono więcej miejsca mieć nie powinno. Żeby jednak nietylko na słowach się ograniczyć, ale by ta dyskusja doprowadziła do jakiegoś rezultatu, pozwalam sobie postawić do głównego wniosku p. Kleskiego dodatkowy wniosek, mianowicie ażeby po słowach:

„Sejm wzywa Wydział krajowy, aby bezzwłocznie wykonał uchwałę sejmową z dnia 9. lutego 1912 r. dotyczącą utworzenia funduszu 5.000.000 K dla bezprocentowych pożyczek na budowę szkolne w miastach“

dodać słowa:

„...tudzież funduszu zasiłkowego 10.000.000 K na budowę szkół ludowych w gminach wiejskich...“

Marszałek: Poddaję ten dodatkowy wniosek do poparcia. Kto popiera dodatkowy wniosek p. Witosa, zechce rękę podnieść. (*Dostateczna ilość.*) Wniosek uzyskał poparcie.

Marszałek: Głos ma zapisany do głosu p. Aszkenase.

P. Aszkenase:

Wysoka Izbo!

Jeżeli pozwalam sobie w tej chwili głos zabrać, to głównie dlatego, że chcę zwrócić uwagę na pewne momenta i okoliczności, które dotąd nie zostały podniesione.

Chcę zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na to, że nasz obrót ekonomiczny, obrót gospodarczy zupełnie zamiera, że nasza przedsiębiorczość ginie, że z powodu wycofania kredytu, tak jak wskutek wyciągnięcia soków żywotnych z żył i nerwów, organizm traci siły.

Jeżeli ta przedsiębiorczość, ten obrót ekonomiczny raz umrze, to potem lata całe będą potrzebne, aby go napowrót do życia powołać.

Niech Panowie będą łaskawi zliczyć, jaki stan finansów krajowych i obrotu kredytowego przybrał rozmiary w ostatnich 2 latach. Przez 2 lata nie emitowano żadnych listów zastawnych.

Proszę zrozumieć, co to dla targu znaczy, jeżeli mu ubywa w ciągu 2 lat tego przyływu pieniędzy, jakie z emisji normalnej, do której kraj był przyzwyczajony, mu przyływały.

Proszę policzyć, co w kraju zapłaci się na same annuitety od pożyczek hipotecznych wiejskich i miejskich.

To wszystko ubyłoby z obrotu, a przyływu znowu z listów zastawnych i emisji nie było żadnego.

To wszystko są braki na targu, które obrót i cyrkulację wstrzymują.

Proszę do tego doliczyć te kredyty ograniczone przez banki, jaki był stan portfelów wekslowych i kredytów ruchomych we wszystkich bankach, które w Galicyi pracują, proszę porównać, jaki był ich stan przed 2 laty, a jaki jest

dziś. To się równa redukcji $\frac{2}{3}$ części sum pieniężnych, jakie się znajdowały w kraju w obrocie, a jakie zostały wycofane.

Czy Panowie zdają sobie sprawę, jak to musi wpłynąć na życie gospodarcze. Skutki już się zaczynają pokazywać, bo już nie tylko obrót ekonomiczny został zatamowany, ale zaczyna się pojawiać w kraju gospodarka społeczna, która jeżeli się spotęguje, zamknie na lata całe dalszy nasz obrót. Mianowicie widzimy początek grasującej w kraju lichwy. Z tem nie wolno żartować. Dziś kredyt budowlany we Lwowie kosztuje niemal 16 do 20 procent. Trzeba sobie powiedzieć, że tak rzeczy stoją. Bank austro-węgier. zniża stopę procentową, ale ta zniżka jest czysto nominalna, bo tych pieniędzy nie ma po tej cenie, jaka nominalnie jest notowana, a po jakiej pieniędzy dostać nie można. Jeżeli się na to przymknie oczy, jeżeli się temu nie zaradzi, to ta klęska, która jest teraz chwilowo spowodowana okolicznościami przejściowymi, t. j. przedwojennym stanem i nieurodzajem tegorocznym, stanie się stałą.

Zapobiedz temu można tylko środkiem utrzymania obrotu, zasilenia organizmu pieniędzmi, puszczenia w ruch pewnej sumy gotówkowej, któraby obrót ożywiła i cyrkulację krwi w organizmie społecznym utrzymała, ażeby powstrzymać ten proces zamarcia, że tak powiem, którego jesteśmy świadkami.

Dlatego myślę, że nietylko odwoływaniem się do Rządu, nietylko jakimś utrzymywaniem szlucznem pewnych robót dla załagodzenia chwilowego bezrobocia, ale jakąś wielką krajową akcją, która się 10-kroć powinna opłacić, akcją puszczenia w ruch i ożywienia kredytowego ruchu w kraju można tej klęsce zaradzić i powstrzymać to, co jest groźne.

Jeżeliby ten stan dalej potrwał, to musi się on odbić na całym gospodarstwie budżetowym, bo wyniki dodatków do podatków będą coraz gorsze, sprawa emigracji się zaostrzy, najlepsze siły stracimy i możemy stanąć przed stosunkami anormalnymi lat siedmdziesiątych.

Chcę zwrócić na to uwagę, że nie tylko sprawa zaradzenia chwilowemu bezrobociu, ale utrzymanie narodowego gospodarstwa wymaga bardzo energicznej i stanowczej akcji.

Marszałek: Głos ma zapisany do głosu p. Singalewicz.

P. Singalewicz:

Wysoka Pałato!

Wże sam fakt, szczo pry tim na-
hñim wnesku p. Kleskoho, jakyj zmirjaje
do umożływienia budowy miśkych szkil
a zarazom otworenia žerela zaribku dla
hołodujuczych mas robotnyczych, zhoł-
osyło sia do debaty tak mnoho besidny-
kiw, a wsi riwnozwuczno pidczerknuły
jarkymy słowamy toj strasznyj obraz,
jakyj nastaw w ekonomicznych widno-
synach Hałyczyny, wże toj sam fakt po-
kazuje duże nahladno, szczo sprawa za-
halnoji nuždy u nas jest' hriznijsza, jak
o tim do teper pysało sia abo howory-
ło. Ta! — ta sprawa jest' dijsno strasznijsza
i pewno bude w swoich naślidkach
prykrijsza, jak se chto mensze obznakom-
łenyj z faktycznymi widnosynamy może
sobi predstavljaje — chyba, szczo stane-
mo bezprowołoczno do borot'by z lychom
a poklykani czynnyky pospizal' z wy-
starczajuczoju pomoczeju dla hołoduju-
czoho nasełenia.

Wysoka Pałato! Jako selańskij po-
sol chocz u tut zwernuty uwahu na stra-
sznu nuždy, panuczaju po naszych sełach.

Ne wilno nam zabuwaty, szczo po-

П. Сінгалеви ч:

Висока Палато!

Вже сам факт, шо при тим наглім
внеску п. Клеского, який змирє до умо-
жливлєня будови міських шкіл а зара-
зом до отворєня жєрєла зарібку для го-
лодуючих мас робітничих, — зголосило
ся до дебати так много бесідників, а всі
рівнозвучно підчеркнули яркими слова-
ми той страшний образ, який настав
в економічних відносинах Галичини, вже
той сам факт показує дуже наглядно,
що справа загальної нужди у нас єсть
грізнійша, як о тим до тепер писало ся
або говорило. Так! — та справа єсть
дійсно страшнійша і певно буде в своїх
наслідках прикрійша, як се хто менше
обзнакомлений з фактичними відносина-
ми може собі представляє — хиба, що ста-
немо безпrowołoczно до боротьби з ли-
хом, а покликані чинники поспішать
з вистарчаючою помочєю для голодую-
чого населєня.

Висока Палато! Яко селяньский
посол хочу тут звернути увагу на стра-
шну нужду, пануючу по наших селах.

Не вільно нам забувати, що попередні

peredni dwa roky byly rokamy neurozaju ta elementarnych nieszczast'. Wze mynuwsozi oseny zblyzajueza sia mara nuzydly stawala jasno pered oczamy tych, kotri blysszi setam sut, blyssze z polozeniem robucznych mas i selaństwa obznakomleni; — teper majemo do dila z wsimy projawamy prawdywoho hołodu! Toż nyini, koly sia tut pojawyw nahlyj wnesok p. Kleskoho, takoz i my ruski posly przyznajemo joho nahlist' ta z cilym joho przyznaniem pidopremo, ale ja budu riwnoczesno zadaty uwzhladnienia jeszcze dodatkowoi poprawky do seho wnesku, jaka zmirjaje do toho, aby otworyty zereło zaribku takoz na setach dla hołodujuczoho i nuždujuczoho selaństwa.

Po naszych setach schidnoji Halyczyny, osoblywo w pidhirskych powitach wze teper panuje najstrasznijsza nužda i hołod! Narid wyprodaje zowsim chudobu, bo ne maje jeji czym kormyty; w dekotrych okołyciach ne stalo wze i dla ludej pozywy, bulby i žbiza a oczewydeci opowidaly meni nawit' pro takyj strasznyj stani riczy na Podhirju, szczo tam trallaje sia, szczo tam chłopy pozawywawszy sia w kozuchy w zymnych neopatonych chatach o hołodi mljijut' i bezradni wyczikujut' hołodowoi smerty, ne nadijuczy sia nawit' z nikudy pomocy.

W ynszych powitach wschidnoji Halyczyny hołow nastaty takyj stan wze w najblyższych dniach abo tyżniach! Majemo sprawozdania wid naszych powitow ych hospodarskych instytucyj, szczo w mnohych powitach hyne masowo chudoba na motyl'ciu, bo majze nihde ne ma zdorowoi paszi, w mnohych setach wze lutył' sia hołodowyj tyf po przyczyni nuždy ta braku pozywy. My peresterihały jeszcze w oseny prawytelstwo, szczo jesty ono wezas ne pospiszyl' dla sil z zapomohowoi akcyjeju, to lychi widnosyny po setach skoro pohirszat' sia, szczo naszomu selaństwu hrozyl' ciłkowytá ruina i szczo taki zaworuszenia, jaki u Lwowi pered kilkoma dniamy uładyw hołodujuczij proletarjat, powtorjat' sia na seli, ale z bilszoju jeszcze syłoju. Ratunkowa akcyja centralnoho prawytelstwa pokazala sia odnak na žal zowsim newystarczajuczoiu i sprawdi ne wyderżuje žadnoji krytyky. Ja pozwolu sobi tut bodaj korotkymy słowamy obhoworytytu niby ratunkowu akcyju. W misiacy żowtny mynuwsoho roku wydaló prawytelstwo rozporiadzenie, szczo przyznaje 50% taryfowoho opustu dla wsich tych, kotri budut' dla Halyczyny spro-

два роки були роками неурожаю та елементарних нещаст'. Вже минувшої осені зближаючи ся мара нужди ставала ясно перед очами тих, котрі близші селам суть, близше з положенем робучих мас і селянства обзнакомлені; — тепер маємо до діла з всіма проявами правдивого голоду! Тож инні, коли ся тут появив наглий внесок п. Клеского, також і ми руські послі радо признаємо его наглисть та з цілим признанем его підопremo, але я буду рівночасно жадати узгляднення еще додаткової поправки до сего внеску, яка зміряє до того, аби отворити жерело зарібку також на селах для голодуючого і нуждуючого селянства.

По наших селах східної Галичини особливо в підгірських повітах вже тепер панує найстрашнійша нужда і голод! Нарід випродує зовсім худобу, бо не має чим її кормити; в декотрих околицях не стало вже і для людей поживи, бульби і збіжа, а очевидці оповідали мені навіть про такий страшний стан річи на Підгір'ю, що там трафляє ся, що хлопи позавивавши ся в кожухи, в зимних неопалених хатах о голоді мліють і безрадні вичікують голодової смерті, не надіючи ся навіть з нікуди помощи.

В инших повітах східної Галичини готов настати такий стан вже в найблизших днях або тижнях! Маємо справозданя від наших повітових господарських інституцій, що в многих повітах гине масово худоба на мотилицю, бо майже нігде нема здорової паші, а в многих селах вже лютить ся голодовий тиф по причині нужди та браку поживи. Ми перестерігали еще в осені Правительство, що если оно вчас не поспішить для сіл з запомоговою акцією, то лихі відносини по селах скоро погіршатъ ся, що нашому селянству грозить цілковита руїна і що такі заворушення, які у Львові перед кількома днями уладив голодуючий пролетарят, повторять ся на селі, але з більшою еще силою. Ратункова акція центрального правительства показала ся однак на жал зовсім невістарчаючою і справді она не видержує жадної критики. Я позволю собі тут бодай коротенькими словами обговорити ту ніби — ратункову акцію. В місяци жовтні минушого року видало Правительство розпоряджене, що признає 50% тарифового опусту для всіх тих, котрі будуть для Галичини спроваджувати збіже або инші средства поживи. Придивіть ся, достойні Панове,

wadźuwaty zbiże abo ynszi sredstwa pożywy. Prydywit' sia, dostojni Panowe, jak toj rid zapomohowoji akcyji w rezultati wyhladaje. Oto rżni handlari ta kupci sprowadzujut' do miest prymirom zbiże z Oderbergu, z Tryjestu rż, z Nowoselyci kokorudzu i t. d. — ony distajut', rozumije sia 50% znyżku taryfowu a widtak wykorzystowujeczy hołod robotnyka i selanyna, każut' sobi płatyty za ti produkty nawit' bilszu jak normalnu cinu. Ony bohatijut' kosztom chłopśkoji nużdy! Szczo bilsze — nawit' dostawci do wojzkowych menaż korystajut' z toji taryfowoji znyżky i zbilszajut' swij zarobok. W rezultati otże wychodyt' take, szczo ti bohatijši lude, kotri ne potrebujuť pomocy, dijsno w toj sposib bohatijut', a dla hołodujeczych mas ne ma z toho żadnoji pomocy. Ale Prawytelstwo predložyt' nam pewno w maju abo w czerwny harnyj wykaz, szczo tilky a tilky desiatok czy sotok tysiacz wydało czerez taryfowi znyżky dla ratowania hołodujeczoho robotnyka i selanyna w Hałeczyni. — Ta akcyja je, — jak baczyle Panowe — z gruntu fałszywo podumana, bo ona selanynowy i robotnykowy żadnoji ne prynese ani korysty ani pomocy. Dalsze my pošy oderżały iz stonony centralnoho prawytelstwa zapewnienia, szczo prawytelstwo porobyt' wsiaki možlywi zachody, szczo do hołodu ne dopustyty, zapewnienia, szczo musiat' znajty hroszi i pomicz dla tych, kotrym dijsno ne wystane chliba na prożytok. Tymczasom — dostojni Panowe, — my wże wid kilkoch tyżniw czujemy o prymyranii z hołodu naszoho selaństwa, dowidujemy sia w mnohych selach o hołodowim tyfusi, ale ratunkowoji akcyji ne wydymy w tych rozmirach, jak buła nam obiciana.

Prawytelstwo obiciao dalsze, szczo bude ratuwaty takoz seređnyj selańskij stan, kotryj szcze ne potrebuje chliba na prożytok, ale kotryj potrebuje zabezpeczyty sia przed hospodarczoju ruinoju na druhyj rik, seređnyj stan selańskij, kotryj potrebuje distaty dobroho nasinia na zasiw.

Ale jakże marno wyhladaje akcyja prawytelstwa pidniata w tim naprjami! Ono rozdilyło na tu cil meży hospodarski instytucyji tyż tilko hrosza, kilko potreba na pokrytie kosztiw transportu i dostawy zbiża, ale zowsim ne dało potribnych fondiw na zakuplenie zbiża.

W praktyci wyszlo z toho take, szczo organizacyji hospodarski ne majeczy wid-

jak toj rid zapomohowoi akcyji w rezultati wyhladaje. Oto rżni gandlari ta kupci sprowadzujut' do miest primirom zbiże z Oderbergu, z Triestu rż, z Nowoselyci kokorudzu, i t. d. — oni distajut' — rozumie sia — 50% znyżku taryfowu, a widtak wykorzystowujeczy hołod robotnyka i selanyna, każut' sobi płatyty za ti produkty nawit' bilszu jak normalnu cinu. Oni bohatijut' kosztom chłopśkoji nużdy. Szczo bilsze — nawit' dostawci do wojzkowych menaż korystajut' z toji taryfowoji znyżky. W rezultati otże wychodyt' take, szczo ti bohatijši lude, kotri ne potrebujuť pomoci, dijsno w toj sposib bohatijut', a dla hołodujeczych mas ne ma z toho żadnoji pomoci. Ale Prawytelstwo predložyt' nam pewno w maju abo w czerwni garnij wykaz i bude dozawuati, szczo tilky a tilky desiatok czy sotok tysiacz wydało czerez taryfowi znyżky dla ratowania hołodujeczoho robotnyka i selanyna w Galičini. Ta akcyja je — jak baczyle Panowe — z gruntu fałszywo podumana, bo ona selanynowy i robotnykowy żadnoji ne prynese ani korysty ani pomoci. Dalsze mi pošy oderżały iz stonony centralnoho prawytelstwa zapewnienia, szczo prawytelstwo porobyt' vsiaki možlywi zachody, szczo do hołodu ne dopustyty, zapewnienia, szczo musiat' znajty hroszi i pomicz dla tych, kotrym dijsno ne wystane chliba na prożytok. Tymczasom — dostojni Panowe — my wże wid kilkoch tyżniw czujemy o prymyranii z hołodu naszoho selaństwa, dowidujemy sia w mnohych selach o hołodowim tyfusi, ale ratunkowoi akcyji ne widimo w tych rozmirach, jak buła nam obiciana.

Prawytelstwo obiciao dalsze, szczo bude ratuwaty takoz seređnyj selańskij stan, kotryj szcze ne potrebuje chliba na prożytok, ale kotryj potrebuje zabezpeczyty sia przed hospodarczoju ruinoju na druhyj rik, seređnyj stan selańskij, kotryj potrebuje distaty dobroho nasinia na zasiw.

Ale jakże marno wyhladaje akcyja prawytelstwa pidniata w t.m naprjami! Ono rozdilyło na tu cil meży hospodarski instytucyji liż tilko groša, kilko potreba na pokrytie kosztiw transportu i dostawy zbiża, ale zowsim ne dało potribnych fondiw na zakuplenie zbiża.

W praktyci wyszlo z toho take, szczo organizacyji hospodarski ne majeczy wid-

powidnoho kapitału na zakupno zbiža — ne mohut' postaraty sia o zbiže ani nawit' ne mohut' zamowyty u torhowciw poltribnoj skilkosty zbiža, bo mohlyby pryjty w sytuacyju, szczo solky wagoniw zbiža tyszylyby sia nerozibrani, bo narid ne maje hotiwky na zakuplenie nasinia, a dotyczni hospodarski organizacyji, zwiazani wzhladom dostawciw zbiža dohoworamy i reczynčiamy płatnostry mohlyby widtak popasty w procesy i zistaty zachytani w swojij ekzystencyji abo nawit' ciłkom znyszczeni.

Wkincy obiciało prawytelstwo szczo hałycki kredetowi instytucyji distanut' widpowidni sumy u formi kredytiw' szczyby widtak dla selaństwa pryjty z pomoczeju nyzko procentowymy pożyczkamy. Ta ne mienze i w tij sprawi treba stwerdyty sumnyj stan, bo akcja w tym naprjami je tak marna i słaba, a włastywo żadna, szczo možna howoryty o parodiji a ne serioznij ratunkowij akcyji. Ti fondy na pożyczky pryjduť chyba na druhyj rik, koły bude wže za pizno!

Takie postupowanie prawytelstwa pidrywaje pocztie derżawnoji łucznostry u jeho horożan, kotri z ohirezeniem musiat' konstatuwały, szczo prawytelstwo pamiataje o swojich horożanach tohdi, koły pryjde sia stiahnuty wid nych podatok, ałe zabuwaje na nych, koły treba jich wid hołodu i rujiny ratuwały!

Czy centralne prawytelstwo prymykaje oczy na to, szczo iż storony susidnoji rosyjskoji derżawy pylno ślidyť sia za tym stanom nuždy w Hałyczyni?! Chybaż pan Namisnyk Ekse. Korytowski ne znae, szczo petersburška agencyja ustanowyła u Lwowi stałoho korespondenta, kotryj zasypuje rosyjsku presu horendalnymi dopysiamy pro Hałyczynu ta wistiamy kompromitujuczemy uprawu kraju?

W tych korespondencjach prymirom z nahody pošlidnych lwiwskyh rozruchiw opowidaje sia, szczo tut hołod sered ruskoho naselenia je tak wetykyj, szczo ciłi bandy hołodujuczych napadajut' w kraju na ekwipaży i rabujut' projizych.

Prawda! — jeszcze ne dijszło do tak sumnych podij na selaх — ałe musymo sobi otwerto skazaty, szczo do nych je duże blyzko — a hołod, jak zwisno, je złym doradnykom!

Duże sumnoju, ta duże kompromitujuczou je rieczuju, szczo nasze prawytelstwo dopustyło aż do takoho stanu sprawy, szczo rosyjski kruhy znajszy widpowidnu nahodu pospiszyły naszym horożanam z hroszewoju zapomohoju,

повідного капіталу на закупно збіжа — не можуть постарати ся о збіже ані навіть не можуть замовити у торговців потрібної скількості збіжа, бо могли би прийти в ситуацію, що сотки вагонів збіжа лишили би ся нерозібрані, бо нарід не має готівки на закуплене насіння, а дотичні господарські організації звязані взглядом доставців збіжа договорами і речинцями платности могли би від так попасти в процеси і зістати захитані в своїй егзистенції або навіть цілком знищені.

Вкінці обіцяло Правительство, що галицькі кредитові інституції дістануть відповідні суми у формі кредитів, щоби відтак для селянства прийти з поміччю нyzko процентовими позичками. Та не менше і в тій справі треба ствердити сумний стан, бо акція в тім напрямі є так мarna і слаба, а властиво жадна, що можна говорити о пародії а не серіозній ратунковій акції. Ті фонди на позички прийдуť хйба на другий рік, коли буде вже за пізно!

Таке поступоване Правительства підриває почуте державної лучности у его горожан, котрі з огірченем мусят' констатувати, що правительство памятає о своїх горожанах тогді, коли прийде ся стягнути від них податок, але забуває на них, коли треба їх від голоду і руїни ратувати.

Чи центральне правительство примикає очи на то, що із сторони сусідної російської держави пильно слідить ся за тим станом нужди в Галичині?! Хйбаж Пан Намісник Ексц. Коритовский не знає, що петербурська агенция установила у Львові сталого кorespondenta, котрий засипує російську пресу горендальними дописями про Галичину та вістями компромітуючими управу краю?

В тих кorespondенциях приміром з нагоди послідних львівських розрухів оповідає ся, що тут голод серед руского населеня є так великий, що цілі банди голодуючих нападають в краю на еквипажи і рабують проїжих.

Правда! — еще не дійшло до так сумних подій на селах, аłe мусимо собі отверто сказати, що до них є дуже близько — а голод, як звісно, є злим дорадником!

Дуже сумною та дуже компромітуючою є річею, що наше Правительство допустило аж до такого стану справи, що російські круги знайшли відповідну нагоду поспішити нашим горожанам з грошевою запомогою, та не без ціли

ła ne hez cily szlut' nawil' czerez ruki Namisnyka Eksk. Korytowskocho poważni sumy dla rosyjskocho konzula z przyznaczeniem rozdilenia jich pomiż hołodujuće nasełenie wschidnoji Hałyczyny.

Rozumije sia, se ne małoby miscia ani cily — nakołyby nasze prawytelstwo było pryjšło w czas z wystarczajućoju pomoczeju dla swoich horożan. Preciń je obowiazkom naszoho prawytelstwa ratuwały swoich hołodujućych horożan, jesły umije pobyraty wid nych wsiaki podatky.

Do toho wseho starostwa zderżujut' u nas samowilno ła protywkakomno emigracyjnyj zarobkowyj ruch. W kraju nema zaribku ani chliba — a polityczna własť ne pozwalaje hołodujućomuw yjichaty na zarobok ła zaderżuje jeho tuť chyba na hołodowu smert'! Żadajemo wid Pana Namisnyka wydania rozporiadzenia, szczo by starostwa ne spyniuwały emigrantiw', jaki chotial' znajty sobi zarobok za hranycej u tak ratuwały sia wid hołodowoji smerty!

Ne možu mowczky pomynuty tut dijalnocy powitowych komitetiw ratunkowych, jaki majze bez wyjimku wedut' newidpowidnu, a duże czasło nawil' pohanu, worožu ruskomu nasełeniu robotu. Wże sam skład tych komitetiw po powitach najczastisjsze ne daje żadnoji zaporky, szczo akcyja bude wedena własťwo i docilno.

Pokłykano do nych peredowsim wsiakych polskych honoracioriw powitowych paniw i pidpankiw, a majze ciłkowito pomyneno reprezentantiw selaństwa, reprezentantiw nuźdujućych chłopiw.

Dalsze złożeno ti powitowy komitety w toj sposib, szczo nawil' w czysto ruśkych powitach je uczasť ruśkych reprezentantiw minimalna. W mnohych powitach nawil' ne pokłykano do tych komitetiw ruśkych posliw z danoho okruha, ne bażajuczy sobi mabut' z toho boku żadnoji kontroli.

Dumaju, szczo ne potreba dokazuwały, szczo w takich komitetach powynni były znajty sia chłopcy, reprezentanty selan z riżnych storin powita, — kotri najlipšie mohłyby komitet informuwały pro dijsni potreby danoji okolicy a takoż posły dotycznoho okruha, kotri swojimy interwencyjami u włastej mohłyby obłečczyty zadaczi i zmahania takich ratunkowych komitetiw.

Na žal i na sorom dowidujemy sia, szczo majze u wsich powitach wschidnoji Hałyczyny polska biliszil' w tych

шлють навіть через руки Намісника Ексц. Коритовского поважні суми для російского конзуля з призначенем розділення їх поміж голодуюче населене східної Галичини.

Розуміє ся, се не мало би місця ані ціли — наколиби наше правительство було прийшло вчас з вистарчаючою помочою для своїх горожан. Прецінь є обовязком нашого Правительства ратувати своїх голодуючих горожан, если уміє побирати від них всякі податки.

До того всего староства здержують у нас самовільно ła протизаконно еміграційний заробковий рух. В краю нема зарібку яні хліба — а політична власть не позваляє голодуючому виїхати на зарібок ła задержує его тут хиба на голодову смерт'. Жадаємо від Пана Намісника видання розпорядження, щобн староства не спинювали емігрантів, які хотять знайти собі зарібок за границею i так ратувати ся від голодової смерги!

Не можу мовчки поминути тут діяльности повітових комитетів ратункових, які майже без виімку ведуть невідповідну, а дуже часто навіть погану, ворожу руському населенню роботу. Вже сам склад тих комитетів по повітах найчастійше не дає жадної запоруки, що акция буде ведена властиво i доцільно.

Покликано до них передовсім всяких польських гонораціозів, повітових панів i підпанків а майже цілковито поминено репрезентантів селяньства, репрезентантів нуждуючих хлопів.

Дальше złożено ті повітові комитети в той спосіб, що навіть в чисто руських повітах є участь руських репрезентантів мінімальна. В многих повітах навіть не покликано до тих комитетів руських послів з даного округа, не бажаючи собі мабут' з того боку жадної контролі.

Думаю, що не потреба доказувати, що в таких комитеттах повинні були знайти ся хлопцы, репрезентанти селян з ріжних сторін повіта, — котрі найліпше могли би комитет информувати про дійсні потреби даної околиці, а також послы дотичного округа, котрі своїми інтервенциями у властей могли би облегчити задачі i змаганя таких ратункових комитетів.

На жаль i на сором довідуємо ся, що майже у всіх повітах східної Галичини польська більшість в тих коміте-

komitetach starała się wykowały przy tej nędzy z chłopskiej nędzy dla siebie polityczny kapitał.

Hołodujące naselenie obdїлено imenno ne piśla dijsnoji potreby i zasad sprawedliwosy, ale prolegowano polski ta taki hromady, jaki przy poślidnych wyborach popyrały polskich kandydatiw. Se stało się zı szkodoju ruśkoho naselenia, яке popyrało swoho narodnoho kandydata — a teper ne nacze za karu ne di-stało hołodowoji zapomohy!

Dla prymiru podaju tut fakt z peremyszlańskoho okruha, de perwistno przyznano zapomohu łysz polśkim i mi-szanym hromadam a tendencyjno wykluczeno wid zapomoh 26 ruśkych hromad, kotri poterpily tak samo jak tamti, abo i szcze bilsze wid elementarnych neszczast', ta potrebuwały pomoczy.

W tij sprawie musiw ja osobysto zrobyty zażalenie aż u Eksc. Namisnyka, ta żadaty dodatkowoho uwzgladnienia tych 26 ruśkych hromad.

W bobreckim powiti rozdїleno zapomohowi prypasy zbiża, przyznaczeni na toj powit w toj sposib, szczo dla 70% ruśkoho naselenia przyznaczeno 6 wagoniw zbiża, a dla polskoho naselenia, jakic razem z żydamy czysty' około 30% przyznano czerez „Kółka rolnicze“ taku samu skilkist'!

W rudeckim powiti w superecz żadaniu i propozycyi powitowoho komitetu rozdilyw krajewyj komitet zapomohu w toj sposib, szczo daw 10½ wagoniw pożywy dla 65% ruśkoho naselenia z zahalnoho czysta naselenia, a 25 wagoniw daw dla proczych 30% polśkoho naselenia.

Naprowadzaju ti prymiry dlatoho, szczyby napiatnuwały publiczno z toho miscia to neriwnomirne woroże traktowanie czerez polsku bilsziś' potreb ruśkoho naselenia nawit' w chwyły rozdilywania meży hołodujących derżawnoji zapomohy — nawit' pered łycem nędzy, hołodu ta neszczastia.

Nakoły zakluczona i przedwczera dowereszna reforma wyborcza ma je daty poczatok myrnoho spiwżytia polskoho i ruskoho naroda — to take neriwnomirne traktowanie potreb naszoho narodu musyť riszuczo raz na vse skincezty sia i to na wsich obłastiach naszoho żytia — inaksze frazamy pro zghodu pewno ne damo sebe zaduryty!

Wysoka Pałato!

Naħlyj wnesok posła Kleskoho przychodyť w samu poru — ta zmirjaje do

тах старала ся виковати при тій нагодї з хлоської нужди для себе полїтичний капїтал.

Голодующе населене обдїлено іменно не після дійсної потреби і засад справедливости, але протеговано польські та такі громади, які при послидних виборах попирали польських кандидатів. Се стало ся зі шкодою руського населеня, яке попирало свого народного кандидата, а тепер неначе за кару не ди-stało голодової запомоги!

Для приміру подаю тут факт з перемішляньського округу, де первістно признано запомогу лиш польським і мішаним громадам а тенденційно виключено від запомог 26 руських громад, котрі потерпіли так само як тамті, або і ще більше від елементарних нещастя та потребували помочи.

В тій справі мусїв я особисто зробити зажалене аж у Екск. Намісника, та жадати додаткового узгляднення тих 26 руських громад.

В бобрецькім повіті роздїлено за-запомогові припаси збижа, призначені на той повіт в той спосіб, що для 70% руського населеня призначено 6 вагонів збижа, а для польського населеня, яке разом з жидами числить окоło 30%, признано через „Kółka rolnicze“ таку саму скількість!

В рудецькім повіті в супереч жада-ню і пропозиції повітового комітету роздїлив краєвий комітет запомогу в той спосіб, що дав 10½ вагонів поживи для 65% руського населеня з загального числа населеня, а 25 вагонів дав для про-чих 30% польського населеня.

Направляю ти приміри длатого, щоби напїтнувати публично з того місця то нерівномірне вороже трактоване через польску більшість потреб руского населеня навіть в хвили роздїлюваня межи голодующих державної запомоги, навіть перед лицем нужди, голоду та нещастя.

Наколи заклучона і передвчера до-вершена реформа виборча має дати початок мирного співжитя польского і руского народа — то take нерівномірне трaktоване потреб нашого народа мусить рішучо раз на все скінчити ся і то на всіх областях нашого житя — інакше фразами про зghodu pewno не да-мо себе задурити!

Висока Палато!

Наħлий внесок посла Клеского при-ходить в саму пору — та змиряє до то-

toho, szcoby po mistach bodaj w czasty zaspokojily dwi ważni potreby, a imenno potrebu pobudowania dejakych nowych szkolnych budynkiw i potrebu otworenia žereła zaribku dla hołodujuczoho miskoho robitnyka.

Obi sprawy nam sympatyczni, ta jak ja skazaw, budemo za tym nahłym wneskom hołosuwaty. Spodiwajemo sia, szczo pry zhadanych budowach naszi ruski robitnyky znajduť zaniatie ta zarobok zariwno jak i polski.

Tiszu sia, szczo toj nahłyj wnesok diznaw popertia takož zi storony prezidenta mišta Lwowa pošta Neumana, bo sered hołodujuczoho u Lwowi proletarijatu i robytnykiw je tysiaczi Rusyniw, kotri takož czekajut' na zarobok i potrebujuť najskorszoji pomocy i chliba.

Wyskazujemy riwnoczesno na tim miscy naszu nadiju i nasz koniecznyj deziderat pid adresoju uprawy mišta Lwowa, szczo z nahody pobudowania nowych szkół u Lwowi, takož nasza szkoła imeny „Szaszkewycza“ doczekaje sia swoho widpowidnoho prymiszczenia czoho wže wid dowszych lit lwowski Rusyny doteper na žal bez uspicu domahajut' sia.

Ta koty oprawdanym je žadanie pošta Kleskoho na zrealizowanie 5 milionowoji pożyczky na budowy szkół po mistach — to ne mence oprawdanym i koniecznym je zrealizowanie 10 milionowoji pożyczky na budowy szkół po sełach, czoho same domahajemo sia, a szczo ja w dodatkowim swojim wneseniu sformuluju.

Ja predstavyw w korotkych słowach nuždu po naszych sełach ta marnu niewystarczajucu i ne wytrzymujucu žadnoji krytyky ratunkowu akcyju.

Złysznyj bułoby jeszcze dokazuwaty, szczo takož po sełach treba konieczno czerez budowy nowych szkół oiworyty dla hołodujuczoho naselenia žereło zaribku.

Treba sejezas z wesnoju prystupyty do budowy szkół po tych hromadach, de na žal doteper zaspokoienie tych potreb ne nastupyło.

Pid tym wzhladom my Rusyny majemo oprawdanyj žal i nepotahodženi rozrachunki z uprawoju naszoho narodnoho szkolnytwa z c. k. Radoju szkolnoju krajewoju i riszuczo musymo domahaty sia zminy doteperisznoji worožoju nam systemy.

го, шоби по містах бодай в части заспокоїти дві важні потреби, а іменно потребу побудованя деяких нових шкільних будинків і потребу отвореня жерела зарібку для голодуючого міського робітника.

Обі справи нам симпатичні, та як я сказав, будемо за тим наглим внеском голосувати. Сподіваємо ся, що при згаданих будовах наші рускі робітники знайдуть занятє та заробок зарівно як і польські.

Тішу ся, що той наглий внесок дізнав попертя також зі сторони президента міста Львова посла Наймана, бо серед голодуючого у Львові пролетаріату і робітників є тисячі Русинів, котрі також чекають на заробок і потребуєють найскорійшої помочи і хліба.

Висказуємо рівночасно на тім місци надію і наш конечний дезідерат під адресою управи міста Львова, що з нагоди побудованя нових шкіл у Львові, також наша школа імени „Шашкевича“ дочекає ся свого відповідного приміщення, чого вже від довших літ львівські Русини дотепер на жаль без успіху домагають ся.

Та коли оправданим є жаданє посла Клеского на зреалізованє 5 мільіонової позички на будову шкіл по містах, то не менче оправданим і конечним є зреалізованє 10 мільіонової позички на будову шкіл по селах, чого саме домагаємо ся, а що я в додатковім своїм внесеню сформулу.

Я представив в коротких словах нужду по наших селах та марну, невістарчаючу і не витримуючу жадної критики ратункову акцію.

Злишним було би еще доказувати, що також по селах треба конечно через будову нових шкіл отворити для голодуючого населеня жерело зарібку.

Treba seychas z wesnoju prystupiti do budowy szkół po тих громадах, де на жаль дотепер заспокоєне тих потреб не наступило.

Pid tym wzgladom mi Rusiny maemo oprawdanyj žal i nepotahodženi rozrachunki z uprawoju нашого народного шкільництва з ц. к. Радою шкільною красвою і рішучо мусимо домагати ся зміни дотеперішної ворожої нам системи.

Ne misce leper o lij riczy obszyrnijsze howoryty — postaraju sia zrobyty se pry meretorycznij debati — tut chocz u łysz zaznaczyty — szczo sotky naszych ruskych hromad nadarmo wid mnohych lit upomynajut' sia o budowy szkoły, szczo po naszych sełach szkoły mistiat' sia najczastijšie w małych nyzkych, wochkych, nezdorowych ruderach, szczo naszu wschidnu Halyczynu a z okrema naszi ruški hromady uposlidżeno pid wzhladom budowy szkół w bezprymirnyj — prjamo w złoczynnyj sposib.

Ja obmežu sia na nyini do nawedenia dwoch łysz słuczajiw z moho wyborczoho powita, jaki najkraszcze potwierdiať prawdywist' tych moich słiw, o proczych pohoworiu pry specyjalnij debati.

Selo Kurowyczi peremysłańskoho powita staraje sia bezuspiszno wże wid 20 lit o budowy nowoji szkoły.

Ta hromada dawno wże złożyła swoju prypysanu prestacyju, dawno maie na budynok szkolnyj widpowidnu parcelu — złożyła nadto na cil budowy szkoły dobrowilnyj naddatok 4000 K — ta nema toji syły, jaka sponukałaby Radu szkolnu krajewu i jeji wiceprezydenta p. Dembowskoho, szczyoby spownyły swij obowiazok i prystupyły do budowy szkoły w tim seli.

I ja i posoł Olesnyckyj i czystenni deputacyji do Rady szkolnoji krajewoji ponahluwały tu sprawu — ałe wse bez uspiszno, bo tut rozchodyt' sia o rusku hromadu, tu o rusku szkołu.

Radi szkolnij krajewij zowsim bajduże, szczo w naślidok braku widpowidnoho budynku i welykoho czysta szkolnych ditej, szkolna nauka może widbuwaty sia łysz tak, szczo szkolar może z neji ledwo szczo druhyj deń korystaty, bo stara szkoła ne może pomistyty wsich uczenykiw — i ony uczaszczajut' do szkoły łysz szczo druhyj deń. — Rada szkolna krajewa maie na oci polityczni polonizacyjni ciły, — stremyt' do zbudowania w tij hromadi polskoji szkoły i wid 20 lit zderżuje budowy ruskoji szkoły.

Podibno predstavljaje sia sprawa w Łahodowi tohoż samoho powita. Tam hromada domahaje sia budowy swojeji szkoły wid 13 lit — złożyła ciłu prestacyju, kupyła grunt na szkołu z sadom i horodom, zwezła kamiń i wypałyła ceħlu, co roku wysyłaє po kilka deputacyj do Rady szkolnoji okruž-

Ne misce teneper o tій річи обширнійше говорити — постараю ся зробити се при мериторичній дебаті — тут хочу лиш zaznaczyty, що сотки наших руских громад nadarmo від mnogich літ упоминать ся о будови школи, що по наших селах школи містять ся найчастійше в малих, низких, вохких, нездорових рудерах, що нашу східну Галичину, а з окрема нашi рускі громади uposlidżeno під wzgladom будови шк.л в безпримірний — прямо в злочинний спосіб.

Я обмежу ся на нині до наведеня двох лиш случайів з мого виборчого повіта, які найкраще потвердять правдивість тих моїх слів, а основнійше поговорю о тій річи при спеціальній дебаті.

Село Куровичі перемишлянського повіта старає ся безуспішно вже від 20 літ о будову нової школи.

Та громада dawno вже зложила свою приписану престацию, dawno має на будинок шкільний відповідну parcelu — зложила nadto на ціль будови школи добровільний наддаток 4.000 корон та нема тої сили, яка спонукала би Radu шкільну краєву і єї віцепрезидента п. Дембовского, шчыоби сповнили свій обовязок і приступили до будови школи в тім селі.

I я і посол Олесницький і численні депутациї до Ради шкільної краєвої понаглювали ту справу — але все безуспішно, бо тут rozchodyt' ся о руску громаду, та о руску школу.

Раді шкільній краєвій зовсім байдуже, що в наслідок браку відповідного будинку і великого числа шкільних дітей, шкільна наука може відбувати ся лиш так, що школяр може з неї ledwo що другий дець користати, бо стара школа не може помістити всіх учеників — і они учашають до школи лиш що другий дець. Рада шкільна краєва має на оці політичні польонизаційні ціли, — стremить до збудованя в тій громаді польської школи і від 20 літ зderżує будову рускої школи.

Подібно представляє ся sprawa в Лагодіві тогож самого повіта. Там громада domahaje ся будови своєї школи від 13 літ — зложила цілу престацию, kupyła grunt на школу з садом і городом, zwezła kamiń і випалила цеглу, що року висилає по кілька депутаций до Ради шкільної okružnoji і краєвої з до-

noji i krajewoji z domahaniem budowy szkoły — ale vse nadarmo!

Tymczasom wże ceħła zbutwiła i roz-sypała sia, stara szkoła zowsim wałyť sia, hromada wynajmaje na szkolni sali aż 5 lokaliw, tratyt po tysiacz kilkasot koron riczno na czynsz, ale Rada szkolna krajewa zowsim tym ne zworu-szuje sia, bo tut rozchodyť sia o rušku hromadu i o ruški dity, bo Polak didycz ne chce dopustyty do ruškoji szkoły.

Takjy samyj stan riczy panuje i po in-szych ruških powitach i koždyj z nas ruških posliw miħby podaty desiatky takych prymiriw zi swoho powita.

Dumaju, szczo Wysoka Pałata uchwa-łyť zrealizowanie takoź 10 milionowoji pożyczky na budowę szkół po sełach, ale wże teper zastrihaju sia, szczo użytye toho fondu musyt' buty sprawedywijsze czym buło doteper i wyrazno domahaju sia imenem naszoho klubu, szczo by toj fond buw po riwnij połowyni užytyj na budowę tak szkół z ruškoju wykładowoju mowoju jak i szkół z polškoju wykła-dnoju mowoju.

Majucz y na wzhladi opravdani mo-menty ekonomicznoji natury, poła-hod'te Wysokopoważani Panowe takoź sprawedywi nasi kulturalni domahania w sprawie budowy szkół i przymit' na-hłist' moho dodatkowoho wnesku, jakyj do užytku p. Marszałka na pyśmi pre-kładaju a jakyj zwuczyt' (czyta):

„Poruczae sia Wydiłowy krajewomu, aby bezprowołoczno aktywuwaw 10 mi-lionowyj fond na budowę silskich szkół, w ciy bezprowołocznoho predpryniatea budowy szkół po sełach, a to pry riwno-mirnim uwzhladnieniu potreby budowy szkół w ruških i polských hromadach — szkół z wykładowoju mowoju ruškoju i polškoju“.

Proszu Wysoku Pałatu pryniaty na-hłist' toho moho wnesku.

Marszałek: P. Singalewicz zgłosił wniosek dodatkowy do głównego wnio-sku p. Kleskiego następującej treści:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby bezzwłocznie aktywował dziesięcio milionowy fundusz na budowę wiejskich szkół, celem natychmiastowego rozpoczę-cia budowy tych szkół, a to w równomiernem uwzględnieniu potrzeb budowy szkół w ruskich i polskich gminach — szkół z wykładowym językiem tak ru-skim jak i polskim.“

Podają ten wniosek do poparcia. Kto popiera ten wniosek zechce rękę pod-nieść. (*Dostateczna ilość*). Wniosek jest poparty.

P. Kleski: Proszę o głos w sprawie formalnej.

Marszałek: W sprawie formalnej ma głos p. Kleski.

маганем будови школи — але все на дармо!

Тимчасом вже цегла збутвіла і роз-сипала ся, стара школа зовсім валить ся, громада винаймає на шкільні салі аж 5 льокалів, тратить по тисяч кількасот корон річно на чинш, але Рада шкільна краєва зовсім тим не зворушує ся, бо тут розходить ся о руську громаду, о руські діти, бо Поляк дідич не хоче допустити до руської школи.

Такий самий стан річи панує і по інших руських повітах і кождий з нас руських послів мігби подати десятки таких примірів зі свого повіта.

Думаю, що Висока Палата ухвалить зреалізоване також 10-мільонової позички на будову шкіл по селах, але вже тепер застерігаю ся, що ужите того фонду мусить бути справедливійше, чим було дотепер і виразно домагаю ся іменем нашого клубу, щоби той фонд був по рівній половині ужитий на будову так шкіл з руською викладною мовою як і шкіл з польською викладною мовою.

Маючи на взглядї оправдани мо-менти економічної природи, полагодыте Високоповажани Панове також справе-дливі наші культуральні домаганя в спра-ві будови шкіл і прийміть наглість мого додаткового внеску, який до ужитку п. Маршалка на письмі предкладаю, а який звучить : (*czyta*)

Поручає ся Виділови краєвому, аби безпrowołoczно активував 10 мільонової фонд на будову сільських шкіл, в ціли безпrowołoczного предпрынiatea будови шкіл по селах а то при рівномірнім увзглядненю потреби будови шкіл в ру-ських і польських громадах — шкіл з викладною мовою руською і поль-ською.

Proszu Wysoku Pałatu прыняти на-глість того мого внеску.

P. Kleski: Wysoki Sejmie!

Cofam swój wniosek o natychmiastowe uchwalenie mego wniosku nagłego i proszę o odesłanie go do komisji budżetowej z poleceniem, by w jak najkrótszym czasie zdała sprawę o tem Wysokiemu Sejmowi.

Marszałek: Głos ma zapisany do głosu p. Piniński.

P. Piniński: Wobec tego oświadczenia p. Kleskiego zrzekam się głosu.

P. Witos: Proszę o głos w sprawie formalnej.

Marszałek: Głos ma p. Witos w sprawie formalnej.

P. Witos: Wobec tego wnoszę również na odesłanie mego dodatkowego wniosku do komisji budżetowej.

P. Singalewicz: Proszu o hołos | **П. Сінгалевич:** Прошу о голос
w sprawi formalnej. | в справі формальної.

Marszałek: W sprawie formalnej ma głos p. Singalewicz.

P. Singalewicz: I ja wnoszu na | **П. Сінгалевич:** I я вношу на ві-
widostanie moho wnescenia do komisiji | дослане мого внесеня до комісії будже-
budżetowej. | тової.

Marszałek: P. Kleski wniół na odesłanie swego wniosku do komisji budżetowej z poleceniem, ażeby zdała sprawę w jak najkrótszym czasie. Również pp. Witos i Singalewicz wnoszą na odesłanie swych dodatkowych wniosków do tej komisji z tem samem poleceniem.

Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje te wnioski zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Są przyjęte.

Następuje wniosek nagły p. Cieńskiego i tow. w sprawie akcyi ratunkowej z powodu klęsk elementarnych.

Dla uzasadnienia nagłości ma głos p. Cieński.

P. Cieński: Wysoki Sejmie!

Już dyskusya tocząca się tu na dzisiejszem posiedzeniu dowiodła, jak ważną jest sprawa, której dotknęli Panowie wnioskami tu stawianymi. I mój wniosek idzie w tym kierunku, ale wniosek mój jest więcej ogólny, bo wzywa rząd, ażeby tę akcyę, którą w ręce swoje ujął, rozszerzył, ażeby ją ujawnił i ażeby ją ulepszył.

Takie jest żądanie do rządu, które w tym wniosku stawiamy.

Mnie się zdaje, że ażeby być konsekwentnym i iść w myśl tej intencji, jaką mieliśmy, uchwalając rozszerzenie prawa wyborczego na szerokie warstwy, że koniecznem jest, ażebyśmy teraz z całą usilnością i życzliwością zajęli się tem, ażeby te warstwy rzeczywiście korzystały z tego prawa, kiedy ono sankcyę otrzyma. Ja nabrałem przekonania, przypatrując się bliżej tej sytuacji, jaka jest w kraju z powodu klęsk elementarnych t. j. wylewów i słyty, że znaczna część ludności, dla której rozszerzyliśmy tu prawo wyborcze, jest zagrożona w tak wysokim stopniu nędzą, głodem, chorobami i śmiercią, że musimy wszyscy pojąć się jak najusilniejszej pracy i starań, ażeby od tego niebezpieczeństwa ją uchronić.

Proszę Panów, miałem sposobność przypatrzeć się bliżej tym stosunkom.

Do instytucji, w której przewodniczę, Radzie Narodowej nadesłano przed 1½ miesiącem pewne fundusze na udzielanie zapomogi, jak się wyrażano we wszystkich tych pismach najbiedniejszym, najwięcej potrzebującym, działwie przedewszystkiem.

A więc otrzymując te fundusze uważałem za obowiązek organizacyi naszej, aby z całą sumiennością i dokładnością zajęła się zbadaniem, jakie są te potrzeby, gdzie one są i w jakiej mierze powinniśmy jej zaradzić.

Fundusze te pochodziły od Polaków z Ameryki. Mógłbym Wpanom odczytać, jakie organizacye i jacy ludzie przysłali te ofiary: organizacye robotników, organizacye dzieci, parafie i włościanie. Po kilkanaście, po kilkaset koron przysłali z Ameryki, pisząc, że wiedzą, jaka jest nędza w kraju, jak bracia potrzebują pomocy, a więc z ochotą przysyłają ofiary na ręce Rady narodowej, której ja przewodniczę.

I proszę Panów zajmwszy się tem, aby skutecznie użyć tę pomoc, — a pomoc ta wyraża się do dzisiaj w kwocie 43.000 K. — już dotąd rozdałem przeszło 12.000 koron.

W 17 powiatach i w 67 gminach urządziliśmy pomoc doraźną dla najbiedniejszej ludności. Urządziliśmy gotowanie zupy i rozdawanie jej po większej

części w szkołach, dzieciom, które nie mają pożywienia w domu, a także i rodzinom najbiedniejszym do domu.

Jak zaczęła się ta akcja, to wielce pouczające.

Gdyśmy rozpisali o współdziałanie do ludzi, o których wiedzieliśmy, że mają styczność z ludnością biedną, otrzymaliśmy odpowiedź w bardzo wielu wypadkach, że taka akcja jest niepotrzebna, że tej nędzy nie ma. Niektóre tylko gminy i powiaty odpisały odrazu, że ta pomoc jest konieczną.

Mając wiadomości uspokajające, złożyliśmy je do aktów i cieszyliśmy się, że ta nędza nie rozszerzona tak bardzo i pospiesziliśmy z pomocą gdzie tego zażądano.

Po kilkunastu dniach otrzymaliśmy od tychże samych osób, które poprzednio uspakajały, pisma, że się wstydzą, że mogli nam takie sprawozdania przysłać, bo dopiero, chcąc nasze polecenie spełnić, gdy się udali do gmin, do chat, do szkół, zobaczyli, że tu akcja jest konieczną, że dzieci nie przychodzą do szkoły, bo nie mają obowią i ubrania, że w chałupach już nie gotują i nie pieką chleba, nie mają opału, wogóle, siedzą w zimnych chałupach, a dzieci, jak się sam niejednokrotnie przekonałem, gdy wychodziły ze szkoły, to litość zbierała patrzeć: popuchnięte twarze, podbite oczy. Gdy się pytałem: szczo w doma czuwaty? Majete szczo isty? Otrzymałem odpowiedź, że nie nie mają, matka ani gotuje ani piecze, a kartofli trochę zakopane w jamie, aby było na nasienie.

Lekarze przedstawiali mi, że tam, gdzie tyfus się rozszerza, oni tam nie pomóż nic mogą. Powiadają: Dajcie im jeść, dajcie im opał a tyfusu głodowego nie będzie, potem z lekarstwami i poradą przyjdziemy.

Na zebraniu Prezesów Rad powiatowych w jesieni (a jest tu kilku kolegów, którzy w niem udział brało) prosiłem wówczas, aby rząd i komitet krajowy zajął się nietylko akcją ratunkową dla tych, którzy potrzebują rzeczywiście tej pomocy, w formie dostarczenia nasienia lub zboża, grysu etc. za gotówkę z opustem, ale także, żeby w tym kierunku, jak to opisałem wyżej akcja ta szła. A w tym kierunku ani Wysoki Rząd, ani komitet nic nie zrobił, t. j. dostarczenia pomocy najbiedniejszym za darmo w formie żywności, opału, odzieży i t. p. Że to jest rzeczą niełatwą, zdaję sobie z tego sprawę. Że panowie Starostowie zapytani, czy taka pomoc jest potrzebną, odpowiadają, że nie widzimy, aby ta pomoc była konieczną, to jest całkiem naturalne.

Taka akcja wymaga zajęcia się, gorliwego trudu i poświęcenia. Trzeba na miejscu sprawę dokładnie zbadać i na miejscu ma się taką akcją prowadzić. Trzeba wyszukać tych ludzi, którzy mają styczność z tą najbiedniejszą ludnością, trzeba ujawnić całą tę akcję, a nie tak, jak się prowadzi dotychczas, że od półtora miesiąca radzi się, zapisuje się, kto i co złożył, a nie rozdaje się, i od półtora miesiąca ludzie czekają na kukurydzę, żyto i t. d., na co zadatki złożyli, wykazy posłali i byli pewni, że wnet to zboże otrzymają, które ma być dla nich jedynym środkiem pożywienia. Otóż oni nie mogą czekać, bo nie mają co jeść! Trzeba w tej chwili już iść z doraźną pomocą, a tak się nie dzieje. Dzieje się inaczej, zwleka się, komitet się zbiera rzadko, następnie musi uzyskać potwierdzenie w Namieśtnictwie i t. d. i t. d. swoich uchwał, a głodni czekają.

Chciałbym, aby nam jasno powiedziano, jakie fundusze ma i o jakie się stara Rząd.

Może Panom posłom ruskim będzie niemiłym, ale muszę przypomnieć. Prosiłem przed półtora miesiącem, gdy Sejm się zebrał, wybierzmy komisję zapomogową, byłibyśmy mogli i kontrolować i pomagać w akcji zapomogowej, może nie byłoby przyszło do tej nędzy, jaką dziś już wszyscy widzimy.

Panowie się sprzeciwili (mowca zwraca się do Rusinów) i skazały: „najhołod bude, my хочем reformy“ i rzecz się na tem skończyła. Otóż teraz skoro reformę mamy, weźmy się wszyscy do tego, aby rzeczywiście ludność otrzymała to, co jej się należy, tę opiekę i tę pomoc, jaką się ją łudziło.

Muszę jeszcze podnieść krytykę tej organizacyi, jaka dotąd jest.

Organizacya tego centralnego komitetu kraj. nie odpowiada potrzebom. Jest jeden zastępca Towarzystwa gospodarczego, jeden Kółek rolniczych, jeden „Sil-skoho Hospodara“ i referent rządu. Ale jest to komitet za szczupły, nie wie on, co się dzieje po powiatach i gminach, i nie ma właściwie żadnego zakresu działania. Więc trzeba, aby tu stworzyć taki organ centralny, któryby decydował i pro-

wadził energiczniej, którego członkowie mogliby objechać powiaty i zbadać, jak tam idzie, czy ci panowie, którym tę akcyę powierzono i od których się żąda, aby nią kierowali, spełniają swój obowiązek. Dam przykład, jak są takie sprawy załatwiane. W jednym powiecie, który dobrze znam, stało się z tą akcyą zapomogową tak. Starosta dostał wezwanie od Namiestnictwa, aby przedłożył sprawozdanie, czy akcyą w tym powiecie jest potrzebna i w jakich rozmiarach. Rozpisał do naczelników gmin okólnik z wezwaniem na oznaczony dzień, dla zdania sprawy o stosunkach i potrzebach ludności w danej gminie.

Było to w jesieni, w czasie siejby, kopania kartofli, wójci zajęci przytem nie rozumieli o co chodzi, wielu z nich nie przyjechało. I cóż się stało? Starosta więcej nie pytał i zdał relacyę, że ten powiat nie potrzebuje wcale pomocy. Tymczasem sytuacya w powiecie była już w grudniu rozpaczliwa, z 17 gmin wniesiono petycye do starostwa z prośbą o pomoc. Błagali pomocy nietylko biedni, lecz i majątniejsi, bo grozi im głód. Tymczasem petycye schowało Starostwo zdaje się do biurka i powiat został dalej uznany jako niepotrzebujący pomocy. Teraz gminy otrzymały druki, wniosły prośby o zboże na zasiew, o zboże do jedzenia, lecz niema widoku, ażeby otrzymały pomoc. W niektórych gminach, gdzie są instytucye kredytowe i kasy Raiffeisena, wyznaczyło się pewien fundusz na pożyczki dla gospodarzy, z których mogliby zapłacić cenę kupna za zboże, wysłało się to do komitetu głównego, lecz tam powiedzieli nam: Proszę panów, bardzo porządnie zrobiliście, ale zdaje się, że nic nie dostaniecie, bo wasz powiat na mapie figuruje nie jako czerwony lub zielony, lecz jako biały, to znaczy nie potrzebuje zapomogi. I ludzie, którzy liczyli na to, że dostaną zboże, zadatki po składali, pieniądze przygotowali, są narażeni na to, że nic nie otrzymają.

Ale pomoc powinna iść nietylko w tym kierunku, żeby tym ludziom, którzy mają pieniądze lub kredyt, ułatwić nabycie zboża za tańsze pieniądze, lecz trzeba akcyi dla tych, którzy nic mają za co kupić. U tych taka nędza, że trzeba było urządzać odżywianie ludzi. Urządzano akcyę ratunkową w wielu gminach— w niektórych po 80 dzieci i 20 starszych osób dostaje pożywienie w tym powiecie, więc widoczna, że pomoc potrzebna. Nie można mówić, że pomoc taką niektórzy wyzyskują lub niebardzo potrzebują. To możliwe, gdy jakiś gospodarz kupuje zboże za tańsze pieniądze, żeby je potem drożej sprzedać. Ale jeżeli dziecko w szkole czy w innym lokalu zażąda jedzenia, jeżeli matka przychodzi z garnuszkami, aby wzięła dla dzieci jedzenie, to nie jest wyzyskiem, gdyż o takich faktach wie cała wieś i potępiłaby taką matkę cała gmina, że odbiera tym, którzy więcej potrzebują. Tych wszystkich stosunków znać nie mogą organy rządowe i robią takie myłki podając, że jest zupełnie dobrze, że pomoc nie potrzebna. Otóż należałoby ulepszyć akcyę zapomogową i w tym także kierunku.

Wiele takich rzeczy mógłbym tu Panom przedstawić i Wysoka Izba możeby także nabrała przekonania, jak wielkie jest zapotrzebowanie w różnych powiatach. Mam tu pisma np. z Cieszanowa z prośbą o pomoc, o przeznaczenie jakiejś większej kwoty dla dzieci, uczęszczających do szkół, przez nasze Koła utrzymywanych. Pismo to wymienia różne gminy, w których panuje głód i nędza. Jest też pismo z Tłumacza, wymieniające również kilkanaście gmin jako najbardziej potrzebujących akcyi ratunkowej w tym kierunku, żeby żywić ludzi. Ze Słotwiny piszą, że niema może w całej Galicyi powiatu, którego ludność zostałaby materyalnie wskutek klęsk elementarnych tak zniszczona, jak ten właśnie powiat, gdyż potoki górskie, Bystrzyca i Maniówka szutrem i namulem zasypały pola. Pismo wykazuje, ile i gdzie pomocy potrzeba. Fundusz, którym rozporządza Rada Narodowa, tak szczerze udzielony od Polaków z Ameryki, tych 43.000 K, to kropla w morzu. Tu trzeba, żeby rząd nie poprzestał na tem, żebyśmy to urządzali chwilowo i dorywczo, lecz żeby tę akcyę rozszerzył i utrwalił i do tej chwili, kiedy ci ludzie będą mieli już albo zarobek, albo nowe kartofle do jedzenia, trzeba się zająć ich wyżywieniem.

Także inną rzecz muszę tu podnieść. Wyobraźcie sobie Panowie, jakie jest położenie tej organizacyi i moje, kiedy otrzymując pieniądze od Polaków z Ameryki z prośbą, żeby te ofiary użyć dla polskiej ludności, przedewszystkiem muszę wybierać gminy te, gdzie przeważa ludność polska, bo to jest moim obowiązkiem. Nie odrzucamy wprawdzie i Rusinów, gdzie zgłaszają się dzieci ruskie,

musimy mieć i z innej strony na to fundusze. Gdyby taki fundusz przyszedł od Rusinów, to się taką samą akcją zajmę na rzecz głównie ruskich dzieci i z pewnością ich nie skrzywdzę. To jest zupełnie naturalne. Ale tuż obok takich gmin polskich są przeważnie ruskie, będące w niemniejszej potrzebie. I te gminy taka akcja objąć musi i musi być zaraz przeprowadzona.

Zdaje mi się, że to co mówię, zgadza się zupełnie z tem co panowie tu w „Dile“ napisali.

Czytam bowiem (czyta): „Ratunkowa akcja zijszła na manowci“ a dalej: „Najważniejszoi i najbilsze pekuczoju sprawoju krajewoju po reformi wyborczij jest teper akcija ratunkowa. Z sił hirskych i pidhirskych mnoho, ...a to widbywaje sia ne łysze na chudobi ałe i na ludziach — chudoba hyne jak muchy“.

Otóż nigdy nie jest zapóźno. Byłbym rad, gdyby ta akcja była uogólniona i ażeby wszystkie powołane czynniki już dawniej były się nią zajęły, ale skoro to się nie stało, upraszam Wys. Izbę, ażeby poparła nagłość mojego wniosku, i proszę o odesłanie go do komisji zapomogowej, która, jak sędzę, jak naprędzej przyjdzie ze swem sprawozdaniem przed Izbę. (*Liczne brawa.*)

Marszałek: Rozprawa nad nagłością wniosku otwarta, czy żąda kto głosu?

P. Stapiński: Proszę o głos.

Marszałek: P. Stapiński ma głos.

P. Stapiński: Będę się ściśle trzymał regulaminu i mówił tylko o nagłości.

Uważam załatwienie sprawy zapomogowej za rzecz nagłą w pierwszym rzędzie z tego powodu, ażeby — jak już podniosłem w parlamencie wiedeńskim, — zapobiedz skandalowi, iżby obywatele tego państwa mogli patrzeć spokojnie, jak się żebrze po całym świecie na to, ażeby ta ludność, która spełnia swe obowiązki względem państwa, mogła wyżywić się do wiosny i nie zginąć z głodu.

Chciałbym położyć tamę skandalowi, że się zbiera zapomogi dla jednych pod berłem pruskim, dla innych w Rosyi, i że państwo pozwala na tego rodzaju akcję i że uważa, że to jest zupełnie w porządku.

Rozumiałbym, gdyby chodziło o pomoc dla jakiejś instytucji humanitarnej, ale ażeby zbierać składki w obcym państwie na wyżywienie ludności w swoim państwie, to już chyba największy skandal i największy czas na to, ażeby rząd uświadomić, że takim zmuszaniem ludności do żebrania na wyżywienie, musi doprowadzić do tego, że wszelki respekt obywateli dla tego państwa ustanie. (*Głos: „I obywatele pójdą do Rosyi!*) Powtóre nagłość jest uzasadnioną tem, że rzeczywiście akcja dotychczasowa raczej zaszkodziła, aniżeli pomogła. W jesieni w różnych zapowiedziach urzędowych obiecał pan namiestnik, że ludność dostanie zboże, że ściąganie podatków i egzekucye zostaną wstrzymane, że będą rozdawane otręby i sól dla wyżywienia bydła. Ludność czekała i — zawiodła się, i to tylko powiększyło jej szkodę. Otóż jest rzeczą nagłą, ażebyśmy dowiedzieli się pozytywnie od rządu, co on na ratunek ludności chce dać i co dał, ażebyśmy wiedzieli co uczynić należy, ażebyśmy ludność z błędnego koła wyprowadzili.

Uważam przedłożenie sprawozdania w tym względzie — i w tym kierunku zgodnie z wnioskiem p. Cieńskiego — ażeby rząd powiedział, gdzie te pieniądze poszły. Dotychczas wiadomo bowiem tylko, że część użyto na to, aby jeszcze powiększyć rozmiary klęsk elementarnych, bo faktem jest, że na zgromadzeniach ludowych spotykamy się z żądaniem, ażeby przyjść z pomocą tej ludności, która dostała zboże po tańszej cenie na zasiew, ale takie, które nie zeszło wcale, wskutek czego ludność, zrujnowana przez klęski elementarne, została dotkniętą nową klęską przez dostarczenie jej zboża złego i musi znowu szukać ratunku, ażeby pola swe nowem zasiać zbożem.

Stwierdzam dalej, że jest rzeczą nagłą, ażebyśmy się dowiedzieli, do czego prowadzi gospodarka rządu taka jak dziś. Rząd zamyka granice, nie pozwala ludności szukać zarobku, powiada, że wszystko powinno być gotowe do służby wojskowej — a nie daje tym ludziom pomocy.

Stwierdzam, że cała ludność, która od dziesiątków lat — niestety — czerpała z jedynego źródła zarobku w Ameryce, dziś jest pogrążona w ostatecznej rozpacz.

Jeszcze raz powtarzam, że między innymi za jeden z koniecznych warunków akcyi ratunkowej uważam protest przeciwko handlowi ludźmi i zastrzeżenie się przeciwko temu, ażeby nam konfiskowano w drodze rozporządzenia swobodę poszukiwania zarobku tam, gdzie znaleźć go można.

Z tych powodów upraszam Wys. Izbę ażeby sprawę traktowano jako nagłą i ażebyśmy dostali sprawozdanie, ile i na co użyto z pieniędzy zapomogowych.

(Brawa)

P. Makuch: Proszu o hołos.

Marszałek: P. Makuch ma głos.

P. Makuch. Nahlíst' wnesenia, dumaju, ne potrebuje szyrokocho motywowania, ale szczo by ne wyhladało, szczo tilky konserwatysty starajut' sia o poli pszenie doli naroda, zabyraju hołos, szczo by w imeny naszoho klubu poperty nahle wnesenie p. Cienskoho.

Akcyi ratunkowoji domahajut' sia dwi storony, z odnoji t. zw. demagogia rosyjska, a z druhoji demagogia obszariw dwirskich. Protu odnomu i druhomu musymo sia zastereczy. My ne zadajemo pomocy ani wid storony polskoj ani rosyjskoji, tilky wid prawytelstwa. Prawytelstwo je wid toho, aby ratuwało tych, szczo na pokłyk w oseny r. 1912 stanuly w oboroni toji derżawy. Koły zariadżeno mobilizacyju, wsi obowiazani jawyły sia, a nawit' bilsze stanuly pid orużjem, jak seho prawytelstwo żadało, pokynuly swoji rodyny, dity, gospodarstwo, stratyły ciłyj rik czasu, perenesły wsiakoho roda newyhody i kożdoji chwyli buły hotowi nastawyty hrud' w oboroni derżawy. A teper, koły nebezpeczeństwo mynuło i koły ludy popały w krajnu nużdu, koły ciłi seła prymyrajut' z hołodu, koły po 6 dityj zabyraje smert' na tyf hołodowyj z odnoji chatyny, to prawytelstwo ne łaskawe, zrobywszy iz swojich wojakiw — żebrakiw, na śmich i na hańbu awstryjskoho prawytelstwa zdaje jich na łasku demagogii z dwoch storin, o kotrych wże buło skazane.

Koły my w sprawie reformy wyborczoji postawyły ricz tak, szczo nema nijakich narad sojmowych, doky ne bude reformy, todi prawytelstwo i namisnyk i wsi predstawyteli partyj protywnych kazały nam, szczo my majemo na sowisty tych, kotri z hołodu pohybajut'.

Otże nyny majete wilnu dorohu. I ja dumaju, szczo teper ta Wys. Pałata woźme ricz serjozno i ne z demagogicznych motywiw woźme sia do prawytelstwa i wymusyt' ratunok.

Ja wystupuju w imeny okolicy nad dnistriańskich, w kotrych ciłkowytij wyływ Dnistra piat' raziw z riadu znyszczzyw do łta wsi prybyreżni hromady. Dumaju, szczo koły zi wsich storin kraju

П. Макух: Прошу о гоłos.

П. Макух. Наглість внесеня, думаю, не потребує широкого мотивованя, але щоби не виглядало, що тільки консерватисти старають ся о поліпшене долі народа, забираю гоłos, щоби в імєни нашого клубу поперти внесене п. Ценьского.

Акції ратункової домагають ся дві сторони, з одної т. зв. демагогія російська, а з другої демагогія обшарів двірських. Проти одному і другому мусимо ся застеречи. — Ми не жадаємо помочи анї від сторони польської анї російської, тільки від правительства. Правительство є від того, аби ратувало тих, шо на поклик в осени р. 1912 станули в обороні тої держави. Коли заряджено мобілізацію, всі обовязані явили ся, а навіть більше, станули під оружем, як сего правительство жадало, покинули свої родини, діти, господарство. стратили цілий рік часу, перенесли всїлякого рода невігоди і кождої хвилі були готові наставити грудь в обороні держави. А тепер, коли небезпеченство минуло і коли ті люди попали в крайну нужду, коли цілі села примирають з голоду, коли по 6 дітий забирає смерть на тиф голодовий з одної хатини, то Правительство не ласкаве, зробивши із своїх вояків — жебраків, на сьміх і на ганьбу австрійського правительства здає їх на ласку демагогії з двох сторін, о котрих вже було сказане.

Коли ми в справі реформи виборчої поставили річ так, що нема ніяких нарад соймових, доки не буде реформи, тоді Правительство і Намісник і всі представителі партий противних казали нам, що ми маємо на совісти тих, котрі з голоду погибають.

Отже нині маєте вільну дорогу. I я думаю, що тепер та Висока Палата возьме річ серіозно і не з демагогічних мотивів возьме ся до правительства і вимусить ратунок.

Я виступаю в імені околиць над dnistriańських, в котрих цілковитий вилів Дністра пять разів з ряду знищив до тла всі прибережні громади. Думаю, що коли зі всіх сторін краю буде даний

bude danyj napir — prawytelstwo ne bude zabawlatyś z ludnostej w ciuciu-babku i ne dopustyt' do toho, aby ludy w rozpući na dwory napaly.

Naj Wysoke Prawytelstwo dasť choez połowynu toho, szczo wpakuwało w Albaniu, to ciłyj kraj wyratuje.

Z druhoji storony ne powynniśmo zabuwaty i toho, szczo „szlendrjan“ administracyjnij w akcyji ratunkowij pokazaw sia w ciłyj okazalosti, szczo nasza administracyja ne dorosła do toho, szczo by najżiwotnijszi zawdania derżawni wykonyaty.

Nyni poślidnyj reskrypt p. Namisnyka kazaw wśi zhołoszenia o zbiże abo baraboli predkladaty do zaopinjowania Starostwam ewentualno urjadam hromadskym w mistach i mistoczkach. Opiśła' idut' ti opiniji do Namisnyctwa i doperwa tam riszajut', czy można uzhladnyty ti zamowlenia czy ni.

Otżeż skonstatuwaty muszu, szczo naselenie je nyni tak z wsich fondi wyczerpane, szczo ne maje nawil' hroszyj na zadatok i ratunok dla naszoji ludnocy, kotra ne maje szczo istry, a istry treba, musyt' ity Prawytelstwo w tim naprijami, szczo by dawaty pożyczky, szczo by mała za szczo sobi istry kupyty. Dumaju, szczo Wysoke Prawytelstwo powynno riszucz w tim naprijami dylaty, i szczo by ne „Jaśni Wielmożna Pani“ dawala bidnym ditiam po łyżci strawy, ałe szczo by Prawytelstwo ciłkom otwertło zi swojich fondi dawalo pożyczky tym, kotri majut' na szczo zatiahnuty nawil' procentowij pożyczky i tym sposobom poratuwało ludnist'.

Dumaju, szczo szcze odna riez z tym wetykym neszczastiem, kotre wpało na nasz kraj, je zwiazana, a to taka: Prawytelstwo zderżuje z ciłoj syłoj emigracyju, chotijby do Prus. Jesły prawytelstwo stoit' na stanowysku, szczo ne chce puskaty do Prus popysowych, to insza riez. Tutky wyższy zhlady riszajut', ałe nyni ne puskajut' i takych ludyj, kotri ne suť wojskowymi, żinok i starszych ludyj. Ja sprawdi znaju odno starostwo, kotre inaksze tu sprawu traktuje, ałe je 99%, kotri riszucz zakazujuť tak, szczo nihto ne może distaty paszportu albo knyżoczky.

I nyni ciłe prawytelstwo pozwalaje, szczo by hołodni elementa hromadyły sia i ne daj Boże ne nawely na kraj katastrofu.

(P. Staruch: Me ma żadnoji katastrofy, jak je dobre. A jak bude złe, to

napir, Prawytelstwo ne bude zabawlyti się z ludnostiu w ciuciu-babku i ne dopustyt' do toho, aby ludy w rozpući na dwory napali.

Naj Wysoke Prawytelstwo dasť choez połowynu toho, što wpakuwalo w Albaniu, to ciłyj kraj wiratuje.

Z drugoji storony ne powynniśmo zabuwaty i toho, što „szlendrjan“ administracyjnij w akcyji ratunkowij pokazaw się w ciłyj okazalosti, što nasza administracyja ne dorosła do toho, što by najżiwotnijszi zawdania derżawni wykonywaty.

Nyni poślidnyj reskrypt p. Namisnika kazaw wśi zghłoszenia o zbiże abo baraboli predkladaty do zaopinjowania Starostwam, ewentualno urjadam hromadskym w mistach i mistoczkach. Opiślja iduty ti opiniji do Namisnyctwa i doperwa tam riszajuty, czy można uzghladnyty ti zamowlenia czy ni.

Otżeż skonstatuwaty muşu, što naselenie є ninii tak z wśich fondi wyczerpane, što ne має навіть гроший na zadatok i ratunok dla naszoji ludnocy, kotra ne має što їsty, a їsty treba, musyt' ity Prawytelstwo w tim naprijami, što by dawaty pozichky, što by mala za što sobi їsty kupity. Dumaju, što Wysoke Prawytelstwo powynno riszucz w tim naprijami dylaty, što by ne „Jaśnie Wielmożna Pani“ dawala bidnym ditiam po lożici strawy, ałe što by Prawytelstwo ciłkom otwertło zi swoix fondi dawalo pozichky tym, kotri majuty na što zatygnuty, nawet procentowij pozichky i tym sposobom poratuwalo ludnist'.

Dumaju, što ще odna rič z tym wielikim neszczastem, kotre wpało na nasz kraj, є zwiazana, a to taka: Prawytelstwo zderżuje z ciłoj siłoj emigracyju, chotijby do Prus. Esly Prawytelstwo stoit' na stanowysku, što ne chce pusykaty do Prus popysowych, to inyszca rič. Takij wiszij zghlady riszajuty, ałe ninii ne pusykajuty i tych ludij, kotri ne suť wijskowymi, żinok i starshix ludij. Ja spravdi znaju odno Starostwo, kotre inaksze tu sprawu traktuje, ałe є 99%, kotri riszucz zakazujuť tak, što nihto ne może distaty pashportu abo knyżochky.

I ninii ciłe Prawytelstwo pozwalaje, što by hołodni elementa hromadyly się i — ne дай Boże — ne nawely na kraj katastrofu.

(P. Staruch; Nema žadnoji katastrofy — jak є dobre. A jak bude złe,

chłop woźme druczok i pijde pid pańskij płit.)

Dumaju, szczo Wysoke prawytelstwo musyl' sprawy uregulowania emigracyji złuczty z akcyjeju zapomohowoju. To treba jasno i otwerto przed cilym świtom i przed wsimy tymy hołodujučzymy, kotri ne možut' nawit' do Prus na robotu sia distaty, muszu to tutky skazaty. (*Brawa.*)

Z tych korotkych motywiw szczyro popyraju wnesenie p. Cieńskoho i dumaju, szczo ciła Pałata wnesok toj uchwałyt'. (*Brawa.*)

то хлоп возьме дручок і піде під панський пліт.)

Думаю, що Високе Правительство мусить справу урегулюваня еміграції злучити з акцією запомоговою. То треба ясно і отверто перед цілим світом і перед всіми тими голодуючими, котрі не можуть навіть до Прус на роботу ся дістати, мушу то тутки сказати. (*Brawa.*)

З тих коротких мотивів щиро пираю внесене п. Ценьського і думаю, що ціла Палата внесок той ухвалить. (*Brawa.*)

Marszałek: W sprawie formalnej głos ma p. sekretarz Urbański.

Sekretarz p. **Urbański:** Wnoszę na zamknięcie rozprawy.

Marszałek: Jest wniosek na zamknięcie rozprawy. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, przystępujemy do głosowania. Kto ten wniosek przyjmuje zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Do głosu zapisany jest p. Bardl. Udzielam mu głosu.

P. Bardl: Wysoka Izbo!

Do słów wypowiedzianych przez poprzednich mowców muszę dodać tylko, że faktycznie akcyja zapomogowa w kraju naszym zupełnie się nie udała i to tak dalece, że po dwóch latach strasznej klęski nie widać zupełnie jakiegokolwiek pomocy rządu.

Wicie Panowie wszyscy dobrze, że prócz mokrego lała nawiedziły kraj nasz powódzie i że powódzie te pozabierały domy, że rząd obiecał tym pocziwym ludziom, którym woda domy pozabierała, udzielić pomocy. Jednakże w tym kierunku nic nie zrobiono i komu woda dom zabrała, ten do dziś dnia jest bez dachu nad głową; a przecież dach nad głową, to rzecz nieodzowna.

Wskutek tych roztopów, drogi pozamieniały się w coś, czego nazwać niepodobna. Tamtędy nie można ani przejść, ani łodzią przejechać. I w tym kierunku rząd nie był łaskaw przyjść ludności z pomocą, ażeby drogi były do przebycia.

To samo dzieje się z ową ofiarą, z owem dobrodziejstwem, z ową solą dla bydła. Jeśli sól wogóle przyszła, to przyszła w takim stanie, że raczej była ziemią a nie solą i nikt nie chciał jej wziąć. I ta sól nie przychodziła w terminie wyznaczonym. Fury włościańskie czekały czasami całymi dniami, a trafiało się że i po kilka dni i musiały z niezem odjechać.

Co więcej. Jeśli lud z powodu głodu nie mógł u siebie pozostać i chciał emigrować, to wyszło rozporządzenie, zakazujące tę emigrację tak, że teraz chyba trzeba umrzeć.

Te rzeczy wskazują na to, że akcyja zapomogowa była bądź co bądź chybioną i nie można się spodziewać, aby w przyszłości była lepsza.

Żądamy tedy, ażeby akcyja zapomogowa zmieniła się na lepszą, ażeby ta sól w obecnych czasach, gdzie idzie o utrzymanie bydła, inaczej wyglądała, niż poprzednia, ażeby nie było to śmiecie w $\frac{3}{4}$, a tylko w $\frac{1}{4}$ pozór soli.

Sądzę, że przy dobrej woli da się te zmiany osiągnąć. (*Brawa.*)

Z tych wszystkich przytoczonych powodów przyłączam się do wniosku, ażeby akcyja zapomogowa szła tak dobrze, iżby ludności naprawdę pomoc przynieść mogła.

Marszałek: Rozprawa została zamknięta. Przystępujemy do głosowania nad nagłością wniosku p. Cieńskiego. Kto uznaje nagłość tego wniosku zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Wniosek za nagły uznany.

Rozprawa nad meritum wniosku otwarta, głos ma p. Cieński.

P. Cieński: Proszę o odesłanie wniosku tego do komisji zapomogowej z tem, ażeby komisya do pięciu dni zdała sprawę Sejmowi.

Marszałek: Czy żąda kto jeszcze głosu?

P. Okoń: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma p. ks. Okoń.

Ks. p. Okoń: Wysoki Sejmie!

Chciałbym do tej dyskusji, dotyczącej akcji zapomogowej, dołączyć boleści powiatu mego, który reprezentuję.

Proszę Panów — tak pokrzywdzić powiat, jak przy tej akcji pokrzywdzono powiat przezemnie reprezentowany, to jest krzywda najstraszliwsza.

Zaraz z początku, kiedy zostałem wybrany posłem, przyjechałem z deputacją chłopską do JE. Namiestnika i Marszałka. Tam nas wprowadzić życzliwie przyjęto, ale też na obietnicach się skończyło i dostał powiat nasz na urągowsko zaledwie 5000 K.

I ci chłopci powiedzieli do mnie: Tyle nam dają, ochłap nam rzucono.

I to przecież powiat biedny, tam same wydmy piaszczyste, na których się nie nie urodzi. Dróg nie mamy, kawałka kolei nie mamy. Dwadzieścia lat o nią błagamy, ale rząd nasz i kraj zupełnie jest na nasze prośby głuchy.

I teraz tej biednej ludności dano 5000 K. i zaledwie 12 wagonów żyta. Czy to wystarczy na zasiewy? Inne powiaty dostały po 34 i 32 wagonów, a nam dano zaledwie 12 wagonów.

Jeżeli chcemy spieszyć ludności z pomocą, tośmy powinni przedewszystkiem wspomóc ludność najbiedniejszą, nie mogącą znaleźć zarobku, bo nie tylko deszcze nasz powiat nawiedziły, ale przyłączył się do tego grad, a nadto rzeczka wylała i siana chłopom zabrała i tam dziś widmo głodu przed oczyma ich stoi.

Dlatego apeluję, błagam i odzywam się do Wysokiego Rządu z żądaniem, aby pospieszył powiatowi memu z wydatniejszą pomocą, bo jeżeli tak dalej pójdzie, to się chłopci rozgoryczą i staną się prostoprostu buntownikami, widząc takie postępowanie Rządu i władz krajowych.

Dlatego żądam sprawiedliwości — dajcie sprawiedliwość najbiedniejszym, którym głód grozi!!

P. Biesiadecki: Proszę o głos w sprawie formalnej.

Marszałek: Głos ma p. Biesiadecki.

P. Biesiadecki: Wnoszę na zamknięcie rozprawy.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty. Rozprawa została zamknięta. Głos ma zapisany do głosu p. Stapiński.

P. Stapiński: Wysoki Sejmie!

Zupełnie nie myślę nadużywać wolności słowa, chcę tylko stwierdzić, iż przecież jestto znamiennem, że ze strony wszystkich stronnictw tej Wysokiej Izby słyhać jeden głos narzekania na dotychczasową akcję zapomogową, jeden głos żalu przeciwko sposobowi prowadzenia tej akcji, jednym słowem konstatają powszechne niezadowolenie.

Konstatuję, że także przedmowca mój ks. Okoń, jak i inni posłowie co do innych okolic, to samo stwierdzić był zmuszony.

To mojem zdaniem dlatego należy podkreślić, ażeby sobie Wys. Rząd wziął to do serca. To zupełnie nie było przesadą ze strony p. Makucha, gdy powiedział, że należy się obawiać o ostatnie konsekwencye.

Jestem przekonany, że i inni panowie o tem wiedzą. W moim okręgu szczególnie w górach, gdzie las został zupełnie zniszczony (w okręgu dukielskim), gdzie rzeczywiście wszelkie środki zostały wyczerpane i kredytu lichwiarskiego i pożyczek sąsiedzkich — jednym słowem ludność wszystko uczyniła dla ratowania, co uczynić mogła, teraz stoimy dosłownie przed klęską głodu.

Nie ma skąd pożyczek dostać, kasy są zamknięte, kredyt utrudniony, emigracya zamknięta i wskutek tego ludność znajduje się w ostatniem stadium rozpacz.

Wszyscy panowie tedy, a w szczególności Rząd jako stróż porządku publicznego powinieli sobie po dzisiejszej dyskusji zdać z tego sprawę,

O to też apeluję, a w szczególności o akcyę budowy dróg, o którąśmy tak usilnie się starali, a druga akcyę, to odpisanie podatków zupełnie nie dopisała.

Egzekutorzy podatkowi w tym roku z rzadką dotychczas srogością podatki zaległe i bieżące ściągają. Wszelkie telegramy i prośby zostały bez skutku. Ludność, którąśmy pouczyli o tem, że Rząd przyrzekł wstrzymać egzekucye podatkowe, narzeką, że została w błąd wprowadzona, bo o żadnym wstrzymaniu egzekucyi i nieściągnięciu podatków mowy nie ma. — Chodzi przecież tylko o to, żeby Rząd pod tym względem nic innego jak tylko przepisy ustawy wykonał, a mianowicie skoro były klęski, żeby te podatki odpisał.

Jeszcze raz tedy usilnie proszę, ażeby się stało zadość wnioskowi p. Cieńskiego i żebyśmy sprawozdanie, które w tej sprawie ma się ukazać, jak najprędzej otrzymali.

Marszałek: Głos ma zapisany do głosu p. Górkiewicza.

P. Górkiewicz: Wysoki Sejmie!

Dyskusya, jaka się w tej Izbie obecnie toczy, dotyczy sprawy tak żywotnej, że jak sądzę, nie znajdzie się między nami nikt, któryby sprawy tej nie poparł.

Tegoroczne klęski ekonomiczne dotknęły w tak straszny sposób ludność włościańską, że brak po prostu słów na ich opisanie.

Otóż, żeby ze stanowiska włościan także słów kilka, celem opisania tego ogromu klęski dorzucić, pozwoliłem sobie i ja głos zabrać, by i on również zaważył na szali przy wydaniu uchwały, jaka w tym kierunku zapaść powinna.

Tutaj zostały poruszone tak żywotne interesa ludu włościańskiego i w tylu kierunkach, że rzeczywiście gdybym jeszcze chciał z mej strony coś do tego dorzucić, to prawdopodobnie już od siebie nie dodać bym nie potrafił.

Chciałbym tylko zaznaczyć, że również w zupełności podzielam zdanie moich przedmowców, że zebrania taka tu miejsca mieć nie powinna. (*Brawa.*)

My jesteśmy społeczeństwem na tyle żywotnym i na tyle z nas soków już płynie, że jeżeli zostaniemy pognębieni i nawiedzeni klęską, należy się nam pomoc i opieka własnego naszego państwa i kraju.

Z tych powodów popieram wywody wszystkich moich przedmowców i przyłączam się do nich w zupełności, dodając gorącą prośbę, żeby odnośne czynniki, które będą nad tą tak żywotną sprawą obradowały, w jaknajkrótszym czasie i z jaknajwydatniejszą pomocą starały się przyjść dla tej ludności rolniczej tak bardzo w nędzy pogrążonej. (*Brawa, oklaski.*)

Marszałek: Głos ma zapisany do głosu p. Witos.

P. Witos: Wysoki Sejmie!

Gdyby wniosek p. Cieńskiego był postawiony przez kogo innego, gdyby wyszedł ze strony demagogicznej, to przez rozmaite sfery inaczej byłby traktowany. Jeśli ten wniosek wyszedł od p. Cieńskiego, to nie nazwie nikt p. Cieńskiego demagogiem, ale wszyscy uznają, że i tamtej stronie podobna gospodarka się przykrzyła.

Za dużo mówiliśmy o tem, ale to jest materyał wprost nie do wyczerpania, to jest skarb, nad którym może się dyskusya przewlekać całymi dniami.

Niestety może fatum jakieś nas ściga. Jesteśmy wiecznie w tem położeniu, że wyciągamy ręce do rządu, wołając: „ratuj“, a wysoki rząd z gestem wielkopañskim odpowiada: ratuję, a kończy się ua ratunku, który nigdy nie był pomyslny, na tem, żeby zebrać parę wagonów ziemiaków, albo by dostarczyć po parę kilo otręb dla bydła, a nadto te otręby miały taką przymieszkę, że były w nich wszystkie zawartości podobne do otręb, jakie tylko można sobie pomysleć.

Jeżeli dopomóż do przezimowania bydła i w tym celu rozdziela się sól, to wysoki rząd uważał za stosowne najpierw ściągnąć należytość, a potem pobierać ją przez wójta od interesowanych, przyczem stwierdzić muszę, że ta sól, to ziemia taka, jaką mamy w gruncie, gdzie przynajmniej nie jest zanieczyszczona. I na to gmina płaciła furmanki i dawała pieniądze.

Czy to jest zapomoga, czy to jest pasza treściwa, która miała doprowadzić do przezimowania inwentarza.

Jeśli na naprawę dróg w powiecie np. tarnowskim, zapomoga na naprawę dróg, których jest 700 klm., wynosi 5000 K., to możeby rząd rozliczył, wiele wypada na kilometr. Zdaje się, że nie będzie na tyle kamienia, żeby można było psa uderzyć, jakby przechodnia atakował. (*Wesołość.*)

W tym stanie rzeczy przyszła jeszcze jedna sprawa, która dopomogła do rozmiaru kłeski. Egzekucya jest tak intensywnie prowadzoną, że wielu już i tak zbiedzonych, by im było lżej, pozbyło się kożucha. Jeśli to należy do akcyi zapomogowej, to powiem, że rekord w tym względzie zrobiono.

Dziś stwierdzić należy, że nie powinno się stać na fałszywym stanowisku, albo się mówi otwarcie, że niczego się nie macie spodziewać, albo jeśli przyrzeka się, to trzeba coś dać. Wodzenie na pokuszenie jest najgorsze i absolutnie usłać powinno.

Przy tem wszystkim ludność była zmuszoną szukać zarobku. Zarobku nie znajdzie tu, bo rząd nie postarał się o budowle, jakkolwiek była uchwała koła polskiego, że wszelka akcyja zapomogowa ma iść w tym kierunku, ażeby znaczną część funduszków oddano na budowle publiczne. Uchwała taka była, a widzimy, że była tylko na papierze i nie została w czyn wprowadzoną.

Jeśli zatem rozchodziło się o poratowanie majątku, to została droga poza kraj. A tu jest jeszcze jedna rzecz. Mamy kary, sypiące się po setki koron na osobnika, który poproszony przez kogoś nieumiejącego pisać napisał po kartę okrętową do agencji. Za to dostaje się po 500, 600 lub 700 K., a czasem po kilka tygodni więzienia śledczego. To także należy do akcyi zapomogowej przez rząd ogromnie rozpowszechnionej.

Jeśli więc poseł Cieński postawił ten wniosek, to jest silnem napiętnowaniem tej akcyi przez rząd prowadzonej. I dlatego oświadczam, że za tym wnioskiem nie z całą gotowością, ale całą radością głosować będziemy.

Marszałek: Pod względem formalnym wnosi p. wnioskodawca na odesłanie jego wniosku nagłego do komisji zapomogowej z poleceniem, ażeby do pięciu dni zdała sprawę Sejmowi.

Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje wniosek nagły p. Kurowca i tow. w sprawie zapomogi dla porzeczalców gminy Kamień, powiatu kałuskiego.

Dla uzasadnienia nagłości ma głos p. Kurowiec.

P. Kurowiec: Wysokij Sojme!

Dnia 8. seho misiacia w hromadi Kamiń kałuskocho powitu, powstaw ohoń, kotryj znyšczyw 15 hospodarstw. Sut' se hospodari seredni, majucei kilka morgiw gruntu. Z tych hospodariw 10 buło neobezpečenych, a 5 ubezpečenych na małi kwoty. Hospodaram pohoriło vse, ne lysze budynky hospodarski ale takoż upriaż i odiż i jaka tilko buła pasza, a kromi seho inwentar żywyj, krowy, koni, swyni itd. Ponesty ony stratu 40 tysiač koron, a pry nynisznim lychim czasi, w tiażkim roci, straty ti sut' straszni. Hospodari ti sut' duże zadowżeni.

Otże hadaju, szczo to je sprawa nahła i popyrajuczy nahlist' seji sprawy, proszu o uchwałenie seho wnesenia.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto uznaje ten wniosek za nagły, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Nagłość uznana.

Głos ma p. Kurowiec pod względem formalnym.

П. Куровець: Високий Соїме!

Дня 8 сего місяця в громаді Камінь, калуського повіту, повстав огонь, котрий знищив 15 господарств. Суть се господарі середні, маючі кілька моргів ґрунту. З тих господарів 10 було необезпечених, а 5 обезпечених на малі квоти. Господарам погоріло все, не лише будинки господарські, але також упряж і оджі яка тільки була паша, а кромі сего інвентар живий, корови, коні, свині і т. д. Понесли они страту 40 тисяч корон, а при нинішнім лихим часі, в тяжким році, страти ті суть страшні. Господарі ті суть дуже задовжені.

Отже гадаю, що то є справа нагла і попираючи наглість сеї справи, прошу о ухваленє сего внесеня.

P. Kurowiec: Szczo do meritum wnoszu na widosłanie moho wnesenia do komisiji budżetowoji.

Marszałek: Pod względem formalnym wnosi p. wnioskodawca na odesłanie jego wniosku nagłego do komisiji budżetowej.

Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przysiępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje wniosek nagły p. Starucha i tow. w sprawie klęsk elementarnych, które nawiedziły w roku 1913 cały kraj, a w szczególności powiat brzeżański.

Dla uzasadnienia nagłości ma głos p. Staruch.

P. Staruch. Wysokij Sojme!

Tohdy, koły wid sęła do sęła homonyt' hołos rozpuky o ratunok, tohdy baczu, ne hadaje sia w sij Pałati seryozno, szczoły tij nuźdi, kotra pid chłopskoju chatoju rozszyriaje sia czym raz bilsze, zapobicz. Ne chozczu krytykuwaty wnesku p. Cieńskiego, wirju, szczo p. Cieński maw dobru wolę, ałe, szczo bym skazaw, szczo ja ciłkowito pereniaw sia tym jeho wneskom, szczo bym powiryw, szczo toj wnesok buw wid sercia, toho ne mozu skazaty.

Prychylaju sia bilsze do hadky p. Makucha i szczo ciłyju toho wnesku jest' pryPOCHlibyty sia chłopam, szczo by chłopam pokazaty: „to ja, Cieński, o was myślałem a nie ruscy postowie“.

(Rozmaite okrzyki: Nie tak. **P. Cieński:** Nie tylko ja!)

Ja muszu tut bezstronno stwierdity, szczo ciła akcyja tak prawytelstwa krajewoho jak i prawytelstwa centralnoho wyhladaje ciłkowito na kpyny. Koły neszczastia elementarni przytrafilyś w Tyroly i Vorarlbergu, to prawytelstwo sejczas dało 45 miljoniw na ratunok toho małoho kraju.

A szczo sia dije w Hałyczyni? Nema w ciłim kraju ani odnoho miścia, kotrohoby ne nawistyla katastrofa. Czo ho ne znyszczylu neustanni doszeci i sła, to zjila myszwa. Bezprymirna nuźda szyryl' sia mezy ludnostęju a naslidkom toho je tył hołodowyj. Tomu tyzdeń buw jem w Słobodi zołotij i tam buło 6 dusz chorych na tył czerewnyj, t. j. hołodowyj. A szczo na se robył' reprezentacyja kraju? Wsi umy zianiati sul' aferoju Długosz-Stapiński. To buła akcyja ratunkowa reprezentacyji parlamentarnoji polskoj. Wsi inśzi sprawy piszły na bik, afera Długosz-Stapiński widbrywała perszu rolu. Potim pryszła reforma wyboreza, kotra zaniala nasz umy i narodyw sia toj bachor nezdatyj, kaprawyj i krywyj a teper szczastywi usi, bo reforma

П. Куровець: Що до meritum вношу на відосланє мого внесеня до комисії бюджетової.

П. Старух: Високий Соїме!

Тогди, коли від села до села гомонить голос розпуки о ратунок, тогди, бачу, не гадає ся в сій Палаті серіозно, щоби тій нужді, котра під хлопською хатою розширяє ся чим раз більше, запобічи. Ме хочу критикувати внеску п. Ценьского, вірю, що п. Ценьский мав доbru волю, але щобим сказав, що я цілковито переняв ся тим его внеском, щобим повірив, що той внесок був від серця, того не можу сказати.

Прихилāju ся більше до гадки п. Макуха, що цілію того внеску є припочлибити ся хлопам, щоби хлопам показати: „to ja Cieński, o was myślałem, a nie ruscy postowie“.

Я мушу тут безстронно ствердити, що ціла акция так Правительства краевого як і Правительства центрального виглядає цілковито на кпини. Коли нещастя елементарні притрафилсь в Тироли і Форальбергу, то Правительство сейчас дало 45 мільонів на ратунок того малого краю.

А що ся діє в Галичині? Нема в цілім краю ані одного місця, котрогоби не навистила катастрофа. Чого не знищили неустанні дощі і слота, то з'їла мишва. Безпримірна нужда ширить ся межи людностю, а наслідком того є тепер голодовий тиф. Тому тиждець був'єм в Слободі золотій і там було 6 душ хорих на тиф черевний т. є. голодовий. А що на се робить репрезентация краю? Всі уми заняті суть аферою Длугош-Стапінський. То була акция ратункова репрезентациї парламентарної польскої. Всі інші справи пішли на бік, афера Длугош-Стапінський вдгравала першу ролю. Потім прийшла реформа виборча, котра заняла наш уми і народив ся той бахор нездалий, каправий і кривий, а тепер щасливі всі, бо реформа виборча єсть. Єсьм певний, що тепер поси-

wyborcza jest'. Jeśm pewnyj, szczo teper posypyl' sia hrad orderiw, ale to tym hołodnym ne pomoże.

Wy dumajete, szczo was awstryjske prawyfelstwo serjo traktuje? De tam. Prawyfelstwo kaže ganz einfach: nema hroszej i dalo 3 czy 4 miljony do rozporiadymoty namisnyka. Z toho oden milijon piszow na naprawu dorih a 2 czy try milijony na li zapomohy.

A teper li komitety ratunkowi! Ustanowlaje sia komitet krajewyj, do kotroho poklykano samych paniw iz Lwowa, i toj komitet postanowyw, szczo widdaje sia ciu akeyju hospodarskym towarystwam wykluczno dla człeniw towarystwa. (*Głosy: To nieprawda*). Doperwa na nasz akeyju z komitetiw powitowych, na nasz protest, szczo se na śmiszky wyhladaje, namisnyctwo se rozporiadzenie znesło.

Podywim sia teper, jak wyhladaje interwencyja naszych włastej po powiatach. Naszi starostwa kpiat' sobi z tych neszczast'. Proszu perehlanuty akta starostwa, czy tam je Jake sprawozdanie o tych neszczastiach?

Ja pidnosyj w tij miri żadanie w radi derżawnij, ja buwjem try razy u namisnyka i konstatuju publiczno tut w Sojmi, szczo ani oden komisar ne wyjchaw na misce, chotiajby do odnoho sela stwerdyty, jaka була katastrofa. W powiti bereżańskim prymirom ani razu ne buw.

Nawit' selo Sloboda zołota, de 1300 ludyj opustyło selo, de osibnyj wnesok do Namisnyctwa uczynyw'jem, de 3 razy buw'jem w deputacyji u Namisnyka, nawit' to selo ne distalo zapomohy.

Polskij narid na Prusach złożył kilkasot wagoniw barabol i prysław z tym, szczoby se rozdiłyty i na Bereżany pry-pało 2 wagony.

My rozdiłyłyśmo se na 4 hromady, kotri były najbidnijszi. Piatoho lystopada powidomleno nas, szczo kartoffli toti distanemo. No i znajete Panowe, szczo do nyni ne distalyśmo sych kartofel i ne znajemo, szczo z nymy sia stało.

I nihto ne bere seji sprawy na serjo. Maju dokazy na se, szczo w Słobodi zołotij na 200 morgiw nihto kosoju ani razu ne tiaw, wsio zhynuło. Sul' hospodari, kotri majuť po 40 morgiw, a nihto z nych teper ne maje kusnyczka chliba i odnoho zerna na nasinie, ani baraboli. A własty mowczat' i wykrucajuť sia. A nawit' i własty centralni kažuť, szczo nema hroszuj.

пить ся град ордерів, але то тим голодним не pomoже.

Ви думаєте, що Вас австрийське правительство серіо трактує? Де там. Правительство kaže ganz einfach: нема гроший! — і дало 3 чи 4 мільйони до розпорядимости намісника. З того оден мільйон пішов на направу доріг, а 2 чи 3 мільйони на ті запомоги.

А тепер ті комітети ратункові! Установляє ся комітет краєвий, до котрого покликано самих панів зі Львова і той комітет постановив, що віддає ся цілу акцію господарським товариствам виключно для членів товариства. (*Głosy: To nieprawda!*). Доперва на нашу акцію з комітетів повітових, на наш протест, що се на сьмішки виглядає, намісництво се розпорядженє знесло.

Подивім ся теper, як виглядає інтервенция наших властей по повітах. Наші староства кплять собі з тих нещасть. Прошу переглянути акта староства, чи там є Jake справозданє о тих нещастях?

Я підносив в тій мірі жаданє в радї державній, я був'єм три рази у намісника і констатую публично тут в Соїмі, що ані оден комісар не виїхав на місце хотяйби до одного села ствердити, яка була катастрофа. " повіті бережаньським приміром ані разу не був.

Навіть село Сloboda золотa, де 1300 людий опустило село, де осібний внесок до Намісництва учинив'єм, де три рази був'єм в депутатії у Намісника, навіть то село не дістало запомоги.

Польскій нарід в Прусах зложив кількасот вагонів бараболь і прислав з тим, щоби се розділити і на Бережани припало 2 вагони. Ми розділилисьмо се на 4 громади, котрі були найбідніш'. Пятого падолиста повідомлено нас, що картофлі тоті дістанемо. Но і знаєте Панове, що до нині не дісталисьмо сих картофель і не знаємо, що з ними ся стало.

І ніхто не бере сеї справи на серіо. Маю докази на се, що в Сlobodi золотій на 200 моргів ніхто косою ані раз не тьяв, все згинуло. Суть господарі, котрі мають по 40 моргів, а ніхто з них тепер не має кусника хліба і одного зерна на насіне ані бараболі. А власти мовчать і викручують ся. А навіть і власти центральні кажуть, що нема гроший.

Ja jeśm pewnyj, szczo jakby Moskał trocha sylnijsze szabłęju zadzwonyw, tobyśmo zaraz mały mobilizacyju i sotky milioniw by sia najszły.

A tut tak bohato ne treba, trocha mense. A ja boju sia tysze odnoho. A imenno boju sia, szczo jak wesna pryjde, jak połowyna pola ne bude rasijana — a hołod je wetykyj pan! — boju sia, szczo by narid poczuwszy, szczo robotnyky w mistach buntujut' sia i rabujut', boju sia, szczo by toj narid ne kinuw sia na styrtu zi zbiżom.

(Głosy: Nie ma, co rabować, bo i dwory nie mają!)

Ołże tutky nema pereływok!

Dłatoho ja stawlu wnesenie, szczo by Sojzm uchwaływ na zakupno nasinia i zbiża 20,000.000 K. Koły kraj ne maje, nechaj pożyczyt'.

Jeśły na taki riczy, jak lustraw wychodkach i mosiażni rury kraj daw milion guldeniw, to pytajuś, czy ne może daty szczoś bilsze dla sych, kotri ne mająt, szczo isty? Jak może daty milion na se — to może daty i 20 milioniw na hołodnych.

Kołyb Ex. Stanysław Badeni wstaw, tobyśte wsi powtykały, jakby win toti „wychodki“ pobaczyw. Jak kraj staty na taki wydatky, to może daty i na bidnyj hołodnyj narid. (Brawa.)

Druhym mojim wneseniem je, wizwały centralne prawytelstwo, szczo by przyznało 80,000.000 K. na zmenszenie katastrofalnych naslidkiw elementarnych neszczast', na zakupno wiktuałiw, żywnosty dla naroda, a specyjalno na zakupno zasiwiw na wesnu. Pidstawoju żywnosty luda na Podilu podolaka je hreczka, a jak jeji ne maje, to win tratyt' majże wsio. A szczo teper sia dije na Podilu? Pohłańte: Ani odnoji styrtu ne ma, wsio myszy zżyły! Peredstawte sobi Panowe, szczo to teper treba pereoraty i zasijaty!

A hrosza nihde ne pożyczyt', zbiża ne maje i prodaty ne maje szczo. Hospodari, kotri mały przedtym bohato chudoby, teper mająt' po odnij korowi, a i dla toji bidnoji chudoby ne mająt' paszi!

A proszu sia podywyty w uriadowi relacyji, czy chotiaj oden starosta daw prawdywe sprawozdanie?

W mojim powiti ani nohoju komisar uriadowyj ne postaw. A koły ja w starostwi spytaw sia, czomu komisar do moho sęła ne przyjšow, to meni skazano, szczo ne mająt' na se hroszyj! No, a jakby były wybory, to i sotky tysiacz najszłyb sia. (Brawa.)

Я єсьм певний, що якби москаль троха сильнійше шаблею задзвонив, тобисьмо зараз мали мобілізацію і сотки мільонів би ся найшли.

А тут так багато не треба, троха менше. А я бою ся лиш одного. А іменно бою ся, що як весна прийде, як половина поля не буде засіяна, а голод є великий пан! — бою ся, щоби нарід почувши, що робітники в містах бунтують ся і рабують, бою ся, щоби сей нарід не кинув ся на стирти зі збіжком.

(Г л о с у : Niema co rabować, bo i dwory nie mają!)

Отже тутки нема переливок!

Длятого я ставлю виєсенє, щоби Сойм ухвалив на закупно насіння і збіжа 20,000.000 K. Коли край не має, нехай позичить.

Если на такі річі, як люстра в виходках і мосяжні рури край дав мільон гульденів, то питаю ся, чи не може дати шось більше для тих, котрі не мають що їсти? Як може дати мільон на се, то може дати 20 мільонів на голодних,

Колиб Ексс. Станислав Бадені встав, тобисьте всі повтікали, якби Він тоті „виходки“ побачив. Як край стати на такі видатки, то може дати і на бідний голодуючий нарід. (Brawa.)

Другим моім внесєнем є, візвати центральне Правительство, щоби призначало 80,000.000 K на зменшенє катастрофальних наслідків елементарних нещаст', на закупно віктуалів, живности для народа, а специяльно на закупно засівів на весну. Підставою живности люду на Поділю, подольака, є гречка, а як єї не має, то він тратить майже все. А що тепер ся діє на Поділю? Погляньте! ані одної стирти нема, все миши з'їли! Представте собі, Панове, що то тепер треба переорати і засіяти!

А гроша нігде не позичить, збіжа не має і продати не має що. Господарі, котрі мали перед тим багато худоби, тепер мають по одній корові і для тої бідної худоби не мають наші.

А прошу ся подивити в урядові реляції, чи хотяй оден староста дав правдиве справозданє?

В моім повіті ані ногою комісар урядовий не постав. А коли я в Старостві спитав ся, чому комісар до мого села не прийшов, то мені сказано, що не мають на се гроший! Но якби були вибори, то і сотки тисяч найшлиб ся. (Brawa.)

Proszu Wysoku Pałatu przyznaty nam 20.000.000 K na ціły akcyji zapomogowoji. Dumaju, szczo w tij sprawie pidemo razem. (Brawa.) A koły pidem wsi razem, to i w parlamenti u Widny daduť nam 80.000.000 K zapomohy. (Brawa.) Otże konstatuju szcze raz, szczo ciła ta akcyja ratunkowa wyhladaje na śmich i kpyny, szczo by sia łysz zbuty kłopotu, bo każe sia po persze szczo nema hro-sza, nema času, ne chce sia, bo ludy suť linywi, a po czetwarte — ta szablonowa administracyja, kotra musyť wże raz kark złomyty, ne podaje dat prawdywych. W Starostwi daty preroblujesia, a Namisnyctwo sobi dekretuje: w tij a tij hromadi jest 50% hołodnych, tak sobi każe na pas blind. Može je hde starosta czołowik ludianyj, szczo podaw daty prawdywi.

Dłatoho proszu o przyznanie nałto-szy mojemu wnieskowiy a pid wzhladom formalnym proszu o widoślanie jeho do komisyyji zapomohowoji. (Brawa.)

Marszałek: Rozprawa otwartá. Czy

P. Terszakowiec: Proszu o hołos.

Marszałek: Głos ma p. Terszakowiec.

P. Terszakowiec: Popyrajuczy wne-senie p. Starucha zwernu uwahu na szcze odno. Wsi widkazujuť zowsim słuszno na prawytelstwo centralne i na rosyjski rubli, ale najbilszu wynu ponosyl' prawytelstwo krajewe a wzhladno krajewa gospodarcka. Musymo znaty, szczo przy-czyniło sia do tych welykych elementar-nych szkid naszoho naselenia. Bezpereczno, szczo odno welyke nieszczastie to buw doszcz, ale druhym nieszczastiem buło neumile regulowanie rik i potokiw, nepoprawluwanie meljoracyji gruntiw se-lanskich — se sponukało, szczo taki szkody nastapyły w tak welykych roz-mirach. Woźnim np. regulacyju Dnistra. Koły na zachodi Wysła jest' w toj spo-sib obwałowana, szczo meszkańci susi-dni ne majuť żadnoji szkody, protywno jest' z regulacyjeju Dnistra. Musyte znaty, szczo naddnistrjańska dolyna wyżywłaje ne łysz susidni powity, ale nawet' i dal-szi swojeju paszoju. Ale czerez tu regu-lacyju berehy Dnistra ne łysz zistaly po-lipszeni abo zawarowani wid szkid, ale szcze bilsze znyszczeni, bo ne reguluje sia widpowidno, ne szkarpuje sia, ale łysz tak, szczo by daty zarobok naseleniu i lud-diam zajszył Boh znaje zwidky, riżnym nastawnykam itd. I koły npr. grunta p. Kolischera w pow. rudeckim 2000 mor-

Proшу Високу Палату признати на-глість мого внесеня і ухвалити 20,000.000 на цілі акції запомогової. Думаю, що в тій справі підемо разом. (Brawa.) А коли підемо всі разом, то і в парламенті у Відні daduť nam 80,000.000 K запомоги. (Brawa.)

Отже констатую ще раз, що ціла та акция ратункова виглядає на сьміх і кпини, щоби ся лиш збути клопоту, бо каже ся по перше, що нема гроша, нема часу, не хоче ся, бо люди суть лі-ниві, а по четверте, — та шабьлонова адміністрация, котра мусить вже раз карк зломити, не подає дат правдивих. В Ста-ростві дати перероблює ся, а Намісництво соби декретує: в тій а тій громадї єсть 50% голодних, так собі каже на pas blind. Може є де староста чоловік людяний, що подав дати правдиві.

Длятого прошу о признанє нагло-сти мому внескови а під зглядом фор-мальним прошу о відосланє его до ко-місії запомогової. (Brawa.)

жада кто глосу?

П. Тершаковець: Прошу о голос.

П. Тершаковець: Попираючи вне-сенє п. Старуха, зверну увагу на ще одно. Всї відказують зовсім слушно на правительство центральне і на російські рублі, але найбільшу вину поносить правительство краєве а зглядно краєва господарка. Мусимознати, що причинило ся тих великих елементарних шкід нашого населеня. Безперечно, що одно велике нещастє то був дощ, але другим неща-стєм було неуміле регульованє рік і по-токів, не поправлюване меліорацийі грун-тів селяньєких, — се сponукало, що такі великі шкоди наступили в так великих розмірах. Возьмім прим. регуляцию Дні-стра. Коли на заході Висла єсть в той спосіб обвалована, що мешканці сусідні не маюť жадної шкоди, противно єсть з регуляциєю Дністра. Мусите знати, що наддністрьяńska долина виживляє не лиш сусідні повіти, але навіть і дальші сво-єю пашою. Але через ту регуляцию бе-реги Дністра не лиш не зістали поліп-шені або заваровані від шкід, але ще бильше знищені, бо не регулює ся від-повідно, не шкарпує ся, але лиш так, щоби дати заробок населеню і людям, зайшлим Бог знає звідки, ріжним наста-вникам і т. д. І коли прим. grunta p. Колішера в повіті рудецьким, 2000 мор-

hiw poprawyły się tak, szczo win teper bere po 100 koron derżawy za koždyj morg, to u nas nawit' po reuglacyji Dni-stra, koły się zacze dymyły w horach, wże zaraz woda jest' i koły pered tym woda załywała sinożaty, nyny jak przyznaje prysutnyj tut gr. Skarbek, dobywaje się do chat, a po wesnianij katastrofi peredstawyło się w rudeckim powiti odno wetyke ozero, siahajucze w szrokist' na 2 myły. Ne łysz płody były znyszczeni ałe takoż i dorohy. Pišla zakona dorohowocho dodatek 8% zistaw przyditenyj radam powitowym. W dekotrych powitach rady zwernuły toj dodatek hromadam, w naszym toho ne było i szczo się stało? De persze była kałuża, kotru można było za 5 sotykiw naprawyty, potomu tak się rozbyła, szczo i 100 K treba było, szczo by její zalataty. Ne kopaje się łaokoż rowiw, tak szczo woda tworyt' wetyki kałabani, a kołyby szarwarkowyj dodatek do hromad wertaw, toby toho ne było.

Szcze odno. Nasza polityka hospodarska ide w tym napriami, szczo by stawly szkoły rilniczi i obrazuwaty tam ekonomiw dla obszariv dwirskich, ałe ne w tym napriami, szczo by poprawyły hospodarku racyjonalno, szczo by selanyna nauczyty hospodarky, szczo by w razi jakohoś neszczastia mił sobi radyty?

Aszczo do samoji akcyj ratunkowej.

Koły w 1910 hromada Derszakiw była nawiszczena katastrofoju, prawytelstwo przyznało dla neji 15000 K na roboty, ałe zowsim potomu toji akcyj ne kontroluwało.

Tut słuszno upaw zamit zi storony moich dwoch przedbesidnykiw, szczo toj komitet ratunkowyj ne widpowidaje ciły.

Dalsze takyj fakt muszu pidnesty. Komitet ratunkowyj w Rudkach postupyw sowisno pišla najlipsoji widomosti, jaku mu peredstawyła filia Silskoho Hospodara i Towarystwo hospodarske na 53 hromady, imenno 5 czysto polskych, 8 miszanych a reszta ruskych, przyznało 360 wagoniw. Ałe szczoż robyt' krajewyj komitet ratunkowyj? Robyt' w toj sposib, szczo mymo toho, szczo organizacyja rilnycza „Sojuz Torhowelnyj“ distała 1/3 dostawy, dumajuczy, szczo Sojuz ne bude w syli tomu podoblaty, widostał hromady do Towarystw polskych. Sojuz distaw 10 1/2 wagoniw na Rudky, a towarystwo polske 213, resztu Towarystwo Kułek rilnychych.

Komitet poinformuwaw Towarystwa neoficyjalno, na tij pidstawie Towarystwa

гів поправили ся так, що він тепер бере по 100 корон держави за кождий морг, го у нас навть по регуляції Дністра, коли ся зачне димити в горах, вже зараз вода есть, і коли перед тим вода заливала сіножати, нині як признає присутний тут гр. Скарбек, добиває ся до хат, а по весняній катастрофі представило ся в рудецькім повіті одно велике озеро, сягаюче в широкість на 2 мили. Не лиш плоди були знищені, аłe також дороги. Після закона дорогового додаток 8% зистав приділений Радам повітовим, в декотрих повітах Ради повітові звернули той додаток громадам, в нашім того не було і шчо ся стало? Де перше була калужа, котру можна було за 5 сотиків направити, потому так ся розбила, що і 100 корон треба було, шчо бы єї залатати. Не копає ся також ровів, так що вода творить великі калабані, а коли би шарварковий додаток до громад вертав, тоби того не було.

Ще одно. Наша політика господарска иде в тім напямі, шчо бы ставляти школи рільничі і образувати там економів для обшарів двірських, аłe не в тім напямі, шчо бы поправити господарку рационально, шчо бы селянина научити господарки, шчо бы в разі якогось нещастя міг собі радити.

А шчо до самої акції ратункової?

Коли в р. 1910 громада Дершаків була навіщена катастрофою, правительство призначило для неї 15.000 K на роботи, аłe зовсім потому тої акції не контролювало.

Тут слушно упав заміт зі сторони моїх двох передбесідників, шчо той комітет ратунковий не відповідає ціли.

Дальше такий факт мушу піднести.

Комітет ратунковий в Рудках поступив совістно після найліпшої відомости, які єму представила філія „Сільско-го Господаря“ і Товариство господарске на 53 громади, іменно 5 чисто польських, 8 мішаних, а решта руских призначило 360 вагонів. Аłe шчо ж робить краєвий комітет ратунковий? Робить в той спосіб, шчо мимом того, шчо наща організація рільнича „Союз торговельний“ дистаła 1/3 достави, думаючи, шчо Союз не буде в силі тому подолати, відослав громади до Товариств польських. Союз дистав 10 1/2 вагонів на Рудки, а товариство польске 213, решту Товариство Кулек рільничих.

Комітет poinформував Товариства неофіцияльно, на тій підставі Товариства

porobyły zamówienia i na podstawie tego towarzystwa polski dostały 50, a Sojuz tylko 20 wagonów. Takim sposobem następnym podił nie odpowiadający swoim intencjom akcjom ratunkowej, imię, podił takij szczo, 5 hromad polskich dostało 20 $\frac{1}{2}$ wagonów, a 4 hromady ruski tylko 10 $\frac{1}{2}$ wagonów. To jest fakt, o kotrim, jest Panowe meni nie wiryte, możete sia przekonaty, koły akta nazad do komitetu ratunkowoho wernut'.

Pry tym wpały słowa p. Stapińskoho, szczo to zbiże nie zійszło. Tak jest' i ja sam czytaw w stenograficznych protokołach obrad Towarystw hospodarskich polskich, de selany zakyduwały, szczo take a take zbiże w ich powitach nie zійszło.

Naszi Towarystwa zakupuwały zbiże zahranične i wysyłały uriadnyka swoho, kotryj buw pry tym: towarzystwa polski zakupuwały tylko u obszarnykiw swoich. (*Głos: I wyszły jak Zabłocki na mydle*). Se je akcja ratunkowa zwernena w tym napriami, szczo by z neji korystaw chto inszyj a nie toj, kotryj hołodnyj.

A podruhe jest' w tym wydko interes politycznyj; pany chotiat' zbyty sobi w toj sposib kapitał politycznyj, ale to riez nebezpečna, bo chłop ruskyj skaze: win Polak to distaw, a ja Rusyn to nie distaw... (P. Staruch: Naj nie żartujut' zohnem, bo hołod to wetykyj pan!)

Duże takoz wrazae ta sprawa emigracyji. Po dworach nie majut' szczo mołotyty, jak mało zbiża z Rosyji przyjšło, i wże musily vse wymołotyty, szczo by nie zily myszy; tak po dworach roboty nema, pry regulacyji rik takoz nema, a do Prus roblat' sia robitnykowu naszomu trudnosty. Ja wnis wże w sij sprawi interpelacyju. Do Danii, Francyji, Szwajcaryji robitnyk skorsze distane paszport abo knyżku, jak do Prus; nawit' 18-litnych diwczat, kalik i starych nie puskajut' a nie to popysowych. Musiat' buty jakis hłubszy przyczyny toho spyniuwania, szoby ruskyj robitnyk nie mih poratuwały swojeji ridni, jak hyne z hołodu.

Dlatoho ja popyraju wnesenie p. Starucha w tij nadiji, szczo ta Pałata zwyłyt' uchwałyty, aby tych 20 milioniw, jaki wneskodawec zažadaw wid prawytelstwa, buło rozdanych do rozporiadymosty komitetiw, ale nie w takim skladi jak buty do teper, ale wybranych cze-

porobili zamówienia i na podstawie tego Товариства польські дістали 50, а Союз лише 20 вагонів. Таким способом наступив поділ не відповідаючий зовсім інтенції акції ратункової, іменню, поділ такий, що 5 громад польських дістало 20 $\frac{1}{2}$ вагонів, а 4 громади рускі лише 10 $\frac{1}{2}$ вагонів. То єсть факт, о котрім, єсли Панове не вірите, можете ся переконати, коли акта назад до Комітету ратункового вернуть.

При тім впали слова п. Стапінського, що то збіже не зійшло. Так єсть і я сам читав в стенографічних протоколах обрад Товариств господарских польских, де селяни закидували, що таке а таке збіже в їх повітах не зійшло.

Наші Товариства закупували збіже заграничне і висилали урядника свого, котрий був при тім; товариства польські закупували лише у обшарників своїх (*Głos: I wyszły jak Zabłocki na mydle*); се є акция ратункова звєрнена в тім напрямі, що би з неї користав хто инший, а не той, котрий голодний.

А по друге єсть в тім видко інтерес політичний; пани хотять збити собі в той спосіб капітал політичний, але то річ небезпечна, бо хлопу руский скаже: він Поляк, то дістав, а я Русин, то не дістав. (П. Старух: Най не жартують з огнем, бо голод то великий пан!)

Дуже також вражає та справа еміграції.

По дворах не мають що молотити, як мало збіжа з Росії прийшло і вже мусіли все вимолотити, що би не зіли миши; так по дворах роботи нема, при регуляції рік також нема, а до Прус роблять ся робітникови нашому трудности. До Данії, Франції, Швайцарії робітник скорше дістане пашпорт або книжку, як до Прус; навіть 18-літних дівчат, калік і старих не пускають, а не то пописових. Мусять бути якісь глєбші причини того спинюваня, що би руский робітник не міг поратувати своєї рідні, як гине з голоду.

Длятого я попираю внесене п. Старуха в тій надії, що та Палата зволить ухвалити тих 20 мільонів, які внескодавец зажадав від правительства, було розданих до розпорядимости комітетів, але не в такому складі, як були до тепер, але вибраних через Вис. Палату, котра

rez Wys. Pałatu, kotra wynna maty prawo kontroli wsich komitetiw powitowych. (*Brawa i okłaski.*)

P. Sandulak: Proszu o hołos.

Marszałek: Głos ma p. Sandulak.

P. Sandulak: Wysoka Pałato!

Ja baczu, szczo sprawdi czas je wże spiznenyj i może dlatoho mnoho paniw wże wyszło z toji sali, ale może wyszło i dlatoho, aby ne słuchaty prawdy, skazanoji w oczy.

Ale przystupujuczy do riezcy, do wnesku p. Starucha, klubowoho towarzysza, o nahlist' akcyjji ratunkowoji, ja korotko zhadaju, szczo tutka ne ma szczo szyroko sia rozwodyty.

Bahato narikano, zaky reforma wyborcza mogła sia urodyty. Otże ona teper umundurowana, ale kuda pide toj narid, kotryj oczikuwaw toji reformy? Jomu w hołowi teper ne reforma, bo jomu hołod zahladaje w oczy. Otże ne rozwođim sia szyroko, może aż tak, szczoby paperu do spysania ne stało, ale pryhlańmo sia łysze tysiaczam bidnych ludyj, kotri szukajut' hrobu, bo ne możut' skonaty, bo hołodnomu tiazko umyraty. Ja z pid selańskoj strichy, i ne jeśm tym kotryjby w to ne wiryw, bo i ja sam czasto za mołodszych czasiw ne raz hołod terpiw. Ja z pidhirskoj strichy jeśm widriadu lit świdkom, szczo u nas wieczna wijna domowa. Czerez dwa lita padaje doszcz w horach, kotri potim wsiu wodu widdajut' i ona załywaje naszi pola nad Czeremoszom i Prutom — i tak wieczno borykajemo sia z dwoma worohamy, z hołodom i z wodou. A jesły tutka każe sia o regulacyji rik, to ja muszu skazaty, szczo to je takyj rachunek, jak wybraty sia na jarmarok bez hrosza: po szczo regulacyja, jak cihi seła woda zabrala?

Szczu do ratunkowych komitetiw, ony radiat' wid misiacia żowtnia i padolysta do nyni, ja braw takož uczast' wże w 4 takych zasidaniach. Tam howoryt' sia pro se, skilko potreba żywnosti, kukurudzy, żyta, paszi, spysujet' sia seła, wsio to spysujet' sia i majże cilu knyżoczku spysałyśmo riżnych domahań, a tutky na ciłyj powit śniatylńskij prychodyt' kilkanajciat' wagoniw i to łysze na papery! Ide misiacie za misiacem, a nijakoji akcyjji ratunkowoji nema. Skazano, szczo na kaźde seło potreba po kilka wagoniw żywnosti, a tam prychodyt' na tysiacz abo 1½ tysiacza naseleńnia 200 abo 400 sotn.⁸ do rozdiłu. A i to-

винна мати право контролі всіх комітетів повітових (*Brawa i okłaski.*)

П. Сандуляк. Прошу о голос.

П. Сандуляк. Висока Палато!

Я бачу, що справді час є вже спізнений і може длятого много панів вже вийшло з тої салі, але може вийшло і длятого, аби не слухати правди, сказаної в очи.

Але приступуючи до річи, до внеску п. Старуха, клубового товариша, о наглість акції ратункової, коротко згадаю, що тутка нема що широко ся розводити.

Богато нарікано, заки реформа виборча могла ся уродити. Отже она тепер умундурована, але куда піде той нарид, котрий оч кував тої реформи. Йому в голові тепер не реформа, бо йому голод заглядає в очи. Отже не розводім ся широко, може аж так, щоби паперу до писаня не стало, але пригляньмо ся лише тисячам бідних людий, котрі шукають гробу, бо не можуть сконати, бо голодному тязко умирати. Я з під селяньскої стріхи, і не єсьм тим, котрийби в то не вірив, бо і я сам часто за моłodших часів нераз голод терпів. Я з підгірскої стріхи, єсьм від ряду літ сьвідком, що у нас вічно війна домова. Через два літа падає дощ в горах, котрі потім всю воду віддають і она заливає наші поля над Черемошом і Прutom — і так вічно борикаємо ся з двома ворогами, з голодом і водою. А если тутки каже ся о регуляції рік, то я мушу скакати, що то є такий рахунок, як вибрати ся на ярмарок без гроша: пощо регуляція рік, як цілі села вода забрала?

Що до ратункових Комітетів, они радять від місяця жовтня і падоліста до нині, я брав також вже участь в 4 таких засіданях. Там говорить ся про се, скільки потреба живности, кукурузи, жита, паші, списуєть ся села — всьо то списуєть ся і майже цілу книжочку списалисьмо ріжних домагань, а тутки на цілий повіт снятинський приходить кількнайцять вагонів — і то лише на папери. Иде місяць за місяцем, а ніякої акції ратункової нема. Сказано, що на кожде село потреба по кілька вагонів живности, а там приходить на тисяч або 1½ тисяча населеня 200 або 400 сотн.⁸ до розділу.

ho nema. A tymczasom naselenie puchne z hołodu. U nas na seli panuje tyf i dyfteryja i wsiaki ynszi choroby z hołodom zwiazani.

A szczo selianam dały? Reformu wyborczu. Ale win i z reformoju wyborczuju umre. Do smerty jeho dopuskajete, ale za more ne puskajete. Jak tak dalsze bude, to chyba toj selanyn plune w kułak, woźme pałyciu w ruki i z tym paragrafom pide.

Panowe! ne żartujmo z hołodom. Hołod je jak ohoń.

Ja wydžu, szczo nema tutky wże słuchacziw. Ti, kotri wtikły, ne dbajut' o narid, a z tych, kotri sia łyszzyły, bohato takych, kotri chtyły czuty, jak chłop howoryt'.

U nas w Hałyczyni raj. Majemo reformu wyborczu, to wże ciłyj raj. Jesły wże ta reforma wyboreza takim rajom, to zapobihnimu hołodowy. Jak ne bude zapomohy, to bud'te pewni, szczo po kraju pide czużyj hrisz, szczo po kraju rozsyplut' sia śwituczii rubli rosyjski.

A tohdy, de pidemo, wy i my? Ja czuw, szczo u nas w śniatyńskim powiiti, de nema nijakoji zapomohy, a rubli wże idut' aż poza Czeremosz. Ony tam dobre znajut', szczo może zrobyty hrisz z hołodnym.

Otże bażanie nasze je, szczo by prawytelstwo jak najskorsze dało zapomohu, a to jak najskorsze, bo piznijsze może bude za pizno.

Popyraju wnesenie p. Starucha. (Brawa i oklaski.)

P. Winniczuk. Proszu o holos.

Marszałek: Głos ma p. Winniczuk.

P. Winniczuk: Wysokij Sojme!

Wsim nam dobre je znana riez, szczo majže ciłyj rik 1912 i do kінcia wereśnia 1913 szczodeń doszezi padały a riky załywały najłipszi grunta, tak szczo formalno jak stawy wyhladały. De sia rodyła pszenycia, kukurudza i baraboli tak woda stała, szczo można tam było jichaty czownom.

Ale wy na se ne ohladajete sia. Wy dalsze podatky stiahajete i egzekutoriow po selach wysyłajete. Ne uważajete, szczo narid z hołodu hynie i nema szczo do huby wziaty. Selanyn ne maje szczo do huby wziaty, ale egzekutor pryjde na seło i woźme ostatnu perynu. Toj selanyn ne maje sia czym nakryty nawit' w noczy. A znajete Panowe, szczo ho-

A i tego nema. A tymczasom naselene puchne z hołodu. U nas na seli panuje tyf i dyfteryja i vsyaki inshi хороби z hołodom zwiazani.

A що селянам дали? Реформу виборчу. Але він і з реформою виборчою умре. До смерті його допускаєте, але за море не пускаєте. Як так дальше буде, то хіба той селянин плюне в кулак і возьме палицю в руки і з тим параграфом піде.

Панове! Не жартуймо з голодом. Голод є як огонь!

Я виджу, що нема вже тутки слухачів. Ті, котрі втікли, не дбають о нарід, а з тих, котрі ся лишили, багато таких, котрі хтіли чути, як хлоп говорить.

У нас в Галичині рай. Маємо реформу виборчу — то вже цілий рай. Если вже та реформа виборча таким раєм, та запобігнімо голодови. Як не буде запомогі, то будьте певні, що по краю піде чужий гріш, що по краю розсиплють ся сьвітучі рублі російські.

А тогди, де підемо, ми і ви? Я чув, що у нас в снітиньскім повіті, де нема ніякої запомогі, а рублі вже йдуть аж поза Черемос. Они там добре знають, що може зробити гріш з голодним.

Отже бажанє наше є, що би правительство як найскорше дало запомогу, а то як найскорше, бо пізнійше може бути за пізно.

Попираю внесене п. Старуха. (Brawa i oklaski.)

П. Винничук: Прошу о голос.

П. Винни ук: Високий Сойме!

Всім нам добре є знана річ, що майже цілий рік 1912 і до кінця вересня 1913 щоденно дощі падали, а ріки заливали найліпші грунта так, що формально як стави виглядали. Де ся родила пшениця, кукурудза і бараболі так вода стала, що можна там було їхати човном.

Але ви на се не оглядаєте ся. Ви дальше податки стягаєте і екзекуторів по селах висилаєте. Не уважаєте, що нарід з голоду гине і не має що до губи взяти. Селянин не має що до губи взяти, але екзекутор прийде на село і возьме остатну перину. Той селянин не має ся чим накрити навіть в ночі. А знаєте, Панове, що голод і холод, то велика

łód i chołód, to welyka nuźda. A na seli nema ani szczo jisty, ani za szczo kupyty derewa. A jak czołowik ne zjist' ani ne maje sia czym nakryty, to pry-chodyt' na neho tyf i czerwinka. Narid choruje po sełach i hyne.

Wyście szcze nikoły ne byly hołodni, ho zawsihdy majete szczo jisty, i ne byłyście nikoły w zymni, ho zawsihdy majete czym pałyty. Ale, jakbyście piszły na selo, tohyście wydily, jak toj liażko pracujuczynarid ne maje szczo jisty, i jak wid zymno terpyt'.

Jesły nasz narid domahaje sia pomocy wid centralnoho prawytelstwa, to prawytelstwo bajduże, a obiciuje i nikoły nam, selanam ne daje. Powit, kotryj ja zastupaju, maje welyczezni riky jak Dniester, Lımnyciu, Bystryciu i inszi. Otżeż riky ti wsio pozabyrały i niszczo ne łszyło sia. A tutky musymo szcze podatky płatyty. Jak przyjedemo do starostwa upomynaty sia o jakyjś opust na podatkach, szczoby nam toj egzekutor ne za-byraw ostatnu poduszku, to starostã bajduże. A dlaczoho? Bo starosta bere 1000 kor. na misiac i ne znaje, szczo selanyn terpyt' z hołodu. Jak toj selanyn przyde do mista na zarobok, to ti miski robotnyky, kotri takoz zarobku ne majut' kaminiany ta derewom vyhaniajut' toj bidnyj narid z mista.

Toj selanyn ne maje de sia podity, zarobyty i pożywyty i musyt' z hołodu umyraty.

Popyraju horiaczo wnesok p. Starucha, szczoby prawytelstwo jak najskorsze przyjszło w pomicz. (Brawa).

Marszałek: Czy żąda jeszcze kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto uznaje ten wniosek za nagły, zechce rękę podnieść. (Większość.) Nagłość uznana. Pod względem formalnym wnosi p. wnioskodawca na odesłanie jego wniosku nagłego do komisji zapomogowej.

Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje, ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Posiedzenie odraczam do godziny 5. popołudniu.

(Przerwa posiedzenia o godzinie 2 minut 50 popołudniu).

Dalszy ciąg posiedzenia z dnia 16 lutego 1914 r.

(Po przerwie o godzinie 5 minut 35 popołudniu).

Marszałek: Sejm w komplecie, posiedzenie odroczone otwieram na nowo.

Przystępujemy do porządku dziennego, którego pierwszym punktem są wybory komisji sejmowych: administracyjnej z 25 członków, bankowej z 25 członków, budżetowej z 25 członków, górniczej z 15 członków, gospodarstwa krajowego z 25 członków, komunikacyjnej z 25 członków, prawniczej z 15 członków, przemysłowej z 25 członków, sanitarnej z 15 członków, szkolnej z 25 członków, wodnej z 15 członków, zapomogowej z 25 członków.

P. Leo: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma p. Leo.

нужда. А на селі нема ані що їсти, ані за що купити дерева. А як чоловік не зїсть, ані не має ся чим накрити, приходить на него тиф і червінка. Нарід хоруює цо селax і гине.

Висьте ще ніколи не були голодні, бо завсїгди маєте що їсти і не булисьте ніколи в зимні, бо завсїгди маєте чим палити. Але якбисьте пішли на село, тобисьте видїли, як той тяжко працюючий нарід не має що їсти і як від зима терпить.

Если наш нарід домагає ся помочи від центрального Правительства, то Правительство байдуже, а обіцює і ніколи нам селянам не дає. Повіт, котрий я заступаю, має величезні ріки, як Дністер, Лімниця, Бистриця і инші. Отже ріки ті все позабирали і ніщо не лишило ся. А тутки мусимо ще податки платити. Як прийдемо до Староства упоминати ся о який опуст на податках, щоби той екзекутор не забирав остатну подушку, то староста байдуже. А длячого? Бо староста бере 1000 К на місяць і не знає, що селянин терпить з голоду. Як той селянин приїде до міста на заробок, то ті мійські робітники, котрі також зарібку не мають, каміннями та деревом виганяють той бідний нарід з міста.

Той селянин не має де ся подїти, заробити і пожити і мусить з голоду умирати.

Помираю горячо внесок п. Старуха, щоби Правительство як найскорше прийшло в поміч. (Brawa).

Marszałek: Czy żąda jeszcze kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto uznaje ten wniosek za nagły, zechce rękę podnieść. (Większość.) Nagłość uznana. Pod względem formalnym wnosi p. wnioskodawca na odesłanie jego wniosku nagłego do komisji zapomogowej.

Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje, ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Posiedzenie odraczam do godziny 5. popołudniu.

(Przerwa posiedzenia o godzinie 2 minut 50 popołudniu).

Dalszy ciąg posiedzenia z dnia 16 lutego 1914 r.

(Po przerwie o godzinie 5 minut 35 popołudniu).

Marszałek: Sejm w komplecie, posiedzenie odroczone otwieram na nowo.

Przystępujemy do porządku dziennego, którego pierwszym punktem są wybory komisji sejmowych: administracyjnej z 25 członków, bankowej z 25 członków, budżetowej z 25 członków, górniczej z 15 członków, gospodarstwa krajowego z 25 członków, komunikacyjnej z 25 członków, prawniczej z 15 członków, przemysłowej z 25 członków, sanitarnej z 15 członków, szkolnej z 25 członków, wodnej z 15 członków, zapomogowej z 25 członków.

P. Leo: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma p. Leo.

P. Leo : Wysoki Sejmie!

Stawiam wniosek, żeby wybrać dodatkowo jeszcze trzy komisye, mianowicie: komisję gminną obok administracyjnej, dalej zamiast komisji komunikacyjnej, żeby wybrać komisye: drogową i kolejową, wreszcie komisję petycyjną. Pierwsze trzy złożone być mają z 25 członków każda, a petycyjna z 15 członków.

Marszałek : Kto popiera ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Dostateczna liczba.*) Jest poparty.

Rozprawa nad tym wnioskiem otwarta, czy żąda kto głosu (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Wobec uchwalenia wniosku p. Lea, usuwam z porządku dziennego wybór komisji komunikacyjnej, natomiast jeżeli się nikt temu nie sprzeciwi, mam zamiar postawić na porządku dziennym dzisiejszego posiedzenia wybór komisji drogowej, kolejowej i gminnej, każdej z 25 członków oraz komisji petycyjnej z 15 członków. (*Po chwili.*)

Wobec tego, że nikt się temu nie sprzeciwia, odbędą się i te wybory na dzisiejszym posiedzeniu.

Do komisji skrutacyjnej zapraszam pp. Skrzyńskiego, Krasickiego, Burzyńskiego, Lewickiego Lwa, Srokowskiego i Schmidta.

Proszę panów o oddawanie kartek do wszystkich komisji łącznie.

Zwracam jeszcze uwagę, że w spisie komisji drogowej i kolejowej zaszła pomyłka drukarska. Mianowicie między członkami tych komisji umieszczono przez pomyłkę zamiast p. Krasickiego p. Kasznicę. Proszę zatem w spisie komisji drogowej i kolejowej kreślić p. Kasznicę, a wpisywać p. Krasickiego. (*Postawienie głosują kartkami.*)

Proszę p. p. skrutatorów do przeprowadzenia skrutynium. Tymczasem przystępujemy do następnego punktu porządku dziennego, którym jest:

Pierwsze czytanie przedłożenia rządowego z projektem ustawy wodnej. (**Aleg. 80.**)

Sekretarz p. Urbański :

Wnoszę na odesłanie tego przedłożenia do komisji wodnej.

Marszałek : Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie przedłożenia rządowego z projektem ustawy o uzupełnieniu ksiąg gruntowych przez wpisanie dobra publicznego. (**Aleg. 81.**)

Sekretarz p. Urbański :

Wnoszę na odesłanie tego przedłożenia do komisji prawniczej.

Marszałek : Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie pobierania dochodów i czynienia wydatków z funduszu krajowego w IV. kwartale roku 1912, (**Aleg. 82.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek . Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1913 i dodatkowego sprawozdania w tym przedmiocie. (**Aleg. 83. i 84.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1914 i dodatkowego sprawozdania w tym przedmiocie. (**Aleg. 85 i 86.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszu krajowego za rok 1911. (**Aleg. 87.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszu krajowego za rok 1912. (**Aleg. 88.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o potrzebie zmiany niektórych postanowień w uchwałach sejmowych, przyzwalających na zaciągnięcie pożyczek na rozmaite cele gospodarcze kraju a to dla ułatwienia sfinansowania tych pożyczek. (**Aleg. 89.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl**:

Wnoszę odesłanie sprawozdania do Komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść, (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o preliminarzu galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rok 1913. (**Aleg. 90.**)

Sprawozdawca p. Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o preliminarzu galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rok 1914. (**Aleg. 91.**)

Sprawozdawca p. Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przedłużenia prawa korzystania z uwolnienia od dodatku krajowego do podatku domowo-czynszowego, tudzież od dodatku gminnego do tego podatku i do 5% podatku pobieranego od domów, uwolnionych od podatku domowo-czynszowego tych budynków we Lwowie, które będą wybudowane w miejsce 181 domów przeznaczonych na zburzenie w celu regulacji i asanacji miasta. (**Aleg. 92.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia od dodatku krajowego i dodatków gminnych do podatku domowo-czynszowego domów zbudowanych w Podgórzu, w miejsce przeznaczonych na zburzenie w celu regulacji miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych. (**Aleg. 93.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania z czynności Wydziału krajowego i komisji krajowej dla spraw przemysłowych tudzież krajowego Patronatu rękodziel i drobnego przemysłu w zakresie popierania przemysłu krajowego i rękodziel za czas od 1. sierpnia 1912. do 31. lipca 1913. (**Aleg. 94.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji przemysłowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych. (**Aleg. 95.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji górniczej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli. (**Aleg. 96.**)

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Jahl** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji górniczej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej wyższej szkole lasowej we Lwowie za rok 1912/13. (**Aleg. 97.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdanie do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie za rok 1912 13 (**Aleg. 98.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych

zakładach naukowych rolniczych w Dublanach i o krajowych stacyach doświadczalnych rolniczych w Dublanach i we Lwowie. (Aleg. 99.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych szkołach rolniczych i nauce wędrowniej gospodarstwa wiejskiego za rok 1912/13. (Aleg. 100.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany statutu krajowej komisji dla spraw rolniczych. (Aleg. 101.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w roku 1912. (Aleg. 102.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa. (Aleg. 103.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o włościach rentowych. (Aleg. 104.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku pierwsze krajowym. (Aleg. 105.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Większość.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia gwarancji kraju dla emisji obligacji kolejowych i zmiany statutu Banku krajowego. (Aleg. 106.)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek : Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie dalszego uposażenia i rozwinięcia działalności Banku krajowego oraz zmian w statucie w tym celu potrzebnych (**Aleg. 107.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego Banku krajowego. (**Aleg. 108.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o czynnościach krajowego Patronatu spółek oszczędności i pożyczek oraz innych spółek rolniczych. (**Aleg. 109.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej centralnej Kasie dla spółek rolniczych. (**Aleg. 110.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o klęskach elementarnych w roku 1913 i o zarządzeniach zaradczych. (**Aleg. 111.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji zapomogowej.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego do LW. 96.615/913 tudzież do LW. 131.840/913 o operacjach agrarnych. (**Aleg. 112 i 113.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*.) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany i uzupełnienia ustawy komasacyjnej i ustawy działowo-regulacyjnej. (**Aleg. 114 i 115.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o melioracjach. (**Aleg. 116 i 117.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji rzek kanałowych. (**Aleg. 118.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji wodnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie dróg wodnych. (**Aleg. 119.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji wodnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o uzupełnieniu regulacji Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem. (**Aleg. 120.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji wodnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o systematycznej regulacji Prutu od Kołomyi do granicy bukowińskiej. (**Aleg. 121.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji wodnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmian niektórych postanowień ustawy o rybołówstwie z dnia 31. października 1887. Dz. u. i rozp. kraj. z r. 1890 N. 37. (**Aleg. 122.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o podwyższeniu poborów krajowych dozorców melioracyjnych. (**Aleg. 123.**)

Sprawozdawca poseł Pilat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Pilat**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenarskich. (*Aleg. 124.*)

Sprawozdawca poseł Piłat ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Piłat:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie otwarcia 8-go kursu praktycznego dozorców drenarskich. (*Aleg. 125.*)

Sprawozdawca poseł Piłat ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Piłat:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu technicznej służby drogowej Wydziału krajowego, w przedmiocie regulacyi płac konduktorów drogowych, w przedmiocie polepszenia bytu drożników dróg krajowych oraz w sprawie zmian w uregulowaniu zaopatrzeń dla tychże drożników, ich wdów i sierót (*Aleg. 126.*)

Sprawozdawca poseł Dąbski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Dąbski:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przyznania veniam studiorum praktykantom technicznemu oddziału techniczno-drogowego Wydziału krajowego Karolowi Pielechowi i Franciszkowi Jakubikowi (*Aleg. 127.*)

Sprawozdawca p. Dąbski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Dąbski:**

Wnoszę odesłanie sprawozdania do komisji petycyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zmiany etatu urzędników krajowego biura kolejowego. (*Aleg. 128.*)

Sprawozdawca poseł Dąbski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Dąbski:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ukrajowienia dróg. (*Aleg. 129.*)

Sprawozdawca poseł Dąbski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Dąbski:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji drogowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zaprowadzenia opłat mylnicznych od automobilów. (*Aleg. 130.*)

Sprawozdawca poseł Dąbski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Dąbski:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji drogowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy za II. półroczcie 1912 i I. półroczcie 1913. (**Aleg. 131.**)

Sprawozdawca poseł Dąbski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Dąbski:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie utworzenia posady drugiego krajowego inspektora szpitali. (**Aleg. 132.**)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie powiększenia etatu i regulacji płac lekarzy kraj. zakładu dla obłąkanych, tudzież co do regulacji płac urzędników kraj. szpitala powszechnego we Lwowie, św. Łazarza w Krakowie i kraj. zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie. (**Aleg. 133.**)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie powiększenia etatu lekarzy pomocniczych kraj. szpitala św. Łazarza w Krakowie, tudzież podwyższenia dodatków aktywnych aptekarzy szpitala powyższego i kraj. szpitala powszechnego we Lwowie. (**Aleg. 134.**)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt nie żąda głosu, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie pomnożenia liczby okręgów sanitarnych. (**Aleg. 135.**)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski:**

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do Komisji sanitarnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie rozszerzenia budynków rzeźni i piekarni w kraj. zakładzie dla umysłowo-chorych w Kobierzynie. (**Aleg. 136.**)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski:**

Wnoszę odsłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej do załatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o postępie budowy kraj. zakładu dla umysłowo-chorych w Kobierzynie. (Aleg. 137.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej do załatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zakupna części parceli gruntowej lk. 4318/1 w Lipniku w celu rozszerzenia posiadłości szpitala powszechnego w Białej. (Aleg. 138.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego szpitala powszechnego w Bochni. (Aleg. 139.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie rozszerzenia szpitala powszechnego w Drohobyczu przez dobudowę pawilonu dla zakaznie chorych i domu administracyjnego przy równoczesnym przeobrażeniu budynku głównego. (Aleg. 140.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia i odbudowy szpitala powszechnego w Jaśle. (Aleg. 141.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia i odbudowy szpitala powszechnego w Podhajcach. (Aleg. 142.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego szpitala powszechnego w Rzeszowie. (Aleg. 143.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego szpitala powszechnego w Stanisławowie. (Aleg. 144.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie oddawania nadal do szpitala św. Ludwika w Krakowie na leczenie chorych dzieci nadsyłanych do szpitala św. Łazarza. (Aleg. 145.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie kupna realności przy ul. Mickiewicza 5. na pomieszczenie biur Wydziału krajowego. (Aleg. 146.)

Sprawozdawca poseł Kiweluk ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Kiweluk**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gmin Bieniowa, Bukowiec i Sokoliki z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Boryni, a przydzielenia do okręgu sądowego w Turce. (Aleg. 147.)

Sprawozdawca poseł Kiweluk ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Kiweluk**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji prawniczej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gmin Chaszczów, Lopuszanka lechniowa i Grąziowa z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Turce, a co do Grąziowej w Starym Samborze a przydzielenia ich do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Lutowiskach. (Aleg. 148.)

Sprawozdawca poseł Kiweluk ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Kiweluk**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji prawniczej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Mszanice wraz z obszarem dworskim z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Kopyczyńcach a wcielenia jej do okręgu sądowego w Trembowli raz o wydzielenie ich z powiatu politycznego husiatyńskiego a przyłączenie do powiatu politycznego trembowelskiego. (Aleg. 149.)

Sprawozdawca poseł Kiweluk ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Kiweluk**:

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji prawniczej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Neterpińce wraz z obszarem dworskim z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Zborowie, a wcielenia jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Zażółcach, (Aleg. 150.)

Sprawozdawca poseł Kiweluk ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Kiweluk** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji prawniczej.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Oparówka z okręgu c. k. Sądu powiatowego we Frysztaku, a przydzielenia jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Strzyżowie. (*Aleg. 151.*)

Sprawozdawca poseł Kiweluk ma głos.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Kiweluk** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji prawniczej.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Myślenicach na przyjęcie imieniem powiatu gwarancyi czystego rocznego dochodu 5·48% od części kapitału zakładowego kolei lokalnej Wieliczka-Myślenice-Mszana dolna w kwocie 200.000 K. przez przeciąg 75 lat. (*Aieg. 152.*)

W zastępstwie nieobecnego sprawozdawcy Onyszkiewicza ma głos poseł Kiweluk.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Kiweluk** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Wieliczce na przyjęcie imieniem powiatu gwarancyi czystego rocznego dochodu 5·48% od części kapitału akcyjnego kolei lokalnej Wieliczka-Myślenice-Mszana dolna w kwocie 150.000 K. przez przeciąg 75 lat. (*Aleg. 153.*)

W zastępstwie nieobecnego sprawozdawcy p. Onyszkiewicza ma głos poseł Kiweluk.

Sprawozdawca Członek Wydziału krajowego p. **Kiweluk** :

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek : Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Udzielam głosu p. L. Lewickiemu dla zdania sprawy z wyniku skrutynium wyborów do komisji sejmowych.

P. L. Lewicki : Głosowało 101 posłów ; absolutna większość 52 głosów. Wszystkie głosy otrzymali na członków :

do komisji administracyjnej: Bardel, Bojko, Burzyński, Cegielski, Górkiewicz, Jaworski Władysław, Jędrzejowicz, Krzczunowicz Waleryan, Krzysztofowicz, Laskowski, Lewicki Lew, Łahodyński, Maiss, Neumann, Nowosielecki. Rittel, Rożankowski, Sare, Serczyk, Stadnicki (junior), Starzyński Stanisław, Starzyński T., Staruch, Wodzicki, Wójcicki ;

do komisji bankowej: Abrahamowicz, Adam, Dąbski Aleksander, Długosz, Gótz, Horbaczewski, Hupka, Krężel, Kormosz, Korol, Koziębrodzki, Laskowski, Leo, Lewicki Kość, Lubomirski, Łahodyński, Maryewski, Moysa, Riedl, Sapięha Paweł, Serwatowski, Schmidt, Zamoyski, Zgórski, Żardecki ;

do komisji budżetowej: Badeni, Biały, Dąbski Aleksander, Głabiński, Horbaczewski, Hupka, Jabłoński, Jaworski Władysław, Kasznica, Kędzior, Krzczunowicz Aleksander, Korol, Krzysztofowicz, Leo, Loewenstein, Lewicki Kość, Makuch, Niezabitowski, Petruszewicz, Piniński, Rutowski, Sapięha Paweł, Skarbek, Starzyński Stanisław, Żardecki ;

do komisji drogowej : Biały, Burzyński, Bzowski, Dumka, Federowicz, Głabiński, Gromnicki, Kasznica, Krężel, Krzczunowicz Waleryan, Lisiewicz, Łaskuda,

Męciński, Metella, Moysa, Pilch, Potocki, Rożankowski, Schätzel, Schmidt, Skrzyński, Starzyński Tadeusz, Urbański, Winniczuk, Załoziecki ;

do komisji gminnej: Bardl, Bojko, Burzyński, Cegielski, Górkiewicz, Jaworski Władysław, Jędrzejowicz, Krzeczunowicz Waleryan, Krzysztofowicz, Laskowski, Lewicki Lew, Łahodyński, Maiss, Neumann, Nowosielecki, Rittel, Rożankowski, Sare, Serczyk, Stadnicki junior, Starzyński Stanisław, Starzyński T., Staruch, Wodzicki, Wójcicki ;

do komisji gospodarstwa krajowego: Bojko, Bzowski, Brunicki, Czartoryski, Dąbski Aleksander, Dzieduszycki, Kędzior, Kleski, Krasicki, Konopka, Metella, Perfecki, Schätzel, Schnell, Serwatowski, Siwula, Tarnowski Zdzisław, Theodorowicz Antoni, Terszakowicz, Tomaka, Wanio, Witos, Wolanin, Załoziecki, Zamorski ;

do komisji górniczej: Aschkenase, Bandrowski, Barański, Długosz, Garapich, Kurowiec, Mycielski, Nowakowski, Olearski, Potocki, Serczyk, Tyszkowski, Wolanin, Załoziecki, Zamoyski ;

do komisji kolejowej: Biały, Burzyński, Bzowski, Dumka, Federowicz, Głubiński, Gromnicki, Kasznica, Krężel, Krzeczunowicz Waleryan, Leo, Lisiewicz, Łaskuda, Męciński, Metella, Moysa, Pilch, Potocki, Rożankowski, Schmidt, Skrzyński, Starzyński Tadeusz, Urbański, Winniczuk, Załoziecki ;

do komisji petycyjnej: Bardel, Burzyński, Bzowski, Haempel, Krasicki, Krzeczunowicz Waleryan, Lewicki Lew, Łaskuda, Ławruk, Misiński, Nowosielecki, Tomaka, Winniczuk, Wolanin, Zgórski ;

do komisji prawniczej: Aschkenase, Biały, Biesiadecki, Gromnicki, Hołubowicz, Jędrzejowicz, Jaworski Władysław, Kasznica, Kochanowski, Laskowski, Maiss, Misiński, Nowakowski, Schmidt, Wójcicki ;

do komisji przemysłowej: Abrahamowicz, Adam, Baczyński, Biesiadecki, Długosz, Federowicz, Götz, Halban, Lewicki Lew, Lubomirski, Łahodyński, Maryewski, Mycielski, Neumann, Potocki, Riedl, Rittel, Rutowski, Schnell, Serwatowski, Singalewicz, Stroński, Wanio, Zamoyski, Żardecki ;

do komisji sanitarnej: Bednarski, Jabłoński, Kochanowski, Kostanecki, Krasicki, Kurowiec, Łaskuda, Mars, Potocki, Sandulak, Sare, Stadnicki (jun.) Siwula Theodorowicz Antoni, Tertil ;

do komisji szkolnej: Adam, Baczyński, Badeni, Bandrowski, Biesiadecki, Bojko, Czartoryski, Cegielski, Cieński, Długosz, German, Halban, Kasznica, Krzeczunowicz Aleksander, Koziębrodzki, Laskowski, Makuch, Michalik, Okuniewski, Singalewicz, Srokowski, Stroński, Tarnowski Stanisław, Witos, Zamorski ;

do komisji wodnej: Barański, Bojko, Dzieduszycki, Halban, Haempel, Hołubowicz, Kędzior, Krasicki, Krzeczunowicz Aleksander, Maciuszek, Olearski, Sare, Schätzel, Singalewicz, Tryłowski ;

do komisji zapomogowej: Burzyński, Bzowski, Cieński, Górkiewicz, Kapuściński, Kędzior, Kleski, Konopka, Lisiewicz, Moysa, Nowakowski, Nowosielecki, Schnell, Serczyk, Skrzyński, Stadnicki (senior), Staruch, Starzyński Tadeusz, Theodorowicz Antoni, Tertil, Tryłowski, Witos, Wójcicki, Załoziecki, Zaremba.

Marszałek: Ci więc Panowie wybrani zostali jednogłośnie do poszczególnych komisji. Upraszam tych Panów, by byli łaskawi, po posiedzeniu ukonstytuować się i wynik ukonstytuowania się podać do wiadomości kancelarii sejmowej. Proszę teraz p. sekretarza, by podał do wiadomości Panów, w jakich salach mają się poszczególne komisje zebrać celem ukonstytuowania się.

P. sekretarz **Urbański:** *(czyta)*

Komisja administracyjna i gminna mają się zebrać w sali II, bankowa w sali IV, budżetowa w sali III, drogowa i kolejowa w sali V, komisja gospodarstwa krajowego w sali VII, górnicza w małej sali sesyjnej, petycyjna w kancelarii sejmowej, prawnicza w biurze zastępcy marszałka J.E. biskupa Czechowicza, przemysłowa w kancelarii sejmowej, sanitarna w sali VIII, szkolna w sali Unii lubelskiej, wodna w poczekalni J.E. Marszałka a zapomogowa w sali VI.

Marszałek: Obecnie przystępujemy do dalszego punktu porządku dziennego, którym jest:

Pierwsze czytanie wniosku p. Leaa i tow. w sprawie przedłożenia

wniosków co do przyznania nauczycielstwu ludowemu dodatku drożyznianego za rok bieżący i w sprawie regulacji płac nauczycielskich.

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Leo.

P. dr. Leo: Wysoki Sejmie!

Sprawa regulacji płac nauczycielskich była już wielokrotnie w tej Izbie omawiana i zdaje mi się, że nie potrzeba słów wiele tracić, aby uzasadnić nagłość tej sprawy i słuszność żądań sfer nauczycielskich w kierunku polepszenia ich bytu. W r. 1912 przyznał Wosoki Sejm dodatek drożyzniany, a tem samem stwierdził, że położenie materialne nie zgadza się z ich zawodem, pełnym trudu i nieraz wielkiego poświęcenia.

Stosunki ekonomiczne zmieniły się na gorsze, a tem samem sprawa regulacji płac nauczycielstwa stała się tem bardziej piekącą.

Skoro rząd i prawie wszystkie kraje koronne dla urzędników swoich, tudzież dla nauczycieli, przeprowadziły już regulację i to przed laty kilku, a w ciągu ostatniego dziesięciolecia w niektórych krajach, mimo regulacji, przyznano nowe dodatki drożyzniane, to sądzę, że Wysoki Sejm przyzna rację i słuszność tym licznym petycyom i żądaniom, oraz wnioskowi, podpisanemu przez szereg członków tej Wysokiej Izby, żeby najpierw przyznać za 1913 r. dodatek drożyzniany, — skoro stosunki w tym roku w porównaniu z 1912 r. nie zmieniły się na lepsze, a następnie, by przeprowadzić i to jak najprędzej regulację definitywną płac nauczycielskich, dlatego popierając ten wniosek przy pierwszym czytaniu, ograniczam się do tych kilku słów w przekonaniu, że Wysoka Izba na skutek sprawozdania komisji szkolnej, do której teraz zaapelować sobie pozwolę, uchwali jeszcze w bieżącej sesji definitywną regulację płac nauczycielskich.

Pod względem formalnym upraszam o przekazanie tego wniosku do komisji szkolnej, aby w porozumieniu z komisją budżetową całkiem definitywnie rzecz tę załatwiła (*Brawa*).

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Głębińskiego i tow. w sprawie zwiększenia dotacji na rzecz funduszu rękodzielniczego. (*Aleg. 155.*)

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Głębiński.

J.E. p. Głębiński: Wysoki Sejmie!

Wskutek przelomu ekonomicznego, jaki nastąpił z powodu rozwoju przemysłu fabrycznego, najwięcej niewątpliwie ucierpiała ta warstwa wytwórcza, która jest rdzeniem mieszczaństwa w miastach i miasteczkach. Warstwa ta cierpi obecnie nie tylko pod wpływem konkurencji wielkiego przemysłu, ale także wskutek organizacji dzisiejszego handlu i rozwoju dzisiejszej komunikacji i wskutek braku odpowiedniej organizacji kredytu, a nadto dlatego, że niema dopływu zdolnych sił do pracy, gdyż zdolniejsze siły zwracają się do zawodów wolnych a nawet do przemysłu fabrycznego.

Wysoki Sejm z początku dla rękodziela bardzo mało, albo nic nie uczynił. Dopiero w ostatniej kadencji przychylił się do wniosku, ażeby wprowadzić patronat dla drobnego przemysłu i rękodziela.

Patronat ten już istnieje i funkcjonuje. Do tego patronatu uchwalono fundusz 5-milionowy, który był spłacany w bardzo niewielkich ratach, obecnie po 150.000 K. rocznie; suma dla całego kraju i dla potrzeb naszego rękodziela niewątpliwie niewystarczająca.

Okazało się to w ciągu przesilenia kredytowego w roku poprzednim a w tym roku zdołano zaledwie wypłacić 100.000 K. i patronat musiał się zapożyczyć w Banku krajowym.

Patronat musiał się zapożyczyć w banku na rachunek przyszłych rat dotacji udzielonej. Oczywiście w ten sposób patronat gospodarować nie może i okazuje się znaczniejsza potrzeba zasilenia tego funduszu pożyczkowego. Sądzę, że podniesienie raty na 400.000 K. może w części odpowie istotnej potrzebie. Wnoszę tedy, żeby Sejm uchwalił podniesienie nie samej dotacji ale rat, które się corocznie wypłaca, z 150.000 na 400.000 K. Pod względem formalnym stawiam

wniosek o odesłanie mego wniosku do komisji przemysłowej, aby w porozumieniu z budżetową zdała o nim sprawozdanie.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Głębińskiego i tow. w sprawie przyjęcia na rachunek funduszu krajowego części pożyczki hipotecznej, zaciągniętej na budowę domu rękodzielniczego we Lwowie. (**Aleg 156.**)

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Głębiński.

P. Głębiński: Wysoki Sejmie!

Nie będę tego wniosku bliżej motywował, mogę się powołać tylko na te krótkie podane w motywach uwagi. W Krakowie Izba rękodzielnicza wystawiła sobie dom, a Sejm przychylił się do tego, żeby część pożyczki na jego budowę kraj objął i spłacał ratami. Otóż ponieważ obecnie i Izba rękodzielnicza lwowska zdobyła się na wybudowanie własnego domu również z wielkim wysiłkiem i zaciągnęła wielką pożyczkę na ten cel, wnoszę, żeby Sejm raczył również i dla tej Izby rękodzielniczej przyznać pewną kwotę mianowicie 100.000 K., którąby Sejm spłacał jako pożyczkę ratalną, analogicznie, jak spłaca dla Izby krakowskiej. Pod względem formalnym stawiam wniosek o odesłanie mego wniosku do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść (*Większość*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Głębińskiego i tow. w sprawie połączenia kolejowego zdrojowisk kraj. z miastami słonecznymi i wprowadzenia taryf sezonowych. (**Aleg. 157.**)

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Głębiński.

P. Głębiński: Znane jest zaniechanie ze strony państwa i ministerstwa kolejowego naszych zdrojowisk, w których się skupia znaczna część naszego gospodarstwa krajowego. Sądzę, że bliższe zajęcie się nimi i poparcie ich żądań od wielu lat stawianych jest naszym obowiązkiem. Pod względem formalnym proszę o odesłanie mego wniosku do komisji kolejowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Głębińskiego w sprawie oddania lasów i domen państwowych oraz salin w Galicyi w zarząd kraju. (**Aleg. 158.**)

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Głębiński.

P. Głębiński: To jest sprawa nie po raz pierwszy podnoszona nietylko przeze mnie lecz i przez innych członków Sejmu. Wedle § 20 statutu krajowego należy do Sejmu zarząd majątkiem krajowym, a do majątku krajowego zalicza statut to wszystko, co przez swoje pochodzenie albo późniejsze powstanie przedstawia się jako własność krajowa, niewątpliwie jest, że domeny państwowe i lasy, które powstały z dawniejszych królewskich przez swoje pochodzenie należą nie do państwa lecz do kraju. Dlatego już w pierwszej erze konstytucyjnej powstała myśl, aby na podstawie § 20 statutu oddać te domeny i lasy w zarząd kraju. Za tem przemawia i to, iż wedle tego samego statutu sprawy kultury należą do Sejmu, a zarząd domen i lasów wchodzi niewątpliwie w sprawy kultury krajowej. Muszę nadto zwrócić uwagę i na to, że obecny zarząd nie jest pod ścisłą kontrolą czynników parlamentarnych.

Od czasu do czasu dowiadujemy się o tem, że znaczne kompleksy lasów zostały oddane jeszcze na wyrąb. O tem cały parlament nie wiedział, a to oddawanie często się odbywa w sposób niegospodarny, na któryby się czynniki parlamentarne nie zgodziły. Także z tego stanowiska musimy pragnąć, żeby zarząd rzeczywiście był odpowiedni i pod kontrolą konstytucyjną pozostawał. Były co do tego wnioski w swoim czasie i były nawiązane rokowania z rządem. Nie wiem, na czem się one skończyły, wiadomo mi tylko, że rząd w swoim czasie nie zajmował wprost negatywnego pod tym względem stanowiska i dlatego mam nadzieję, że jeżeli kraj i Sejm będą się wytrwale starali i dążyli, to

ostatecznie cel ten zostanie osiągnięty. To samo co do domen i lasów odnosi się i do salin państwowych.

Pod względem formalnym stawiam wniosek o przydzielenie mego wniosku komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. ks. Wolanina i tow. w sprawie obwałowania Sanu. (**Aleg. 159.**)

Dla uzasadnienia wniosku ma głos poseł ksiądz Wolanin.

P. ks. **Wolanin.** Obwałowanie rzeki Sanu przez cały powiat niżański wzdłuż staje się kwestyą najaktualniejszą w tamtejszej okolicy. Wylewy minionego roku dowiodły, że jeżeli się siły żywiołowej Sanu nie ujmie w karby, to San w całej okolicy będzie wyrządzał ogromne szkody. Sprawa ta jest aktualną i na czasie, bo skoro tego roku już kończą się roboty przy obwałowaniu Wisły i Sanu w pow. tarnobrzeskim, łatwo będzie można przystąpić do dalszego ciągu obwałowania Sanu w górnym biegu przez cały powiat niżański. Dlatego popieram mój wniosek, a pod względem formalnym proszę o odesłanie go do komisji wodnej, aby zdała o nim sprawozdanie w porozumieniu z komisją gospodarstwa krajowego.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. ks. Wolanina i tow. w sprawie budowy mostu na Sanie. (**Aleg. 160.**)

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. ks. Wolanin.

P. ks. **Wolanin:** Widzimy w dzisiejszych czasach, że gdzie przecinają się i budują nowe linie komunikacyjne, tam miasta coraz bardziej wzrastają, a gdzie się nie dba o komunikację, to chociaż miasta same dbają o swoją przyszłość, nie mogą się rozwijać, bo nie mają połączenia z szerszym światem.

W podobnym położeniu znajduje się miasteczko Ulanów, słynne ze starodawnych polskich czasów, niestety dziś odgradzone od świata.

Kołała ono oddawna o budowę mostu na Sanie i dokołać się nie może. Jeżeli mamy dbać o dobro naszych miasteczek, żeby się nie marnowały, lecz owszem coraz bardziej wzrastały, trzeba im koniecznie dać połączenia z koleją przez drogi i mosty.

Pod względem formalnym proszę o odesłanie mego wniosku do komisji drogowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie wniosku p. Pilcha i tow. w sprawie zwiększenia dotacji dla spółkowych kas oszczędności systemu Raiffeisena. (**Aleg. 161.**)

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Pilch.

P. **Pilch:** Wobec klęsk elementarnych kredyt drobny w naszym kraju dla naszego włościanstwa jest konieczny, a ponieważ najlepiej działa on przez kasy Raiffeisena, nie będę dalej wniosku mego motywował, tylko proszę o odesłanie go do komisji bankowej, by rządziła go rozpatrzyć i załatwić.

Marszałek: Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt.*) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość.*) Jest przyjęty.

Porządek dzienny został wyczerpany. Przystępuję do zamknięcia posiedzenia. Proszę p. sekretarza o odczytanie porządku dziennego następnego posiedzenia.

Sekretarz: P. Urbański (czyta):

§ 19. Pierwsze czytanie wniosku p. Głabińskiego i tow. w sprawie zmiany i 37. statutu krajowego.

2. Pierwsze czytanie wniosku p. Głabińskiego i tow. w sprawie uchwalenia projektu o krajowym Trybunale administracyjnym.

3. Pierwsze czytanie wniosku p. Głabińskiego i tow. w sprawie zmiany postanowień §§ 8, 17, i 22 statutu krajowego.

4. Pierwsze czytanie wniosku p. Wójcickiego i tow. w sprawie projektu pragmatyki dla nauczycielstwa ludowego.

5. Pierwsze czytanie wniosku p. Głabińskiego i tow. w sprawie zmiany postanowień § 18. statutu krajowego.

6. Pierwsze czytanie wniosku p. ks. Wolanina i tow. w sprawie pomnożenia zakładów pocztowych i telegraficznych, tudzież składnic pocztowych.

7. Pierwsze czytanie wniosku p. Zamorskiego i tow. w sprawie zmiany ustawy o kraj. seminariach nauczycielskich z dnia 12. czerwca 1907 Dz. u. kr. Nr. 101.

8. Pierwsze czytanie wniosku p. Zamorskiego i tow. w sprawie przymusowego ubezpieczenia od ognia i utworzenia kraj. zakładu asekuracyjnego.

9. Pierwsze czytanie wniosku p. Tomaki i tow. w sprawie budowy mostu na Wisłoku w gminie Trzebowiska pow. rzeszowskiego.

10. Pierwsze czytanie wniosku p. ks. Zaremby i tow. w sprawie utworzenia przystanku kolejowego w gminie Tiapcze p. Dolina.

11. Pierwsze czytanie wniosku p. Górkiewicza i tow. w sprawie zabudowania potoków górskich Choczenka, Dąbrówka, Zawadka, Frydrychówka i Skawinka w powiecie wadowickim.

12. Pierwsze czytanie wniosku p. Maciuszka i tow. w sprawie zrealizowania pożyczki w kwocie 10 milionów koron na budowę szkół ludowych.

13. Pierwsze czytanie wniosku p. Maciuszka i tow. w sprawie zabudowania potoków górskich w powiecie nowosandeckim, a zwłaszcza rzeki Ososiny.

14. Pierwsze czytanie wniosku p. Bandrowskiego i tow. w sprawie wstawienia sumy 5.000 K na rok 1914 na kształcenie sił nauczycielskich dla szkół przemysłowych żeńskich i szkół gospodarstwa domowego.

15. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenie Reprezentacji powiatowej w Bochni na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

16. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Bochni na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

17. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Bochni na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

18. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Bóbrce na pobór w r. 1910 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

19. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Bóbrce na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

20. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Bóbrce na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

21. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Bóbrce na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

22. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Brzesku na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

23. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Brzesku na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

24. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Brzesku na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

25. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Brzeżanach na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

26. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Brzozowie na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

27. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Brzozowie na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

28. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Brzozowie na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

29. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Buczacz na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

30. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Buczacz na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

31. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Buczacz na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

32. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Cieszanowie na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

33. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Cieszanowie na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

34. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Cieszanowie na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

35. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Czortkowie na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

36. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Czortkowie na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

37. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Czortkowie na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
38. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dąbrowie na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
39. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dąbrowie na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
40. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dąbrowie na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
41. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dobromiłu na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
42. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dobromiłu na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
43. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dolinie na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
44. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dolinie na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
45. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dolinie na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
46. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Gorlicach na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
47. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Gorlicach na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
48. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Gorlicach na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
49. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Gródku Jagiellońskim na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.
50. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Gródku Jagiellońskim na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.
Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

51. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Gródku Jagiellońskim na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

52. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Grybowie na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

53. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Grybowie na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

54. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Grybowie na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

55. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Horodence na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

56. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Horodence na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

57. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Husiatynie na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

58. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Husiatynie na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

59. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Husiatynie na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

60. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Jarosławiu na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

61. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Jarosławiu na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

62. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kamionce strum. na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

63. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kamionce strum. na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

64. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kamionce strum. na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

65. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kolbuszowej na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

66. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kolbuszowej na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

67. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kolbuszowej na pobór w r. 1913 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

68. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kołomyi na pobór w r. 1911 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

69. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Kołomyi na pobór w r. 1912 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

70. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Radzie powiatowej w Dąbrowie koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez Dunajec pod Wietrzychowicami.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

71. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie Komorów (pow. Tarnów) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez Dunajec między Komorowem a Białą.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

72. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Radzie powiatowej w Stryju koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych na drodze gminnej I klasy Tucholka — Smorze.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

73. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia obszarowi dworskiemu w Bobrownikach (pow. Tarnów) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez Dunajec w Bobrownikach.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

74. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia obszarowi dworskiemu w Dyamencie (pow. Dąbrowa) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez Dunajec pod Otfinowem.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

75. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia obszarowi dworskiemu w Sinkowie koncesyi do pobierania po stronie galicyjskiej przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez Dniestr między Sinkowem (pow. Zaleszczyki) a gminą Brodok (pow. Kocmański na Bukowinie).

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

76. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Janowi Krówce, właścicielowi gruntu w Rzędzianowicach (pow. Mielec) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu osób łodzią przez Wisłokę między Rzędzianowicami a Złotnikami.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

77. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Szymonowi Łukawieckiemu i sp. w Horodnicy (pow. Horodenka) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez Dniestr w Horodnicy.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

78. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Jakóbowi Balsamowi z Podleszan (pow. Mielec) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu na rzece Wisłocy w Podleszanach.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

79. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Radzie powiatowej w Rzeszowie koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez Wisłok w Boguchwale.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

80. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie Brandwicy (pow. Tarnobrzeg) dla przysiółka jej Księżę Kolano koncesyi do po-

bierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez rzekę San w Księżym Kolanie.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

81. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Radzie powiatowej w Wieliczce koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od mostu na Podłężówce w Grabiu przy drodze gminnej I. klasy Prokocim-Węgrce-Grabie.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

82. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia obszarowi dworskiemu w Rozwadowie (pow. Tarnobrzeg) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez San pod Brandwicą.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

83. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia obszarowi dworskiemu w Wołczyńcu (pow. Stanisławów) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od mostu na rzece Bystrzycy w Wołczyńcu.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

84. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Radzie powiatowej w Sokalu koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych na drodze powiatowej Bełz-Waręż.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

85. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Radzie powiatowej w Śniatynie koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych na drodze gminnej I. klasy Tułuków-Stecowa.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

86. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Radzie powiatowej w Kamionce strumiłowej koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych na drodze gminnej I. klasy Busk-Żelechów-Dziedziłów.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

87. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia obszarowi dworskiemu w Skowierzynie (pow. Tarnobrzeg) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez San między Radomyślem a Skowierzynem.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

88. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Radzie powiatowej w Wieliczce koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych na drodze gminnej I. klasy Gdów-Stadniki-Dobczyce.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

89. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia obszarowi dworskiemu w Kopkach (pow. Nisko) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez San pod Bielinami.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

90. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia obszarowi dworskiemu w Babicach (pow. Przemyśl) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez rzekę San w Babicach.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

91. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie Sielec (pow. Sokal) koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od mostu na Racie.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

92. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Radzie powiatowej w Wieliczce koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych na drodze gminnej I. klasy Prokocim-Bierzanów-Węgrce-Grabie.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

93. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia Radzie powiatowej w Rzeszowie koncesyi do pobierania przez lat pięć opłat mytniczych od przewozu przez rzekę Wisłok w Siedliskach na drodze gminnej I. klasy Tyczyn-Zarzecze.

Sprawozdawca poseł Stanisław Dąbski.

1914 **Marszałek:** Następnie posiedzenie odbędzie się we środę dnia 18. lutego o godzinie 11 przed południem.

Posiedzenie zamykam.

Koniec posiedzenia o godzinie 6 minut 25 wieczorem.

